

«Λέγουσι μὲν οἱ σοφοὶ παρ’
Ἑλλησι,
κρίνουσι δι’ οἱ ἀμαθεῖς».
Ἀνάχαρσις

Εξώφυλλο: 28/4/1941 – Οι Γερμανοὶ υψώνουν
τη σημαία τους στην Ακρόπολη...

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα.

ISBN: 978-960-930996-7

Τρίτη έκδοση

Επιμέλεια: Ζωή Ιωαννίδου

Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία

I.C.C

Ιωαννίδης Νικόλαος

Εμμ. Μπενάκη 36 – Αθήνα

Τηλ.: 210 3832117, Fax: 210 3832527

info@icc-printing.gr

http: www.icc-printing.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος		3-4
Δεκεμβριανά (αφήγηση Μ. Κρανάκη)		5-6
Εμπόλεμοι – Αντιστασιακοί		9-44
Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος	9-14	
Η κατάληψη της Ελλάδας	15-17	
Αντιστασιακές ομάδες	18-44	
Κατοχή – Ελλάδα		47-166
Τσάμηδες – Βλάχοι	47	
Ίδρυση ΕΔΕΣ	51	
Ίδρυση ΕΑΜ	53	
Δοξάτο	55	
Ίδρυση ΕΛΑΣ	65	
Γέφυρα Γοργοπόταμου	68-69	
Στ. Σαράφης	72-73	
Γ. Τσιγάντες	70-71	
Ίδρυση ΕΠΟΝ	75	
Ίδρυση ΕΚΚΑ	77	
Γέφυρα Κουρνόβου	79	
Γέφυρα Ασωπού	79	
Τάγματα Ασφαλείας	83	
Αεροδρόμιο στη Νεραίδα	84-85	
Κοινό Μικτό Στρατηγείο	93	
Συνθηκολόγηση Ιταλίας	98-99	
Α΄ Εμφύλιος	102-103	
Καλάβρυτα	105	
Β΄ Εμφύλιος	107	
Συμφωνία Πλάκας	110-111	
Ίδρυση ΠΕΕΑ	113	
Διάλυση 5/42 Συντάγματος	115	
Απαγωγή Κρείρε	117	
Αρχείο στρατηγού Στ. Σαράφη	125-131	
Αποχώρηση των Γερμανών	134,137	
Τσάμηδες	143	
Δεκεμβριανά	145-154	
Συμφωνία Βάρκιζας	155	
Καταδίκη δοσιλόγων	163	
Σφαγή των Εβραίων	165	

Μέση Ανατολή		169-188
Μάχη Ελ Αλαμείν	173	
Στάση Β΄ Ταξιαρχίας	175	
Συμφωνία του Καΐρου	177	
Κίνημα του Ναυτικού	178-181	
Διάσκεψη του Λιβάνου	182-183	
Συμφωνία της Καζέρτας	186-187	

Εμφύλιος		191-258
Λιτόχωρο	191	
Εκλογές	193	
Γ΄ Ψήφισμα	195	
Ο.Η.Ε.	197-199	
Δημοψήφισμα	201	
Συμβούλιο Ασφαλείας Ο.Η.Ε.	203	
Δημοκρατικός στρατός	205	
Καπετάνιοι	207	
Σχέδιον Μάρσαλ	213	
Θάνατος Γεωργίου Β΄	215	
Κυβέρνηση Σοφούλη	219	
Δολοφονία Χρ. Λαδά	223	
Δολοφονία Τζ. Πολκ	225	
Στρατόπεδα συγκεντρώσεως	227	
Γράμμος	231-233	
Βίτσι	234-235	
Παιδομάζωμα	237-238, 240	
Ε΄ Ολομέλεια Κ.Κ.Ε.	243	
Σλαβομακεδόνες	244-246	
Θάνατος Θ. Σοφούλη	251	
Ο εμφύλιος στα νησιά	253	
Απώλειες	254-255	

Συντομογραφίες		259-260
Βιβλιογραφία		261
Ευρετήριο		263-272

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα γεγονότα της Εθνικής Αντίστασης και του Εμφύλιου Πολέμου (1941-1949) βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της περισυλλογής των πηγών και του διαλόγου και πολλές φορές καταλήγουν σε αντιφατικά συμπεράσματα. Η βιβλιογραφία χωλαίνει από τα ελλιπή αρχεία που έχουν δημοσιευθεί ενώ έχουν παρεισφρήσει και πολλά πλαστά έγγραφα. Πολλοί βασικοί μάρτυρες των κρίσιμων γεγονότων της εποχής ήταν απρόθυμοι να αποκαλύψουν πληροφορίες ή τους ήταν δύσκολο να παραμερίσουν την ιδεολογική τους προκατάληψη. Η Εθνική Αντίσταση υπήρξε δημιούργημα όλου του λαού, αλλά είχε τις κινητήριες δυνάμεις της, τους πρωτοπόρους της που την εμπύχωναν και την κατεύθυναν.

Οι μαρτυρίες και τα τεκμήρια κάποτε αλληλοαναιρούνται, περιέχουν έντονο προσωπικό στοιχείο που φαλκιδεύει την ιστορία.

Από την μία πλευρά υπάρχουν οι απόψεις της **Δεξιάς**. Οι περισσότεροι ιστορικοί της μεροληπτούν ενώ είναι ανεπίτρεπτο, σήμερα να γίνεται λόγος για «κομμουνιστοσυμμορίτες». Πάντως ο επονομαζόμενος «*Δημοκρατικός Στρατός*» (1946-49) δεν υπήρξε πόρρωθεν δημοκρατικός αλλά κατά βάση κομμουνιστικός. Έγιναν όμως από την παράταξη της Δεξιάς απαράδεκτες και βεβιασμένες ενέργειες όπως μαζικές συλλήψεις, εκτελέσεις και βασανιστήρια σε βάρος των Αριστερών. Τα γεγονότα αυτά έχουν σφραγίσει βαθύτατα την μνήμη χιλιάδων Ελλήνων και τα τραύματα που άφησαν είναι ακόμα νωπά.

Από την άλλη πλευρά η **Αριστερά** διέπραξε σωρεία πολιτικών λαθών και επέδειξε ανεπάρκεια να συντονίσει ένα τεράστιο λαϊκό κίνημα. Οι απόψεις των αριστερών ιστοριογράφων δίστανται:

α) Μερικοί, οι πλέον συνετοί, θεωρούν ότι η αντίσταση έπρεπε να σταματήσει μετά την Συμφωνία του Λιβάνου (17-20/5/44) όπως οι Αγγελόπουλος, Ζεύγος, Σβώλος, Τσιριμώκος κ.ά.

β) Άλλοι, πλέον ριζοσπαστικοί, προσδιορίζουν το τέλος μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας (12/2/45), όπως οι Σοφιανόπουλος, Γρηγοριάδης, Βουρνάς, κ.ά.

γ) Τέλος, υπάρχουν και οι πλέον φανατικοί, όπως οι Ζαχαριάδης, Φλωράκης, Βαφειάδης κ.ά., που δέχονται τον Εμφύλιο Πόλεμο πιστεύοντας ότι οι Έλληνες δόλια παρεδόθησαν δεμένοι χειροπόδαρα στις ίδιες αντιδραστικές ή και «μοναρχοφασιστικές» δυνάμεις που ξεκίνησαν με την δικτατορία Μεταξά Έτσι δικαιολογούν το πως αναγκάστηκαν «να πάρουν τα βουνά». Δυστυχώς, οι αρχηγοί του ΔΣΕ αγνοούσαν τις συμφωνίες μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων για την τύχη της Ελλάδας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Σοβιετική Ένωση, εξ' άλλου, έπαιξε ένα οικτρό παιχνίδι παλινωδώντας και εμπαίζοντας τους Έλληνες κομμουνιστές.

Το παρόν βιβλίο γράφτηκε χωρίς ίχνος φανατισμού ή εμπάθειας. Υπάρχει μία προσωπική βίωση των γεγονότων ενός ανθρώπου – που μολονότι ήταν πολύ νέος – έζησε τα γεγονότα πολύ κοντά. Προχώρησα με πολύ περίσκεψη. Καταγράφοντας τις ημερομηνίες, τα γεγονότα και τους πρωταγωνιστές. Αποφεύγεται η κριτική του συγγραφέα ή τελεσίδικες διαπιστώσεις. Παρατίθενται απόψεις προσώπων που πρωταγωνίστησαν την περίοδο αυτή που εξιστορείται, καθώς και κρίσεις ιστορικών και από τις δύο παρατάξεις. Προσφέρεται για άντληση συμπερασμάτων.

Πιστεύω πως ο αναγνώστης θα διαμορφώσει μόνος του τη δική του άποψη.

Γεράσιμος Π. Λιώκης

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ

Απόσπασμα από το βιβλίο της
Μιμίκας Κρανάκη «ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ»,
Εκδόσεις «Ίκαρος»

.....

Με τις οδομαχίες και τα οδοφράγματα, που να ξεμυτίσεις παραέξω. Ίσα ίσα τη βόλτα του τομέα κάνω κάθε μέρα, να μάθω τα νέα από κανέναν Ελασίτη. Και να, καθώς στρίβω τη γωνία Αχαρνών και Πιπίνου, βλέπω στο απέναντι πεζοδρόμιο ένα μικρό συνεργείο του Ερυθρού Σταυρού, πέντ' έξι κοπελίτσες περιμένουν να διασχίσουν το δρόμο, να περάσουν απ' τη δική μας μεριά. Η μια κρατάει ψηλά ένα λευκό πανί, σα σημαία, οι άλλες τέσσαρες βαστάν ένα φορείο. Κάποια στιγμή παίρνουν όλες φόρα κι αμολιούνται τρεχάλα να φτάσουνε σε μας. Μαζευόμαστε γύρω τους, έρχεται κι ο Ελασίτης με το όπλο. Μια κοπέλα ξαπλωμένη στο φορείο χάνει συνέχεια αίμα απ' τον αριστερό ώμο. Τη χτύπησαν οι Εγγλέζοι, εξηγεί η άλλη, καθώς τυλίγει τον επίδεσμο, ήτανε κι αυτή μαζί μας στο συνεργείο του Ερυθρού. Δε σέβονται τίποτα αυτοί, παιδί μου, ούτε νοσοκόμες, τίποτα απολύτως. Ενώ εμείς, άκου να δεις, είχαμε δύο τραυματίες χωροφύλακες και τους πάμε στους δικούς μας στο Νοσηλευτικό Νέας Ιωνίας, πού 'ναι καλά οργανωμένοι. Και ξέρεις τι μας λένε οι γιατροί εκεί; Βρε παιδιά, τι μας τους κουβαλήσατε εδώ, τι τους φυλάτε και δεν τους καθαρίσατε επί τόπου; «Έννοια σου, όλους θα τους καθαρίσουμε, συναγωνίστρια», πετάγεται ο Ελασίτης πλάι μου, πολύ νέος, αμούστακο παιδί, «τους κερατάδες. Κάνανε γυμνάσια επί τούτου οι δικοί μας με την Αχτίδα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για το 4^ο Αστυνομικό τμήμα: ποτίζεις μπενζίνα με τη μάνικα τους τοίχους του Τμήματος, πετάς μια χειροβομβίδα και ψήνονται κει μέσα όλοι σαν τα ποντίκια. Χα, χα, θα τους κάνουν και τα κόλλυβα, χι, χι», ο νεαρός ξεκαρδίζεται με το αστείο του.

Σε ποιο χάρτη βρίσκομαι; Σε ποιον άγνωστο πλανήτη παρέα μ' απανθρακωμένους χωροφύλακες; Και τότε, κάτι σαν αστραπή ή μαχαιριά μου περνάει απ' το μυαλό. «Γιατί-όχι-κι-εγώ», μια ιδέα, μα πριν προφτάσει να καθίσει, έφυγε, μπορεί να την έδιωξα εγώ.

Τα κορίτσια του Ερυθρού φεύγουνε με το φορείο. Ο Ελασίτης με παίρνει ιδιαιτέρως. «Στον Κολωνό δούλεψε Λεπίδι, μου λέει, χωρίς να κουνήσει τα χείλια του. Ήρθε σύνδεσμος σήμερα από κει κομματικός κι έτσι το 'μαθα». Τσιμουδιά εγώ. Μέμνασο απιστέειν, το 'χα μάθει απ' την Κατοχή. Ποιοι είναι τούτοι δω; Πούθε ξεφύτρωσαν; Χρόνια ολόκληρα είχα οργώσει όλον τον τομέα με τα πόδια κι ήξερα τους Εαμίτες έναν-έναν, μα τον τελευταίο καιρό γίνανε καπνός. Άφαντοι. Πού να βρίσκονται; Πούθ' έρχονται τούτοι; Ποιος ελέγχει ποιον; Η κριτική των όπλων, η περιβόητη.

Και τότε μου ξανάρχεται η ίδια ιδέα, ούτε καν, μια υποψία ιδέας, φευγαλέα, βιάζεται να κρυφτεί, σα να ντρέπεται: *Γιατί-όχι-κι-εγώ*; Γιατί να μην ξεπαστρέψω κι εγώ όποιον δε χωνεύω ως «*μαύρη αντίδραση*», «*εχθρό του λαού*», γιατί όχι; Μια λέξη να πω φτάνει. Ένα όνομα. Ή δύο, τρία. Πού θα με βρούνε; Ποιος να με πιάσει; Σε ποιον θα δώσω λόγο; Εξουσία δεν είμαι, και δη ένοπλη, κι έχω και το δίκιο με το μέρος μου; Μάλιστα, το σκέφτηκα. Μόοολις μια στιγμή, μα το ΣΚΕΦΤΗΚΑ, εγώ ένας μέσος ανθρωπάκος, ούτε καλός ούτε κακός, έστω κι αν δεν το εφάρμοσα, ίσως επειδή κανέναν δε μισούσα αρκετά. Κι αφού το σκέφτηκα εγώ, γιατί όχι κι άλλοι; Οπότε, γιατί να μην πέρασαν και στην πράξη, στην εκτέλεση, όσοι δεν έχουν τις δικές μου αναστολές; Μου ήρθε ίλιγγος. Ωστε... ώστε ιδού ο άνθρωπος κι η εξουσία του, είναι δεν είναι επαναστατική, ιδού, ένα θεριό, ένα σαρκοβόρο, κάτι χειρότερο μάλιστα γιατί η βία του ζώου είναι γνησιότερη, καμιά τίγρη δεν ισχυρίστηκε ποτέ πως κατασπάραξε ελάφι εν ονόματι της Πατρίδος, του Έθνους ή του Προλεταριάτου.

Αυτή είναι η «*λεπτομέρεια*» που 'λεγα στην αρχή, η κρυφή αιτία του μακελειού, ο νόμος της ζούγκλας που διάβασα στα κοφτερά, σπιλπνά δόντια των νεκρών στο Περιστέρι. Θα του ρουφήξω το αίμα, θα τον χτυπήσω κάτω σα χταπόδι, θα σε σκίσω σα σαρδέλα, σ' έφαγα... Η κριτική των όπλων.

Σε ποιο χάρτη βρίσκομαι;

* * *

ΕΛΛΑΔΑ

- ΟΙ ΕΜΠΟΛΕΜΟΙ
- ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ
- ΟΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

*Γιὰ θρησκεία καὶ
γιὰ πατρίδα ὅμοιαν
ἔχει τὴν τιμὴν.*

(Δ. Σολωμός)

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ

Βασιλεύς:	Γεώργιος ΣΤ΄
Πρωθυπουργός:	Winston Churchill
Υπουργός Εξωτερικών:	Antony Eden
Στρατηγοί Μ.Α.	Harold Alexander Bernard Paget Henry Wilson Har Arnold
Ναύαρχος:	A. Canningham
Πρέσβης:	Reginald Leeper

Η.Π.Α.

Πρόεδροι:	Franklin Roosevelt Harry Truman
Υπουργός Εξωτερικών:	Henry Stimson
Πρέσβης:	Lincoln Mc Veigh

ΡΩΣΙΑ

Γραμματέας ΚΚ:	Ιωσήφ Στάλιν
Υπουργός Εξωτερικών:	Βιάτσεσλαβ Μολότοφ
Πρέσβης:	Γριγκόρι Ποπώφ

Ελλάδα 28/10/1940

Ο **Χίτλερ** αντιτίθεται προς οιαδήποτε περιπλοκή στα Βαλκάνια. Θέλει να αποφύγει καθετί που θα μπορούσε να δώσει στη Ρωσία αφορμές ανησυχίας και προφάσεις επεμβάσεως. Πρέπει, χωρίς να αποκαλύψει τις γερμανικές προθέσεις, να συγκρατήσει το σύμμαχό του **Μουσσολίνι**. Η επίθεση στην Ελλάδα – με την οποία η Ρώμη ήθελε να σπάσει τη ραχοκοκαλιά μιας χώρας ζωτικής σημασίας για τον έλεγχο της Μεσογείου – βασίστηκε στην ψευδαίσθηση ενός σύντομου πολέμου.

Στη Φλωρεντία ο σιδηροδρομικός σταθμός είναι υπέροχα διακοσμημένος. Ο Μουσσολίνι περιμένει στολισμένος και κορδωμένος την άφιξη του Χίτλερ. «*Φύρερ*», λέει, «*προχωρούμε. Τα στρατεύματά μας μπήκαν νικηφόρα στην Ελλάδα σήμερα στις έξι το πρωί*». Ύστερα βλέποντας την δυσaréσκεια ζωγραφισμένη στο πρόσωπο του συμμάχου του, προσθέτει: «*Μην ανησυχείτε. Τα πάντα θα τελειώσουν σε δεκαπέντε μέρες...*».

Δεκαπέντε μέρες αργότερα τα στρατεύματα του Μουσσολίνι βρίσκονταν σε πλήρη και άτακτη υποχώρηση..... Σύμφωνα με το σχέδιο η 9^η στρατιά έπρεπε να βαδίσει εναντίον της Θεσσαλονίκης. Εκμεταλλευόμενου το έδαφος και τις χιονοθύελλες οι Έλληνες εξαπέλυσαν επίθεση εναντίον της και προελαύνοντες κατέλαβαν το συγκοινωνιακό κόμβο της Κορυτσάς. Μιά εξαιρετικά γρήγορη υποχώρηση έσωσε την 9^η στρατιά από ολοκληρωτική αιχμαλωσία.

Ραιμόν Καρτιέ
(Γάλλος ιστορικός)

Ο ΑΞΙΟΝΑΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Δικτατορία:	Αδόλφος Χίτλερ
Υπουργός Εξωτερικών:	Χοακίμ Φον Ρίμπεντροπ
Υπουργός Προπαγάνδας:	Γιόζεφ Πάουλ Γκαίμπελς
Υπουργός Στρατιωτικών:	Βέρνερ Φον Μπλόμπερκ
Θεωρητικός Ναζισμού:	Άλφρεντ Ρόζεμπεργκ
SS:	Χάινριχ Χίμλερ
Αρχηγός Λουφτβάφφε:	Χέρμαν Γκαίριγκ

ΙΤΑΛΙΑ

Βασιλεύς:	Βίκτωρ Εμμανουήλ
Πρωθυπουργός:	Μπενίτο Μουσσολίνι
Υπουργός Εξωτερικών:	Γκαλεάτσο Τσιάνο
Αρχιστράτηγος:	Πιέτρο Μπαντόλιο

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Βασιλείς:	Μπόρις Γ΄ Συμεών Β΄
Πρωθυπουργός:	Μπόγκνταν Φίλωφ

ΙΑΠΩΝΙΑ

Αυτοκράτωρ:	Χιροχίτο
Πρωθυπουργοί:	Χιντέκου Τόγιο Κουνιάκι Κόϊσο

Τα Αστικά Κόμματα

Η μεταξική δικτατορία είχε παραμερίσει όλα τα αστικά κόμματα. Ουσιαστικά είχαν συμβιβαστεί μολονότι μερικά από τα στελέχη τους δοκιμάστηκαν και δεινοπάθησαν. Στις παραμονές του πολέμου τα κόμματα διακήρυξαν και επίσημα πως σταματούν κάθε αντιδικτατορική δράση κι εμπιστεύονται στην κυβέρνηση τη διαχείριση του πολέμου.

Από τον συμβιβασμό τους βγήκαν τελικά ωφελημένοι αφού έτσι απαλλάχθηκαν από τις βαριές ευθύνες εκείνης της πολιτικής κυβέρνησης. Με την κατοχή το κράτος της δικτατορίας είχε διαλυθεί, ξεφύτρωσαν και τα κόμματα αυτά για να διεκδικήσουν και πάλιν την ηγετική τους θέση στην πολιτική ζωή της χώρας. Πρώτη τους φροντίδα είναι να αναγνωρίσουν την κατοχική κυβέρνηση, όχι σαν κυβέρνηση εθνική, αλλά σαν κυβέρνηση ανάγκης ώστε να υπάρξει μία στοιχειώδης διοίκηση στην Ελλάδα. Απέφυγαν ωστόσο να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση αυτή. Πράγμα που σημαίνει πως από την πρώτη στιγμή τοποθετούνται έξω από τις δυνάμεις και τα στηρίγματα της κατοχής. Εκφράζοντας την ελληνική αστική τάξη είναι και αυτοί οπιοθετημένοι στο πλευρό των Άγγλων.

Παρέμειναν σε κατάσταση αδράνειας, στερούμενα τελείως τις υποδομές εκείνες που θα μπορούσαν να καλύψουν τις καθημερινές ανάγκες του πληθυσμού ή να οργανώσουν το λαό για αντιστασιακή δράση.

Θ. Χατζής
(Κ.Κ.Ε.)

ΕΛΛΑΔΑ

Πολιτικά Κόμματα

Θεμ. Σοφούλης Γ. Καφαντάρης Γ. Παπανδρέου Σ. Βενιζέλος	}	Κόμμα Φιλελευθέρων
Π. Κανελλόπουλος Κ. Τσαλδάρης	}	Λαϊκόν Κόμμα
Ι. Σοφιανόπουλος Ηλ. Τσιριμώκος Γ. Καρτάλης		Δημοκρατική Ένωση Αριστερών Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας Εθνική & Κοινωνική Απελευθέρωση
Στ. Γονατάς		Κόμμα Εθνικών Φιλελευθέρων
Ι. Μεταξάς		Κόμμα Ελευθεροφρόνων
Νίκος Ζαχαριάδης		Πολιτικό Μέτωπο (ΚΚΕ)

<u>Εκλογές:</u>	26/1/36: Φιλελεύθεροι	142
	Λαϊκόν Κόμμα	143
	ΚΚΕ	15
		<hr/>
		300

4/8/36: Δικτατορία Ι. Μεταξά

Σημ.: Η Δικτατορία Μεταξά είχε διαλύσει τα πολιτικά κόμματα. Κατά την διάρκεια της Κατοχής οι περισσότεροι από τους αρχηγούς των κομμάτων τήρησαν αρνητική ή εφεκτική στάση στο πρόβλημα της ένοπλης αντίστασης.

ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στρατηγοί:

*(με δράση στην
Ελλάδα)*

Wilhelm von List - Στρατάρχης
Maximilian von Waichts – Στρατάρχης
Hellmuth Felmy – Στρατηγός
Curt von Krenzki (NE)
Alexandre Andrae (Κρήτη)
Heinrich Kreipe (Κρήτη)
Wilhelm Speidel (Στρατιωτικός Διοικητής
Νότιας Ελλάδας)
Junger Stroupp (SS)
Hubert Lanz
Walter Schimana

Πρέσβης:

Οικονομικός σύμβουλος:
Γραφείο πληροφοριών:

Günder Altenburg
Hermann Neubacher
Roland Hampe

ΙΤΑΛΙΑ

Στρατηγοί:

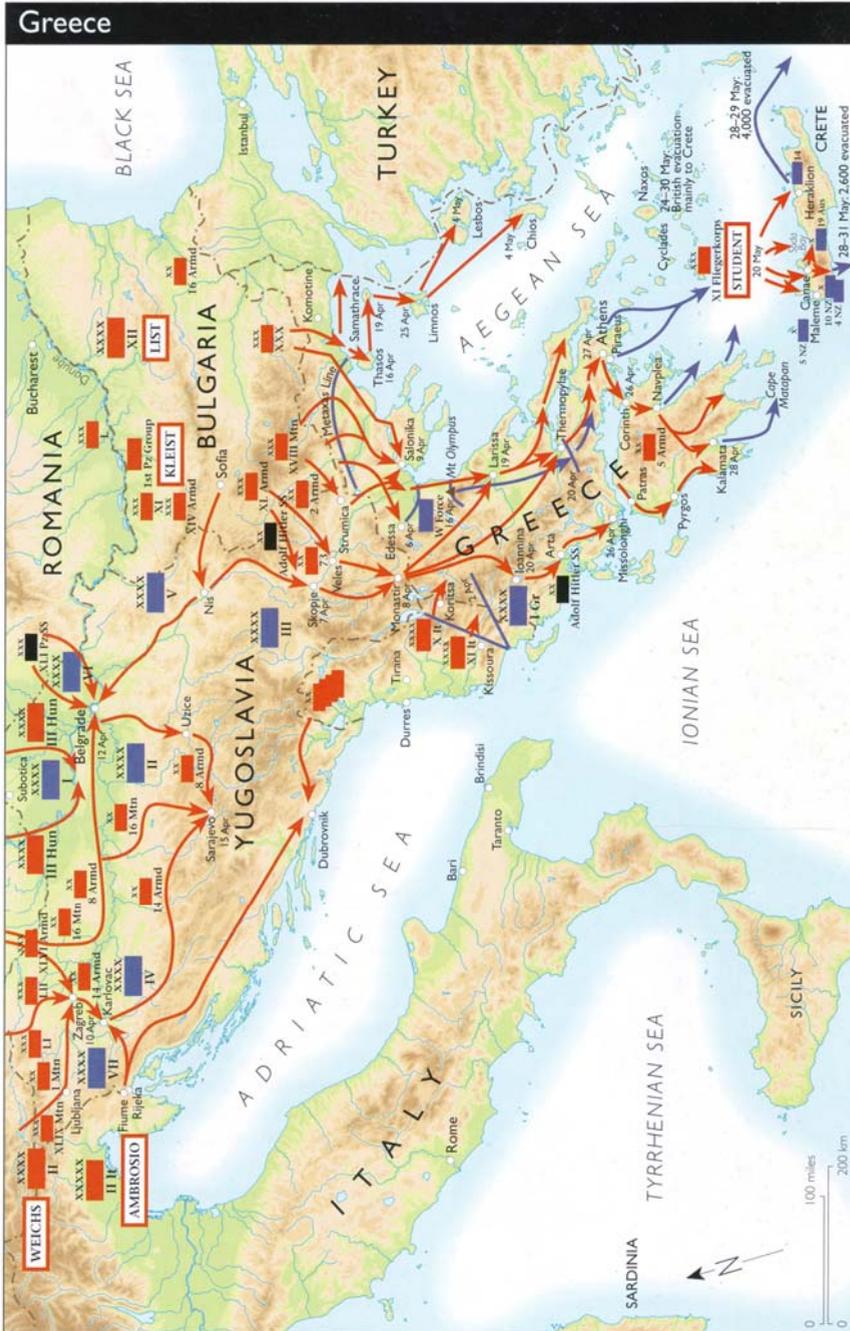
*(Με δράση στην
Ελλάδα)*

Carlo Geloso
Carlo Vecchiarelli
Adolfo Infante (Μεραρχία Pinorello-Θεσσ.)
Soldarelli (Μεραρχία Cuneo-Σάμος)
Campione (Δωδεκάνησα)
Pietro Parini (Επτάνησα)
A. Grandi (Μεραρχία Acqui)
Roncali Ghigi

Πρέσβης:

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

«Διοίκηση του Αιγαίου»
4η περιφέρεια του βουλγαρικού κράτους.
Έντεκα επαρχίες.
Τρεις μεραρχίες κατοχής.

Εισβολή των Γερμανών στην Ελλάδα

ΕΙΣΒΟΛΗ / ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

28/10/40	Επίθεση Ιταλίας στα Αλβανικά σύνορα.
5/11-7/11/40	Αναχαίπιση. Απώθηση στη Βόρεια Ήπειρο. <u>Καταλήψεις:</u>
28/11/40	Κορυτσά
8/12/40	Αργυρόκαστρο
22/12/40	Χιμάρα
10/1/41	Κλεισούρα

Γερμανική Εισβολή

9/4/41	- Κατάληψη της Θεσσαλονίκης.
20/4/41	- Συνθηκολόγηση του στρατού στο Αλβανικό Μέτωπο.
23/4/41	- Πρωτόκολλο παράδοσης της Αθήνας
27/4/41	- Κατάληψη των Αθηνών.
30/4/41	- Αποχώρηση του βρεταννικού στρατού.
28/4-5/5/41	- Κατάληψη των Επτανήσων.
24/4-10/5/41	- Κατάληψη των νήσων του Αιγαίου.
20/5-29/5/41	- Μάχη της Κρήτης.

Τριπλή Κατοχή

Γερμανική Ζώνη		
45.118 τ.χίλ.	–	3.314.000 κάτοικοι
Ιταλική Ζώνη		
74.000 τ.χίλ.	–	3.265.000 κάτοικοι
Βουλγαρική Ζώνη		
13.388 τ.χίλ.	–	765.000 κάτοικοι

Απώλειες 1940-1941

Έλληνες	13.600	Νεκροί	42.485	Τραυμ.
Ιταλοί	13.755	>>	50.874	>>
Γερμανοί	6.034	>>	–	
Βρεταννοί	2.700	>>	7.000	Αιχμ.
(Ίδαιτε σελίδα 255)				

Οι Κομμουνιστές

Οι κομμουνιστές που κρατούνταν στις φυλακές με την άκαμπτη αγωνιστική στάση τους, τη σωστή πολιτική τους θέση απέναντι στη δικτατορία, ήταν η χρυσή φρουρά του κόμματος. Ωστόσο οι ειδικές συνθήκες απομόνωσης, η έλλειψη πληροφοριών και οι εσωκομματικές γραφειοκρατικές σχέσεις που επικρατούσαν, τους εμπόδιζαν να 'χουν έγκαιρα σαφή εικόνα των εσωτερικών και διεθνών εξελίξεων. Έτσι η σωστή θεωρητική τους τοποθέτηση δεν εκφραζόταν και πρακτικά. Παρ' όλα αυτά ήταν μια δύναμη που είχε μείνει άφθαρτη και αδιάβλητη στη συνείδηση των κομμουνιστών.

Η «Προσωρινή Διοίκηση» προσπαθούσε να αναδιοργανώσει το κόμμα και να το απαλλάξει από τους υπόπτους που είχαν τρυπώσει σ' αυτήν.

Φυλακισμένοι κομμουνιστές:

Ακροναυπλία	580
Αίγινα	170
Τρίπολη	500
Ανάφη	200
Φολέγανδρος	130
Άγιος Ευστράτιος	230
Γαύδος	30
Λοιπές φυλακές	210
	<hr/>
Σύνολο	2.050

Θ. Χατζής
(Κ.Κ.Ε.)

Κ.Κ.Ε.

Γραμματέας

Αναπληρωτές

Κεντρική Επιτροπή
8^η Ολομέλεια
(Ιαν. 1942)

Νίκος Ζαχαριάδης
(φυλακισμένος από 1936)
Γεώργιος Σιάντος***
(καπνεργάτης από Καρδίτσα)
Χρύσα Χατζηβασιλείου*
Πέτρος Ρούσος*
Ανδρέας Τζήμας
Γιάννης Ζεύγος
Γιάννης Ιωαννίδης
Νίκος Πλουμπίδης

Κώστας Λαζαρίδης
Μιλτιάδης Πορφυρογένης
Μάρκος Βαφειάδης
Θανάσης Χατζής
Δημ. Βλαντάς
Ανδρέας Τσίπας
Χρήστος Χωμενίδης
Π. Δανιηλίδης
Δ. Πετρουλάκης
Κ. Καραγιώργης
Κ. Κολιγιάννης
Α. Μπούρας
Απ. Γκρόζος**

Λεωνίδας Στρίγγος
Στ. Ανασταδιάδης
Π. Καραγκίτσης*
Α. Μολυβδάς
Κ. Χατζήμαλης
Κ. Γαμβέτας
Σ. Καλοδίκη
Π. Κέντρος
Δ. Στρατής
Μ. Τρωιάνος
Γ. Γούσιας
Λ. Αποστόλου
Δ. Παρτσαλίδης**

ΣΗΜ.: Από το δικτατορικό καθεστώς Μεταξά ήσαν φυλακισμένοι 2.050 κομμουνιστές. Με τη συνθηκολόγηση παρεδόθησαν στους Γερμανούς οι οποίοι τους άφησαν στις φυλακές! Αρκετοί κατόρθωσαν και δραπέτευσαν.

17/4/41: Απόδραση 17 φυλακισμένων από το σανατόριο Θεσσαλονίκης.

*15/5/41: Απόδραση μαζί με 130 εξόριστους από τη Φολέγανδρο.

**5/10/43: Δραπετεύει από τις φυλακές μετά την συνθηκολόγηση της Ιταλίας μαζί με άλλους 450 πολιτικούς κρατουμένους.

***25/9/41: Δραπετεύει από τις φυλακές της Κέρκυρας

E.A.M.

Η πρωτοβουλία για την ίδρυση της πρώτης μαζικής αντιστασιακής οργάνωσης, του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου, ανήκει σε μερικά στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος που είχαν δραπετεύσει από τις φυλακές ή την εξορία όπου τους είχε αφήσει η φασιστική βασιλική κυβέρνηση φεύγοντας από την Ελλάδα. Στην πρωτοβουλία αυτή δεν απάντησαν παρά μερικά σοσιαλίζοντα νεοπαγή κόμματα και εργατικές οργανώσεις.

Τα πολιτικά κόμματα πέρασαν από τις υπεκφυγές στις συμβουλές και από τις αναβολές στην ανοικτή απειλή ότι θα σταθούν αντιμέτωπα στις φαντασιοπληξίες των ευέξαπτων κεφαλών που παρασύρονται από τους κομμουνιστές και προσπαθούν να ρίξουν τον λαό σε καινούργιες περιπέτειες και άσκοπες θυσίες.

Το ΕΑΜ κάλεσε όλους τους Έλληνες στον αγώνα για το διώξιμο του κατακτητή και την απελευθέρωση της Ελλάδας. Συνέδεσε, ωστόσο, αναπόσπαστα την απελευθέρωση με το γενικότερο και μόνιμο πρόβλημα της Ελλάδας με την αποκατάσταση της εθνικής ανεξαρτησίας.

Θ. Χατζής
(Κ.Κ.Ε.)

28/9/41

E.A.M.

(Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)

Υπέγραψαν:

Λευτέρης Αποστόλου (Κ.Κ.Ε.)	–	Θ. Χατζής
Χρήστος Χωμενίδης (Σ.Κ.Ε.)	–	Γ. Οικονόμου
Ηλίας Τσιριμώκος (Ε.Λ.Δ.)	–	Σ. Κανελλόπουλος
Απόστολος Βογιατζής (Α.Κ.Ε.)	–	Δ. Μπενετάτος
Γιάννης Καλομοίρης (ΕΕΑΜ)	–	Δ. Στρατής
		Θ. Σισμανίδης

Σκοπός:

- α) Η απελευθέρωση του έθνους από τον ξένον ζυγόν.
- β) Ο σχηματισμός προσωρινής κυβερνήσεως του ΕΑΜ μετά την εκδίωξη των κατακτητών με μοναδικό σκοπό την διεξαγωγή εκλογών.
- γ) Κατοχύρωση του δικαιώματος του Ελληνικού Λαού όπως αποφανθή περί του τρόπου διακυβερνήσεώς του.

«Όλοι ισότιμοι, αδελφωμένοι και ομόφωνοι, χωρίς πλειοψηφίες και μειοψηφίες, χωρίς «βέτο», με γνώμονα το συμφέρον της πατρίδας και του λαού, ενωμένοι, άκουσαν όρθιοι το ιδρυτικό που αποτελούσε και πρόγραμμα του αγώνα, και το υπέγραψαν».

**Θ. Χατζής
(Κ.Κ.Ε.)**

(Προσχώρηση πολλών μικρών κομμάτων: ΣΕ, ΣΔ, ΣΕΚ, ΔΕ)

Α.Κ.Ε. = Αγροτικό Κόμμα Ελλάδος

Σ.Κ.Ε. = Σοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδος

Ε.Λ.Δ. = Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας

Ε.Ε.Α.Μ. = Εργατικό Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο

Ε.Δ.Ε.Σ.

Οι πολιτικοί των παλαιών αστικών κομμάτων και των πολιτικών-στρατιωτικών παραγόντων αρνούνται να αναγνωρίσουν το ΕΑΜ.

Μολονότι ο Ζέρβας ίδρυσε τον **Ε.Δ.Ε.Σ.** την ίδια περίοδο που σχηματίστηκε και ο ΕΛΑΣ, δεν κατόρθωσε να αναπτύξει μια ισχυρή και ανεξάρτητη οργάνωση με λαϊκή υποστήριξη. Ο Ε.Δ.Ε.Σ. κατά τον ταγματάρχη David Wallace ήταν μια **φεουδαρχική οργάνωση** της οποίας η συνοχή βασιζόταν στην προσωπική αφοσίωση στον Ζέρβα και η οποία εξαρτιόταν απόλυτα από τη βρεταννική υποστήριξη.

Ο **Ζέρβας** υπήρξε απόλυτα πιστός όταν υπέγραψε την πρώτη συμφωνία, τον Μάρτιο του 1943, με τη Μέση Ανατολή. «*Όχι μόνον υπήρξε δικό μας δημιούργημα, αλλά παρέμεινε και όργανό μας*». Είναι φανερό ότι ο Ζέρβας για τους Βρεταννούς ήταν η μόνη εναλλακτική λύση απέναντι στη μονοπώληση της αντίστασης από το **ΕΑΜ**. Αυτός πρέπει να είναι και ο λόγος που τον πίεσαν να βγει στο βουνό.

Στο ιδρυτικό του ο ΕΔΕΣ εμφανίζεται αδιάλλακτά εχθρικός κατά του βασιλέως Γεωργίου και της 4^{ης} Αυγούστου και υπόσχεται «*να επιβάλλει εις πάντας τους συγνοούς αυτούς εγκληματίες βαρυτάτας κυρώσεις*», δημεύοντας ακόμη και τις περιουσίες τους!

Ιωάννης Χόνδρος
(Ιστορικός)
(College of Wooster, Ohio)

9/9/41

Ε.Δ.Ε.Σ.

(Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος)

Αρχηγός:

Επιτροπή:

Ναπολέον Ζέρβας
Κομνηνός Πυρομάγλου
Ιωάννης Παπαδάκης
Παντελής Κωτσάκης
Μιχαήλ Μυριδάκης
Ηλίας Σταματόπουλος
Ηρακλής Πετμεζάς

Στρατιωτικοί:

Απ. Παπαγεωργίου
Γ. Κωσταρέλλος
Πλ. Μεταξάς
Γ. Περειδής
Θ. Παπαθανασιάδης
Χ. Αντωνάτος
Μ. Μαυρίκης
Λ. Σπαής
Μ. Λατίνας

Π. Ραυτόπουλος
Ν. Νικολόπουλος
Γκικόπουλος } (Οργάνωση
Γ. Παπαϊωάννου } «Θέρος»
Θ. Κουντουριώτης
Β. Πετρόπουλος
Ι. Δημάκης
Δημ. Γιαννακόπουλος (Μιλτιάδης)
Κ. Παπαγιαννάκης (Μαύρος)
Β. Μαρκάκης (Ταλαίος)
Σ. Χούτας

Σκοπός:

- 1) Εγκαθίδρυση δημοκρατικού πολιτεύματος.
- 2) Αποκάλυψη της προδοσίας του Γεωργίου Β'!
- 3) Κάθαρση της κρατικής μηχανής.
- 4) Κοινωνική δικαιοσύνη.

ΣΗΜ.: Αναφέρεται ότι ο επικεφαλής της Οργάνωσης είναι ο **Νικ. Πλαστήρας** που είναι εξόριστος στην Γαλλία.*

23/7/42: Ο Ζέρβας κατευθύνεται προς την Ήπειρο.
Επαρχία Βάλτου – Χωριό Μηλιά.
Υψόμετρο 1100 μέτρα.
Επίσημη ίδρυση του αντάρτικου.

* Η οργάνωση συστήθηκε το 1937 από τους απότακτους αξιωματικούς Ν. Ζέρβα, Λ. Σπαή και Ηλία Σταματόπουλο.

S.O.E.
Special Operations Executives

Η Υπηρεσία Ειδικών Επιχειρήσεων δημιουργήθηκε το 1940, μέσα στην απελπισία που προκάλεσε η εκκένωση της Δουνκέρκης, από την ένωση διαφόρων ομάδων κατασκοπείας και δολιοφθοράς, μεταξύ των οποίων το Τμήμα D του M16 και του MI(R). Σκοπός της ήταν να «*συντονίσει όλες τις δραστηριότητες υπονόμησης και δολιοφθοράς κατά του εχθρού στο εξωτερικό*» και στην αρχή διαιρέθηκε στους κλάδους **SO1** που θα είχε τη γενική ευθύνη για την προπαγάνδα, και **SO2** με γενική υπευθυνότητα τη δολιοφθορά.

Εντεταλμένη από τον **Churchill** να «*βάλει φωτιά στην Ευρώπη*», η νέα οργάνωση προικοδοτήθηκε με απόλυτη προτεραιότητα ως προς την στρατολόγηση δυναμικού και τον εξοπλισμό με υλικό.

Η Βρετανία εκείνη την εποχή ήταν η μοναδική ανθιστάμενη δύναμη στην Ευρώπη και οι Βρεταννοί επιτελάρχες θεωρούσαν εξαιρετικά σημαντική την έννοια του «*πυροκροτητή*» για τα στρατηγικά τους σχέδια γιατί θεωρούσαν ότι δεν μπορούν με τις δυνάμεις τους να εξαπολύσουν μεγάλης κλίμακας εισβολή στην κατεχόμενη από τους Ναζί Ευρώπη.

Γι αυτό το λόγο, οι σχεδιαστές της βρετανικής στρατηγικής σκέφτηκαν να υποστηρίξουν και να ενθαρρύνουν όσους ήταν διατεθειμένοι να αντισταθούν στην κατεχόμενη Ευρώπη. Τοπικοί στρατοί και αντιστασιακά κινήματα εφοδιάζονταν ώστε να είναι ικανά να στηρίξουν τους Βρεταννούς..

Richard Clogg
(*Νεοελληνική ιστορία*
King's College)

S.O.E.

(Special Operations Executives)

Αρχηγός Sir Charles Hambro

* Chris Woodhouse (ταγματάρχης)

Eddie Myers (ταξίαρχος)

** Γιάννης Πελτέκης

Γοργοπόταμος
(26/11/42)

[John Cook (ταγματάρχης)
Tom Barnes (μηχανικός)
Denis Hamson (λοχαγός)
Arthur Edmonds (μηχανικός)
Nat Barker (λοχαγός)

Ασωπός
(20/6/43)

[Donald Stott (λοχαγός)
Goffrey Gordon-Green (ταγματάρχης)
Mc Entire (λοχαγός)

Κρήτη
(27/4/44)

[Patrick Leigh Fermor
W. Stanley Moss

Foreign Office

David Wallace (BLO)*

John Stevens
David Smiley
Ruffus Sheppard

***BLO**: British Liaison Office

* Σεπτ. '42: Εστάλη στην Ελλάδα και χρησιμοποιήθηκε ως Αξιωματικός – Σύνδεσμος με τους Αντάρτες (BLO).

** Οργάνωση «Απόλλων». Κατασκοπεία και δολιοφθορά.

Ε.Λ.Α.Σ.

Οι συνθήκες για την προβολή μιάς κεντρικής ηγεσίας του ένοπλου κινήματος είχαν ωριμάσει από καιρό. Το **ΕΑΜ** και τα κόμματα που συνεργάζονταν είχαν ξεκαθαρίσει το πρόβλημα της ανάγκης ένοπλου αγώνα.

Ο **ΕΛΑΣ** ήταν μία γρήγορα αναπτυσσόμενη μαζική οργάνωση, όπου επικρατούσε το ΚΚΕ και ήταν ανεξάρτητος από τα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα, την εξόριστη κυβέρνηση και τους Βρεταννούς.

Οι ενέργειες των πρώτων ομάδων του ΕΛΑΣ που είχαν σχηματισθεί την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1942, ήταν επιφυλακτικές. Πρόσεχαν ώστε η δημοτικότητά τους να μην τεθεί σε κίνδυνο από ενέργειες δολιοφθοράς που θα συνεπάγονταν βαριά αντίποινα στα χωριά. Από τι αρχές του 1943 ο ΕΛΑΣ είχε υπερφαλαγγίσει τις μη κομμουνιστικές αντιστασιακές οργανώσεις είτε επειδή καθυστέρησαν να οργανώσουν κινήματα είτε γιατί παραμέλησαν την πολιτική οργάνωση και την ηγεσία.

Προς το τέλος του πολέμου η δύναμη του ΕΛΑΣ είχε φθάσει τα 50.000 άτομα αλλά μόνον 20-25.000 ήταν αντάρτες εν ενεργεία. Ούτε τα γερμανικά ούτε τα βρεταννικά αρχεία δίνουν ακριβείς αριθμούς σχετικά. Φιλο-ΕΑΜικές πηγές υποστηρίζουν ότι η αντίσταση καθήλωσε 300.000 άνδρες των στρατευμάτων της Γερμανίας και των άλλων δυνάμεων του Άξονα και σκότωσε περίπου 37.000 απ' αυτούς.

Ιωάννης Χόνδρος
(Ιστορικός)

Ε.Λ.Α.Σ.

22/5/42 (Εθνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός)

8η Ολομέλεια ΚΚΕ – Ιανουάριος 1942

Αποφασίστηκε:

- Η δημιουργία στρατιωτικής αντίστασης.
- Να σταλεί στην Ρούμελη ο Άρης Βελουχιώτης.

Άρης Βελουχιώτης (Θ. Κλάρας)

Ανδρέας Τζήμας (Β. Σαμαρινιώτης)

Βαγγέλης Παπαδάκης (Τάσος Λευτεριάς-Κ.Κ.Ε.)

Δ. Δημητρίου (Νικηφόρος)

Γ. Χουλιάρης (Περικλής)

Γ. Αλεξάνδρου (Διαμαντής)

Βασίλης Μπαρτζιώτας (Φάνης)

Θαν. Χατζής (Αμύντας)

Σπ. Κοτσάκης (Νέστορας)

Πλ. Σαριγιάννης (Αίας)

Θ. Μακρίδης (Έκτορας)

Π. Δανιηλίδης (Θεός)

Ανδρέας Μούντριχας

Σ. Πρωτόπαπας (Κικίτσας)

Κ. Καφαντάρης (Νικηταράς)

Φοίβος Γρηγοριάδης (Βερμαίος)

Θύμιος Ζούλας

Δήμος Καραλίβανος

Θ. Πάλλας (Κόζιακας)

Ηλίας Μανιάτης (Ε.Α.Μ.)

Π. Νάσης

Γιώργης Γιαταγάνας

Εμμανουήλ Μάντακας

Στέφανος Σαράφης

Σ. Κωστορίζος (Γκέκας)

Γ. Κωστόπουλος

Γ. Μιχαλόπουλος (Ωρίων)

Π. Λάσκος (Πελοπίδας)

Δ. Μίχος

Μ. Βαφειάδης (Γιώτης)

Θ. Γκένιος (Λασσάνης)

Γ. Ερυθριάδης (Πέτρος)

Β. Τσέλιος (Γεροδήμος)

Σ. Γκούβας (Καπλάκης)

Γ. Μπλάνας (Κίσσαβος)

Ν. Ξυνός (Σμόλικας)

22/5/42: Χωριό Δόμνιτσα (*Ευρυτανία*)

Έναρξη ένοπλου αγώνα – 15 ένοπλοι αντάρτες

Τα όπλα του στρατού

Καμιά πρόνοια δεν λήφθηκε για τον οπλισμό του στρατού που εγκαταλείφθηκε μετά τη συνθηκολόγηση. Βέβαια τα όπλα έπρεπε να παραδοθούν στον εχθρό. Οι κατακτητές απειλούσαν με θάνατο τους παραβάτες, χωρίς μάλιστα να προηγείται καμία δικαστική διαδικασία ή απόφαση. Αλλά υπήρχε δυνατότητα – πράγμα που εύκολα θα μπορούσε να προβλεφθεί – ένα μεγάλο μέρος του οπλισμού που απορρίφθηκε να περάσει κρυφά στα χέρια του λαού. Οι τότε κυβερνώντες όμως καταλαμβάνονταν από πανικό και φρίκη στη σκέψη και μόνο ότι ο λαός μπορούσε να εξοπλισθεί.

Έτσι αφέθηκαν όλοι εκείνοι οι σωροί των όπλων που πετούσε ο στρατός καθώς διαλύονταν, κατάσπαρτοι και αφύλακτοι στην ύπαιθρο, για να τους περιμαζέψει κατόπιν ο κατακτητής.

Οι κομμουνιστές, χωρίς να έχουν πάρει εντολή από κανένα, χωρίς να έχουν μεταξύ τους κάποια σύνδεση, ασχολούνταν, σ' όλη τη χώρα, με την περισυλλογή αυτού του πολεμικού υλικού. Όλοι πίστευαν ή τουλάχιστον διαισθάνονταν ότι ο πόλεμος πρέπει να συνεχιστεί...

Έτσι ο ελληνικός λαός, από την πρώτη στιγμή της κατοχής όχι βέβαια πάνοπλος, αλλά όχι και άοπλος. μπορεί με τα όπλα που έχει στο χέρι να αντισταθεί, να δυσκολέψει, να εμποδίσει τους κατακτητές, να εκδικηθεί.

Θ. Χατζής
(Κ.Κ.Ε.)

Π.Ε.Α.Ν.

(Πανελλήνια Ένωση Αγωνιζομένων Νέων)

Κώστας Περρίκος } Ιδρυτές
Ιουλία Μπίλιμπα }
Αντώνης Μυτιληναίος
Σπύρος Γαλάτης
Νίκος Μούρτος
Νίκος Λάζαρης
Τάκης Μιχαηλίδης

15/8/42: Βόμβα σε γερμανικό αναρρωτήριο.

20/9/42: Ανατίναξη Γραφείων **Ε.Σ.Π.Ο.** (Πατησίων & Γλάδστωνος)
ΕΣΠΟ: Εθνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση
(Φασιστική)
Φιλοδοξούσε να συγκροτήσει «*Ελληνική Λεγεώνα*»
και να πολεμήσει στο πλευρό της Βέρμαχτ.
Αρχηγός: Σπύρος Στεροδήμος.
Σκοτώθηκαν 29 μέλη της ΕΣΠΟ και 43 Γερμανοί.
Τραυματίες: 5 Γερμανοί – 25 ΕΣΠΟ

Η Οργάνωση προδόθηκε (από τον Α. Μυτιληναίο!)
και οι μετέχοντες εκτελέστηκαν.

Σημείωση: Η Οργάνωση ήταν αμαζική: Οργάνωση στε-
λεχών. Η τραγική περίπτωση της επαληθεύει τον κανόνα.
Δεν είχαν δυνατότητα ανανέωσης. Με τις συλλήψεις και
εκτελέσεις αποκεφαλίστηκε... Γιατί αυτά τα στελέχη ήταν
όλα και όλα. Κι έτσι έσβησε μαζί τους.

Ε.Κ.Κ.Α

Η Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση, ομάδα που δημιουργήθηκε από τον πολιτικό του Λαϊκού Κόμματος **Γεώργιο Καρτάλη** και τον συνταγματάρχη **Δημήτριο Ψαρρό** (5/42 Σύνταγμα Ευζώνων) τον Απρίλιο του 1942, ως οργάνωση αντιστασιακού κινήματος κατά των κατακτητών. Για να επιβιώσει εξαρτιόταν από τους Βρεταννούς και από τα χωριά που ελέγχονταν από το **Ε.Α.Μ.**

Παρόλη την υποδειγματική γενναιότητα του Ψαρρού η Ε.Κ.Κ.Α. δεν απέκτησε ποτέ συνοχή. Αντίθετα μαστιζόταν από διαμάχες μεταξύ φατριών και μεταξύ ατόμων και προκάλεσαν μια σειρά από επεισόδια με τον **Ε.Λ.Α.Σ.** Η τελική επίθεση του Ε.Λ.Α.Σ. κατά του 5/42 τον Απρίλιο του 1944 βασιζόταν, εν μέρει, στην κατηγορία της συνεργασίας με τους Γερμανούς.

Ο πολιτικός ηγέτης Γ. Καρτάλης είχε αποφασίσει να μην βάλει αγωνιστικά και πολεμικά καθήκοντα στην πολιτικοκοινωνική οργάνωση της Ε.Κ.Κ.Α. αλλά να προετοιμάζεται για μεταπολιτική δράση. Πληροφορήθηκε, στο Κάιρο, με οδύνη τη διάλυση Συντάγματος 5/42 από τον ΕΛΑΣ και τον φόνο του Δ. Ψαρρού. Εις το δεύτερο αυτό στάδιο οι οπαδοί της Ε.Κ.Κ.Α. ήσαν εντελώς ελεύθεροι να ακολουθήσουν ή όχι την οργάνωση.

E. K. Waterhouse
(*Ταγματάρχης*)

¹¹/42:

Ε.Κ.Κ.Α.
(Εθνική Και Κοινωνική Απελευθέρωση)

Γεώργιος Καρτάλης
Δημήτριος Ψαρρος
(20/4/43 – **5/42** Σύνταγμα Ευζώνων)
Γ. Παπαθανασίου
Χ. Καψαλόπουλος
Α. Κατάβολος
Α. Κωστόπουλος
Δ. Καραχρήστος
Ευριπίδης Μπακιρτζής (απότακτος
συνταγματάρχης) - «Προμηθέας Ι»

Μπουκαδόροι! (κατά τον Χαρίλαο Φλωράκη)

Δ. Δεδούσης
Α. Μητάλας
Α. Κούτρας
Ι. Καϊμάκης
Καραδήμος
Πασαλής
Καπετσώνης
Ψιλογιάννης
κ.α.

} Φιλοβασιλικοί.
Συνεργάτες Γερμανών.

Σκοπός: Διαφώτιση και προπαγάνδα στην περίοδο της κατοχής και μόνον μετά την απελευθέρωση θα άρχιζε η ενεργητική δράση για «την απολύτρωση του λαού από την κοινωνική αδικία» (Γ. Καρτάλης).

Π.Α.Ο.
Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση

Η οργάνωση αρχικά ονομαζόταν **Υ.Β.Ε.** (Υπερασπιστές Βορείου Ελλάδος) με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Αποτελούνταν σε σημαντικό βαθμό από Αξιωματικούς του στρατού και «έντιμους πολίτες». Συμμετείχαν βενιζελογενείς ακόμα και σοσιαλίζουσες ομάδες με σαφώς όμως αντικομμουνιστική τοποθέτηση.

Μετά την προσδοκώμενη συμμαχική απόβαση στην Ελλάδα θα δρούσε στα μετόπισθεν του εχθρού σύμφωνα με οδηγίες του **ΣΜΑ**. Η προπαγάνδα των φιλιφασιστικών στοιχείων, επέδρασε πάνω στους αξιωματικούς και η Υ.Β.Ε. άρχισε να συνεργάζεται με χιτλερικούς. Το 1942 η οργάνωση συνενώθηκε με την **Π.Α.Ο.**

Στην Βόρεια Ελλάδα επεδίωξε να εκκαθαρίσει τις περιοχές από βουλγαρίζοντες και ρουμανίζοντες. Το σχέδιο αυτό δεν ήταν δυνατόν να λειτουργήσει «επισημώς» εφόσον παρέβλεπε ότι η γερμανική πολεμική μηχανή ήταν εκείνη που είχε προλειάνει το έδαφος για την βουλγαρική κατοχή. Στην πραγματικότητα η γερμανόφιλη συμπεριφορά ορισμένων σημαντικών στελεχών του Π.Α.Ο. την παρέλυσε, ακόμη και πριν η οργάνωση πέσει βορά του δωσιλογισμού. Η αντιπαλότητα με **ΕΑΜ/ΕΛΑΣ** πέρασε στην ένοπλη σύγκρουση με αποτέλεσμα τον Οκτώβριο 1943 να διαλυθούν τα τελευταία σώματά της.

H. Fleishcer
(Ιστορικός)

Υ.Β.Ε.

(Υπερασπιστές Βορείου Ελλάδος)

Περιοχή: Βόρεια Ελλάδα

Π. Κοτρίδης (ταγματάρχης)

Βάης Θεόφιλος (γεωπόνος)

Ισαάκ Μπεχλιβανίδης

Ευάγγελος Δόρτας (Ταγματάρχης)

Αναστάσιος Σακελλαρίδης (Λοχαγός)

Θώμας Μπάρμπας

Σκοπός: Να εξουδετερώσει αποσχιστικές τάσεις βουλγαριζόντων και ρουμανιζόντων.

Ένοπλο αντίβαρο στο αναπτυσσόμενο αντικατοχικό κίνημα. Συγκρούσεις με Ιταλούς.

Συνενώθηκε με την ομάδα Π.Α.Ο.

Π.Α.Ο.

(Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση)

Περιοχή: Βόρεια Ελλάδα

Γ. Παπαθανασίου

Χρ. Παπαβασιλείου

Κ. Παπαδόπουλος (υπολοχαγός)

Ι. Παπαγεωργίου

Κ. Μήτσου (μοίραρχος)

Αθ. Σκόδρας (λοχαγός)

Αρ. Παπαδόπουλος (έφεδρος)

Σκοπός: Αντιβουλγαρισμός & αντικομμουνισμός
Αυτονομία οπλαρχηγών.

Περιφρούρηση των περιοχών.

Σύμπραξη με συμμαχικά στρατεύματα

«εν ευθέτω χρόνω».

Οκτώβριος 1943: Διαλύθηκε βίαια από τον ΕΛΑΣ

(προσχώρησαν στον ΕΔΕΣ, ΣΜΑ ΕΕΣ ή και τα Τάγματα Ασφαλείας).

Αντάρτικο στη Βόρεια Ελλάδα

Στη Μακεδονία το ορμητικό αντάρτικο κίνημα ανακόπηκε ύστερα από τα γεγονότα της Νιγρίτας και της Δράμας. Η σύγχυση που επικράτησε ξεπεράστηκε με την αποστολή μιάς σειράς στελεχών του ΚΚΕ.

Με βάση τα αφετηριακά **κίνητρα** ανάληψης δράσης υπάρχουν οι παρακάτω τύποι Καπετάνιων:

Ο Ποινικός: Βρέθηκε στο βουνό επειδή καταζητούνταν για ποινικά αδικήματα από τις αρχές.

Ο Εκδικητής: Ωθείται από τα δεινά που έχουν διαπράξει οι δυνάμεις κατοχής ή κάποιοι συνεργάτες του.

Ο Ανυπότακτος: Πρόκειται για νέους που εγκαταλείπουν τα σπίτια τους για να μην πάνε στα βουλγαρικά τάγματα εργασίας. Αποτελεί ένα φαινόμενο που εμφανίζεται αποκλειστικά στην Ανατολική Μακεδονία.

Ο Μυημένος: Μπαίνει στη δράση αφού πρώτα μυείται από αξιωματικούς τοπικούς διανοούμενους άλλους αντιστασιακούς.

Ο Συγγενής: Η αλληλεγγύη μεταξύ συγγενών τόσο ως άξια όσο και ως πρακτική, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ένοπλη δράση του.

Ο Τυχοδιώκτης: Πήρε τα όπλα επειδή θεώρησε ότι ήταν η κατάλληλη ευκαιρία για δράση και να αποκομίσει προσωπικά οφέλη.

Ο Στρατολογημένος: Είναι ενταγμένος παρά τη θέλησή του από φόβο σε κάποιο καπετάνιο.

Ε.Α.Ο.

(Εθνικές Αντάρτικες Μονάδες)

Πόντιοι

Περιοχές: Παγγαίο, Τσαλ Νταγκ, Καρα Ντερέ, Φαλακρόν,
Μπαϊράμ Τεπέ.

Αντώνης Φωστεριάδης (Τσαούς Αντόν)

Αναστάσιος Αναστασιάδης (Πουρτούλ)

Στάθης Λεοντιάδης

Καλλίνικος Σαρηγιαννίδης (Καπεταν Κάλης)

Θωμάς Πεχλιβανίδης

Βαγγέλης Καρανάσιος

Ξενοφών Γιοσμάς κ.α.

Δράση

Αντιβουλγαρισμός – Αντικομμουνισμός

Εντάχθηκαν στον Ε.Σ. κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο.

Μεταλλάχθηκαν σε βασιλόφρονες.

7/5/44: Μάχη Γέφυρας Παπάδων (Δράμα).

Αντάρτες Καρα Ντερέ κατά βουλγαρικού στρατού.

Απώλειες: ΕΑΟ 9 Ν – Βούλγαροι 150 Ν

Οκτ. '44: Διελύθησαν βίαια από τον ΕΛΑΣ.

Π.Ο.Ε.Τ.

(Πανελλήνια Οργάνωση Εθνικιστικών Ταγμάτων)

Περιοχή: Βόρεια Ελλάδα

Αντώνιος Βήχος

Αθ. Χρυσόχου

Μ. Παπαδόπουλος (Μιχάλαγας)

Γ. Πούλος (συνταγματάρχης)

Π. Ιωαννίδης κ.α.

Αντικομμουνισμός: καταπολέμηση των συμμοριών.

Υποστήριξη των Γερμανών!

Αγγλικές μουσικές υπηρεσίες

Η Μεγάλη Βρετανία χρειαζόταν «*μουσικές υπηρεσίες*», τόσο για τους άμεσους πολεμικούς σκοπούς της, όσο και για τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Μεσόγειο.

Ο στρατηγός **Henry Wilson** πριν εγκαταλείψει το ελληνικό έδαφος τον Μάη του 1941 φρόντισε να βρει κατάλληλα πρόσωπα για να δημιουργήσει έναν πυρήνα μουσικής οργάνωσης πληροφοριών για το Στρατηγείο Μέσης Ανατολής (**ΣΜΑ**).

Δεν είναι περίεργο που η εκλογή του Ουίλσον έπεσε ακριβώς στον απότακτο συνταγματάρχη **Ευριπίδη Μπακιρτζή**, που ήταν ηγέτης μιας σοσιαλιστικής ομάδας. Σ' αυτόν ο Ουίλσον ανέθεσε την οργάνωση της μουσικής υπηρεσίας του ΣΜΑ με το όνομα «**Προμηθέας**». Είχε διαπιστώσει την ολοκληρωτική χρεοκοπία των μοναρχικών αξιωματικών και είχε την πεποίθηση ότι ούτε ικανοί ήταν ούτε και είχαν την διάθεση να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους Συμμάχους.

Ο Μπακιρτζής προετοίμαζε ομάδες από ειδικούς αξιωματικούς κατάλληλους να διενεργούν οι ίδιοι σαμποτάζ και καταστροφές σε στόχους που θα έδινε το ΣΜΑ. Ακόμα βοηθούσε βρετανικές ομάδες καταστροφών που θα στέλνονταν από το ΣΜΑ με συγκεκριμένες πολεμικές αποστολές.

Θ. Χατζής
(Ιστορικός)

Ε.Σ.

(Ελληνικός Στρατός)

Περιοχή: Πελοπόννησος

Δ. Παπαδόγγονας (συντ.)

Εντάχθηκαν στα Τάγματα Ασφαλείας.

Δεδηλωμένοι βασιλόφρονες.

Συνεργασία με τις κατοχικές κυβερνήσεις.

Οκτ. 1943: Διαλύθηκαν βίαια από τον ΕΛΑΣ.

«Χ»

Γεώργιος Γρίβας: Συνταγματάρχης (Κύπριος)
Φασιστική Οργάνωση.

Έλαβαν μέρος στα «Δεκεμβριανά» αλλά και
στη μετέπειτα περίοδο. Πήρε όπλα από τοπικές
δοσιλογικές «αρχές» με τις οποίες είχε στενότερες σχέσεις.

Εξελίχθηκαν σε όργανο της βασιλικής δεξιάς.

Ο Γρίβας είναι ο ιδρυτής της **Ε.Ο.Κ.Α.** στην Κύπρο.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

Χαράλαμπος Κουτσογιαννόπουλος } συνελήφθησαν
Ηλίας Ντεγιάννης } 3/2/1943

Αντώνης Παπαγιάννης

Ευριπίδης Μπακιρτζής (απότακτος αξιωματικός)

Στην υπηρεσία **ΣΜΑ**

Δράση: Οργάνωση μυστικών υπηρεσιών.

Συμμετοχή σε ομάδες καταστροφών.

ΑΠΟΛΛΩΝ

Κλάδος της **S.O.E.**

Γιάννης Πελέκης

Δράση: Κατασκοπεία και δολιοφθορά.

Σαμποτάζ 58 πλοίων και καϊκιών.

Εξαρθρώθηκε από τους Γερμανούς στις αρχές
του 1943. Εκτελέστηκαν 53 άτομα.

Ο.Π.Λ.Α.

Ήταν αφάνταστη η λύσσα με την οποία κυνηγούσαν οι σταλινικοί τους διεθνιστές (οπαδούς της Β΄ Διεθνούς) με τη μάσκα του πατριώτη στη διάρκεια της Κατοχής. Ξεπέρασαν ότι από προηγούμενα γνωρίζαμε σε αγριότητα, κτηνωδία και σαδισμό. Ο τίτλος της ειδικής οργάνωσης των εκτελεστών και βασανιστών στην υπηρεσία του **EAM** ήταν η **Ο.Π.Λ.Α.** (Οργάνωση Προστασίας Λαϊκών Αγωνιστών (Επικεφαλής ο Στέργιος Αναστασιάδης)

Δρούσε ακόμα στις πόλεις για λογαριασμό του EAM η Ο.Π.Λ.Α. Πρόκειται για τους φονιάδες που χρησιμοποίησε το ΚΚΕ στην κατοχή για τη σφαγή των διεθνιστών, των στελεχών του που κατά καιρούς για οποιοδήποτε ζήτημα διαφωνούσαν, τη δολοφονία εργατών που δούλευαν σε γερμανικές δουλειές, μανάδων που έπλεναν ρούχα Ιταλών ή Γερμανών στρατιωτών για ένα κομμάτι ψωμί για τα παιδιά τους, γυναικών που δίνονταν σε στρατιώτες της κατοχής για μία κονσέρβα κ.λπ., κ.λπ. Αυτήν την ηρωική πλευρά του «*Εθνικού Έπους*» ίσως από μετριοφροσύνη δεν την αναφέρουν στους πανηγυρισμούς της Εθνικής Αντίστασης!

Ο κρατικός καταναγκαστικός μηχανισμός του EAM, αποτελούσε όπως σε όλες τις εξουσίες, στήριγμα μονοπώλιο της διευθύνουσας μειοψηφίας. Το **ΚΚΕ** ποτέ δεν είχε το θάρρος να πάρει την ευθύνη για αυτή τη σφαγή των διεθνιστών. Και οι σημερινοί «*ανανεωτές του κομμουνισμού*» ποτέ δεν αισθάνθηκαν την ανάγκη να αναφερθούν σ' αυτή τη σφαγή όπως και σε σειρά άλλων εγκλημάτων του EAM και να δώσουν μια οποιαδήποτε δικαιολογία.

Α. Στίνας
(Ιστορικός)

ΜΙΔΑΣ 614

Στην υπηρεσία **ΣΜΑ**

Γιάννης Τσιγάντε (απότακτος συνταγματάρχης)

Π. Ρογκάκος (λοχαγός)

Μ. Κλάδης

Σκοπός: Με πρωτοβουλία του Π. Κανελλόπουλου:

Οργάνωση αντιστασιακών ομάδων «εθνικοφρόνων»
σε ένα αντίρροπο του ΕΑΜ μέτωπο.

Συνεννόηση με Έλληνες αξιωματικούς.

Δολιοφθορές – Κατασκοπεία.

Φράξιμο της Διώρυγας Κορίνθου.

14/1/43: Προδόθηκε το κρησφύγετό του και σκοτώθηκε
από τους Ιταλούς.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Λέλα Καραγιάννη

Σκοπός: Φυγάδευση Βρεταννών στη Μέση Ανατολή.

Μετάδοση πληροφοριών στο **ΣΜΑ**.

Δολιοφθορές σε εγκαταστάσεις του εχθρού.

12/7/44: Συνελήφθη από τους Γερμανούς.

2/10/44: Εκτελέστηκε στην Καισαριανή.

Ε.Ο.Κ.

Εθνική Οργάνωση Κρήρης

Νικόλαος Σκουλάς

Μάρκος Σπανουδάκης

Αντώνης Ίσαακείδης

Αντιστασιακές ομάδες βενιζελικού χαρακτήρα.

Σκοποί της Ε.Π.Ο.Ν.

- 1) Η Εθνική απελευθέρωση και η πλήρης ανεξαρτησία και ακεραιότητα της Ελλάδας δίχως κανένα εδαφικό ακρωτηριασμό. Πραγματικά το ιερότερο σημερινό καθήκον είναι ο αγώνας για την λευτεριά.
- 2) Η υπεράσπιση των συμφερόντων και δικαιωμάτων της νέας γενιάς στη ζωή, στην μόρφωση, στον πολιτισμό. Οι κατακτητές θα μας εξοντώσουν ολοκληρωτικά.
- 3) Η εξολόθρευση του φασισμού τώρα και στο μέλλον και μ' οποιαδήποτε μορφή κι αν παρουσιαστεί. Είναι ο κυριότερος υποκινητής του πολέμου.
- 4) Ο αγώνας κατά των ιμπεριαλιστικών πολέμων που μόνο καταστροφές φέρνουν στην ανθρωπότητα. Καταπολεμώντας τους ιμπεριαλιστές επιζητούμε την κατοχύρωση της ειρήνης πάνω στη βάση της αυτοδιάθεσης των λαών.
- 5) Η ανοικοδόμηση της χώρας από τα ερείπια του πολέμου και την αξονική κατοχή προς το συμφέρον και την ευημερία ολόκληρου του πληθυσμού. Αυτό θα το πετύχουμε μόνον αν εξοντώσουμε τον φασισμό.
- 6) Εξόντωση του φασισμού μέσα στην Ελλάδα, έτσι που όλες οι εξουσίες ν' απορρέουν από την ελεύθερη εκδήλωση του λαού.

23/2/43

Ε.Π.Ο.Ν.

(Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων)

Σύμβουλος: Καθηγητής – Ακαδημαϊκός Γ. Γεωργαλάς
Συνενώθηκαν:

Ε.Α.Μ.Ν.: Εθνικο-Απελευθερωτική Εργατοϋπαλληλική
Νεολαία

Ο.Κ.Ν.Ε.: Ομοσπονδία Κομμουνιστών Νεολαίας
Ελλάδος

Λ.Ε.Ν.: Λαϊκή Επαναστατική Νεολαία

Φ.Ε.Ν.: Φιλική Εταιρεία Νέων

Θ.Ι.Λ.: Θεσσαλικός Ιερός Λόχος

Σκοποί: Συγκρότηση υποδειγματικών ομάδων με
διαφωτιστικό έργο.

Δράση: *Ίδατε στη σελίδα 40*

Ο.Π.Λ.Α.

(Ομάδα Προστασίας Λαϊκού Αγώνα)

Εξηρτάτο απ' ευθείας από την ηγεσία του **Κ.Κ.Ε.**

Κατ' εξοχήν τρομοκρατική οργάνωση, η οποία ήδη
κατά την Κατοχή εκτέλεσε πολλούς αγωνιστές άλλων
αντιστασιακών οργανώσεων.

Στη διάρκεια των Δεκεμβριανών υπήρξε το κύριο όργανο
για τις ωμότητες που διαπράχθηκαν.

(Ίδατε σελίδα 38)

Αλεξ. Ζαούσης)

10/3/43

Ε.Τ.Α.:

(Επιμελητεία του Αντάρτη)

Σκοπός: Συστηματικός ανεφοδιασμός των ανταρτών
με τρόφιμα, ιματισμό και όπλα.

Διευθυντής ο αντισμήναρχος Ανδρέας Μωραΐτης.

(Στα τέλη Αυγούστου 1943 αριθμούσε 10.000 μέλη

Αλεξ. Παπάγος (1883-1955)

Η στρατιωτική δράση του στρατηγού Αλέξανδρου Παπάγου αρχίζει το 1935 όταν ανέτρεψε την κυβέρνηση **Π. Τσαλδάρη** με αποτέλεσμα την επαναφορά της βασιλείας.

Αρχιστράτηγος του Ελληνικού Στρατού μετά την εμπλοκή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Κατά την περίοδο της Κατοχής ο στρατηγός Αλ. Παπάγος – είχε ήδη παραιτηθεί εκ του στρατού - τήρησε στάση πλήρους περιφρόνησης απέναντι στην «*Κυβέρνηση*» Τσολάκογλου. Αρνήθηκε κάθε επαφή μαζί του και αποποιήθηκε την παροχή τιμητικής σύνταξης. Συμμετείχε ενεργά στην οργάνωση **Στρατιωτική Ιεραρχία** και θα διατηρήσει αδιάλειπτες επαφές με τις βρετανικές μυστικές υπηρεσίες και τον μητροπολίτη **Χρύσανθο** που ήταν μυστικός σύμβουλος του βασιλέα **Γεωργίου Β΄**.

Η όλη πολιτεία του προκάλεσε την αντίδραση των αρχών Κατοχής με αποτέλεσμα να συλληφθεί και να σταλεί σε γερμανικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως της Γερμανίας ακόμα και στο Νταχάο (Ιούλιος 1943) όπου παρέμεινε κρατούμενος ως τα τέλη του πολέμου. Επέστρεψε στην Ελλάδα τον Μάιο του 1945 και του απενεμήθη ο βαθμός του στρατάρχη. Κατά την διάρκεια των θλιβερών γεγονότων του Εμφυλίου έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο σε όλες τις επιχειρήσεις του εθνικού στρατού και συνεργάστηκε στενά με τις βρετανικές δυνάμεις.

Τον Ιανουάριο του 1949, ενώ συνεχιζόταν ο Εμφύλιος Πόλεμος, ανεκλήθη από την κυβέρνηση **Θ. Σοφούλη** στην ενεργό υπηρεσία και ανέλαβε πάλιν καθήκοντα αρχιστρατήγου στην κρίσιμότερη φάση του εμφυλίου. Εν συνεχεία, χρησιμοποίησε πολλά και σκληρά μέτρα για να επιβληθεί στην πολιτική ζωή της χώρας

25/5/43 Στρατιωτική Ιεραρχία

Αλ. Παπάγος

«Θέρος»

Ι. Πισίκας

Π. Σπηλιωτόπουλος

Δ. Παπαδόπουλος

Στ. Κιτριλάκης

Κ. Μπακόπουλος

Θρ. Τσακαλώτος

Π. Δέδες

Ευστρ. Λιώσης

Γ. Κοσμάς

Αγ. Φιλιππίδης

Π. Σπηλιωτόπουλος

Δ. Δόβας

Π. Ζερβέας

Πρωτόκολλον:

- 1) Η Ελλάς εκπροσωπείται από Κυβέρνησιν εις το Εξωτερικόν.
- 2) Εις την κατεχομένην χώραν αναλαμβάνομεν την υποχρέωσιν:
 - α) Να συνεχίσωμεν τον αγώνα.
 - β) Να διατηρήσωμεν την ενότητα των Αξιωματικών.
 - γ) Να προστατεύσωμεν το κοινωνικόν καθεστώς.
 - δ) Να πειθαρχήσωμεν απολύτως εις τον Βασιλέα.

Επρότειναν την δημιουργία πολιτοφυλακής που να αποτελείται από τα Τάγματα Ασφαλείας, την Χωροφυλακή και την Αστυνομία.

Ο Παπάγος συνελήφθη από τους Γερμανούς τις 25/7 1943 και εστάλη σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως στην Γερμανία. Απελευθερώθηκε την 4/5/1945.

Ο θορυβώδης τρόπος με τον οποίο η οργάνωση αυτή εμφανίστηκε στηριζόταν στην βεβαιότητα ότι ο αντικομμουνισμός της θα την καθιστούσε ανεκτή από τις αρχές κατοχής.

(από τον «Δωδεκάλογο του Γύφτου)

Καί θ' ἀκούσης, τή φωνή τοῦ λυτρωτῆ,
θά γδυθῆς τῆς ἀμαρτίας τό ντύμα,
καί ξανά κυβερνημένη κι ἀλαφρή
θά σαλέψης σάν τή χλόη, σάν τό πουλί,
σάν τόν κόρφο τό γυναικεῖο, σάν τό κῆμα·
καί μὴν ἔχοντας πιό κάτω ἄλλο σκαλί
νά κατρακυλίσης πιό βαθιά
στοῦ Κακοῦ τή σκάλα,
γιά τ' ἀνέβασμα ξανά πού σέ καλεῖ
θά αἰστανθῆς νά σοῦ φυτρώνουν, ὦ χαρά!
τά φτερά,
τά φτερά τά πρωτινά σου τά μεγάλα!

Κωστῆς Παλαμᾶς
(1859-1943)

ΕΛΛΑΔΑ

- ΚΑΤΟΧΗ
- ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
- ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

*Αυτό τό λόγο θά σᾶς πῶ
δέν ἔχω ἄλλο κανένα.
Μεθύστε μέ τ' ἀθάνατο
κρασί τοῦ Εἰκοσιένα!*

(Κ. Παλαμᾶς)

1941

ΤΣΑΜΗΔΕΣ

Ιουν.

Τσαμουριά Θεσπρωτίας.
20.000 Τσάμηδες χωρικοί.
Τσιφλικάδες: Μάζαρ Ντίνο Μπέη (Παραμυθιά)
Γιαζίκ Τσαντάκ (Μαργαρίτι)

Εξαπέλυσαν επιθέσεις ζητώντας την
ενσωμάτωσή τους με την Αλβανία.
Οι Ιταλοί τους ενθάρρυναν.

Ίδρυση «Σκιπετάρικης Χωροφυλακής».

Βάλθηκαν να ξεκληρίσουν τον ελληνικό
πληθυσμό με απίστευτη μανία και σκληρότητα.

Ξεπέρασαν τους 700 οι δολοφονημένοι Έλληνες της
Θεσπρωτίας. Το ελληνικό κράτος ήταν ανύπαρκτο.
Καμιά προστασία δεν μπορούμε να εξασφαλίσει
στους πολίτες.

ΒΛΑΧΟΙ

25/9:

Βλάχοι Ελασσόνας ζητούν αυτονομία.

Αλκιβιάδης Διαμαντής }
Δημήτριος Ματούσης } υποκινητές

Δημιουργία «Κράτους της Πίνδου»

Ενθαρρύνονται από τους Ιταλούς.

«Λεγεών Βλάχων» (όπλα από Ιταλούς).

Ληστρική συμμορία Φόνοι και τρομοκρατία.

600 Νεκροί.

(ΣΗΜ: Η «αυτονομιστική κίνηση των Βλάχων»

απέτυχε γιατί η μεγάλη μάζα των «Κουτσόβλαχων» -
54.000 με απογραφή του 1940- εντάχθηκε στην Ελλη-
νική Αντίσταση)

Κυβέρνηση Γ. Τσολάκογλου*

30/4/41 – 2/12/42

Σ Τ ρ α τ ι ω τ ι κ ο ί	⎵	Π. Δεμέστιχας	–	Εσωτερικών
		Γ. Μπάκος	–	Άμυνας
		Χ. Κατσιμήτρος	–	Γεωργίας
		Ν. Μάρκου	–	Ασφαλείας
		Σ. Μουτούσης	–	Συγκοινωνιών
		Ι. Παπαδόπουλος	–	Ναυτιλίας
		Α. Λιβιεράτος	–	Δικαιοσύνης
		Κ. Λογοθετόπουλος	–	Υγείας
		Ν. Λούβαρις	–	Παιδείας
		Π. Χατζημιχάλης	–	Οικονομίας
		Α. Δημητράτος	–	Δημ. Έργων
		Ε. Τσιρονίκος	–	Επισιτισμού
		Ν. Καλύβας	–	Εργασίας
		Δ. Πολύζος		Αγορανομίας
		Α. Ραγκαβής	–	Δυτικής Μακεδονίας
		Δ. Σάντης	–	Τράπεζα της Ελλάδος

*Διοικητής του Γ΄ Σώματος Στρατού Ήπειρου, Αντιστράτηγος, που υπέγραψε στις 23 Απριλίου στην Θεσσαλονίκη με τον Άξονα πρωτόκολλο συνθηκολόγησης της Στρατιάς.

1941

30/4: Κυβέρνηση: **Γεωργίου Τσολάκογλου** (ίδαιτε σελίδα 48)
Στρατηγός Γ΄ Σώματος Στρατού στην Αλβανία.
Στις 20/4 υπέγραψε τη συνθηκολόγηση της
Ελλάδας στον Γερμανό στρατηγό **Φον Λιστ**
παραβιάζοντας τις διαταγές των ανωτέρων
του.

Αρχιεπίσκοπος: **Δαμασκηνός**
(αντικατέστησε τον **Χρύσανθο**)
Ανέπτυξε αξιόλογη εθνική και κοινωνική
δραστηριότητα. Με μεσολαβήσεις του στις
ιταλικές και γερμανικές αρχές γλίτωσε
πολλούς αθώους ομήρους από το εκτελεστι-
κό απόσπασμα.

Δήμαρχος: **Άγγελος Γεωργάτος**
(αντικατέστησε τον **Αμβρόσιο Πλυτά**)

Αστυνομία: **Άγγελος Έβερτ**

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

- 12/5: Αντάρτες κατέλαβαν την **Νιγρίτα**.
Διέρρηξαν τα παντοπωλεία και μοίρασαν τρόφιμα
στον πληθυσμό.
- 30/5: Στο λιμάνι του **Πειραιά:**
Ανατίναξη δύο Βουλγαρικών πλοίων
φορτωμένων με πολεμοφόδια.
Εκρηκτικά επρομήθευσε η **Σ.Ο.Ε.**
- 31/5: Πρώτη αντίδραση στην **Αθήνα:**
Φοιτητές: Μανόλης Γλέζος
Απόστολος Σάντας
κατεβάζουν τη Γερμανική σημαία από την Ακρόπολη!
-

Αγώνας για την επιβίωση

Το πρώτο μέγα πρόβλημα για τον ευθύς ως η χώρα έπεσε στα χέρια του εχθρού, ήταν η επιβίωση του. Η χρόνια φτώχεια που εμάστιζε τον τόπο, η ελλιπέστατη γεωργική παραγωγή (τότε η Ελλάδα έκανε και εισαγωγές σίτου για τις ανάγκες του πληθυσμού), η έλλειψη αποθεμάτων δημιούργησαν έντονο επισιτιστικό πρόβλημα για τον πληθυσμό. Η κατάσταση οξύνθηκε έτι περαιτέρω από το γεγονός ότι τα φτωχά αποθέματα του κράτους άρχισαν να απομυζούν λαίμαργα τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, τα οποία δεν είχαν υπηρεσίες εφοδιασμού από τα κέντρα τους της Γερμανίας, άλλα προμηθεύονταν τα αναγκαία τρόφιμα των μονάδων τους από τις περιοχές που κατείχαν.

Πρέπει επίσης να προστεθεί ότι τεράστιες ποσότητες κρατικών αποθεμάτων, ιδίως ελαιολάδου, προωθεί στη Γερμανία, με αποτέλεσμα ν' αρχίσει να μαστίζει την υπό κατοχήν Ελλάδα και ιδιαίτερα την Πρωτεύουσα και τα αστικά κέντρα της επαρχίας σε μικρότερη κλίμακα, ένας πρωτοφανής λιμός, ο οποίος επετάθει καθ' έγινε κυριολεκτικά θανατηφόρος για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού τον χειμώνα του 1941-42.

Αποτέλεσμα της σπάνισης των τροφίμων, που έφτασε ως την παντελή έλλειψη τους, ήταν η πλήρης εξάρθρωση της οικονομίας και της ανταλλακτικής αξίας του νομίσματος.

Τάσος Βουρνάς
(Ιστορικός)

1941

- 28/6: Με αίτηση της Βουλγαρικής Πρεσβείας αποφυλακίζονται από τις φυλακές Ακροναυπλίας 27 **Σλαβομακεδόνες** κομμουνιστές!
- 9/9: Ίδρυση του **Ε.Δ.Ε.Σ.** (Ίδατε σελίδα 23) Ναπολέων Ζέρβας (Συνταγματάρχης) και Κομνηνός Πυρομάγλου (Εκπαιδευτικός) Δημιουργούν αντάρτικες ομάδες στα Ηπειρωτικά βουνά.
- 28/9: Ίδρυση του **Ε.Α.Μ.** (Ίδατε σελίδα 21) Συνένωση μικρών αντιστασιακών οργανώσεων στην Αθήνα.
-

ΔΙΕΘΝΗ

22/6

Ο Γερμανικός στρατός εισβάλλει στην ΕΣΣΔ

Δημιουργία Ανταρτικών Οργανώσεων

- Κρήτη: «Φιλική Εταιρεία»
«Εθνική Απελευθερωτική Δράση»
- Νιγηρία: «Οδυσσέας Ανδρούτσος»
- Κιλκίς: «Αθανάσιος Διάκος»
- Πτολεμαΐδα: «Λευτεριά»
- Δράμα: «Λαϊκοί εκδικητές»
-

Απώλειες της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

	Απώλειες	Προπολεμικά μεγέθη	Ποσοστό Απωλειών(%)
Ανθρώπινες απώλειες			
Νεκροί (1940-1944)	475.000	7.335.000	6,5
Υλικές καταστροφές			
Ζώα εργασίας	855.000	2.005.000	42,6
Πρόβατα, χοίροι πουλερικά	12.305.000	24.840.000	49,5
Δάση	5.000 Km ²	19.180 Km ²	25
Οχήματα (επιβατικά, φορτηγά, λεωφορεία)	11.300	17.200	65,7
Οδικές γέφυρες (άνω των 6m)			90
Σιδηροδρομικό τροχαίο υλικό (ατμομηχανές, βαγόνια κ.λ.π.)	6.080	6.502	93,5
Σιδηροδρομικές γέφυρες (άνω των 10m)	96	96	100
Οικοδομές	401.000	1.730.000	23,2
Εμπορικά πλοία (μέχρι Απρίλιο 1945)	434	583	74,5

Πηγή: «Αι Θυσίαι της Ελλάδος στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο», εκδ. Υφυπουργείου
Ανοικοδομήσεως, Αθήνα, 1946.

1941

ΚΑΤΟΧΗ

Οι δραματικές συνέπειες:

- Οικονομική κατάρρευση
- Αποδιοργάνωση ανεφοδιασμού
- Έλλειψη τροφίμων
- Πείνα και εξαθλίωση
- Μαύρη αγορά*
- Άνοδος του πληθωρισμού
- Μεγάλη θνησιμότητα**
- Η πόλη ξεπουλιέται στο χωριό
- Ανηλεής λεηλασία
- Λαϊκά συσσίτια (σελίδα 56)

(Ναυτικός αποκλεισμός της Ελλάδας από τους συμμάχους). Οι ξένοι στρατοί κατοχής 400.000 ανδρών διατρέφονται από την ελληνική παραγωγή.

(Η δραχμή εξευτελίζεται:
Ιούλ. '44 αξία δραχμής 858.000
φόρες υψηλότερη από το 1940!
Μια οκά ψωμί: 34 δισ. δραχμές!)

- Νέα χρήματα κατοχής:

Ιονική Δραχμή: Νόμισμα συναλλαγής στα Ιόνια νησιά
RKKS: Νόμισμα Γραμματείας Γ' Ράιχ. 154 εκατομμύρια
εχρησιμοποιήθησαν ως νόμιμο μέσο συναλλαγής.

* Η μεταβίβαση περιουσίας δια μέσου της μαύρης αγοράς πήρε διαστάσεις μαζικής αποστέρησης για τους μικροαστούς και συνέβαλε στην συγκέντρωση περιουσίας στους **μαυραγορίτες**.

** Κατά τον ιστορικό **H. Fleischer** οι νεκροί από την πείνα τον «μαύρο χειμώνα» 1941/42 υπολογίζονται σε 300.000.

Κατοχικά χαρτονομίσματα (1944)

1941

Βουλγαρική Κατοχή

(Μακεδονία – εκτός Θεσσαλονίκης –
και Θράκη)

- Απαγόρευση της λειτουργίας ελληνικών σχολείων.
- Ελαχιστοποίηση της ελληνικής γλώσσας.
- Ενσωμάτωση των εκκλησιών στην Εξαρχική βουλγαρική Εκκλησία. Απέλαση των Ελλήνων μητροπολιτών.
- Επίσημη γλώσσα η βουλγαρική.
- Απαγόρευση των ελληνικών εφημερίδων.
- Καταστροφή των ελληνικών βιβλίων.
- Αλλαγή ονομασιών πόλεων.
- Απαγορεύθηκαν οι ελληνικές επιγραφές.
- Προσπάθεια αλλαγής ελληνικών επωνύμων.
- Βαριά φορολογία.
- Υποχρεωτικές απαλλοτριώσεις (ορυχεία, λατομεία, νοσοκομεία, τράπεζες κ.α.).
- Ειδικές ταυτότητες. Ειδικές κάρτες εργασίας.
- Απαγόρευση ασκήσεως επαγγέλματος ιατρών, φαρμακοποιών κ.α.
- Προνόμια σε όσους δεχθούν την βουλγαρική υπηκοότητα.

Σημ.: Η βουλγαρική προπαγάνδα προσπάθησε να προσεταιρισθεί τους **Σλαβόφωνους** της Μακεδονίας. Η κατοχική κυβέρνηση της Αθήνας ήταν ανίσχυρη μπροστά σ' αυτόν τον κίνδυνο.

150.000 Έλληνες εγκατέλειψαν την περιοχή.
122.000 βουλγαρικής καταγωγής εγκαταστάθηκαν ως έποικοι στις «νέες επαρχίες».

Τα συσσίτια

Ο λοιμός που επικρατεί στα περισσότερα μέρη της χώρας ήταν συνέπεια της ασύνητης στάσης των γερμανικών υπηρεσιών κατοχής και του αγγλικού αποκλεισμού της χώρας. Η κατάσταση είναι κρίσιμη και εγκυμονεί εξαιρετικούς κινδύνους.

Στις αρχές Ιουνίου 1942 με τη μεσολάβηση του **Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού** έγινε ρητή συμφωνία των εμπολέμων για τον εφοδιασμό της Ελλάδας. Το **Foreign Office** δέχθηκε, τελικά, να άρει μερικώς τον ναυτικό αποκλεισμό. Ο Καναδάς ανέλαβε να παρέχει 15 χιλιάδες τόνους το μήνα τρόφιμα και οι ΗΠΑ 5.000 τόνους όσπρια, γάλα και φάρμακα. Τις ναυλώσεις πραγματοποιούσε ο Διεθνής Ερυθρός Στρατός αλλά όλες τις δαπάνες τις κατέβαλε η κατοχική κυβέρνηση.

Μέχρι τις 27/3/45 μεταφέρθηκαν 669.000 τόνοι εφόδια από τα οποία 647.000 τρόφιμα και τα υπόλοιπα ρούχα και φάρμακα. Περισσότερο από τρία εκατομμύρια άνθρωποι ελάμβαναν τακτική βοήθεια.

Είχε βέβαια και το ΕΑΜ τη συμβολή του στα συσσίτια, κατόρθωσε να βάλει στα περισσότερα δικούς του μαγείρους και διανομείς, δηλαδή αυτούς που έπαιρναν καμμιά δεκαριά μερίδες ο καθένας και που ήταν οι μόνοι που πάχυναν στην κατοχή.

Κορνήλιος Καστοριάδης
(Φιλόσοφος)

1941

Δράμα

- 28/9: Εξέγερση των πολιτών (περίπου 2.000) κατά των Βουλγάρων. Ηγέτης τους ο Αλέκος Χαμαλίδης.
- 30/9: Κατάλυση των αρχών. Πυρπολήσεις σε κτίρια. Εκτελούνται μερικοί «φασίστες» χωροφύλακες. Ο βουλγαρικός στρατός πνίγει την εξέγερση σε διάστημα ολίγων ημερών. Ομαδικό φόνος: 3-4.000 νεκροί Έλληνες. Ληλασίες, βιασμοί, ξυλοδαρμοί και διάφορες βιαιοπραγίες διαπράττονται καθημερινά. Χωριό **Δοξάτο** – 400 Νεκροί.
- ΣΗΜ: Ο ξεσηκωμός ήταν αυθόρμητος και απροετοίμαστος. Δεν είχαν ακόμη συσταθεί αντάρτικα σώματα. Το ΚΚΕ άσκησε σφοδρή κριτική στους υποκινητές (**Θ. Χατζής**).
-

Αθήνα

- 17/11: Παμφοιτητική απεργία.
Αίτημα: Καλύτερο συσσίτιο.

Συσσίτια

Διεθνής Ερυθρός Σταυρός } 18.000 τόνοι σιτάρι
Καναδάς – ΗΠΑ } και όσπρια τον μήνα
Greek Relief Association
Αρχιεπισκοπή
Υπουργείο Πρόνοιας
Δελτίο τροφίμων
Επιμελητήρια
Λαϊκές επιτροπές (ΕΑΜ)
«Οργανώσεις Παπακώστα»
(Αθηναίος γιατρός από τις πιο δραστήριες μορφές του αγώνα για την επιβίωση)

Η πνευματική αντίσταση

Ο πνευματικός σκοταδισμός που είχε επιβληθεί στη χώρα μας, από το ομοούσιο προς τον Ιταλικό φασισμό καθεστώς της δικτατορίας, δεν ίσχυσε στο να κάμψει ολοκληρωτικά το πνεύμα ελευθερίας των Ελλήνων πνευματικών ανθρώπων. Οι πυρές των πρώτων ημερών του μεταξικού φασισμού μπροστά στα προπύλαια του Πανεπιστημίου και τις στήλες του Ολυμπίου Διός που κατεβρόχθισαν τα προοδευτικά βιβλία, ήταν μία πράξη ανήκουστης βαρβαρότητας.

Η Ακαδημία Αθηνών συντεταγμένη με την δικτατορία τήρησε στάση υποτέλειας. Έκαναν στάχτη τα βιβλία, αλλά μετέβαλαν τις ψυχές των Ελλήνων πνευματικών ανθρώπων σε άκαυστο και άφθαρτο υλικό.

Γι αυτό όταν εκδηλώθηκε η ιταλική εισβολή οι Έλληνες συγγραφείς έθεσαν τον κάλαμόν των στην υπηρεσία του έθνους και του αντιφασιστικού αγώνα. Ουδέποτε ο ελληνικός τύπος ή τα φιλολογικά περιοδικά φιλοξένησαν τα πιο οργισμένα και τα πιο μαστιγωτικά άρθρα.

Τα γραπτά των Ελλήνων διανοουμένων είχαν ευθείς υπαινιγμούς εναντίον του αυταρχικού καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου εμφανέστατους και στους πλέον απλοϊκούς αναγνώστες του Ελληνικού τύπου. Στην ουσία η πνευματική αντίσταση των διανοουμένων αρχίζει την επόμενη της Ιταλικής εισβολής, για να συνεχισθεί ως το τέλος της κατοχής και να κορυφωθεί λίγους μήνες πριν από την απελευθέρωση.

T. Βουρνάς
(Ιστορικός)

1941

**Η αντίσταση των πνευματικών
ανθρώπων**

Φυλακίσθηκαν

Λογοτέχνες

Ηλίας Βενέζης
Γανιάρης Χρυσόστομος
Φώτος Γιωφύλλης
Άγγελος Δόξας
Ασημάκης Πανσέληνος
Ζήσης Σκάρος
Σωτήρης Σκίπης
Βασίλης Ρώτας
Δημήτρης Γληνός (+1943)

Ηθοποιοί

Πέλλος Κατσέλης
Γιώργος Γληνός
Αιμίλιος Βεάκης
Θόδωρος Μορίδης
Ρένα Ντορ
Ηρώ Χαντά κ.ά.

Ακαδημία Αθηνών

Η ηγεσία της δεν έδειξε ικανοποιητική εθνική στάση. Είχε γίνει υποτελής στην δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου και την σκοπιμότητα αυτή διατήρησε και στην Κατοχή. Παράδειγμα ο Ακαδημαϊκός **Σπύρος Μελάς** τάχθηκε υπέρ της συνεργασίας με τις Δυνάμεις του Άξονα...

Οι Λογοτέχνες

Το 1941 στην Ελλάδα υπήρχε ένα λογοτεχνικό σωματείο μεγάλου κύρους. Το πρώτο ιδρυθέν το 1932, με Πρόεδρο τον Ιωάννη Γρυπάρη, η «Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών». Επί κατοχής τα μέλη της Εταιρείας, εκατόν δέκα περίπου, είχαν ενταχθεί στο Ε.Α.Μ. Άλλοι οργανωμένοι κι άλλοι ψυχικά τοποθετημένοι με την αντίσταση.

Είναι προς τιμή της ελληνικής διάνοησης πως σύσσωμη πήρε κατά την Ιταλογερμανική κατοχή εχθρική στάση απέναντι στους εισβολείς. Έξω έμειναν οι πολύ ηλικιωμένοι και γνωστοί μεταξικοί ή λάτρεις της γερμανικής κουλτούρας και κατοπινά θαυμαστές της γερμανικής δύναμης. Κ' είναι προς τιμή της, πως από τους κόλπους των λογοτεχνών δεν βγήκε μήτε φανερός μήτε κρυφός προδότης. Κ' είναι προς τιμή του σώματος, πως κανένας δεν πιάστηκε και δεν καταδιώχθηκε από προδοσία συναδέλφου.

Όσοι πιάστηκαν ή μόνο κυνηγήθηκαν ή και εκτελέστηκαν – και δεν είναι λίγοι – υπήρξαν στη μεγάλη τους πλειοψηφία θύματα της μαθήτρας του χιτλερισμού μεταξικής θεομηνίας.

Οι κληρονόμοι του δικτάτορα, υποδεχόμενοι το συνέταιρο και φίλο τους χιτλερικό, του πρόσφεραν μαζί με το καλωσόρισμα και μια τεράστια πολύτιμη ανθοδέσμη από σάρκες και οστά χιλίων οκτακοσίων πατριωτών που τους κρατούσαν ακριβοφυλαγμένους στα κρατητήρια. Τα κλειδιά των κρατητηρίων ήταν η πρώτη δωρεά που κάμανε στους εισβολείς.

Έλλη Αλεξίου
(Συγγραφέας)

1941

Έντυπα Κατοχής

Περιοδικά

Νέα Εστία

Στρ. Μυριβήλης
Γ. Κορδάτος
Π. Χάρης
Κ. Δημαράς κ.ά.

Πειραιϊκά Γράμματα

Μ. Λουντέμης
Έλλη Αλεξίου
Γρηγ. Ξενόπουλος
Τ. Αγρας κ.ά.

Φιλολογικά Χρονικά

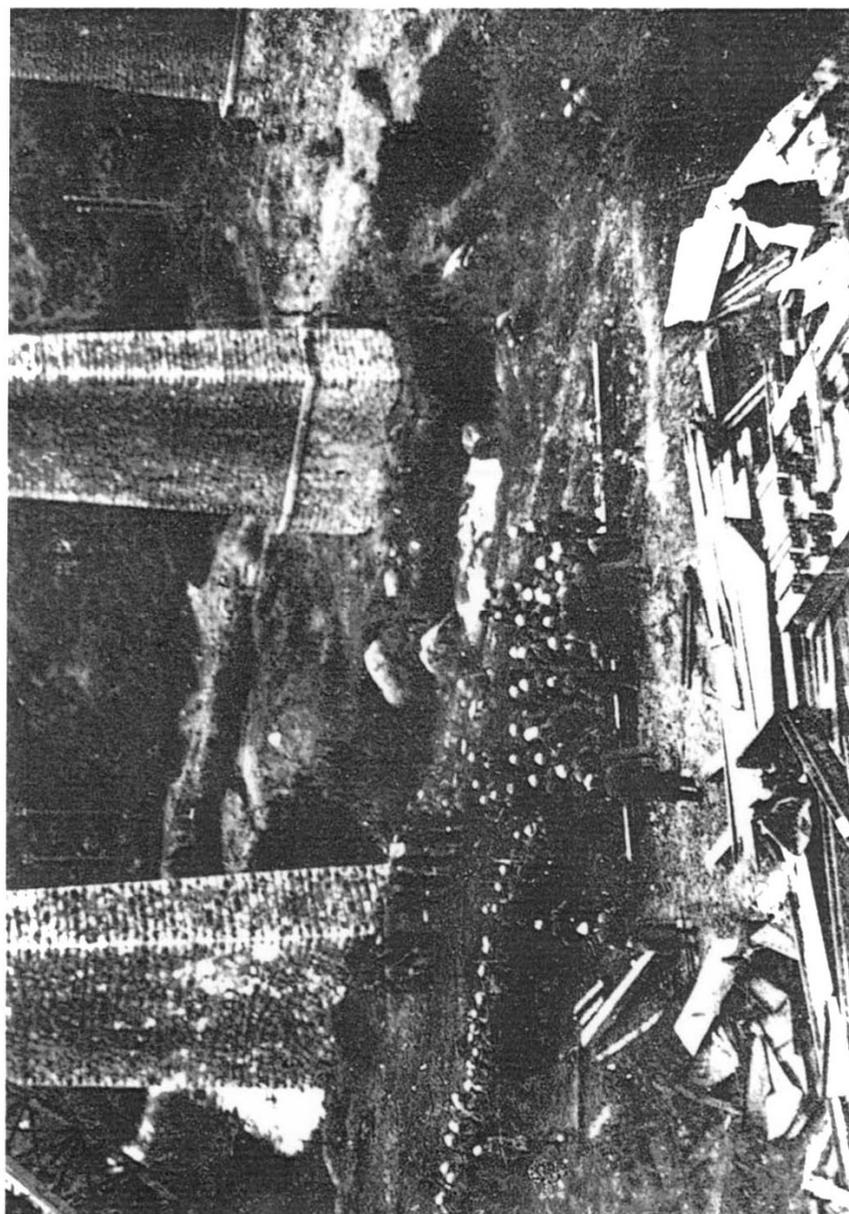
Μ. Λουντέμης
Μ. Πεντζίκης
Μ. Πλωρίτης
Ν. Γκάτσος
Ν. Βρεπτάκος

Εφημερίδες

Πρωία – Επαναστατική!
Ελεύθερον Βήμα
Αθηναϊκά Νέα
Καθημερινή
Ακρόπολη } Συγκρατημένη στάση

Βιβλία

Μ. Καραγάτσης
Γ. Λαμπρινός
Μ. Λουντέμης
Αγγ. Σικελιανός
Σ. Σκίπης

Εκτίεση πατριωτών μπροστά στην κατεστραμμένη γέφυρα του Γορζολοτάμου, σε αντιπόνα για την ανατινάξη της, τον Νοέμβριο του 1942. Η επιτυχής επχείρηση της Αντίστασης στον Γορζολοτάμο, υπό την κοινή ηγεσία του Άρη Βελουχιώτη και του Ναζολεό-

να Ζιέρβα, υπήρξε η κορυφαία αντιστασιακή ενέργεια κατά την Κατοχή, ενώ παράλληλα κατεδείχνε τις δυνατότητες των δύο μεγαλύτερων οργανώσεων, του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, ιδιαίτερα όταν δρούσαν από κοινού (φωτ.: Σπ. Μελιτζής).

1942

Αντίπαρος

6/1: Συλλαμβάνεται από την ιταλική αντικατασκοπεία Βρεταννός πράκτορας της **S.O.E** (John Atkinson) και 4 σύντροφοι του με πλήρη κατάλογο των συνδέσμων του στην Ελλάδα. Διοργάνωναν φυγαδεύσεις Ελλήνων πολιτικών.

31/3: **Αστικά Κόμματα** (Ιδате σελίδα 13)

Υπογράφουν πρωτόκολλο – Τάσσονται εναντίον της επανόδου του βασιλέως πριν αποφασίσει πρώτα ο λαός με δημοψήφισμα.

Υπέγραψαν:

Θ. Σοφούλης

Π. Ράλλης

Στ. Στεφανόπουλος

Σ. Τσουκόπουλος

Γ. Καφαντάρης

Γ. Χλωρός

Γ. Παπανδρέου

Ι. Σοφριανόπουλος

Αλ. Μυλωνάς

} Λαϊκό

} Προοδευτικοί Φιλελεύθεροι

} Μικρά κόμματα

ΔΕΝ υπέγραψαν:

Π. Κανελλόπουλος

Ντίνος Τσαλδάρης

ΚΚΕ – ΕΑΜ

10/4: Ο **Π. Κανελλόπουλος** φεύγει κρυφά για το Κάιρο και δυσσαρεστεί τους συναδέλφους του πολιτικούς.

12/4: Μεγάλη **απεργία** των Δημοσίων Υπαλλήλων.

65% συμμετοχή.

Δέκα μέρες νεκρώθηκε η Αθήνα!

Αίτημα αύξηση των μισθών.

Κυβέρνηση: «*Ιδιώνυμον έγκλημα*».

Η υπόθεση Μαραθέα

Η δήθεν (!) «κατακρεούργηση» του Μαραθέα έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από μέρος των οπαδών της «αδράνειας» και της «αξιοπρεπήs αναμονής καλύτερων ημερών». Ο δουλικός τύπος φρένιασε. Κεραυνοί οργής και απειλές εκπέμπονταν προς την κατεύθυνση του **EAM**, ενώ ταυτόχρονα δραστηριοποιούνται τα πολιτικά κόμματα και ασκούσαν πιέσεις να πάρουν μέτρα και να σταματήσουν, όσο είναι καιρός, την πρόωρη και απερίσκεπτη εκδήλωση της ανταρσίας.

Οι «θεωρητικοί» θριαμβευτικά διακηρύσσουν την επαλήθευση των διαπιστώσεών τους ότι: «ένα αντάρτικο μπορεί μόνον να ληστεύει, να τρομοκρατεί και να σκοτώνει Έλληνες, όμως στους κατακτητές, ελάχιστη ζημιά μπορεί να προκαλέσει». Και επικαλούνται τους κινδύνους αντιπόινων από μέρους των στρατευμάτων κατοχής. Συμβουλεύουν την αναστολή της ένοπλης εκδήλωσης μέχρις ότου η υπεύθυνη ηγεσία, σε συνεννόηση με τους Συμμάχους, αρχίσει μεθοδικά και πειθαρχημένα την ένοπλη συμβολή της Ελλάδας στον πόλεμο.

Γράφτηκε ότι ο σύνδεσμος που ήταν κομιστής και δεύτερο γράμματος προς τη γυναίκα του Μαραθέα, με εντολή να το ρίξει στο ταχυδρομείο ζητούσε λύτρα για να απολύσει το γιο του Μαραθέα. Δεν ξέρω την υπόθεση αυτή, Η εκτέλεση του γιού του Μαραθέα που είχε κρατηθεί όμηρος, ήταν μια πράξη δίκαιη(!) και στρατιωτικά υποχρεωτική(!) αφού ο νέος αυτός ήξερε πιά όλο το δρομολόγιο και όλη τη δράση του τμήματος.

Θ. Χατζής
(Μέλος του ΚΚΕ)

1942

22/5: Ίδρυση του **Ε.Λ.Α.Σ.** (Ίδατε σελίδα 27)
Δόμνιτσα (Ευρυτανίας)
Άρης Βελουχιώτης (Θανάσης Κλάρας).
Γεωπόνος – Κομμουνιστής «δηλωσίας».
Στρατολογεί αντάρτες στην Ρούμελη .

Ιουν. Πρώτη μάχη στην Ρύκα. (Γκιώνα)
Εξόντωση ουλαμού από 33 Ιταλούς στρατιώτες.
Πλούσια λάφυρα σε πολεμοφόδια.

Αγριότητες

12/6: - Εκτέλεση ιερέα του χωριού Πούλιανη
συνεργάτη των Ιταλών.

15/7: - Εκτέλεση του τσιφλικά Μαραθέα φεουδαρχικού δυνάστη,
φίλου των Ιταλών (Χωριό Τσόμπα Δομοκού).
Απαγωγή του υιού του 16 ετών.
Η σύζυγός του κατέφυγε στους Ιταλούς ζητώντας βοήθεια.
Για αντίποινα οι αντάρτες εκτέλεσαν και τον υιό του Μαραθέα.
(Ίδατε σελίδα 64)

14-24/7: **Μακρυνόρος** (Άρτα)

Ε.Δ.Ε.Σ. Ν. Ζέρβας Αντιπαράθεση με
Ιταλούς 100 Ν + Τρ. 60 Αιχμ

20/9: **Π.Ε.Α.Ν.:** Ανατίναξη των γραφείων της **ΕΣΠΟ** (Ίδετε σελίδα 29)

28/9: **S.O.E.** Ομάδα Harling – **Eddie Myers** (Άγγλος Ταξίαρχος)
Πέφτει με αλεξίπτωτο στο χωριό Καρούτες στην Γκιώνα.
Ακολουθούν και άλλοι 12 Άγγλοι σαμποτέρ.
Σκοπός: Να αποκόψουν την εύκολη μετακίνηση γερμανικών
στρατευμάτων και πολεμοφοδίων προς το μέτωπο της Αφρικής
με την ανατίναξη τριών σιδηροδρομικών γραμμών της
κεντρικής Ελλάδας. (Ίδατε σελίδα 24)

Κυβέρνηση Κ. Λογοθετόπουλου*

2/11/42 – 7/4/43

Ν. Μάρκος	–	Δικαιοσύνης
Γ. Μπάκος	–	Εσωτερικών
Σ. Γκοτζαμάνης	–	Οικονομικών
Ε. Τσιρωνίκος	–	Γεωργίας
Ν. Λούβαρις	–	Πρόνοιας
Ν. Καλύβας	–	Εργασίας
Σ. Μουτούσης	–	Ναυτιλίας
Ν. Μάρκου	–	Ασφάλειας
Επ. Τσέλλος	–	Υγείας
Π. Δεμέστιχας	-	Άμυνας
Α. Ταβουλάρης	-	Συγκοινωνιών
Γ. Μπάκος	-	Εθνικής Αμύνης
Ν.Λούβαρης	-	Παιδείας

*Καθηγητής Μαιευτικής και Γυναικολογίας
πρώην Πρύτανης του Πανεπιστημίου
Αθηνών, με σπουδές στην ιατρική στη
Γερμανία. Παραδοσιακά γερμανόφιλος

1942

Νοε. Ίδρυση της **Ε.Κ.Κ.Α.** (Ίδατε σελίδα 31)
Ι. Ψαρρός – Ταγματάρχης ΕΣ / Γ. Καρτάλης - Πολιτικός
«Απολύτρωση του λαού από την κοινωνική αδικία»

2/12: Κυβέρνηση **Κωνσταντίνου Λογοθετόπουλου**
(καθηγητής Γυναικολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών)
Κυβέρνηση ανδρεικέλων, (Ίδατε σελ. 66) χωρίς να ασκεί
καμία επίδραση στην κατοχική πραγματικότητα όπως
ο πληθωρισμός και η επισιτιστική κατάσταση.

19/11 Συνάντηση στο **Μαυρολιθάρι** (Φωκίδα)
Eddie Myers (S.O.E.),
Chrys Woodhouse (Βρεταννός ΒΛΟ),
Ν. Ζέρβας (ΕΔΕΣ), Άρης Βελουχιώτης (ΕΛΑΣ).

Καταστρώνεται το βρετανικό σχέδιο ανατίναξης της
γέφυρας του Γοργοπόταμου προς αποκοπή των γερμανικών
εφοδίων προς το **Africa Corps**.

Ζητείται η βοήθεια ομάδας ανταρτών.
Βρεταννοί σαμποτέρ (Ίδατε σελίδα 25).

Ο Άρης εμφανίζεται διστακτικός διότι έχει πληροφορίες ότι
ο εχθρός έχει μυριστεί το σχέδιο του σαμποτάζ. Τελικά
πείθεται. Αποτέλεσμα των καθυστερήσεων αυτών ήταν η
ανατίναξη να γίνει τελικά στις 25/11/42 ενώ η μεγάλη μάχη
στο **ΕΛ Αλαμείν** ευρισκόταν σε εξέλιξη...

Γοργοπόταμος

Γλιστρήσαμε και κατεβήκαμε στη πλάγια ως το εργοστάσιο ηλεκτρικού... Στη κατάσταση που βρίσκονταν τα νεύρα μας, το αμυδρό φως του φεγγαριού έπαιζε με τις σκιές των δέντρων και των θάμνων... Κάναμε αγώνα δρόμου στο σκοτεινό, λασπωμένο μονοπάτι προς τη γέφυρα που διαγραφόταν από πάνω μας... Το βάρος των εκρηκτικών ήταν ενοχλητικό... Ορμήσαμε στη βάση του υποστυλώματος. Μου φάνηκε μικρός Πύργος του Άιφελ. Φαινόταν τώρα να έρχονται ενισχύσεις του εχθρού από τη Λαμία, που ήταν ακόμη πλήρως φωταγωγημένη. Ήταν μόλις μετά τις δύο το πρωί όταν ανάψαμε τα φωτίζα και πήγαμε στο πρόχωμα, πενήντα μέτρα μακριά.

Τώρα κυριαρχούσε μια καταπληκτική σιωπή... Προσευχόμαστε σιωπηλά... Εκείνη τη στιγμή όλη η περιοχή φωτίστηκε από μία εκτυφλωτική λάμψη και ο ήχος της έκρηξης εκατό κιλών εκρηκτικών χτύπησε τα αυτιά μας σαν γροθιά... Αντήχησε στο φαράγγι του Γοργοπόταμου σαν κεραυνός... Βγήκα πρώτος κοιτάζοντας προς το υποστυλώμα. Η γέφυρα είχε χοροπηδήσει, κόπηκε από όλα τα πόδια, κι έπεσε σ' ένα μπέρδεμα.

Γεμάτοι ενθουσιασμό Έλληνες και Βρεταννοί συγκεντρώθηκαν και πήραν τον δρόμο του γυρισμού. Οι απώλειες του εχθρού ήσαν άγνωστες.

Denis Hamson
(*Βρεταννός σαμποτέρ*)

1942

25/11: **Ανατίναξη της Γέφυρας του Γοργοπόταμου** (Οίτη)
Ωρα 18:30'

Γιγαντιαίο σαμποτάζ.

Eddie Myers και δέκα Άγγλοι σαμποτέρ

Συμμετοχή: **ΕΛΑΣ** 115 αντάρτες – **ΕΔΕΣ** 45 αντάρτες.

Φρουρά 120 Ιταλοί. Άγνωστες απώλειες

Ιταλοί εκτελούν ως αντίποινα 22 κρατούμενους από τις φυλακές Λαμίας.

Η ανατίναξη επέφερε σοβαρές ανωμαλίες στον ανεφοδιασμό του **Africa Corps** του **Ρόμμελ**.

Παγκόσμιος θαυμασμός για την Ελληνική Αντίσταση.

Ήταν ένα δείγμα του τι μπορούσαν να πετύχουν οι

Έλληνες ενωμένοι.

15-18/11: Μάχη στο **Λιβιάδι** (Ελασσόνα)
17 Αιχμ. Ιταλοί – Μεγάλος οπλισμός.

7/12: **Απεργία** εργατών στον Πειραιά στο Εργοστάσιο Λιπασμάτων.

29/12: Οι Γερμανοί τουφεκίζουν 45 ομήρους στη Θεσσαλονίκη ως αντίποινα για σαμποτάζ του ΕΛΑΣ.

22/12: **Απεργία** εργατών Αθήνας και Πειραιά (40.000).
Διαδηλώσεις στο Υπουργείο Εργασίας.
Συμμετέχουν και οι φοιτητές.
Σύνθημα: Ψωμί & συσσίτια.

Ίδρυση **SNOF** στη Δυτική Μακεδονία.

(Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο).

Ένοπλα τάγματα - Βίαιες στρατολογήσεις.

Απολυτρωτικές τάσεις. Κατηχούσε τους σλαβόφωνος

χωρικούς στην ιδέα του «μακεδονισμού» και της

ενωμένης Μακεδονίας. (Ίδρατε σελίδα 244)

Γιάννης Τσιγάντες (1897-1943)

Από τους πρωτεργάτες του αποτυχημένου βενιζελικού κινήματος του 1935. Καθαιρέθηκε από τον στρατό και καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά. Κατά την κατοχή διέφυγε στην Μέση Ανατολή και έθεσε τον εαυτόν του στις διαταγές του συμμαχικού στρατηγείου (ΣΜΑ).

Ως ταγματάρχης στο **ΣΜΑ** ανέλαβε την ευθύνη μυστικής αποστολής της αντιστασιακής οργάνωσης «**Μίδα**». Τον Αύγουστο του 1942 ήλθε με υποβρύχιο στην Ελλάδα πλαισιωμένος από ομάδα άλλων αξιωματικών. Μαζί του έφερε οπλισμό και μηχανισμούς σαμποτάζ, ασυρμάτους και μεγάλη ποσότητα λιρών.

Προστατευόμενος από τον **Έβερετ**, τον αρχηγό της αστυνομίας της Αθήνας ανέπτυξε πολύπλευρη δραστηριότητα, που αργότερα αποτέλεσε αντικείμενο αντιφατικών πολιτικών αξιολογήσεων και ερμηνειών. Με την τόλμη του, την απερισκεψία του και τις επιδόσεις του στο ωραίο φύλο παρέβλεψε πολλούς συνωμοτικούς κανόνες και έτσι έβλαψε την αποστολή του. Δημιούργησε δυσκολίες στην ομαλή λειτουργία του ΕΑΜ. Οι προσπάθειές του περιορίζονταν προς την κορυφή και στους διανοούμενους κύκλους της πρωτεύουσας.

Σκοτώθηκε από Ιταλούς στο κρησφύγετό του στην Αθήνα (οδός Πατησίων) στις 14 Ιανουαρίου 1943. Στην σχετικά σύντομη κατασκοπευτική του καριέρα δεν μπόρεσε να εγγράψει στο ενεργητικό του περίλαμπρες πράξεις.

1943

Ταγματάρχης: Γιάννης Τσιγάντες (Ίδαιτε σελίδα 70)

Απότακτος αξιωματικός του ΕΣ από το Κίνημα 1935.

Οργάνωση «**Μίδα**s 614»

26/7/42: Αποστολή στην Ελλάδα από το **ΣΜΑ** (9 άνδρες).

2/8/42: Αποβιβάζονται στον Κότρωνα, Μάνης με λαστιχένιες βάρκες Παραμελεί τους στοιχειώδεις κανόνες προφύλαξης.

Μεταφέρει: £ 12.000

3 ασύρματους

2 τόνους πολεμικό υλικό.

Σκοπός: - Φράξιμο της Διώρυγας της Κορίνθου.

- Οργάνωση αντάρτικων ομάδων.

- Συλλογή πληροφοριών.

Συναντήσεις με τους στρατιωτικούς Στ. Σαράφη & Δ. Ψαρρό αλλά και πολιτικούς αρχηγούς.

Αντι-ΕΑΜική αντίληψη. Συναντά δυσκολίες και άρνηση από τις κατεστημένες πολιτικές δυνάμεις του τόπου.

Προστασία από τον αρχηγό της κατοχικής αστυνομίας Άγγελο Έβερετ. Παράτολμος και απερίσκεπτος.

14/1: Προδόθηκε το κρησφύγετό του (Πατησίων 88).

Ιταλική караμπινιερία μπλοκάρει την περιοχή.

Έπεσε μαχόμενος. Πρόλαβε να κάψει το ιδιωτικό αρχείο του.

ΣΗΜ.: Είχε διαδοθεί ότι «*κάποιος*» πρόδωσε στους

Ιταλούς το σπίτι του Τσιγάντε. Η φήμη δεν είναι

αναληθής. Το δικαστικό συμβούλιο του Γ.Ε.Σ.

διεξήγαγε αργότερα ανακρίσεις αλλά δεν

εξακριβώθηκε τίποτα.

Στέφανος Σαράφης (1890-1957)

Από τους πιο δραστήριους και πολιτικοποιημένους αξιωματικούς του βενιζελικού στρατοπέδου υπήρξε ο ουσιαστικός αρχηγός του αποτυχημένου κινήματος του 1935. Αποτάχθηκε από το στράτευμα και εξορίστηκε στη Μήλο. Κατά την διάρκεια της Κατοχής είχε επαφές με παράγοντες του βενιζελικού χώρου και πήγε στη Λάρισα και οργάνωσε αντάρτικη δύναμη **ΑΑΑ** (*Αγων Απελευθερώσεως Αναγεννήσεως*).

Όταν ο **Eddie Myers** συνάντησε τον Σαράφη ο στρατηγός συνοδευόταν από έναν επιτελικό αξιωματικό που ήταν μέλος του ΚΚΕ. Πρέπει να παραδεχθούμε πως η βιογραφία του ανθρώπου αναιρεί την αναποφασιστικότητα που νομίζει ο Myers ότι έχει διαβάσει στα χαρακτηριστικά του συνομιλητή του. Την 1^η Μαρτίου 1943 ο ΕΛΑΣ, ύστερα από πληροφορίες, επιτέθηκε στην ακόμα εμβρυακή δύναμη του Σαράφη, την αφόπλισε και την διέλυσε, συλλαμβάνοντας τον ίδιο και πολλούς αξιωματικούς του. Το σχέδιο των Βρεταννών να σχηματισθούν **Εθνικές Μονάδες** κλονίστηκε σοβαρά.

Στις 2 Μαΐου ο Σαράφης, προς μεγάλην έκπληξη όλων, αναλαμβάνει επισήμως Γενικός Στρατηγός του ΕΛΑΣ! Ανέλαβε το Αρχηγείο Ρούμελης. Στα χέρια του στρατηγού Ν.Γρηγοριάδη έφτασε ένα γράμμα του που εξηγούσε την απόφασή του.

C. M. Woodhouse
(*The apple of discord*)

Συνταγματάρχης: **Στέφανος Σαράφης**

Επαφές με:

- 1) Προμηθέας Ι (Ίδατε σελίδα 37)
(Μπ. Κουτσογιαννόπουλος)
- 2) Τρία Άλφα
(Υπολ. Ταβουλάρη)
- 3) Μίδας (Ίδατε σελίδα 39)
(Γ. Τσιγάντες)
- 4) S.O.E. (Ίδατε σελίδα 24)
(E. Myers)

για τη δημιουργία Αντάρτικων Εθνικών Μονάδων

- 1/3: Ανεβαίνει στα Τρίκαλα.
Επαφές με ομάδα: Γ. Κωστόπουλου
Σ. Βλάχου
Μ. Αντωνοπούλου
Σ. Γκέκα (Κωστορίζου
- } 80
άνδρες
- 3/3: Η ομάδα συλλαμβάνεται από τον **ΕΛΑΣ**.
Κόζιακας (Θ. Πάλλας) & Νικηταράς (Κ. Καφαντάρης)
Οδηγούνται και φυλακίζονται στην Κολοκυθιά. (Άγραφα)
Ο Κωστορίζος εκτελείται από τους αντάρτες.
Με την ενέργεια αυτή θρυμματιζόταν η προσπάθεια να
σχηματισθεί το μεγάλο πανδημοκρατικό στρατηγείο.
- 2/4: Επαφές με τον Αντρέα Τζήμα του **Κ.Κ.Ε.**
και απελευθέρωση.
- 21/4: Αθήνα – Επαφές με **ΕΑΜ / ΚΚΕ**
- 2/5: Αναλαμβάνει Γενικός Στρατηγός του ΕΛΑΣ
με τον Άρη καπετάνιο και τον Τζήμα πολιτικό εκπρόσωπο
του ΕΑΜ! Ταυτόχρονα του απονέμονταν ο βαθμός
του υποστρατήγου. Πάνω από 700 δημοκράτες αξιωματι-
κοί προσχώρησαν στον ΕΛΑΣ.

Παλαμάς

Ηχήστε, οι σάλπιγγες... Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα, πέρα ως πέρα...
Βογγήστε, τύμπανα πολέμου... Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθήτε στον αέρα!

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα. Ένα βουνό
με δάφνες αν υψώσουμε ως το Πήλιο και ως την Όσσα
κι αν το πυργώσουμε ως τον έβδομο ουρανό,
ποιον κλει, τι κι αν το πει η δικιά μου γλώσσα!

Μα Εσύ, Λαέ, που τη φτωχή σου τη μιλιά,
Έρωας, την πήρε και την ύψωσε ως τ' αστέρια,
μεράσου τώρα τη θεϊκή φεγγοβολιά
της τέλειας δόξας του, ανασήκωστον στα χέρια,

γιγάντιο φλάμπουρο, κι απάνω κι από μας
που τον υμνούμε, με καρδιά αναμμένη,
πες μ' ένα μόνο αναστεναγμό: «*Ο Παλαμάς!*»
ν' αντιβογγήσει τ' όνομά του η Οικουμένη.

Άγγελος Σικελιανός

Κυβέρνηση Ι. Ράλλη*

7/4/43 – 12/10/44

Κ. Πουρνάρας	–	Δικαιοσύνης
Α. Ταβουλάρης	–	Εσωτερικών
Ευ. Τσιρωνικός	–	Οικονομικών
Αγ. Γέροντας	–	Συγκοινωνιών
Β. Καραπάνος	–	Προνοίας
Ν. Λούβαρις	–	Παιδείας
Ι. Γρηγοράκος	–	Εργασίας
Γ. Παμπούκος	–	Γεωργίας
Αγ. Γέροντας	–	Ναυτιλίας
Ν. Μάρκου	–	Ασφάλειας
Ι. Ράλλης	–	Επιστισμού
Ν. Καλύβας**	-	Εργασίας

Συνεργάτες: Διαλέτης, Κανακουσάκης,
Μπακογιάννης, Τσιριγώτης,
Πηρουνάκης, Πασαδάκης, Σημεωνίδης

*Από γνωστή πολιτική οικογένεια. Στο παρελθόν είχε εκλεγεί επανειλημμένα βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος και υπουργός σε διάφορα κυβερνητικά σχήματα

**Δολοφονήθηκε από την
Ο.Π.Λ.Α, το 1944

1943

- 7/4: **Σανατόριο Σωτηρία – Αθήνα**
Μεγάλη απόδραση 58 κρατουμένων κομμουνιστών με την συμβολή 27 ανδρών της Ο.Π.Λ.Α.. Μεταξύ αυτών απελευθερώθηκαν: Γ. Ζεύγος, Β. Μπαρτζώτας, Γ. Γούσιας, Κ. Κολιγιάννης κ.ά.
-
- 7/4: **Κυβέρνηση: Ιωάννη Ράλλη** (ίδιατε σελίδα 76)
(πολιτικός Λαϊκού Κόμματος)
(ΣΗΜ: Μετά την απελευθέρωση παραπέμφθηκε στην δικαιοσύνη για δωσιλογισμό. Καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά και πέθανε στις φυλακές).
-
- 6/5: **Ανασυγκρότηση του Ε.Λ.Α.Σ.**
Πρόεδρος: Νεόκοσμος Γρηγοριάδης
Αντιπρόεδρος: Ηλίας Μάντακας
Μέλη: { Ν. Παπασταματιάδης
 { Στ. Δεληβοριάς
 { Θ. Μακρίδης (Έκτορας)
 { Π. Δανιηλίδης
Στρατηγός: Στ. Σαράφης
Καπετάνιος: Άρης Βελουχιώτης
Αντιπρόεδρος ΕΑΜ: Ανδρέας Τζήμας (Σαμαρινιώτης)
-
- 5/42: Σύνταγμα Ευζώνων**
Δημ. Ψαρρός – Απότακτος ταγματάρχης.
Συνεργασία με την **Ε.Κ.Κ.Α.** (ίδιατε σελίδα 31)
Διαβουλεύσεις με τον Στ. Σαράφη – Αντι-ΕΑΜική τοποθέτηση.
- 23/6: Δέχεται επίθεση από τον **ΕΛΑΣ** (Στρώμνη).
Επικεφαλής ο Φώτης Βερμαίος. Απώλειες 7 Ν – 50 αιχμ.
Τελεσίγραφο: Αφοπλισμός ή προσχώρηση στον ΕΛΑΣ!
Ο Ψαρρός καταλήγει στην Πελοπόννησο με 200 περίπου αντάρτες.
Το γενικό στρατηγείο του ΕΛΑΣ ζήτησε αμέσως συγγνώμη από τον Ψαρρό.
-

Αντίποινα

Στις 25 Ιουλίου 1943 ο στρατάρχης **Καΐτελ** δίνει οδηγίες στον διοικητή της Βέρμαχτ:

*«Οι πράξεις σαμποτάζ απαιτούν εξαιρετικά αυστηρά αντίποινα. Η τιμωρία των δραστών που θα συλλαμβάνονται πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να τρομοκρατεί «abschreckt» τους πιο πλατιούς κύκλους του πληθυσμού. Ο **Φίρερ** εξουσιοδοτεί την Ανωτάτη Διοίκηση να παρεμβαίνει, αν χρειαστεί, και στην Ιταλική ζώνη κατοχής».*

Πραγματικά αυτή την εποχή οι Γερμανοί δεν έχουν πια την παραμικρή εκτίμηση για τους Ιταλούς συνεταίρους τους. Οι οδηγίες του Καΐτελ μεταφράζονται στον τόπο της εφαρμογής τους με μαζικές εκτελέσεις. Στο χωριό Μουσιώπιτσα της Ηπείρου τουφεκίζονται επί τόπου 154 από τους κατοίκους του

Από την δική μας πλευρά, οι αντάρτες τουφέκισαν τις λίγες δεκάδες γερμανούς αιχμαλώτους που είχαν πιάσει στο Σαραντάπορο. Η εκτέλεση έγινε ύστερα από άκαρπες προσπάθειες του **ΕΛΑΣ** να πετύχει από τους Γερμανούς μια ανταλλαγή αιχμαλώτων. Οι Γερμανοί φοβούνται ότι τέτοιες πράξεις θα είχαν ολέθρια επίδραση στη μαχητικότητα και το ηθικό των κομάντος τους κατάδιδξης. Αρνήθηκαν πάντα τις ανταλλαγές και εξακολουθούσαν να εκτελούν επί τόπου καθένα που έπιαναν με όπλα στα χέρια.

Ανδρέας Κέδρος
(Συγγραφέας)

1943

1/6:

Ανατίναξη της γέφυρας Κουρνόβου (Δομοκός)

Ε.Λ.Α.Σ.

Περνούσε Ιταλικό τραίνο κατάφορτο στρατιώτες και πυρομαχικά.

300 Ιταλοί νεκροί (+ 60 Έλληνες όμηροι).

Οι Ιταλοί εκτέλεσαν για αντίποινα 106 κρατούμενους από το στρατόπεδο της Λάρισας.

21/6:

Σαραντόπορο – Γέφυρα Τσακόρεμα (Λάρισα)

Γερμανική φάλαγγα «κυνηγών» με 93 φορτηγά πέφτει σε ενέδρα.

ΕΛΑΣ με διοικητή τον Ν. Πάικο.

Λυσσασμένη μάχη επτά ωρών.

Ολοκληρωτική νίκη των ανταρτών.

Απώλειες:

Γερμανοί 73 Ν 82 αιχμ. 64 φορτηγά

ΕΛΑΣ 118Ν

20/6:

Ανατίναξη της γέφυρας Ασωπού (Φθιώτιδα)

S.O.E. Eddie Myers
Donald Stott
Gordon Creed

} και 6 Βρεταννοί σαμποτέρ!

Οι Γερμανοί εκτέλεσαν όλους τους φρουρούς και αξιωματικούς που φύλαγαν την γέφυρα.

Χρειάστηκαν δύο μήνες προσπάθειες για να την επισκευάσουν. Οι χωρικοί των γειτονικών χωριών αντιδρούσαν και απειλούσαν ότι θα ενημέρωναν τους Γερμανούς!

ΣΗΜ.: Ο Myers ζήτησε τη συμμετοχή και του Ε.Λ.Α.Σ. αλλά ο Σαράφης αρνήθηκε!

Woodhouse: Η λαμπρή επιτυχία της γέφυρας του Ασωπού αγνοείται εντελώς από τους ιστορικούς του Κ.Κ.Ε.!

Χρυσή Βροχή

Οικονομική ευφορία επικρατούσε στη ελευθερη περιοχή. Κοινωνικοί μετασχηματισμοί δεν γίνονταν στην ζώνη του ΕΑΜ, εκτός από λίγες καταλήψεις εγκαταλειμμένων μεγάλων κτημάτων από ακτήμονες. Την άδεια εγκατάστασης και αξιοποίησης την πήραν μόνο με τον ρητό όρο της προσωρινότητας. Η οικονομική κατάσταση όμως ξεπερνούσε την προπολεμική.

Οι Βρεταννοί χορηγούσαν μια χρυσή λίρα τον μήνα για τη συντήρηση κάθε αντάρτη. Εδόθησαν συνολικά:

ΕΛΑΣ: 146.000 χρυσές λίρες
ΕΔΕΣ: 274.866 >> >>

μολονότι ο αριθμός των ανταρτών του ΕΛΑΣ ήταν κατά πολύ μεγαλύτερος.

Κατά τον Γερμανό αρμοστή **G. Altenburg** η Τράπεζα του Γ' Ράιχ έστειλε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κατοχής 763.000 χρυσές λίρες και 11.265 χρυσά φράγκα σε μια προσπάθεια να αποτραπεί το οικονομικό χάος. Αλλά για την διατροφή των ανταρτών του ΕΛΑΣ, από τον Ιούνιο 1943 ως τον Μάρτιο 1945, χρειάστηκαν τρόφιμα που αντιστοιχούσαν σε αξία 815.000 χρυσών λιρών

Εκείνο που πρέπει να δεχθούμε για τη «χρυσή βροχή» των Άγγλων, είναι ότι οι λίρες ήταν νόμισμα σε κυκλοφορία και διευκόλυνε τις συναλλαγές. Με αυτό το μέσον ανταλλαγών η αντάρτικη επιμελητεία πλήρωνε σε μετρητά της προμήθειές της.

1943

22/5-22/6: **Ιταλική Εαρινή Εκστρατεία**

11^η Ιταλική στρατιά.
Αποχωρεί: Ο Στρατηγός Κάρλο Τζελόζο.
Αναλαμβάνει: Ο Στρατηγός Κάρλο Βακιαρέλλι.
Σχέδιο: Εγκλωβισμός ανταρτών σε ορεινές ζώνες.

3/6: **Ρούμελη**

51^{ov} χλμ. οδού Λιβαδειάς-Άμφισσας.
1800 αντάρτες με λοχαγό τον Φ. Βερμαίο.
Σύγκρουση με ιταλικό τάγμα που προσπαθούσε να διεισδύσει.
Αιματηρές μάχες με απώλειες.
Οι Ιταλοί υποχωρούν αφήνοντας 30 αιχμαλώτους και άφθονα λάφυρα.
Οι πύλες της Ρούμελης έκλεισαν.

9/6: **Πίνδος**

Στενά Μουζάκι-Πόρτα.
Ιταλικό σύνταγμα πεζικού προσπαθεί να διαρρήξει τα στενά.
Διήμερες μάχες με τις οπισθοφυλακές του στρατηγείου Θεσσαλίας.
Οι Ιταλοί οπισθοχωρούν προς Τρίκαλα.

20/6: **Ήπειρος** (Παραμυθιά)

Οι Ιταλοί μαζί με Τσάμηδες.
Συνεργασία ΕΛΑΣ-ΕΔΕΣ.
Διήμερες μάχες.
Οι Ιταλοί αποσύρονται στις βάσεις του με 30 νεκρούς και 15 τραυματίες.
Με αυτές τις μέτριες επιχειρήσεις τερματίστηκε άδοξα η επιθετική προσπάθεια των Ιταλών. Επρόκειτο για πραγματικό πήδημα στο κενό.

Τάγματα Ασφαλείας

Η κυβέρνηση **I. Ράλλη** έκανε ένα βήμα ακόμη πιο θανάσιμο και αποφασιστικό προς τον βάραθρο. Τη μέρα εκείνη δημοσιεύονταν στις εφημερίδες μια είδηση που πέρασε τότε μάλλον απαρατήρητη. Λίγοι Έλληνες συνέλαβαν την πραγματική σημασία της και όσοι ήσαν πατριώτες ένοιωσαν να καταλαμβάνονται από φρίκη αλλά και να κοχλάζουν από οργή.

Εφημερίδες 29/7/43

«Εις το υπ' αριθ. 180 φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως εδημοσιεύθη Ν.Δ. δια του οποίου επιτρέπεται η συγκρότησις τεσσάρων Ευζωνικών Ταγμάτων εξ έφεδρων οπλιτών στρατευσίμων, μη εκπληρωσάντων την υποχρέωσιν θητείας ή εκγυμνάσεως. Η κατάταξις θα γίνει εθελοντικώς».

Η ιδέα ανήκε στον πρώην δικτάτορα Θεόδωρο Πάγκαλο και στους συνεργάτες του Στυλιανό Γονατά και Νικόλαο Ντερτιλή. Για τη «διασφάλισιν της τάξεως» στρατολογούνται 20.000 εύζωνοι εξοπλισμένοι με γερμανικά όπλα.

Τα **Ευζωνικά Τάγματα** θα γίνονταν σύντομα ολόκληρος στρατός οπλισμένος με γερμανικά όπλα που είχε προορισμό να διασφαλίζει την τάξη και το «Κοινωνικό καθεστώς». Αυτός ο αντιεπαναστατικός στρατός έμελλε να μεταβληθεί σε δήμειο του λαού. Ο στόχος τους ήταν να πλήξουν την εθνική αντίσταση που βρισκόταν σε ανέλιξη, οδηγώντας προς νέες κατευθύνσεις τον αυριανό ελληνικό μεταπελευθερωτικό κόσμο.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1943

15/6:

Foreign Office

Αποστολή του αξιωματούχου David Wallace.
B.L.O. (British Liaison Officer)
Πρώτη επαφή με τον Eddie Myers. Έστειλε
λεπτομερείς εκθέσεις στο Foreign Office.

Σχέδιο **Animals**

Με βάση το σχέδιο αυτό οι αντάρτες θα πραγματοποιούσαν την περίοδο 21/6-14/7 ευρύτατες επιχειρήσεις και σαμποτάζ για την καταστροφή των εχθρικών συγκοινωνιών και την παρεμπόδιση κινήσεων των Γερμανών. Ο σκοπός ήταν να παραπλανήσουν τις δυνάμεις του Άξονα για επικείμενη εισβολή των συμμάχων στην Ελλάδα.

ΣΗΜ.: Ο **Wallace** δεν είχε την παραμικρή ιδέα για την τεράστια επίδραση που ασκούσε το **E.A.M.** και οι οπλισμένες δυνάμεις του **E.Λ.Α.Σ.** καθώς και τον ακραίο αριστερό προσανατολισμό τους (E. Myers).

29/6:

Ίδρυση Ταγμάτων Ασφαλείας (Φ.Ε.Κ. 180/1943)

Από την κυβέρνηση Ι. Ράλλη
«Προς διαφύλαξιν της τάξεως»
Στρατολογούνται 20,000 εύζωνοι
από την Κυβέρνηση εξοπλισμένοι με
γερμανικά όπλα και άφθονο πυροβολικό.
Επικεφαλής ο συνταγματάρχης Ν. Ντερτιλής
(συνοδοιπόρος του Ν. Ζέρβα)
Διοικητής: Στρατηγός Junger Stroop (SS)
Hermann Franz

ΣΗΜ.: Στην Αθήνα μεγάλο στρατόπεδο
Ταγμάτων Ασφαλείας οργανώθηκε στην
περιοχή του Νέου Κόσμου.
(*Ίδρατε σελίδα 82*)

Το αεροδρόμιο στην Νεράιδα

«Εδώ και αρκετό καιρό ψάχναμε να βρούμε ένα ξέφωτο στην ορεινή Ελλάδα, τουλάχιστον χίλιες γυάρδες μήκος. Υπήρχε ένα μέρος λίγα μίλια νοτιοδυτικά της Καρδίτσας και της Θεσσαλικής πεδιάδας, η Νεράιδα. Ο μηχανικός **Denis Hamson** είχε ανακαλύψει μια επίπεδη έκταση πάνω σ' ένα οροπέδιο, δυο με τρεις χιλιάδες πόδια υψόμετρο. Το έδαφος ήταν καλλιεργημένο και δασωμένο. Το Κάιρο όταν πήρε την έκθεση ζήτησε να ετοιμάσουμε ένα πεδίο οχτακοσίων γυαρδών ώστε να μπορεί να προσγειωθεί ένα *Liberator* ή ένα *Halifax*.

Ο Denis άρχισε τις εργασίες ισοπέδωσης στις αρχές Ιουλίου 1943 και υπολόγισε πως σ' ένα μήνα θα ήταν έτοιμο. Είχε δημιουργήσει μια τεράστια οργάνωση που περιλάμβανε πάνω από χίλιους Έλληνες χωρικούς που εργάζονταν με βάρδιες σ' όλη τη διάρκεια της μέρας. Τελικά το έργο ολοκληρώθηκε την πρώτη βδομάδα του Αυγούστου. Έστειλα σήμα στο Κάιρο και τους είπα να στείλουν αεροσκάφος στις οκτώ Αυγούστου..

Οι αεροφωτογραφίες και η επιτόπια επιθεώρηση από έναν ειδικό της **RAF**, που είχε ριχτεί γι αυτόν τον σκοπό με αλεξίπτωτο, επιβεβαίωσαν πως θα μπορούσε να προσγειωθεί σε αυτό ένα αρκετά μεγάλο αεροπλάνο, ίσως και ένα Ντακότα.»

E.C.D. Myers
(Βρεταννός Ταξίαρχος)

1943

1/7-5/8: **Αεροδρόμιο στη Νεραίδα** (Καρδίτσα)

Σχεδιασμός:

Denis Hamson (Λοχαγός – Μηχανικός).

Για την κατασκευή του εργάστηκαν χίλιοι χωρικοί σε υψόμετρο 1000 μέτρων. Έργον υψίστης σημασίας για μεταφορά εφοδίων και επαφών με το **ΣΜΑ**.
(*Ίδατε σελ. 84*)

Κ.Κ.Ε.

12/5: Συνάντηση **Γ. Παπανδρέου** με **Γ. Σιάντου**
Εγκάρδια συζήτηση για συγκρότηση «Προσωρινής Κυβέρνησης» στα βουνά. Δέχθηκε ν' αναλάβει την πρωθυπουργία! Μερικούς μήνες (8/4/44) αργότερα ο Παπανδρέου έφυγε κρυφά για την Μέση Ανατολή!

Βασιλεύς Γεώργιος Β΄

7/7: Ραδιοφωνικές δηλώσεις:
«Έχω την πεποίθησιν ότι ουδείς Έλληνα θα ευρεθεί όπως να μην σεβασθεί – και πρώτος εγώ – τις αποφάσεις της συντακτικής συνελεύσεως».
Ο Πρόεδρος ΗΠΑ **Φ. Ρούζβελτ** εγκρίνει την ενέργεια.

8/7: ΕΛΑΣ – Με εξοπλισμένο καράβι.
Απόβαση στον **Άγιο Ευστράτιο**.
Απελευθέρωση των 60 τελευταίων εξόριστων κομμουνιστών.

Ένοπλος δοσιλογισμός

Η ένοπλη συνεργασία με τις δυνάμεις κατοχής αποτέλεσε το αποκορύφωμα του «δοσιλογικού» φαινομένου στην Ελλάδα. Το τελευταίο έτος της κατοχής χιλιάδες Έλληνες πολίτες στελέχωσαν τις παραστρατιωτικές οργανώσεις που ιδρύθηκαν ή υποστηρίχθηκαν από τις γερμανικές Αρχές και συγκρούστηκαν ένοπλα με τις αντάρτικες ομάδες του **ΕΛΑΣ**.

Η ένοπλη αυτή αντίδραση στο εαμικό αντιστασιακό κίνημα είχε αναμφίβολα μαζικό χαρακτήρα, αφού ολόκληρα χωριά στην ύπαιθρο στρατεύθηκαν με ή χωρίς τη θέλησή τους στον αγώνα κατά του κομμουνισμού. Λίγους μήνες πριν από την απελευθέρωση η «*Αντεπανάσταση*» δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στον ΕΛΑΣ, απέτρεψε την ολοκληρωτική επικράτηση των ανταρτών στις περιοχές γύρω από τα αστικά κέντρα, αποτελώντας έτσι τη «χρυσή εφεδρεία» των γερμανικών Αρχών.

Ο βασικός εκφραστής της ένοπλης αντικομμουνιστικής κίνησης στην Μακεδονία ήταν η οργάνωση του «*εθνικού Ελληνικού Στρατού*» (**ΕΕΣ**). Η οργάνωση αυτή δημιουργήθηκε με την συνένωση δύο προγενέστερων οργανώσεων του **ΥΒΕ** (Υπερασπιστές Βορείου Ελλάδος)* και του **Π.Α.Ο.** (Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση)*. Η τελειωτική διάλυση των οργανώσεων αυτών έγινε από τον ΕΛΑΣ στην μάχη του Κιλκίς στις 3/11/1944.

Βάϊος Καλογεράς
(Ιστορικός)

(**Ίδαιτε σελίδα 33*)

1943

ΕΛΛΑΔΑ (Κατοχή)

Πελοπόννησος

- 13/7: Χωριό Γουρζούμισα (Αχαΐα)
Ιταλική Μεραρχία Piemonte
300 άνδρες – 70 μεταγωγικά.
Ταγματάρχης Leon Gaspari.
Κυκλώθηκε από δυνάμεις μονίμων ανταρτών του ΕΛΑΣ της περιοχής και μαχητικές ομάδες των χωρών.
Μεγάλη μάχη 16 ωρών. Οι Ιταλοί μάταια περίμεναν ενισχύσεις.
107 Ιταλοί αιχμάλωτοι – 16 νεκροί.
Επικεφαλής του ΕΛΑΣ ο συνταγματάρχης Βλάσης Ανδρικόπουλος.
- 26/7: Επιδρομή στην Ερυμάνθεια (Αχαΐα)
Ανάρτικη ομάδα της περιοχής έκανε επίθεση σε σταθμό ιταλικής καραμπινιερίας.
Σμήναρχος Δ. Μίχος («Ωρίων»)
22 αιχμάλωτοι – 14 νεκροί. Καταστροφή όλων των ιταλικών οχημάτων.
- 27/7: Αιφνιδιαστική επίθεση από ιταλικό μηχανοκίνητο τάγμα στην ίδια περιοχή. Αστραπιαία αντίδραση των ανταρτών.
Καίγονται τα αυτοκίνητα του αποσπάσματος.
30 ιταλοί αιχμάλωτοι, 14 νεκροί.
Τελευταία επιχείρηση των Ιταλών πριν από την συνθηκολόγηση της χώρας τους.
Οι αξιόλογες νίκες του ΕΛΑΣ ξεσήκωσαν όλο τον πληθυσμό και ανησυχούν τους Γερμανούς.
-

Στρατάρχης Τίτο

Ο Τίτο εντάχθηκε στο ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας το 1920. Συνέπεια της δράσης του καταδικάστηκε σε πενταετή φυλάκιση και αποφυλακίστηκε το 1935. Μετά την κατάληψη της χώρας του από τα χιτλερικά στρατεύματα συγκρότησε ένοπλες δυνάμεις και κήρυξε επίσημα την **Εθνική Αντίσταση**.

Ο Τίτο απερίφραστα κήρυττε αγώνα όχι μόνο εθνικό αλλά και κοινωνικό. Όπου κυριαρχούσαν οι παρτιζάνοι θεμελιώνε αμέσως σοσιαλιστικούς θεσμούς και εξουσίες. Προχωρούσε βαθιά καταργώντας τα μεγάλα αγροκτήματα. Μετασημάτισε τις αντάρτικες ομάδες σε «*προλεταριακό στρατό*». Ίδρυσε την πρώτη προλεταριακή ταξιαρχία.

Αυτές οι πρωτοβουλίες του όμως έρχονταν σε σύγκρουση με τη γραμμή της **Γ' Διεθνούς** και βύθιζαν σε ανησυχία τον **Στάλιν** στη Μόσχα καθώς έπαιρνε τις αναφορές του για τις κοινωνικές και στρατιωτικές καινοτομίες του.

Ανήσυχοι οι Δυτικοί έβλεπαν μια σημαντική χώρα σαν τη Γιουγκοσλαβία που η Αντίστασή της ελεγχόταν κι όλα από το κομμουνιστικό της κόμμα να «*βαδίζει ολοταχώς προς τον κομμουνισμό*». Και ενώ ο αρχηγός της σοβιετικής Ένωσης προσπαθούσε να συγκρατήσει αρραγή τη συμμαχία έρχονταν ο Τίτο και κλώνιζε όλο το οικοδόμημα ιδίως αγανάκτησε όταν ιδρύθηκαν οι προλεταριακές ταξιαρχίες. Αλλά ο Τίτο αδιαφορούσε. Και τι θα γινόταν αν αυτή κατέρρεε;

Σ. Γρηγοριάδης
(*Ιστορικός*)

1943

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

(υπό Γερμανική κατοχή)

Βασιλεύς: **Πέτρος Καραγιώργεβιτς** (εξόριστος)
«Εθνική Αντίσταση»: **Ντράζα Μιχαήλοβιτς**
Παρτιζάνοι } **Γιόσιπ Μπροζ Τίτο** (σελίδα 88)
Κομμουνιστές }

Φόβοι του ΚΚΕ για γιουγκοσλαβικές βλέψεις πάνω στην Ελληνική Μακεδονία. **Τίτο**: Οι Σλάβοι της Μακεδονίας ανήκουν στην χωριστή σλαβική εθνότητα των Makedonci («Μακεδόνων»).

Ιούλ. '43: Συνάντηση του Γ. Σιάντου με τον Βουκμάνοβιτς Τέμπο στην Καστανιά.

Πρόταση ίδρυσης Κοινού Βαλκανικού Στρατηγείου.

Εστάλη ο Τζήμας από το ΚΚΕ στη Γιουγκοσλαβία.

Προτάσεις Τίτο: Να ενωθούν οι «Μακεδόνες»

σε ενιαίο κράτος μέσα στα πλαίσια της
Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας Κρατών!!

Έντονες αντιδράσεις από τον Τζήμα και τον Σιάντο.

ΚΚΕ

«Το κόμμα μας, χωρίς να εγκαταλείπει το σύνθημά της αρχής της αυτοδιάθεσης – αρχή βασική – εναντιώνεται στην ιδέα της ενιαίας Μακεδονίας & Θράκης σαν ανεδαφική και ασύμφορη».

Σημ. Κατά την διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου ο ΔΣΕ στρατολόγησε χιλιάδες σλαβομακεδόνες στους οποίους είχε αναγνωρίσει «μακεδονική εθνότητα»! (ίδατε σελίδες 244, 245)

5/7/43: Χωριό Καστανιά (Θεσσαλία)

Το χωριό Καστανιά είναι στους πρόποδες της Πίνδου (ένα μίλι περίπου στα νότια του δρόμου Καλαμπάκας-Ιωαννίνων, όπου ο Καραγιώργης είχε μεταφέρει πρόσφατα το στρατηγείο του ΕΛΑΣ Θεσσαλίας.

Όλοι οι εκπρόσωποι των αντάρτικων ομάδων ήσαν συγκεντρωμένοι εκεί καθώς και αντιπρόσωποι των Γιουγκοσλάβων και Αλβανών παρτιζάνων, Αποφάσισαν για τον διαχωρισμό περιφερειών δράσεως και την ελεύθερη κατάταξη των ανταρτών στις ομάδες της προτιμήσεώς τους. Ο ταξίαρχος **E. Myers** υπέδειξε την ίδρυση ενός «Ενωμένου Γενικού Στρατηγείου» με ανάθεση του τελικού ελέγχου στο Αρχηγείο Μέσης Ανατολής και με ίση εκπροσώπηση των εθνικών μονάδων. Πρότεινε ως εκπροσώπου τους:

Στ. Σαράφη (ΕΛΑΣ)

Κ. Πυρομάγλου (ΕΔΕΣ)

Συζήτησαν πολλές ώρες αλλά η συμφωνία επιτεύχθηκε αργότερα, στις 18/7/43 στο Περούλι.

Οι σχέσεις καλής θέλησης ενισχύθηκαν όταν η **B.L.O.** ανέλαβε να εξασφαλίσει αυξημένες προμήθειες σε βαρύ οπλισμό και σε χρυσό. Ο βαρύς οπλισμός είχε αποφασιστική σημασία για την αποτελεσματική δράση κατά των Γερμανών που με το πυροβολικό και τους όλμους τους είχαν συντριπτική υπεροχή πυρός.

E. Myers
(*The Greek Entanglement*)

1943

5/7:

Συνδιάσκεψη της Καστανιάς (Θεσσαλία)Στρατιωτική συμφωνία «**Εθνικών Ομάδων**».

Παρευρέθησαν 500 αξιωματικοί, καπεταναίοι, πολιτικοί.

Στ. Σαράφης	}	ΕΛΑΣ
Άρης Βελουχιώτης		

Ανδρέας Τζήμας (Ε.Α.Μ.)

Eddie Myers (S.O.E.)

Chris Woodhouse (B.L.O.)

Βουκ. Τέμπο (Σερβία)

Κότσε Τζότζα (Αλβανία)

Συμφωνία:

- Οι ανταρτικές δυνάμεις ονομάζονται Εθνικές Ομάδες.
 - Διαχωρισμός στρατιωτικών περιφερειών.
 - Οι αντάρτες είναι ελεύθεροι να καταταγούν σε ομάδα της προτιμήσεώς τους.
- Συγκρότηση κοινού Γενικού Στρατηγείου.

18/7:

Συνάντηση των Οπλαρχηγών (Περτούλι, Καλαμπάκα)**Ίδρυση Κοινού Μικτού Στρατηγείου Ανταρτών**

Στ. Σαράφης	}	ΕΛΑΣ
Ανδρέας Τζήμας		

N. Ζέρβας ΕΔΕΣ

I. Ψαρρός	}	ΕΚΚΑ
Γ. Καρτάλης		

S.O.E. Eddie Myers

B.L.O. Chris Woodhouse

- Δημιουργία νέων αντάρτικων ομάδων.
- Διαχωρισμός Εδαφικών Περιοχών δράσεως.

Υπαγωγή όλων των ομάδων στο **ΣΜΑ** το οποίο αναλαμβάνει την επαρκή παροχή πολεμοφοδίων.

Αντιπροσωπεία στο Κάιρο
Αύγουστος 1943

«Την 4ην Ιουλίου εδήλωσα εις τον λαόν Μου, ότι μετά την απελευθέρωση της Χώρας θα κληθεί να δηλώσει δι' ελευθέρων εκλογών υπό ποίον πολίτευμα θέλει να ζήσει.

Αντιμετώπισα ξαφνικά μίαν περίεργον κατάστασιν, η οποία εδημιουργήθη με την **απρόσκοπτον άφιξιν ωρισμένων προσώπων εξ Ελλάδος**, οι οποίοι λέγεται ότι αντιπροσωπεύουν διαφόρους ανταρτικάς ομάδας. Επιπροσθέτως αντιπροσώπους παλαιών πολιτικών κομμάτων, τα οποία επιθυμούν να με πείσουν να δηλώσω ότι θα επιστρέψω μόνον κατόπιν του δημοψηφίσματος, το οποίον θα αποφασίση περί του μελλοντικού πολιτεύματος. Υπό τας συνθήκας αυτάς θα εξετίμων πολύ την συμβουλήν σας ως προς την ακολουθητέαν γραμμήν, η οποία, υπό τας παρούσας συνθήκας, ήθελεν εξυπηρετήσῃ καλύτερον την Ελλάδα.

Προσωπικώς, κλίνω επί της ιδέας να συνεχίσω επί των γραμμών που συνεφωνίσαμεν προτού αναχωρίσω από την Αγγλία, ότι θα έπρεπε να επιστρέψω μετά του Στρατού μου εις την Ελλάδα έστω και εάν μετά μικράν παρέλευσιν χρόνου ανεχώρουν εις το εξωτερικόν διά να εργαστώ διά τα εθνικά συμφέροντα μεταξύ των Συμμάχων μας, τούτο δε εάν οι μετέπειτα εξελίξεις το υπεδείκνυον ως ορθόν.»

Γεώργιος Β΄
(Επιστολή προς τον Τσώρτσιλλ
από το Κάιρο)

1943

22/7

Αθήνα

Μεγάλη **απεργία** – 300.000 διαδηλωτές.
Διαμαρτυρία για την επέκταση της Βουλγαρικής
κατοχής στη Μακεδονία.
Αιματηρές συγκρούσεις. Χρησιμοποιούνται τα τανκς.
30 Νεκροί – 200 Τραυματίες.

10/8: Αντιπροσωπεία στο Κάιρο

Αντιστασιακές οργανώσεις και εκπρόσωπος των
πολιτικών κομμάτων.

EAM
ΕΔΕΣ
ΕΚΚΑ
SOE

} (Ίδате σελίδα 177)

Έγιναν δεκτοί από το **Σ.Μ.Α.** μετά την ίδρυση
του Κοινού Μικτού Στρατηγείου. (Περτούλι 18/7/1943)

Στρατηγός H. Wilson: *Οι Έλληνες αντάρτες
αποτελούν τμήμα των υπό τις διαταγές μου
δυνάμεων!*

Ήπειρος

16/8:

Χωριό **Κομμένο** (Άρτα)
Εισβάλλει γερμανική φάλαγγα (400 στρ.).
Σφαγή 317 χωρικών (από τους οποίους 97 παιδιά)
σε αντίποινα επίθεσης του ΕΛΑΣ σε
ιταλογερμανική φάλαγγα.
Πυρπόληση των κατοικιών.
Εντολή του στρατηγού **Hubert Lanz**
(καταδικάστηκε στην Νυρεμβέργη σε 12ετή
φυλάκιση μόνον!)
Ξεσπούν μεγάλες διαδηλώσεις, απεργίες, σαμποτάζ.

Τα πλαστά έγγραφα

Ο γερμανικός ψυχολογικός πόλεμος επέδρασε όπως το λάδι στη φωτιά. Βοήθησαν τα πάθη που κόχλαζαν και τα αμοιβαία μίσση. Μπόρεσε έτσι να ενισχύσει τις άγριες διαμάχες μεταξύ των Ελλήνων, οξύνοντάς τες με κάθε μέσο. Τις απατηλές διαπραγματεύσεις, τις «προβοκάτσιες», τις ραδιουργίες, τις ψευδείς καταδόσεις και σε μεγάλο βαθμό τα πλαστά έγγραφα. Τα τελευταία είχαν γίνει πιστευτά χωρίς καμιά προσπάθεια ελέγχου της γνησιότητάς τους.

Ακόμα και σήμερα, πολλοί τα αποδέχονται αβασάνιστα εφόσον τους βολεύουν σύμφωνα με τα στερεότυπα των πεποιθήσεών τους. Προξένησαν λοιπόν ορισμένες βλάβες τότε όπως προξενούν και σήμερα που μπορούσαν και έπρεπε να έλλειπαν

Δεν έλειψαν και οι Έλληνες από εκείνη τη βιομηχανία πλαστών εγγράφων. Ούτε φυσικά και οι Άγγλοι. Έτσι δημιουργήθηκε ένα πολυεθνικό κομφούζιο πλαστογραφίας στο οποίο κάναν ό,τι μπορούσαν οι υπηρεσίες γερμανικού ψυχολογικού πολέμου. Και οπωσδήποτε, είναι πολλά τα χαρτιά της εποχής εκείνης που ναρκοθετούσαν την ιστορία.

Και μόνο αν είναι γνώστης κανείς των πραγμάτων, αν ξέρει τι συνέβαινε στον τόπο και χρόνο που αναφέρονται στα έγγραφα, είναι σε θέση να σταθμίσει την αλήθεια και την ακριβολογία του περιεχομένου τους.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1943

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ – (Πετρίτσι)

12/7: Συνάντηση του Γ. Ιωαννίδη (ΚΚΕ) με τον **Ντούσαν Δασκάλωφ**, γενικό γραμματέα της Comintern. Συμφώνησαν την εγκαθίδρυση στη Βαλκανική «Ένωσης Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας» στην οποία θα συμμετείχαν Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, και Σκόπια.

(Υπάρχει έγγραφο με πλαστή υπογραφή)

Σημ.:

Σλαβόφωνοι Μακεδονίας:

1912 – 119.000

1926 – 77.000

1940 – 90.000

Το μεγαλύτερο μέρος απ' αυτούς είχε ελληνική εθνική συνείδηση ενώ λίγοι, καθοδηγούμενοι από τους Βουλγάρους έλεγαν ότι ανήκαν στο σλαβομακεδονικό έθνος.

2/8: Έγγραφο του **E. Myers** προς το **ΣΜΑ**:

*«Ο στρατηγός **Παναγιώτης Σπηλιωτόπουλος** εργάζεται αποκλειστικά για λογαριασμό του Βασιλέα. Θεωρεί ότι ο ΕΛΑΣ πρέπει να ξεκαθαριστεί, έστω και αν πρόκειται να υποστεί ζημιά η συμμαχική υπόθεση στην Ελλάδα. Είναι προτιμότερο να αναβληθεί για έξι μήνες ή ένα χρόνο η απελευθέρωση της Ελλάδας παρά να περιέλθει η χώρα αυτή κάτω από την κυριαρχία του ΕΑΜ».*

(Θεωρείται πλαστό έγγραφο)

Οι Αντικομμουνιστές

Όταν αναφερόμαστε στους εθνικιστές και αντι κομμουνιστές καπετάνιους αναμφίβολα ανακλύπουν μερικά αρχικά αλλά πολύ βαριά ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά σχετίζονται είτε με δημογραφικά και κοινωνιολογικά δεδομένα, είτε με τη προσπάθεια κατανόησης των κινήτρων. Ποιός είναι αυτός που παίρνει ένα όπλο στα χέρια του είναι κάτι που απασχολεί την ιστορική έρευνα.

Με τον όρο «άλλοι καπετάνιοι» συμπεριλαμβάνονται όσοι κατά τα χρόνια της κατοχής ηγούνται κάποιας μικρής ή μεγάλης ομάδας ένοπλων ανδρών και ήρθαν αντιμέτωποι με το **ΕΑΜ/ΕΛΑΣ** με τη στάση και τη δράση τους. Κάτω από τον τίτλο του «αντικομμουνιστή ενόπλου» παρουσιάζονται τρεις βασικές κατηγορίες:

α) Αυτοί που συμμετείχαν σε αντιστασιακές οργανώσεις και πολεμούσαν μέχρι το τέλος της κατοχής σε ένα διμέτωπο αγώνα ενάντια στους στρατούς κατοχής και από το 1943 στο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ.

β) Όσοι συνεργάστηκαν αμέσως με τις δυνάμεις κατοχής συγκροτώντας ένοπλα σώματα.

γ) Αυτοί που, ξεκινώντας να δημιουργήσουν αντιστασιακές ομάδες, οδηγήθηκαν μέσω της εμφύλιας σύγκρουσης του 1943-1944 σε σταδιακή συνεργασία με τους Γερμανούς αναγορεύοντας τον κίνδυνο κυριαρχίας του **ΚΚΕ** στο μεταπολεμικό πολιτικό σκηνικό.

Νίκος Μαραντζίδης
(Ιστορικός)

Αντικομμουνιστές
Οπλαρχηγοί στην Μακεδονία & Θράκη

<u>Περιοχή δράσης</u>	<u>Οπλαρχηγοί</u>
Τσαλ Νταγ (Δράμα)	Αντώνης Φωστεριάδης, Θωμάς Πεχλιβανίδης, Αναστάσιος Αναστασιάδης, Κωνσταντίνος Βασιλειάδης.
Κιλκίς	Σωκράτης Παπαδόπουλος.
Μπαϊράμ Τεπέ (Δράμα)	Θεόδωρος Μικρόπουλος.
Ελατιά (Δράμα)	Ηλίας Σελαματζίδης, Χρήστος Τάσκας, Αναστάσιος Αβραμίδης.
Φαλακρό (Δράμα)	Παντελής Παπαδάκης, Παναγιώτης Γκλεγκλάκος.
Παγγαίο	Ανδρέας Χρυσалиδης, Θεόδωρος Τσακιρίδης, Νίκος Κάπας.
Χαϊντού (Ξάνθη)	Καλλίνικος Σαρηγιαννίδης, Αναστάσιος Τοπούζογλου.
Ξάνθη	Βαγγέλης Καρανάσιος, Γεώργιος Κουφοστάμος, Στρατής Τουτζέρογλου.
Βάλτα (Χαλκιδική)	Αστέριος Μιχαλάκης Αθανάσιος Παπάς Δημήτριος Μουρμούρης

Η Συνθηκολόγηση της Ιταλίας

Η συμφωνία συνθηκολόγησης της Ιταλίας πραγματοποιήθηκε στο Cassibile της Σικελίας στις 3 Σεπτεμβρίου 1943.μετα την ανατροπή του Μπενίτο Μουσολίνι από τον βασιλέα **Βιτόριο Εμανουέλε** και την ανάθεση της πρωθυπουργίας στον στρατηγό **Πέτρο Μπαντόλιο**. Εκείνο που είχε σημασία για την Ελλάδα δεν ήταν οι Ιταλοί αλλά **τα ιταλικά όπλα**. Πριν οι Γερμανοί φτάσουν σε θέση να βάλουν κάτω από τον έλεγχό τους όλες τις ιταλικές αποθήκες, δημιουργείται μία αγορά όπλων σε μια κλίμακα που δεν έχει ξαναπαρουσιαστεί. Στην Ελλάδα ήταν εγκατεστημένη η 11^η στρατιά με 12 μεραρχίες υπό την διοίκηση του στρατηγού **Κάρλο Βεκιαρέλι**. Το σύνολο του ιταλικού στρατού ήταν 58.000 άνδρες στα νησιά του Αιγαίου και 158.000 στη υπόλοιπη Ελλάδα.

Το ποσοστό αυτών των όπλων που πέρασε στα χέρια των Ελλήνων ήταν πολύ μεγάλο. Έτσι δημιουργήθηκε ένας νέος συσχετισμός εξοπλισμού στα βουνά που προβλημάτιζε τους Άγγλους, την κυβέρνηση του Καΐρου, αλλά εξίσου και τους Γερμανούς. Πολλά όπλα κατείχαν ακόμη οι συντεταγμένες ιταλικές μονάδες που προσχώρησαν στις τάξεις των ανταρτών σαν «*συνεμπόλεμες δυνάμεις*».

Όποιος - από την ελληνική πλευρά - γινόταν κύριος εκείνων των όπλων θα αποκτούσε υπεροχή πυρός. Θα έπαυε να εξαρτάται για τον ανεφοδιασμό σε πολεμικό υλικό από τους Βρεταννούς. Κάθε παράταξη επεδίωκε να τα αρπάξει χωρίς να μπορεί κανείς να κάνει διάκριση μεταξύ δικαίων και αδικών.

1943

3/9: **Συνθηκολόγηση της ΙΤΑΛΙΑΣ** (Ίδαιτε σελίδα 98)

Νέος Πρωθυπουργός: Ο **Πιέτρο Μπαντόλιο**.

12/9-22/9: **Βρεταννική απόβαση στα Δωδεκάνησα**

35,000 Ιταλοί – Μερραρχία Cuneo

6.000 Γερμανοί

Απόβαση σε: Σάμο, Λέρο, Κω, Σύμη, Ικαρία.

Βρεταννοί: Har Arnold, Denis Hamson.

Συμμετοχή των ελληνικών δυνάμεων (Ιερός Λόχος & ναυτικό).

Οι Γερμανοί βομβαρδίζουν με στούκας.

Απώλειες:

14/9: Σκιάθος – Υποβρύχιο «**Κατσώνης**» (Λιάσκος)

Λέρος – Αντιτορπιλικό «**Βασ. Όλγα**» (Μπλέσας)

– Αντιτορπιλικό «**Αδρίας**» (Τούμπας)

30/10-12/11: Ανακατάληψη από τους Γερμανούς και εκδίωξη των Βρεταννών.

Στην Λέρο αιχμαλωτίσθηκε ολόκληρη η βρεταννική ταξιαρχία!

Απώλειες Ελλήνων: 111N 24 Τρ. 15 Αιχμ.

Κεφαλονιά

18/9-23/9: Οι Γερμανοί αποδεκατίζουν την Ιταλική Μερραρχία **Acqui** Ναύαρχος A. Grandi (5.630 N)

Θεσσαλία

Μερραρχία **Pinerolo**

(1200 οπλίτες – 35 Αξιωμ. – 40 φορτηγά)

Διοικητής Adolfo Infante

Παρεδόθησαν σε:

ΕΛΑΣ – Στ. Σαράφης / ΕΔΕΣ – Π. Ραπτόπουλος

BLO – Chris Woodhouse

Παράδοση μεγάλης ποσότητας πολεμικού υλικού.

Οι Ιταλοί κλείνονται στο στρατόπεδο της Νεράιδας όπου η πείνα και οι αρρώστιες τους αποδεκατίζουν. Όσοι απέμεινα παρέδοθησαν μετά τον πόλεμο στην **UNNRA**.

[1.150 νεκροί, 2.250 τραυματίες και 1500 αγνοούμενοι]

Ο Στρατός του Άξονα

Οι γερμανικές μονάδες που είχαν αναπτυχθεί στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της Κατοχής ήταν:

Μονάδα	Ημερομ. Διαταγής	Ημερομ. Ανάπτυξης
11 Μεραρχία Fw-Feld	Δεκέμβριος 1942	Ιανουάριος 1943
117 Μεραρχία Jaeger (Ελαφρό Πεζικό)	Φεβρουάριος 1943	Μάρτιος
194 Μεραρχία Jaeger	Φεβρουάριος	22 Ιουνίου
1 Μεραρχία Gebirgs	Φεβρουάριος	22 Ιουνίου
1 Μεραρχία Τεθωρακισμένων	19 Μαΐου	Μέσα Ιουνίου
SS P2-Gren-Pol-Rgts Συντάγματα 1 και 2 SS Polizei Rgt. Σύνταγμα 18, 4 SS Μεραρχία Pz-Gren-Pol	20 Ιουλίου 1944	1η Ιουλίου-15 Αυγούστου 1η Ιουλίου-15 Αυγούστου 27 Ιουλίου 1944 (αποσύρθηκε 24 Αυγούστου 1944)

Άλλες γερμανικές μονάδες περιλάμβαναν τη Μεραρχία Sturm της Ρόδου, τις γερμανικές μονάδες της Κρήτης, την 22α Μεραρχία, και δύο ακόμη ενισχυμένα συντάγματα (το 996 και 967) στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Ο αριθμός των γερμανικών στρατευμάτων ανέβηκε από 75.000 τον Μάρτιο του 1942 σε 273.000 άνδρες τον Δεκέμβριο του 1943 και προστέθηκε στις 54.695 Βουλγάρους και 18.000 Ιταλούς. Έτσι το σύνολο των δυνάμεων του Άξονα το 1943 ανερχόταν σε 345.965 άνδρες.

Ιωάννης Χόνδρος
(Ιστορικός)

1943

Αντάρτικες Δυνάμεις (Σεπτέμβριος 1943)

Ε.Λ.Α.Σ.

1 ^η Μεραρχία	Θεσσαλίας	4.000
8 ^η >>	Ηπείρου	1.500
9 ^η >>	Δυτ. Μακεδονίας	3.500
13 ^η >>	Στερεάς	4.000
3 ^η >>	Πελοποννήσου	1.800
		14.800

11 ^η Ταξιαρχία Αθηνών	}	16.500
Ένα Σύνταγμα Πειραιά		

Διοικητής: **Ν. Γρηγοριάδης**
Επιτελάρχης: Π. Σαρηγιάννης

Ε.Δ.Ε.Σ.

3 ^η Μεραρχία	Αράχθου	}	4.000
8 ^η >>	Ιωαννίνων		
9 ^η >>	Πρεβέζης		
10 ^η >>	Θεσπρωτίας		

Διοικητής **Ν. Ζέρβας**

Α΄ Εμφύλιος

Ενώ οι Γερμανοί ανέπτυσσαν τη «*Επιχείρηση Παραπλάνηση*» από τα μέσα Σεπτεμβρίου 1943 περίπου ξέσπασε ξαφνικά ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος στον κορμό της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Αρχικά ο **ΕΛΑΣ**, στις 10/10/1943 ξεκίνησε από την Θεσσαλία και τη Στερεά και ξεκαθάρισε τους πυρήνες του **ΕΔΕΣ** που είχαν συγκροτηθεί εκεί αφότου ιδρύθηκε το Κοινό Μικτό Στρατηγείο (*ίδαιτε σελίδα 89*). Ύστερα το εκστρατευτικό σώμα Ηπείρου εισέβαλε στην Τριχωνίδα όπου η εκεί δύναμη του ΕΔΕΣ διαλύθηκε. Την ίδια τύχη είχε και η δύναμη του ΕΔΕΣ στον Βάλτο, όπου από τους 1.200 άνδρες μόνο 200 υπεχώρησαν προς την Άρτα. Και στις 14 Οκτωβρίου τα πρώτα τμήματα του ΕΛΑΣ περνούσαν τον ποταμό Αχελώο που ήταν το διαχωριστικό όριο των δύο περιοχών.

Στο μεταξύ η σύγκρουση είχε ανάψει και στην Ήπειρο. Η 8^η Μεραρχία του ΕΛΑΣ αρχικά κατάφερε ισχυρό πλήγμα κατά του ΕΔΕΣ και καθάρισε τις περιοχές Μετσόβου, Γότιστας και Δρίσκου. Αλλά και ο ΕΔΕΣ διέλυσε στην περιοχή της Άρτας το απομονωμένο 3/40 σύνταγμα του ΕΛΑΣ αιχμαλωτίζοντας όλη τη διοίκησή του.

Ούτε ο πιο πιστός και πιο ένθερμος συνεργάτης των Γερμανών και των Άγγλων δεν θα κατάφερνε να διασπείρει τόσο αποτελεσματικά την ελληνική αντίσταση.

Dominique Eudes
(*Ιστορικός*)

1943

10/10-20/10: **Α΄ ΕΜΦΥΛΙΟΣ** (Ίδατε σελίδα 102)

(11000) (10000)

Συγκρούσεις ΕΛΑΣ – ΕΔΕΣ

Η 13^η Μεραρχία του ΕΛΑΣ προβαίνει σε διάλυση θυλάκων του ΕΔΕΣ σε Θεσσαλία & Ρούμελη.

Πλήρης συντριβή των δυνάμεων του ΕΔΕΣ.

Απωθούνται στην Ήπειρο μετά τον ποταμό Άραχθο
1150 Ν 1500 Αγν

Οκτ. '43: **Γερμανικές Επιχειρήσεις «Πάνθηρ & Τίγρις»**
Μετά την κατάρρευση της Ιταλίας.
Επικεφαλής ο Γερμανός Στρατηγός: Hubert Lanz
Πυρπόληση χωριών – Αγριότητες κατά των αμάχων
Διάνοιξη αρτηρίας:
Ιωαννίνων – Μετσόβου – Καλαμπάκας

22/10: **Βουλγαρέλι (Τζουμέρκα)**
Βομβαρδίζεται από τους Γερμανούς.
Αιφνιδιάζεται ο Ζέρβας.
Βαρύτατες απώλειες του ΕΔΕΣ.

1/11: **Περτούλι (Πίνδος)**
Πυρπόληση χωριού.

7/11: **Καρπενήσι (Τυμφρηστός)**
Κατοχή από τους Γερμανούς.
(Προκηρύξεις Γερμανών καλούσαν σε αγώνα
κατά του Μπολσεβικισμού!)

22/11: **Αγνάντα: Έδρα 8^{ης} Μεραρχίας ΕΛΑΣ.**
«Ο στρατηγός Π. Νάσης κατόπιν συμφωνίας και του
Ν. Ζέρβα υποσχέθηκε σε γερμανούς αντιπροσώπους του
Νόυμπαχερ 10ήμερο εκχειρία δια να προωθηθούν
συζητήσεις με ΕΑΜ / ΕΛΑΣ».
(Κατά τον Woodhouse)

Καλάβρυτα

Στις 14 Δεκεμβρίου 1943 οι Γερμανοί με τη συμμετοχή των Ταγμάτων Ασφαλείας έκαψαν την πόλη των Καλαβρύτων και έσφαξαν όλους τους κατοίκους. Ο κατοχικός πρωθυπουργός **Ιωάννης Ράλλης** διεμαρτυρήθη στις γερμανικές αρχές και έλαβε την πιο κάτω απάντηση από τον στρατιωτικό διοικητή:

Αθήνα, 29/12/1943

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Εξήτασα επισταμένως τα ιστορικά γεγονότα των Καλαβρύτων. Διεπιστώθη ότι η βίαια επίθεσις των στρατευμάτων εγένετο κατόπιν των ομαδικών δολοφονιών Γερμανών στρατιωτών και της υποστηρίξεως των ανταρτών από τον πληθυσμόν. Επί πλέον διαπιστώνω τα ακόλουθα:

- 1) Όταν ο γερμανικός στρατός προήλαυε προς τα Καλάβρυτα, εδέχθη επίθεσιν δια πυροβολισμών εκ των οικιών.
- 2) Ο πληθυσμός έρριψαν τραυματίας Γερμανούς εις φρέατα και επνίγησαν.
- 3) Το Μοναστήριον της Αγίας Λαύρας ήσκησεν άμυναν και παρέστη ανάγκη να καταληφθή κατόπιν μάχης.

Δια το ότι εις την επιχείρησιν αυτήν μαζί με τους ενόχους επλήρωσαν με την ζωήν των και αθώοι, εκφράζω την βαθείαν μου λύπην ειλικρινώς.

Hellmouth Felmy
(Στρατιωτικός Διοικητής Ελλάδος)

1943

Πελοπόννησος**Οργάνωση «Ελληνικός Στρατός» (ΕΣ)**

Συνταγματάρχης Διον. Παπαδόγγονας.
 Συμφωνία με τον Ιταλό διοικητή Καλαμάτας.
 «Κοινός αγώνας κατά των κομμουνιστών».
 Συμπράττει και ο ίλαρχος Τηλ. Βρεττάκος.
 Ανέλαβε τη διοίκηση όλων των Ταγμάτων
 Ασφαλείας της Πελοποννήσου.

16/10: Μάχη **Κερπινής – Ρωγών** (Αχαΐα)
 ΕΛΑΣ – Συντριπτική ήττα των Γερμανών
 και αιχμαλωσία ολόκληρου του λόχου. <75 άνδρες>
 Οι Γερμανοί διαπραγματεύονται την απελευθέρωση των
 αιχμαλώτων.

Γερμανικά αντίποινα

για τη θανάτωση αιχμαλωτισθέντων Γερμανών
 από την τοπική ομάδα του ΕΛΑΣ (Δ. Μίχος)
 και συνεννόηση με τους Βρετανούς:

8/12: **Μέγα Σπήλαιο**
 Οι Γερμανοί πυρπολούν το μοναστήρι
 Κατακρημνίζουν στις χαράδρες 21 καλόγερους

14/12: **Καλάβρυτα** (Ιδείτε σελίδα 104)
 Οι Γερμανοί κυκλώνουν την πόλη με τη συμμετοχή των
 Ταγμάτων Ασφαλείας που φορούν γερμανικές στολές!
 Φωτιά κατακαίει τα πάντα.
 Σφαγή όλων των αρρένων κατοίκων.
 1100 Ν

Stroop (SS) «Για κάθε Γερμανό που σκοτώνεται
 θα εκτελούνται 50 Έλληνες..»

Εκτελέσεις:

Μονοδέντρι	118	} Επιπλέον καταστροφή των χωριών
Ρωγοί	57	
Κερπινή	45	
Ζαχλορού	20	
Βλασιά	5	

Διπλή τακτική

Στις 31 Ιανουαρίου 1944 ο απεσταλμένος του Ζέρβα λοχαγός Θεόδωρος Σαράντης, εκ μέρους του **ΕΔΕΣ**, επισκεπτόταν πάλι το Γερμανικό Στρατηγείο στα Γιάννινα για να προτείνει μια συντονισμένη δράση κατά των «Κόκκινων» και να συνάψει με τους κατακτητές μια «*Συμφωνία Κυρίων*». Αφορούσε μυστική ανακωχή με τον ΕΔΕΣ και ανταλλαγή πληροφοριών για τις κινήσεις **ΕΑΜ / ΕΛΑΣ** και σε περίπτωση ανάγκης, ένοπλη γερμανική υποστήριξη.

Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στο Μυρόφυλλο και την Πλάκα, τον Φεβρουάριο 1944, ο **Ζέρβας** δέχθηκε την κατάπαυση των εχθροπραξιών με τον ΕΛΑΣ και απεκήρυξε τους προδότες. Ενημέρωνε συνεχώς και λεπτομερώς τους Γερμανούς (στρατηγό Hubert Lanz) για όλες τις εξελίξεις.

Όταν υπογράφηκε η συμφωνία, ανάμεσα στις αντάρτικες οργανώσεις, ο λοχαγός Σαράντης έδωσε αντίγραφο στους Γερμανούς, αλλά τους διαβεβαίωσε ότι ο **ΕΔΕΣ** είχε υπογράψει μόνο μετά από έντονη πίεση των Βρετανών και συνεπώς τούτο δεν θα μετέτρεπε την «*νομιμόφρονα στάση*» του.

Πράγματι, μια ευτυχής σύμπτωση, με τη μορφή διαταγής από το Κάιρο συνιστούσε αποχή από κάθε ένοπλη δράση μέχρι την παραμονή της αποχώρησης των Γερμανών...

H. Fleischer
(Καθηγητής Ιστορίας)

1944

- Ιαν. **10^η Ολομέλεια του Κ.Κ.Ε.**
(Τριανδρία: Γεώργιος Σιάντος, Γιάννης Ιωαννίδης, Γιάννης Ζεύγος)
Συζητήθηκε το θέμα του σχηματισμού «Κυβέρνησης των Βουνών».
Κρίθηκε θετικά.
-
- 11/1 Βομβαρδισμός του **Πειραιά** από τους Συμμάχους με 550 αεροπλάνα **U.S.A.F.**
Ο πληθυσμός δεν απομακρύνθηκε με αποτέλεσμα 1100 Νεκροί
-
- 4/1-1/2 **Β΄ ΕΜΦΥΛΙΟΣ**
- Ο **ΕΔΕΣ** επιτίθεται στον **ΕΛΑΣ**.
Σκοπός η ανάκτηση των Τζουμέρκων.
Ο αιφνιδιασμός πέτυχε και ο **Άρης** δεν του το συγχώρησε.
Τελικά ο ΕΔΕΣ δεν άντεξε στην αντιπαράθεση και αναγκάστηκε να συμπτυχθεί εκ νέου δυτικά του Αράχθου και να υπογραφεί ανακωχή.
- ΣΗΜ:** Ο **Ζέρβας** είχε εξασφαλίσει την ευμενή ουδετερότητα των Γερμανών.
Οι συνεννοήσεις με Γερμανούς, χωρίς γραπτή συμφωνία, τεκμηριώνονται από τα Γερμανικά Αρχεία. Ελάχιστοι ήσαν ενήμεροι.
- Πολύμηνη απραξία του ΕΔΕΣ.
- Γερμανικές διαπιστώσεις «*δια προστασία των εθνικών οδών*» από τον ΕΔΕΣ.
- Οι δύο ξένες δυνάμεις (Βρεταννία και Η.Π.Α.) επιθυμούσαν τη διατήρηση της αυτόνομης ύπαρξης του ΕΔΕΣ στο προγεφύρωμα της Ηπείρου.
-

Η Βουλγαρία

Η κατάληψη της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης από τους Βουλγάρους αποτέλεσε κάτι το πρωτοφανές, από πλευράς διεθνούς δικαίου: Η Βουλγαρία κατάλαβε επαρχίες ενός κράτους προς το οποίο δεν είχε κηρύξει τον πόλεμο ούτε ήρθε σε εχθροπραξίες μαζί του. Ακολουθώντας τα γερμανικά στρατεύματα ο βουλγαρικός στρατός, με πλήθος διοικητικών αρχών, εγκαταστάθηκε μεταξύ των ποταμών Νέστου & Στρυμόνα ενσωματώνοντας την περιοχή στη βουλγαρική επικράτεια.

Οργάνωσαν ένοπλα σώματα βουλγαροφρόνων και καταδυνάστευσαν το ελληνικό στοιχείο. Επανάλαβαν παλαιές άκαρπες προσπάθειες για βίαιο εκβουλγαρισμό του ελληνικού πληθυσμού των κατεχόμενων περιοχών με την απαγόρευση λειτουργίας των ελληνικών σχολείων και των εφημερίδων, απέλαση των Ελλήνων κληρικών και προσηταιρισμό των «**Σλαβομακεδόνων**» της Μακεδονίας.

Το παράξενο ήταν πως ούτε η Γερμανική ούτε η Ιταλική κυβέρνηση ανεγνώρισαν ποτέ την de jure παρουσία των Βουλγάρων στην ζώνη τους. Δέχονταν μια de facto κατάσταση που θα ρυθμιζόταν μετά τον πόλεμο.

Βαθμιαία το αντάρτικο παρουσίασε μέσα στην Βουλγαρία κάποια ανάπτυξη ενώ παράλληλα σχηματίζονταν πολλές «*Ομάδες μάχης*». Αλλά η πρόοδος του ένοπλου αγώνα ήταν περιορισμένη.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1944

Φεβρ.: **Βουλγαρία** (Ιδατε σελίδα 108)

Βουλγαρικός στρατός έχει εισχωρήσει στην Φλώρινα, την Καστοριά και την Έδεσσα στα πλαίσια συμφωνίας με τους Γερμανούς. (Τρεις μεραρχίες)

Η υπόλοιπη ΔΜ είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο να καταληφθεί από την Σλαβομακεδονική **SNOF** (Ιδατε σελίδα 95).

Βρεταννικό σχέδιο Animals (συνέχεια από σελίδα 83)

Παρεμπόδιση των μετακινήσεων του εχθρού
Επικεφαλής ο Βρεταννός: H. Lake (λοχαγός):
ΕΛΑΣ: Αντώνης Βρατσάνος.

22/2: **Σήραγγα των Τεμπών**. Ανατίναξη αμαξοστοιχίας η οποία μετέφερε αποκλειστικά στρατό 100 αντάρτες του Ε.Λ.Α.Σ. κατέβηκαν από τους λόφους και προκάλεσαν 380 εκρήξεις. Το πιο αιματηρό επεισόδιο για τους Γερμανούς κατά τη διάρκεια όλης της κατοχής... 450 – 800 N: (και ένας στρατηγός). (Λάρισα: Οι Γερμανοί εκτελούν 100 πολίτες ως αντίποινα...)

ΣΗΜ: Είναι αξιοσημείωτο ότι ο **Lake** στην έκθεσή του στο ΣΜΑ αναφέρει ότι αυτός σχεδίασε και διεύθυνε την επιχείρηση! Από την πλευρά του ΕΛΑΣ ισχυρίσθηκαν ότι ο Άγγλος λοχαγός ήταν απλώς και μόνον σύνδεσμος! Η αλήθεια είναι ότι την επιχείρηση επραγματοποίησε ο Αντ. Βρατσάνος διοικητής μηχανικού του ΕΛΑΣ.

Η Συμφωνία Μυρόφυλλου – Πλάκας **29η Φεβρουαρίου 1944**

Οι αντιπρόσωποι των αντιστασιακών οργανώσεων άρχισαν διαπραγματεύσεις για την ενοποίηση των αντάρτικων ομάδων υπό την αιγίδα του Άγγλου συνταγματάρχη Chris Woodhouse. Ο σπουδαιότερος σκοπός της σύσκεψης, να δοθεί τέλος στον Εμφύλιο είχε επιτευχθεί κιόλας. Οι αναταραχές στο εσωτερικό της ΕΚΚΑ προοιωνίζουν κακά για τις εργασίες.

Στις 29 Φεβρουαρίου υπογράφηκε το πρωτόκολλο Πλάκας. Οι Άγγλοι πέτυχαν να ματαιώσουν την στρατιωτική ενοποίηση της Αντίστασης, αλλά δεν πέτυχαν να ματαιώσουν το σχηματισμό της **Π.Ε.Ε.Α.** η οποία είχε μεγάλη απήχηση σε όλη την Ελλάδα και αιφνιδίασε το ΣΜΑ. Είχε έλθει το πλήρωμα του χρόνου να στηθεί από το εαμικό κίνημα στα βουνά της ελεύθερης Ελλάδος το πρώτο κυβερνητικό σχήμα.

Τελικά υπογράφηκε μια απόφαση που ελάχιστα πράγματα έλεγε, αλλ' οπωσδήποτε σταθεροποιούσε την ανακωχή, δηλαδή κατέπαυσε την ένοπλη σύγκρουση των ανταρτών με μια μικτή επιτροπή εποπτείας και εκπόνηση κοινών σχεδίων επιθέσεων κατά των γερμανών.

Το ΣΜΑ, όπως αποκαλύφθηκε αργότερα, ειδοποίησε τον Woodhouse να ματαιώσει την ενοποίηση των ανταρτών και την κυβέρνηση ενότητας στα βουνά.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1944

15/2-29/2: Συμφωνία Μυρόφυλλου - Πλάκας (Γρεβενά, Άρτα)

Συμμετείχαν:

ΕΛΑΣ: Στ. Σαράφης, Π. Ρούσσοσ, Μπ. Κλάρας

ΕΔΕΣ: Κ. Πυρομάγλου, Ν. Νικολόπουλος

ΕΚΚΑ: Γ. Καρτάλης, Ι. Ψαρρός

ΣΜΑ: Chris Woodhouse

Αποφάσεις:

- 1) Κατάπαυση των εχθροπραξιών μεταξύ ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ.
 - 2) Κοινή δράση κατά των κατακτητών.
 - 3) Εκπόνηση σχεδίων επιθέσεων.
 - 4) Μικτή επιτροπή εποπτείας.
 - 5) ΣΜΑ: Αύξηση του εφοδιασμού.
 - 6) Ελευθερία σε αιχμαλώτους και ομήρους.
 - 7) Διακήρυξη προς τον Ελληνικό λαό με την οποία: *«αποκηρύσσονται τα Τάγματα Ασφαλείας, Χωροφυλακής και άλλα δημιουργήματα του κατακτητού».*
- Ο **Ζέρβας** υποχρεώθηκε να αποκηρύξει τους προδότες.
 - Βρεταννοί διεισδύουν στην αντίσταση.
 - Ανοικτή η *«πληγή της Ηπείρου».*
- (*Ώδατε σελίδα 110*)

3/3: **Συμφωνία Κυρίων** (Gentlemen Agreement)

Γερμανική Στρατιά «Ε» - Ε.Δ.Ε.Σ.

- 1) Σιωπηρή ανακωχή
- 2) Ανταλλαγή πληροφοριών
- 3) Αυστηρή μυστικότητας

Αμφισβητείται η εγκυρότης

Η ίδρυση της ΠΕΕΑ αποτέλεσε μια κρίσιμη πρωτοβουλία του ΕΑΜ και οδήγησε αποφασιστικά τις εξελίξεις προς τη δημιουργία ενιαίας κυβέρνησης. Στη φωτογραφία, τα μέλη της ΠΕΕΑ με τον Μητροπολίτη Κοζάνης Ιωακείμ. Από αριστερά, Κ. Γαβριηλίδης,

Στ. Χατζήματσης, Α. Αγγελόπουλος, στρατηγός Ε. Μάντακας, Γ. Σιάγος, Π. Κοκκαλής, Α. Σβώλος, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, Ε. Μπακιρτζής, Η. Τσιφμώκος, Ν. Ασκούτογης (φωτ.: Σπύρος Μελέτης).

1944

10/3:

Ίδρυση της Π.Ε.Ε.Α. (Βίνιανη)

Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης.

Εκλέγεται η «Κυβέρνηση των βουνών» στην οποία θα υπάγονταν και το Γενικό Στρατηγείο.

Πρόεδρος:	Αλ. Σβώλος	} Καθηγητές Πανεπιστημίου
Αντιπρόεδρος:	Ευρ. Μπακιρτζής	
Δικαιοσύνης:	Ηλ. Τσιριμώκος	
Εσωτερικών:	Γ. Σιάντος	
Στρατιωτικών:	Εμμ. Μάντακας	
Συγκοινωνιών:	Ν. Ασκούτσης	
Οικονομικών:	Αγγ. Αγγελόπουλος	
Προνοίας:	Π. Κόκκαλης	
Γεωργίας:	Γ. Γαβριηλίδης	
Εθνικής Οικονομίας	Στ. Χατζήμπεης	

Σκοποί:

- Εκδίωξη των κατακτητών.
- Πολιτειακόν θέμα & δημοψήφισμα.
- Εθνική Ενότητα.
- Παραμερίζεται η επαναστατική κατάληψη της εξουσίας.
- Σεβασμός της ατομικής ιδιοκτησίας.
- Ιδρύεται Εθνικό Πολιτοφυλακή.

Η συγκρότηση της ΠΕΕΑ έχει εξαιρετικά μεγάλη απήχηση στην Ελλάδα και εντελώς ιδιαίτερη στην κυβέρνηση Τσουδερού και στους ελληνικού κύκλους της Αιγύπτου.

Ανησυχία στους **Βρετανούς**.

Συσκέψεις, διαβουλεύσεις, υποσχέσεις.

Κορυσχάδες

Το χωριό Κορυσχάδες κοντά στο Καρπενήσι ορίσθηκε για έδρα της επαναστατικής εθνοσυνέλευσης. Είχε ένα νεόκτιστο, ευρύχωρο σχολείο και αυτό υπήρξε το κτίριο της Βουλής των βουνών. Καλλιτέχνες και διακοσμητές, που τότε αφθονούσαν στην Ελεύθερη Ελλάδα, του είχαν προσδώσει εσωτερικά μια μορφή αντάξια της επαναστατικής αποστολής του όπου κυριαρχούσε το συμβολικό και απόλυτα ρεαλιστικό σύνθημα: «*Επίδαυρος 1821 – Κορυσχάδες 1944*». Προκηρύχθηκαν εκλογές στις οποίες εψήφισαν περίπου 1,8 εκατομμύρια Έλληνες και εκλέχθηκαν 180 Εθνοσύμβουλοι (*ίδαστε σελίδα 118*).

Εκεί συνήλθε την 14^η Μαΐου 1944 η πρώτη -και μοναδική- σύνοδος του Εθνικού Συμβουλίου που σε πανηγυρική συνεδρίαση των εγκαινίων έκανε την εκλογή προεδρείου. Η σύνοδος διήρκεσε 13 ημέρες. Στην διάρκεια των εργασιών του συζητήθηκαν από κάθε πλευρά τα προβλήματα του Αγώνα μέσα σε συνθήκες απόλυτης ελευθερίας.

Το Εθνικό Συμβούλιο με σειρά αποφάσεων του νομιμοποίησε τα έργα και τις πράξεις του **ΠΕΕΑ**, στα λειτουργήματά της και καθορίζει σε μία διακήρυξη που δημοσιεύτηκε στις 13 Ιουνίου 1944 την ελληνικότητα της Μακεδονίας και Θράκης που αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα της Ελλάδας.

Σ. Γρηγοριάδης
(*Ιστορικός*)

1944

23-30/4: **Εκλογές στα Βουνά** (Κορυσχάδες)

Καθολική ψηφοφορία.
Εψήφισαν περίπου 1.800.000
Εκλέχτηκαν 180 Εθνοσύμβουλοι.

Πρόεδρος: Ν. Γρηγοριάδης
Γραμματείς: Κ. Καραγιώργης
Σ. Αλεξανδρή
Γ. Θανασέκος
Δ. Βλαντάς
Χ. Φλωράκης

Αντιπρόεδρος: Μητροπολίτης Κοζάνης Ιωακείμ

Η σύνοδος συνεδρίαζε επί 13 ημέρες
(*Ιδате σελίδα 114*)

17/4: **Διάλυση του 5/42 Συντάγματος** (Κλήματα, Δωρίδος)

Μάχη: **ΕΛΑΣ** (5^η ταξιαρχία) 1400-- **5/42** 450 αντάρτες
Σύλληψη και δολοφονία του **Ι. Ψαρρού**
(υπεύθυνος: ταγματάρχης Θ. Ζούλλας)
66 Ν – 94 προσχώρησαν σε **Τ.Α.** της Άμφισσας
Παντελής απουσία βρετανικής επέμβασης στην
υπόθεση.

Σημείωση:

Ο στρατηγός **Σαράφης** καταλόγισε σοβαρές
ευθύνες στον **Άρη Βελουχιώτη** (που βρίσκονταν στην
Πελοπόννησο σε διατεταγμένη αποστολή) γιατί:
α) Ωθησε τα πράγματα στα άκρα χωρίς δικαιοδοσία.
β) Δεν ενημέρωσε το Γενικό Στρατηγείο για τις ενέργειές
του αλλά ούτε και την πολιτική ηγεσία του **ΕΑΜ**.

(Σοβαρότατες συνέπειες για την Αντίσταση.
Εθεωρήθη προμελετημένη ενέργεια των κομμουνιστών).

Ανάμεσα στα κόκκαλα

Ανάμεσα στα κόκκαλα
μια μουσική:
Περνάει την άμμο
περνάει τη θάλασσα.
Ανάμεσα στα κόκκαλα
ήχος φλογερός,
ήχος τυμπάνου απόμακρος
κι ένα φιλό κουδούνισμα
περνάει τους κάμπους τους στεγνούς
περνάει τη θάλασσα με τα δελφίνια,
ψηλά βουνά, δε μας ακούτε!
Βοήθεια! Βοήθεια!
Ψηλά βουνά θα λιώσουν οι νεκροί με τους
νεκρούς.

Γ. Σεφέρης
(Νόμπελ 1963)

1944

27/4:

Πελοπόννησος (Μολάοι)

Εκτελούνται από τους Γερμανούς 200 όμηροι εις αντίποινα της εκτελέσεως από τον ΕΛΑΣ ενός Γερμανού στρατηγού με τρεις συνοδούς και πολλούς στρατιώτες.

27/4:

Κρήτη

Απαγωγή του Γερμανού διοικητή **Heinrich Kreipe**

Πάτρικ Λη Φέρμορ – Ζαν Φίλντινγκ

Μπίλλυ Μος

Βρεταννοί κομάντος & Κρήτες αντάρτες.

Μεταφορά στη Μέση Ανατολή.

Η απαγωγή στην πραγματικότητα είχε στόχο τον στρατηγό Μύλλερ, διοικητή της Κρήτης. Έγινε παρά τη γνώμη των αρχηγών της **S.O.E.**

Αντίποινα: Οι Ναζί καταστρέφουν συθέμελα 13 χωριά(μεταξύ αυτών και τα Ανώγια)
Τουφεκίζονται 200 κρατούμενοι.

9/8:

Μηχανοκίνητη γερμανική φάλαγγα.

Επίθεση από ΕΛΑΣ από οχυρωμένες θέσεις.

Σοβαρές απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες.

1/5:

Εκτελέσεις:

-Σκοπευτήριο Καισαριανής } 200 φυλακισμένοι Ακροναυπλίας
-Στρατόπεδο Μελά } 101 όμηροι

5-9/5:

Δράμα

Γέφυρα των Παπάδων

30 εθνικιστές της **Ε.Α.Ο.** (Ιδате σελίδα 33)

καθήλωσαν βουλγαρικό τάγμα.

Βούλγαροι: 150 Ν

Ε.Α.Ο. 9 Ν

} Απώλειες

Εθνικόν Συμβούλιον

Για πρώτη φορά από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, το κέντρο αποφάσεων της χώρας είχε μετατοπιστεί στις πιο απομακρυσμένες ορεινές περιοχές. Στο χωριό **Κορυσχάδες** της Ευρυτανίας συνερχόταν, από τις 14 Μαΐου 1944 το «*Εθνικόν Συμβούλιον*» που είχε θεσμοθετηθεί από την ΠΕΕΑ ως Βουλή της Εθνικής Αντίστασης.

Από του Εθνοσυμβούλους, οι 22 συμμετείχαν αυτοδικαίως αφού είχαν διατελέσει βουλευτές της βιαίως διαλυθείσης Βουλής το 1936. Οι υπόλοιποι 180 εξελέγησαν τον Απρίλιο, στις ελεύθερες και στις κατεχόμενες περιοχές από έναν κατάλογο που περιλαμβάνει τα ονόματα των γνωστότερων αγωνιστών,

Στη διάρκεια των εργασιών συζητήθηκαν τα προβλήματα του αγώνα, μέσασε συνθήκες απόλυτης ελευθερίας. Δεν υπήρχε κανείς περιορισμός λόγου ακόμη και όταν εκπέμπονταν φράσεις που ήσαν σε καταφανή σύγκρουση προς το πνεύμα και την πολιτική των «*βουνών*»

Υπεγράφη «*συμβόλαιον*» από τις αντάρτικες ομάδες «για κοινό και συντονισμένο συμμαχικό αγώνα» και η Αριστερά παρασυρόταν στη δίνη των ραγδαίων εξελίξεων της πόλωσης. Οι αντιπρόσωποί τους μετείχαν στη **Διάσκεψη του Λιβάνου** που είχε αρχίσει ήδη τις εργασίες της (*Ιδατε σελίδες 182 & 183*).

Ευάγγελος Κωφός
(*Διδάκτωρ ιστορίας*)

1944

15/5

«Εθνικόν Συμβούλιον» (Κορυσχάδες)

27/5:

Πρώτη – και μοναδική σύνοδος.
 Βουλή Εθνικής Αντιστάσεως - 180 Εθνοσύμβουλοι
 εκλεγμένοι και 22 από την προηγούμενη Βουλή (1936).
 Υπογράφεται κοινή δήλωση (που εστάλη από τον
 Γ. Παπανδρέου) από τους αντιπροσώπους που θα
 συμμετείχαν στη διάσκεψη στο Λίβανο.

Πρακτικόν:

«Όλες οι ανταρτικές ομάδες ανεξαρτήτως ιδεολογιών
 ενώνουν τις δυνάμεις του σ' ένα κοινό και συντο-
 νισμένο όργανο για την προώθηση του Συμμαχικού
 Αγώνα».

Η υπογραφή του «Συμβολαίου» από την αντιπρο-
 σωπεία της αριστεράς προσαρμοζόταν στις γενικές
 γραμμές προς την πολιτική και των τριών μεγάλων
 συμμάχων.

Τελευταίοι απαγχονισμοί:

Πάτρα 10 (10/5)

Λάρισα 24 (12/5)

Βόλος 8 (21/5)

17-25/5: **ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ****Διάσκεψη στο Λίβανο** (Ίδατε σελίδα 183)**ΡΩΣΙΑ**

28/7:

Προσγειώνεται στην Νεράιδα μεγάλο ρωσικό
 αεροπλάνο με 8μελή ρωσική αποστολή.
 Επικεφαλής ο συνταγματάρχης **Γκιόργκι Ποπώφ**.
 Συνάντηση με τον **Στ. Σαράφη** στον οποίο δήλωσε:
 «δεν έχω καμιά πολιτική δικαιοδοσία αλλά
 στρατιωτική και ενημερωτική αποστολή».

Σφαγή στο Δίστομο

Μετά την **Μάχη του Στειρίου** στις 10/1/44 και τις απώλειες 40 SS, οι Γερμανοί μπήκαν στο Δίστομο και σε αντίποινα άρχισαν την σφαγή όσων κατοίκων εύρισκαν στο χωριό μαζί με τα γυναικόπαιδα και τους ηλικιωμένους.

Αποκεφάλισαν τον ιερέα του χωριού, βίασαν γυναίκες πριν τις θανατώσουν. Η σφαγή σταμάτησε μόνον όταν νύχτωσε και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην Λειβαδιά αφού πρώτα έκαψαν τα σπίτια του χωριού. Οι νεκροί του Δίστομου έφτασαν τους 228 εκ των οποίων 117 γυναίκες και 111 άνδρες. Ανάμεσά τους και 53 παιδιά κάτω των δέκα ετών.

Η μαρτυρία του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Ελβετού **George Wehrly**, ο οποίος έφτασε στο Δίστομο λίγες μέρες μετά, μιλάει για 600 νεκρούς στην ευρύτερη περιοχή. Ένας από τους επικεφαλής που θεωρήθηκε υπεύθυνος για την σφαγή ήταν ο **Hans Zampel** μετά το τέλος του πολέμου συνελήφθη στην Γαλλία και εκδόθηκε στην Ελλάδα. Στην πορεία ζητήθηκε η μεταφορά του στην Γερμανία όπου και παραμένει ελεύθερος.

Το 1997 ξεκίνησε, από την πλευρά των συγγενών των θυμάτων, δικαστικός αγώνας με αγωγές για αποζημιώσεις από το Γερμανικό κράτος.

1944

- 1-2/6: Επίθεση των Γερμανών στα **Άμφισσα**.
Εκκένωση από 1700 αντάρτες. – 150 Ν – 33 Τρ.
- 10/6: Γερμανοί: Μεγάλη σφαγή στο **Δίστομο**.
Εκτελούν τους κατοίκους αδιακρίτως. – 296 Ν
Πυρπόληση της πόλης. Αντίποινα για την επίθεση
του ΕΛΑΣ σε φάλαγγα Γερμανών στο Στείρι.
- 12-13/7: Επίθεση ΕΛΑΣ 8^{ης} Μεραρχίας (2500) στην **Αμφιλοχία**.
Κατάληψη της πόλεως. Γερμανικές δυνάμεις από Αγρίνιο.
Απώλειες:
Γερμανοί: 27 Ν 8 Αιχμ 23 φορτηγά
ΕΛΑΣ: 42 Ν 100 Τρ
Δυνάμεις του Ε.Λ.Α.Ν. αιχμαλωτίζουν γερμανική
τορπιλάκατο.
- 17/8: Επιδρομή του ΕΛΑΣ στην **Κοκκινιά**
Κατάληψη της περιοχής.
Αποκλεισμός από 2.500 Γερμανούς SS και Τ.Α.
- 29/9: Εκτελέσεις σε αντίποινα:
70 αντάρτες στην Πλατεία Αγίας Ξένης
46 >> στα Αρμένικα.
6.000 όμηροι στέλνονται στο Χαϊδάρι.

Οργάνωση «Μπουμπουλίνα».

Λέλα Καραγιάννη (1898-1944)

Ηρωίδα της Αντίστασης στην υπηρεσία φυγάδευσης
των Βρεταννών (*Ίδαιτε σελίδα 39*)

- 2/10: Εκτελείται στην Καισαριανή μαζί με 25 πατριώτες.
Δέκα ημέρες πριν την αποχώρηση των Γερμανών...

- 5/9: **Ηρώ Κωνσταντοπούλου** (1927-1944)

Ηρωίδα της ΕΠΟΝ.

Πλούσια αντιστασιακή δράση.

Συνελήφθη και βασανίστηκε.

Εκτελέστηκε.

Μελιγαλάς

Κατά τη μάχη του Μελιγαλά από τις 13 έως τις 15 Σεπτεμβρίου 1944 που διεξήγαγε ο ΕΛΑΣ με τα Τάγματα Ασφαλείας οι απώλειες ήταν βαριές και από τις δύο πλευρές. Στη συνέχεια ο ΕΛΑΣ εκτέλεσε πολλές εκατοντάδες άτομα. Καμιά διάκριση δεν έγινε στην επιλογή των θυμάτων και η εκτέλεση ήταν άγρια. Δύο Αμερικανοί που βρίσκονταν στην Καλαμάτα είχαν προσπαθήσει, μάταια, να πείσουν τα Τάγματα Ασφαλείας να παραδοθούν.

Οι Βρετανικές αρχές ήλπιζαν να διατηρηθεί το status quo ωστόσο κατορθώσουν, μαζί με την κυβέρνηση **Γεωργίου Παπανδρέου**, να ελέγξουν την κατάσταση. Από την άλλη πλευρά δεν προσπάθησαν ν' αποφευχθεί η αιματοχυσία.

Ο ΕΛΑΣ ήταν έτοιμος να εμπλακεί σε μάχες που ποτέ δεν είχε επιχειρήσει με τους Γερμανούς. Η επιθυμία να εκδικηθούν τα Τάγματα Ασφαλείας ήταν ίσως αρκετή για να δικαιολογήσει αυτές τις μάχες. Φαίνεται, όμως, ότι επρόκειτο και για αποφασισμένη προσπάθεια του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ να επικρατήσει στην Πελοπόννησο πριν φθάσουν τα βρετανικά στρατεύματα

Τρεις αποφάσεις άλλαξαν την πορεία των γεγονότων κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου. Πρώτον, οι Β.Λ. Ο έλαβαν νέες οδηγίες, δεύτερον, ο **Παναγιώτης Κανελλοπουλος** στάλθηκε στην Πελοπόννησο και τέλος ένας μικρός αριθμός βρεταννών στρατιωτών μετατέθηκε στην περιοχή.

L. Barenzen
(Νεοελληνική ιστορία
Πανεπιστήμιο Κοπεγχάγης)

Πελοπόννησος

Ε.Λ.Α.Σ.: Σμήναρχος Δημ. Μίχος.
Μάχεται με μικρή ομάδα ανταρτών.

Τάγματα Ασφαλείας (Τ.Α.)

Ν. Κουρκουλάκος (Πάτρα) / Γ. Κοκώνης (Πύργος)

Βρεταννική + συμμαχική αποστολή:

Ταξίαρχος George Davy

BLO Daniel Gibson

- 22/4: Ο **Άρης Βελουχιώτης** στην Πελοπόννησο με αντάρτες της ομάδας των «*Μαυροσκούφηδων*». Προσπαθεί να αποτρέψει την κατάληψη των πόλεων από τα Τάγματα Ασφαλείας μετά την αποχώρηση των Γερμανών. Εξτρεμιστικές πρωτοβουλίες.
- 4/9: Πύργος
Συμπλοκές ΕΛΑΣ με Τ.Α. (1500) και αιματοχυσία.
- 8/9: Καλαμάτα
Σκληρή μάχη ΕΛΑΣ με Τ.Α. και συνεργάτες.
- 13-15/9: **Μελιγαλάς** (Ιδείτε σελίδα 122)
Συμπλοκές ΕΛΑΣ με 1.500 Τ.Α.
Βαριές απώλειες εκατέρωθεν. Απουσία των Βρεταννών.
ΕΛΑΣ: Εκτελέστηκαν εκατοντάδες ταγματасαφалίτες.
- 27/9: Άφιξη του **Π. Κανελλόπουλου** στην Καλαμάτα.
- 28/9: Τρίπολη
Ομαλή παράδοση.
3.000 άνδρες των Τ.Α. με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Δ. Παπαδόγγονα μεταφέρονται σε στρατόπεδα στο Γουδί.
- 7/10: Πάτρα
Ομαλή παράδοση Τ.Α. στους Βρεταννούς.
G. Davy – Τ.Α. Ν. Κουρκουλάκος.

Η ένταξη στον ΕΛΑΣ

Στις 10 Μαΐου 1943 ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης - μετά από επαφές στην Αθήνα με στελέχη του ΕΑΜ/ ΚΚΚ - ξεκίνησε για τα βουνά. Μετά από λίγες μέρες δημοσιεύταν στην παράνομη εφημερίδα «Έλευθερη Ελλάδα» προσωπικό μήνυμα του προς τον λαό:

«Εύρισκα πως το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ήταν μια οργάνωση πανελλαδική, αγαπητή στο λαό, με τεράστια δύναμη. Αν ο πολιτικός και στρατιωτικός κόσμος της χώρας την ενίσχυε θα εξελισσόταν σε μοναδική οργάνωση αντίστασης. Θα συγκέντρωνε ότι γερό και τίμιο είχε αυτή η χώρα. Θα εξυπηρετούσε το συμμαχικό αγώνα καλύτερα και θα συντελούσε ώστε να εξασφαλισθούν οι λαϊκές ελευθερίες, να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι καταστροφών και δοσίλογοι και να μπει η χώρα ήρεμα σε ομαλό πολιτικό βίο.

Εύρισκα πως ήταν σφάλμα οι οργανώσεις Ζέρβα, Ψαρρού κλπ., που ούτε τη βοήθεια στο συμμαχικό αγώνα εξυπηρετούσαν όπως έπρεπε, αλλά αντίθετα τον εξασθενίζε και προπαρασκεύαζαν τον εμφύλιο πόλεμο με τις προσωπικές φιλοδοξίες και επιδιώξεις των αρχηγών. Είμαι περήφανος γιατί συνετέλεσα και εγώ στη δημιουργία του ΕΛΑΣ που τόσο συνέβαλε στο συμμαχικό αγώνα. Είμαι περήφανος γιατί διοίκησα αυτό το στρατό, ένα στρατό ηρώων. Έχω ήσυχη τη συνείδησή μου ότι έκανα το καθήκον μου, προς το έθνος και προς το λαό, όπως εγώ αισθάνομαι και όπως ο λαός έχει αξίωση από τα παιδιά του και ιδιαίτερα από τους αξιωματικούς.»

Στέφανος Σαράφης
(Στρατηγός του ΕΛΑΣ)

1943

(Αρχείο στρατηγού **Στέφανου Σαράφη**)Αντιστασιακή δράση Ε.Λ.Α.Σ.
Ιούνιος '43 – Σεπτέμβριος '44

- 4/6: **Παύλιανη (Φθιώτιδα)**
Ιταλική φάλαγγα.
ΕΛΑΣ: Φώτης Βερμαίος.
Πολύνεκρη μάχη: 80 Ν – 23 αιμχ.
- 5-6/7: Ανατίναξη γέφυρας στο **Δερελή (Ρούμελη)**
ΕΛΑΣ σε συνεργασία με Βρεταννούς.
Αμαξοστοιχία με 45 βαγόνια.
- 5-10/7: Παρυφές **Αγρινίου**
ΕΛΑΣ Δυτ. Στερεάς – 100 αντάρτες.
Επίθεση σε φρουρά 85 Ιταλών.
47 Ν - 20 Τρ.
- 26/8: **Δόβραινα (Βοιωτίας)**
ΕΛΑΣ σε Γερμανική φάλαγγα.
71 Ν - 24 Τρ.
Κατεστράφησαν 4 άρματα.
- 10-14/9: **Αράχοβα (Βοιωτία)**
ΕΛΑΣ: Παράδοση Ιταλικής φρουράς.
Πολλά όπλα
Γερμανοί στέλνουν ενισχύσεις.
Μάχη :280 Ν Γερμανοί
ΕΛΑΣ: 8 Ν - 17 Τρ.
- 20/9: Φυλάκιο **Ψηλόπυργου – Μώλου (Φθιώτιδα)**
ΕΛΑΣ XIII Μεραρχία.
Μάχη με 250 Γερμανούς που αναγκάζονται
να οπισθοχωρήσουν. 93Ν 180 τρ.

Οι χωρικοί των βουνών

Μετά την Ιταλική συνθηκολόγηση οι Γερμανοί εξαπέλυσαν μεγάλες επιθέσεις στις αντάρτικες περιοχές που ήταν λίγο αποτελεσματικές στο στρατιωτικό επίπεδο, σκόπευαν περισσότερο να σπάσουν την ηθική αντίσταση του άμαχου πληθυσμού. Τα αντίποινα και οι καταστροφές που ενήργησαν σ' αυτές τις περιπτώσεις οι Ναζί παίρνουν γιγάντιες αναλογίες. Οι επιχειρήσεις που εξαπέλυσαν οι Γερμανοί θα διαρκέσουν με διακοπές ως το τέλος του Δεκέμβρη 1943.

Η απόπειρα των Γερμανών να ξαναπάρουν στα χέρια τους την αντάρτικη περιοχή δεν περιορίζεται στη Θεσσαλία και την Ήπειρο. Παντού όπου δρουν οι αντάρτες, οι Γερμανοί επεμβαίνουν με σοβαρές δυνάμεις.

Οι χωρικοί των βουνών ήσαν οι πραγματικοί ήρωες. Τα βάσανα που τράβηξε ο άμαχος πληθυσμός ποτέ δεν τον έφερε να δείξει έχθρα στους αντάρτες. Δεν έβγαλαν προδότες. Οδηγούσαν οι ίδιοι τους αντάρτες στα χωριά που κρατούσαν οι Γερμανοί, χωρίς να έχουν τον παραμικρό φόβο. Ποτέ δεν συνθηκολόγησαν, ούτε συμβιβάστηκαν και εξ αιτίας τους οι Γερμανούς υποχρεώθηκαν να διατηρούν πέντε μεραρχίες στην Ελλάδα σ' όλη τη διάρκεια της κατοχής.

Ακόμα και αυστηροί παρατηρητές παραδέχθηκαν ότι το ΕΑΜ «*πρωτοστατούσε σε κάθε τι που οι Κυβερνήσεις της Ελλάδας είχαν παραμελήσει, στη δημιουργία ενός οργανωμένου κράτους στα ελληνικά βουνά*».

Ανδρέας Κέδρος
(Συγγραφέας)

1943

(Αρχείο στρατηγού Στέφανου Σαράφη)

- 28/9: Λουτρά **Θερμοπυλών** (Λοκρίδα)
ΕΛΑΣ κατά 500 Γερμανών που κινούνται με καμιόνια.
Δεκάωρη μάχη – Γερμανοί συμπτύσσονται .
52 Ν - 4 Τρ. Κατεστράφησαν 2 αυτοκίνητα.
- 6/10: **Ροδιανή** (Κοζάνη)
Τμήματα ΙΧ μεραρχίας ΕΛΑΣ ανατίναξαν
μεταλλεία χρωμίου.
Έκαψαν 5 αυτοκίνητα.
Πήραν άφθονο υλικό.
- 9-18/10: Καταστροφή σιδηροδρομικών γραμμών:

Παπουλάκι Τέμπη Μακρυχώρι Λεπτοκαρυά	}	500 μ. μήκος
---	---	--------------
- 16/10-17/10: Χωριό **Πύλη** (Δερβενοχώρια)
ΕΛΑΣ – Τάγμα 34
Επίθεση σε λόχο 100 Γερμανών.
55 Ν - 45 Αιχμ.
Λάφυρα
- 23/10: **Κόνιτσα**
Χ Μεραρχία ΕΛΑΣ
Επίθεση σε γερμανική φάλαγγα.
150 Ν 14 αιχμ.
- 11-12/12: **Μοσχοχώρια & Καταφύγι** (Λάρισα)
Ισχυρές δυνάμεις Γερμανών από Ελασσόνα.
Τριήμερες μάχες και σύμπτυξη.
Απώλειες:

Γερμανοί:	600 Ν	2 Τρ
ΕΛΑΣ:	45 Ν	40 Τρ.

Λάφυρα αυτοκίνητα και όπλα.

Η τραγική πείνα

Η κατοχή στην Ελλάδα οδήγησε σε μεγάλη έλλειψη βασικών καταναλωτικών αγαθών, κυρίως τροφίμων. Η παραγωγή σημείωσε κάμψη, η μεταφορά αντιμετώπισε δυσκολίες. Ιδιαίτερα επηρεάστηκε η προσφορά σιτηρών. Το ελαιόλαδο έλειψε επίσης γιατί ήταν από τα πρώτα είδη που κατασχέθηκαν.

Η ανεργία και η πείνα μάστιζαν χιλιάδες εργάτες, που μαζί με ανθρώπους άλλων στρωμάτων δεν είχαν δυνατότητα να βρουν δουλειά έπαιρναν θέση στις τεράστιες ουρές που σχηματίζονταν έξω από τη Δημαρχία να βρουν ένα μεροκάματο. Τον πρώτο δε χειμώνα, που ήταν και ο βαρύτερος και στη διάρκεια του οποίου σημειώθηκε η μεγαλύτερη οικονομική ταραχή, λέγεται πως μόνο στην περιοχή της Αθήνας-Πειραιά πέθαιναν καθημερινά 1.000 άτομα. Η τραγική ανάμνηση του πικρού εκείνου χειμώνα είναι ολοζώντανη σε κάθε αναφορά, γραπτή ή προφορική, της Κατοχής και δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε πως αποτέλεσε μία από τις πιο τραυματικές εμπειρίες του ελληνικού λαού στην πρόσφατη ιστορία του.

Σ' αυτή την ατμόσφαιρα στερήσεων, ανεπάρκειας και κατάρρευσης η μαύρη αγορά απέβη το κύριο σύστημα διάθεσης προϊόντων. Το άλλο ήταν το σύστημα διανομής με το δελτίο που καθιερώθηκε με τις ευλογίες των δοσιλογικών αρχών. Σε όλη τη διάρκεια της Κατοχής, τα δύο αυτά συστήματα λειτούργησαν παράλληλα, αν και με διαφορετικούς ρυθμούς έντασης από χρόνο σε χρόνο.

Σταύρος Θωμαδάκης
(Καθηγητής Οικονομικών
Yale University)

1944

- 25/2: (Αρχείο στρατηγού **Στέφανου Σαράφη**)
Εκτροχιασμός αμαξοστοιχίας.
Εκινείτο προς Θεσσαλονίκη.
ΕΛΑΣ με συμμετοχή Βρεταννών.
- 25/3: Χωριό **Κορυσού** (Καστοριά)
ΙΧ Μεραρχία ΕΛΑΣ.
5ωρη μάχη με Βούλγαρους κομιτατζήδες.
22 Ν - 2 αυτοκίνητα
- Ιαν.-Μαρτ. **Εύβοια**
Ψαχνά, Βασιλικό, Μαντούδι.
Συγκρούσεις με Γερμανούς.
VII σύνταγμα ΕΛΑΣ.
380 Ν και τραυματίες
10 αυτοκίνητα καμένα
- 7-11/4: **Ελικώνας** (Βοιωτία)
Μεγάλη γερμανική δύναμη με Τ.Α.
επιχειρεί εκδίωξη ΕΛΑΣ.
Μάχη 4 ημερών.
Ν + Τρ. 250 (εκατέρωθεν).
- 17/4: Χωριό **Λεπτοκαρυά** (Όλυμπος)
Εκτροχιασμός αμαξοστοιχίας με 40 βαγόνια.
Διακοπή συγκοινωνίας 33 ώρες.
45 Ν - 42 Τρ.
- 27/4: **Μολάοι** (Λακωνία)
Μηχανοκίνητη φάλαγγα.
Σκοτώνονται ο στρατηγός και τρεις αξιωματικοί.
Αντίποινα: Εκτελούνται 200 κρατούμενοι των φυλακών.
- 21/5: Περιοχή **Μακρυνόρος** (Άρτα)
VII ταξιαρχία ΕΛΑΣ.
4 Γερμανικά αυτοκίνητα – 62 Ν

Διεθνής Ερυθρός Σταυρός

Από το 1943 πολλαπλασιάστηκαν οι αποστολές τροφίμων από το εξωτερικό υπό την αιγίδα του Δ.Ε.Σ. (IRC) και στα τέλη του 1943 16.000 τόνοι σιταριού, τροφίμων και φαρμακευτικών ειδών έφθαναν κάθε μήνα από τον Καναδά ενώ 1.211.000 άτομα είχαν εφοδιαστεί με δελτία ψωμιού που τους εξασφάλιζαν 190 γραμμάρια την ημέρα.

Λειτουργούσε κύκλωμα διανομής καλά οργανωμένο το οποίο περιλάμβανε σύστημα κεντρικών αποθηκών στον Πειραιά, 65 άλλες αποθήκες σε διάφορα διαμερίσματα της πόλης και 2.522 παντοπωλεία που διένεμαν τρόφιμα. Επί πλέον οι τοπικές αρχές του Δ.Ε.Σ. είχαν εγκαταστήσει παιδικά συσσίτια και τροφοδοτούσαν νοσοκομεία, ορφανοτροφεία και φύλακες.

Αναμφισβήτητα, οι εργασίες του Δ.Ε.Σ. ήταν ανεκτίμητες για τη φυσική επιβίωση των Ελλήνων, αν και τα τρόφιμα που προέρχονταν από αυτή τη πηγή μόνο δεν επαρκούσαν για να ανακουφίσουν τα τρομερά προβλήματα διατροφής που είχε προκαλέσει η Κατοχή. Η ακριβής σχέση που υπήρχε ανάμεσα σε αυτό το σύστημα τροφοδοσίας και τους κατοχικούς ή αντιστασιακούς θεσμούς δεν είναι εκ πρώτης όψεως εμφανής. Οι αντιστασιακές οργανώσεις πρέπει να παρείχαν πληροφορίες σχετικά με το που υπήρχαν επείγουσες ανάγκες, τι είδους ήταν κλπ.

Σταύρος Θωμαδάκης
(Καθηγητής Οικονομικών
Yale University)

1944

(Αρχείο στρατηγού **Σέφανου Σαράφη**)

10/6

Χωριό **Στείρι** (Φωκίδα)
34^{ov} σύνταγμα ΕΛΑΣ.
Επίθεση σε φάλαγγα αυτοκινήτων.
50 Ν - 4 αυτοκίνητα
(αντίποινα: Γερμανοί καίνε το **Δίστομο**
296 νεκροί)

12-13/7:

Αμφιλοχία – Κρίκελο
VII Ταξιαρχία ΕΛΑΣ.
Κατέλαβαν την πόλη και πλοίο με 500 νάρκες ξηράς
Επικεφαλής: Στάθης Αρέθας
Γ. Παπαγεωργίου

Απώλειες:

Γερμανοί: 450 Ν 37 Αιχμ.
ΕΛΑΣ: 42 Ν 50 Τρ.

25/8:

Μελισσότοπος (Καστοριά)
ΙΧ Μεραρχία ΕΛΑΣ.
Κτυτούν Βουλγάρους Κομιτατζήδες.
28 Αιχμ.

15/9:

Γραμμή **Έδεσσας – Φλώρινας**
Χ Μεραρχία ΕΛΑΣ.
Φάλαγγα Γερμανικών αυτοκινήτων.
40 Ν - 2 Αιχμ.
5 αυτοκίνητα καμένα

[Ο Σ. Σαράφης αναφέρει επίσης ονομαστικώς
38 εκτροχιάσεις αμαξοστοιχιών και δολιοφθορές
στις σιδηροδρομικές γραμμές].

Ελληνο-βρετανικές σχέσεις

Από τις απαρχές της Κατοχής ως το τέλος του 1942 η αντίσταση δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο στις αγγλο-ελληνικές σχέσεις. Όταν το Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών άργησε να τη θεωρεί σοβαρή. Καθυστέρησε επί έξι μήνες να αντιληφθεί πως το **ΕΑΜ** αποτελούσε μεγαλύτερη απειλή από τον **ΕΔΕΣ** για τη βρετανική πολιτική.

Όταν, τελικά, το συνειδητοποίησε, οφειλόταν περισσότερο στα επεισόδια που σημειώθηκαν έξω και όχι μέσα στην Ελλάδα (είδατε ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ) και τότε η βρετανική πολιτική είχε να διαλέξει ανάμεσα σε δύο κακά: Αφού η παλινόρθωση της μοναρχίας ήταν ο ακρογωνιαίος λίθος της βρετανικής πολιτικής και εφόσον ο **Ζέρβας** εμφανιζόταν λιγότερο κακός το Υπουργείο πήρε έτσι την οριστική θέση:

Απρόθυμη υποστήριξη του Ζέρβα και αποφασιστική αντίθεση στο ΕΑΜ. Η πολιτική αυτή, σωστή ή λανθασμένη, άργησε να διαμορφωθεί. Το Υπουργείο ήταν οργισμένο και σε σύγχυση, ήταν όμως αδικαιολόγητο το ξέσπασμα της οργής του προσωπικά κατά του **E. Myers**.

Είχαν εν μέρει δίκιο και κατηγορούσαν την SOE ότι συμπεριφέρθηκε με υπερβολική μυστικότητα και κατά καιρούς τελείως ανεύθυνα και επιπόλαια, αλλά και το Υπουργείο Εξωτερικών ήταν υπεύθυνο για την συμπεριφορά του προς την **SOE** υπό την μορφή αντεκδίκησης.

C.M. Woodhouse
(The apple of discord)

1944

ΔΙΕΘΝΗ9/10: **Σύσκεψη των Συμμάχων στη Μόσχα.**

Συμμετείχαν:

Ούνιστων Τσώρτσιλλ	}	Αγγλία
Άντονι Ήντεν		
Γιόζεφ Στάλιν	}	Ρωσία
Β. Μολότωφ		

«Συμφωνία ποσοστών επιρροής»

Ρουμανία: Ρωσία 90%

Λοιποί: 10%

Ελλάδα: Μ.Β. 90%

Λοιποί 10%

Γιουγκοσλαβία:	}	50% - 50%
& Ουγγαρία		

Βουλγαρία: Ρωσία 75%

Λοιποί 25%

Η.Π.Α.: Λόγω ασθενείας
του προέδρου Φρ. Ρούζβελτ
παρέστη ο πρέσβης Αβ. Χάρριμαν.

(Πηγή: *Heinz Richter*)23/8: **Συνθηκολόγηση της Ρουμανίας.**24/9-26/9: **Συμφωνία της Καζέρτας.** (Ίδατε σελ. 187)28/9: **Συνθηκολόγηση της Βουλγαρίας.**

Μόσχα – Σύσκεψη 9/10/44
Τσώρτσιλλ – Στάλιν

«Η στιγμή μου φάνηκε ευνοϊκή για διαπραγματεύσεις κι έτσι είπα στον **Στάλιν**: Ας ρυθμίσουμε τις υποθέσεις στα Βαλκάνια. Τα στρατεύματά σας βρίσκονται ήδη στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Έχουμε κι εκεί συμφέροντα, αποστολές και πράκτορες. Ας μην είμαστε μικρόψυχοι. Τι θα λέγατε αν είχατε μια επιρροή **90% στη Ρουμανία** κι εμείς ένα **90% στην Ελλάδα**, και συμφωνούσαμε για ένα **50-50%** για τη **Γιουγκοσλαβία**; Έσπρωξα το χάρτη προς το μέρος του Στάλιν. Πήρε το μολύβι του, «τσεκάρισε» τον χάρτη και μου το έσπρωξε πίσω...».

Ακολούθησε μακριά σιωπή. Το χαρτί, σημαδεμένο με το μολύβι, βρισκόταν στη μέση του τραπεζιού. Τελικά είπα. Δεν θα φαινόταν κυνικό να κανονίζουμε με τόση ευκολία τα πεπρωμένα εκατομμυρίων ανθρώπων. Ας κάψουμε το χαρτί. Όχι, κρατείστε το είπε ο Στάλιν.

Γ. Τσώρτσιλλ
(Απομνημονεύματα)

ΣΗΜ.: Η «Ιστορία του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου της Σοβιετικής Ένωσης» θεωρεί ότι μπορεί ν' αμφισβητήσει την ύπαρξη, μιας τέτοιας συμφωνίας προβάλλοντας σειρές από επιχειρήματα. Το επεισόδιο με τον πίνακα και το χαρτάκι δεν είναι καταχωρημένο στα επίσημα βρετανικά πρακτικά της συνάντησης. Ούτε είναι νοητό μια τέτοια συμφωνία κολοσσιαίας σημασίας για 60.000.000 ανθρώπους να γίνει με ένα χαρτάκι και ένα τσεκάρισμα.

1944

Αποχώρηση των Γερμανών

26/8: Ο Στρατάρχης **Max von Weichs** (Στρατιά «Ε») πήρε εντολή να προετοιμάσει την αποχώρηση όλων των γερμανικών δυνάμεων από τα Βαλκάνια.

Ενέργειες στρατιωτικού διοικητού **Hellmuth Felmy:**

- α) Απελευθέρωση των πολιτικών Σοφούλη, Καφαντάρη, Γονατά, από στρατόπεδο του Χαϊδαρίου.
- β) Συνάντηση με τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό.
- γ) Κήρυξη της Αθήνας «*ανοχύρωτης πόλης*».
- δ) Επαφές με τον Ζέρβα για ελεύθερη διέλευση των γερμανικών στρατευμάτων από την Ήπειρο.

Στρατηγός **Σαράφης:** Προτρέπει την ανεμπόδιστη αποχώρηση των Γερμανών από την Ελλάδα και να μην προβούν οι ομάδες των αντιστασιακών σε βίαιες ενέργειες σε βάρος της Βέρμαχτ. (Απομνημονεύματα **Τσώρτσιλλ**)

15/9: Αερομεταφορά στρατευμάτων με JUS2
Κρήτη: 50.000 (70%)
Ρόδο: 17.000 (75%)

Αποχώρηση: (W. Speidel)

II Μεραρχία Λουφτβάφφε

117^η Μεραρχία Ορεινών Κυνηγών

22^η >> Πεζικού

41^η >> Φρουρών Πεζικού

104^η >> Ορεινών Κυνηγών (Ήπειρος)

4^η Τεθωρακισμένη Αστυνομική Μεραρχία (SS)

Στα υπόγεια της οδού Μέρλιν τα **SS** τουφεκίζουν όλους τους Έλληνες διερμηνείς...

Κατοχικός στρατός
Μάιος 1944

142.263	Βέρμαχτ
19.290	SS
45.000	Ναυτικό + Αεροπορία
3.495	Διοικητικοί
<hr/>	
210.048	
54.965	Βούλγαροι
31.096	Ιταλοί (ναζιστές)
6.059	Λοιποί (ναζιστές)
<hr/>	
302.168	

Μεταξύ 1/3/1943 και 15/10/1944
η ελληνική αντίσταση κατάφερε
πλήγματα κατά των γερμανικών
δυνάμεων με τις εξής απώλειες:

2.369	νεκροί
4.204	τραυματίες
1.810	αγνοούμενοι

1944

12/10:

Αποχώρηση των Γερμανών από την Αθήνα

12/10:

Γερμανική ομάδα οπισθοφυλακής ανατινάζουν τις εγκαταστάσεις στο λιμάνι του **Πειραιά**. Ο ΕΛΑΣ μάχεται και σώζει το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής στην **Δραπετσώνα** / 9 Νεκροί.

R. Hampe: Ειρηνική εκκένωση Αθήνας.
Καμία επίθεσις.
«*Συμφωνία Κυρίων*».

18/10:

Άφιξη του Πρωθυπουργού **Γ. Παπανδρέου**

23/10:

Ανασχηματισμός της Κυβέρνησης.

Συμμετέχουν:

M. Πορφυρογένης	}	ΚΚΕ
I. Ζεύγος		
N. Ασκούτσης	}	ΠΕΕΑ
A. Σβώλος		
Ηλ. Τσιριμώκος		
Αγγ. Αγγελόπουλος		

30/10:

Αποχώρηση των Γερμανών από τη **Θεσσαλονίκη**.

5/11:

Ο Πρωθυπουργός ανακοινώνει την αποστρατεία των ανδρών του **ΕΛΑΣ** και του **ΕΔΕΣ** και της Εθνικής Πολιτοφυλακής μέχρι **10/12/44**.

Παραμένουν στα όπλα η Ορεινή Ταξιαρχία και ο Ιερός Λόχος που έφθασαν στην Αθήνα από το Ρίμινι. Συνίσταται Σώμα Προσωρινής Πολιτοφυλακής.

30/11:

Παραίτηση **ΕΑΜ**ικών υπουργών από την Κυβέρνηση.

11/11:

Δηλώσεις **Μίλοβαν Τζίλας** (συνεργάτη του Τίτο):
«*Ένοπλες δυνάμεις της κυβέρνησης Παπανδρέου χρησιμοποιούν βία και τρομοκρατούν τους Μακεδόνες (!) μας χωρίς καμία δικαιολογία*».

Το Κομιτάτο

Με την έκρηξη του πολέμου το μεγαλύτερο μέρος από τους σλαβόφωνους της Δυτικής Μακεδονίας είχαν εθνική συνείδηση ενώ λίγοι έλεγαν ότι ανήκαν στο σλαβομακεδονικό έθνος. Την τελική απόφαση για τη δημιουργία Κομιτάτου από **σλαβομακεδόνες**, την πήραν οι Ιταλοί στα τέλη Ιανουαρίου 1943 όταν οι αντάρτες κατέλαβαν το Νεστόριο και βάδιζαν προς το Άργος Ορεστικό.

Εφαρμόζοντας αντίποινα μεγάλης έκτασης, εξάπτοντας παλαιές αντιθέσεις, χρωματίζοντας έντονα τη γλωσσική διαφορά και επιτρέποντας τον αφειδή εξοπλισμό πολιτών, οι Ιταλοί χωρίς μεγάλη δυσκολία δημιούργησαν μια αχαλίνωτη αναρχία.

Μετά την πρώτη όμως έξαψη φάνηκε ότι ανηλεές πλιάτσικο και η απροκάλυπτη βία που μεταχειρίζονταν οι οπλοφόροι σλαβομακεδόνες αδιακρίτως δημιούργησαν σοβαρές ρωγμές στον κοινωνικό ιστό, τις οποίες επέτεινε η εμφάνιση Γιουγκοσλάβων παρτιζάνων στις απομονωμένες περιοχές της Πρέσπας, καθώς και Ελλήνων ανταρτών στην υπόλοιπη επαρχία. Έτσι, προοδευτικά αναγκάστηκαν να σταματήσουν τη χορηγία πυρομαχικών και όπλων, αποσύροντας και την αφειδή εμπιστοσύνη τους προς τους καπεταναίους του Κομιτάτου.

Αρκετοί σλαβομακεδόνες καπεταναίοι απόπλυναν τις αμαρτίες τους προσχωρώντας στον **ΕΛΑΣ**, άλλοι μετοίκησαν στα τέλη του 1944 στην τότε γιουγκοσλαβική Μακεδονία ενώ μικρό μέρος υποχώρησαν μαζί με τους Γερμανούς

Θ. Καλλιανιώτης
(Ιστορικός)

1944

Μακεδονία

4/11

Έφοδος του ΕΛΑΣ **στο Κιλκίς**.

Λεωνίδα Στρίγγος

Μάρκος Βαφειάδης

Θανάσης Γκένιος (Λασσάνης)

8000 αντάρτες

Εκκαθάριση αντικομμουνιστικών ομάδων ΕΕΣ

δοσιλόγων και «δυνάμεων αντεπανάστασης»

7.000 άνδρες

Οι απώλειες ήταν τεράστιες:

ΕΕΣ. 1.500 Ν 2.190 Αιχμ.

ΕΛΑΣ 550

Σκοτώθηκε και ο οπλαρχηγός τους Κίσα-Μπατζάκ

Οι υπόλοιποι διέσπασαν τον κλοιό και πέρασαν στα

βουνά βορείως του Κιλκίς. (Ίδате σελίδα 112)

Εκτελέσεις:

300 Μεταλλικό

1000 Σφαγεία

200 Μάντρα

400 Ασβεστοκάμινα

300 Σαμολαδά

Άλλα 1.800 άτομα κλείσθηκαν σε διάφορες καπναποθήκες του Κιλκίς.

14/12:

Παράλληλα η Ομάδα Μεραρχιών Μακεδονίας ΕΛΑΣ

εξαπέλυσε σκληρούς διωγμούς και στους Τουρκό-

φωνους Πόντιους υιοθετώντας την αρχή της

«συλλογικής ευθύνης».

Πραγματοποίησε εύκολα την διάλυση των

ανταρτών του **Τσαούς Αντόν**, που κατείχε

μια ημιορεινή περιοχή στην Δράμα.

Επίσης απώθησε το 2/28 τάγμα σλαβομακεδόνων, υπό

τον Ηλία Δημάκη (Γκότσε), το οποίο πέρασε στη

Γιουγκοσλαβία. (Ίδате σελίδα 138)

5/1/45:

Επιστροφή των τμημάτων του ΕΛΑΣ στην Καλαμπάκα

και όχι στην Αθήνα όπου εμαίνετο ο εμφύλιος!

Η «διάλυσις» του ΕΔΕΣ

Την 17ην Δεκεμβρίου 1944 περί τους 15.000 Αντάρται του ΕΛΑΣ υπό την ηγεσίαν των στρατηγών Σαράφη και **Άρη Βελουχιώτη** εξαπέλυσαν σφοδράν επίθεσιν εναντίον του ΕΔΕΣ, εφ' όλου του μετώπου – διαχωριστικής γραμμής των δύο Οργανώσεων (200 χιλιόμετρα και άνω). Η επίθεσις υπεστηρίζετο από βαρέα όπλα, πυροβολικού, όλμους, πολυβόλα και πυρομαχικά.

Ευθύς εξ αρχής, καταφάνηκε η συντριπτική υπεροχή του ΕΛΑΣ. Ο **Ζέρβας** αντέταξε απεγνωσμένη αντίσταση, η οποία σαρώθηκε. Οι αντεπιθέσεις του κατέρρευσαν Την 22αν Δεκεμβρίου κατελήφθη η Άρτα και την 23ηντα Ιωάννινα. Από την ημέρα εκείνη, ο ΕΔΕΣ διαλύθηκε.

Αι αμυνόμεναι δυνάμεις του ΕΔΕΣ δεν υπερέβαιναν τας 8.000 ανταρτών. Πέραν τούτου αι δυνάμεις αύται ευρίσκοντο εις το στάδιον της αποστρατεύσεως κατόπιν της από 2αν Δεκεμβρίου 1944 διαταγής της Ελληνικής Κυβερνήσεως και του στρατηγού **Σκόμπυ**.

Την 23ην Δεκεμβρίου έφθασαν εις Πρέβεζαν ο Άγγλος Ταξίαρχος Mainwaring και ο Πλοίαρχος Turner «*διανα ασχοληθούν με την εκκένωσιν των δυνάμεων του ΕΔΕΣ*». Η εκκένωσις συνετελέσθη με παραδειγματικήν πειθαρχίαν και τάξιν. Η αποχώρησις εις Κέρκυραν περιελάμβανε 7500-8000 αντάρτας με πλήρη τον εξοπλισμόν των και τα εναπομένοντα ολίγα πυρομαχικά των.

Κομνηνός Πυρομάγλου
(Υπαρχηγός ΕΔΕΣ)

1944

Ηπειρος

21/12

Νέα εμφύλια συμπλοκή (Περίοδος Δεκεμβριανών!)

- 28/12:

ΕΛΑΣ I, VIII, IX Μεραρχίες

14.000

Άρης Βελουχιώτης

Στέφανος Σαράφης

Μάρκος Βαφειάδης

ΕΔΕΣ

12.000

Ναπολέων Ζέρβας

Ο Ζέρβας αντέταξε απεγνωσμένη αντίσταση, η οποία σαρώθηκε.

Κατελήφθησαν από τον ΕΛΑΣ Άρτα, Ιωάννινα, Μέτσοβο. Συντριβή και διάλυση του ΕΔΕΣ. Μόλις πρόλαβαν μερικές χιλιάδες των ανδρών του να διαφύγουν στην Κέρκυρα από Πρέβεζα και Ηγουμενίτσα μαζί με 1000 Ηπειρώτες ομήρους. (ίδατε σελίδα 140)

Απώλειες:

ΕΛΑΣ: 680 Ν

ΣΗΜ.: Ασκήθηκε έντονη κριτική στον Γραμματέα του Κ.Κ. **Γιώργο Σιάντο** και την Κεντρική Επιτροπή για την διάσπαση του ΕΛΑΣ σε δύο μέτωπα.

Καθήλωσε τις καλύτερες μεραρχίες του ΕΛΑΣ για την εξουδετέρωση του ΕΔΕΣ αντί να σπεύσουν στο αποφασιστικό πεδίο μάχης της Αθήνας.

Πίστευε ότι οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ στην Αθήνα και την Πελοπόννησο επαρκούσαν για να αντιμετωπίσουν στα «**Δεκεμβριανά**» τους βρετανούς και τον ελληνικό στρατό! Η διασπορά δυνάμεων υπήρξε μοιραία

Οι θυσίες των Ελλήνων στον αγώνα

α) Νεκροί:

Αλβανίας	13.500
Ελ Αλαμίν, Ρίμινι, θαλασσών και ανταρτών	10.000
Θάνατοι από πείνα (Αθήνα – Πειραιά 200.000 άλλη Ελλάδα 110.000)	310.000
Όμηροι που θανατώθηκαν στη Γερμανία (μαζί με τους Εβραίους)	60.000

β) Εκτελεσθέντες και δολοφονημένοι:

Αθήνα – Πειραιάς	12.600	
Πελοπόννησος	7.450	
Στερεά	4.602	
Θεσσαλία	3.791	
Ήπειρος	2.184	
Κεντρ. & Δυτική Μακεδονία	6.025	
Ανατ. Μακεδονία & Δυτ. Θράκη	6.462	
Υπόλοιπη Ελλάδα	6.074	49.188
Σύνολο νεκρών		<u>442.688</u>

1944

ΤΣΑΜΗΔΕΣ

Ο **ΕΔΕΣ** κατ' εντολή των Συμμάχων κατέλαβε περιοχές της Ηπείρου που έλεγχαν οι Τσάμηδες για διευκόλυνση του ανεφοδιασμού της χώρας με πλοίαρια από την Ιταλία.

Στις επιχειρήσεις αυτές πολέμησαν στο πλευρό των Γερμανών και ένοπλα σώματα Τσάμηδων ιδιαίτερα στην περιοχή Πάργας, Παραμυθιάς και Ηγουμενίτσας.

29/9/1943: Εκτέλεση 49 επιφανών κατοίκων της Παραμυθιάς ως αντίποινα πέντε Γερμανών που σκοτώθηκαν στη Σκάλα.

Κατά την αποχώρηση των Γερμανών απεχώρησαν στην Αλβανία και 16-18.000 Τσάμηδες.

Το Ειδικό Δικαστήριο Δοσιλόγων κατεδίκασε τον Μάιο του 1945 1.930 Τσάμηδες σε θάνατο.

ΣΗΜ.:

Το 1991 η **Αλβανική Κυβέρνηση** ήγηρε θέμα Τσάμηδων διεκδικώντας αποζημιώσεις περιουσιών που είχαν δημευθή από το Ελληνικό Κράτος. Αργότερα(1992) ζήτησε την επιστροφή των Τσαμηδων. Η Ελληνική πλευρά θα ήταν διατεθειμένη να δει με κάποια ευμένεια το θέμα των αποζημιώσεων. Αρνήθηκε όμως κατηγορηματικά οποιαδήποτε συζήτηση για «επαναπατρισμούς».

Τα Δεκεμβριανά

Πρέσβεις: ΗΠΑ: Lincoln Mc Veagh
UK: Reginald Leeper

Στρατηγείον ΕΛΑΣ

Εμμ. Μάντακας
Χατζημιχάλης (στρατηγός)
Νίκανδρος Καπέσης
Τάσος Λευτεριάς (Β. Παπαδάκης)
Δ. Δημητρίου (Νικηφόρος)
Βασίλης Μπαρτζώτας (Φάνης)
Σπύρος Κωτσάκης (Νέστορας)

Δυνάμεις:

A Σώμα:	6.500
II. Μεραρχία:	3.500
VIII. Μεραρχία:	<u>3.500</u>
	13.500

Ελληνικός Στρατός:

Ταξιαρχία Ρίμινι:	2.500	Ασφάλεια: Α. Λάμπρου
Τάγματα Ασφαλείας:	1.500	N. Μπουραντάς
Χωροφυλακή:	5.700	
Αστυνομία:	4.500	
Εθνοφυλακή:	1.000	
	<u>15.200</u>	
Αγγλική Ταξιαρχία:	8.000	
Military Liaison:	<u>2.500</u>	
	25.700	

Στρατιωτικός Διοικητής: Π. Σπηλιωτόπουλος
Διεύθυνση Επιχειρήσεων: Ronald Scobbie

1944

Δεκεμβριανά (33 ημέρες)

Αθήνα

- 3/12: Αριστερές ομάδες κατεβαίνουν σε συλλαλητήριο απαγορευμένο από την Κυβέρνηση. Η συρροή του λαού σε όγκο ξεπέρασε τις προβλέψεις των οργανωτών του. Επεμβαίνει η αστυνομία και το διαλύει βίαια. 23 νεκροί και 140 τραυματίες.
- 4/12: Γενική απεργία με πλήρη επιτυχία. Ο στρατηγός **Ρ. Σκόμπτου** κηρύσσει στρατιωτικό νόμο στην Αθήνα. Στρατός και αεροπορία ανέλαβαν πρωτοβουλία.
- Αρχίζουν οι ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ ΕΛΑΣ και Κυβερνητικών Δυνάμεων (*Ίδате σελ. 144*). Μικρές ομάδες του ΕΛΑΣ καταλαμβάνουν τα αστυνομικά τμήματα και διενεργούν συνοπτικές εκτελέσεις. Συμπλοκή, στου Φιλοπάππου: ΕΛΑΣ ενάντια στην οργάνωση «**Χ**» του συνταγματάρχη Γρίβα.
- 5/12: Ο Πέτρος Ρούσος με ΕΑΜική αντιπροσωπεία ταξιδεύει στο Βελιγράδι και Σόφια ζητώντας βοήθεια. Καμία υποστήριξη.
- 7/12: **Συνεδριάζει η Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε.:**
Γ. Σιάντος,
Γ. Ιωαννίδης,
Θ. Χατζής,
Μ. Παρτσαλίδης.
- «Προσπάθεια πολιτικής λύσης» -
- Θ. Χατζής:** Η τύχη της μάχης της Αθήνας και του όλου λαοκρατικού κινήματος κρίθηκε, δυστυχώς, στη συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΚΚΕ στις 7 Δεκέμβρη 1944.
-

Η εφημερίδα «**Ριζοσπάστης**» επανακυκλοφόρησε μετά την απελευθέρωση και από το άρθρο του αρχισυντάκτη της Κ. Καραγιώργη είναι φανερόν ότι την περίοδο εκείνη δεν υπήρχε λογοκρισία.

Τα Δεκεμβριανά – «Ο Πρωθυπουργός»

(Εφημ. Ριζοσπάστης, 5-12-1944)

Ο μοιραίος άνθρωπος που αιματοκύλισε προχθές τόσο φρικτά τον αθηναϊκό λαό εξακολουθεί να παραμένει πρωθυπουργός. Η κυβέρνησή του, πνέοντας τα λοίσθια, δεν ντρέπεται και εν ονόματι του... έθνους κηρύσσει, μέσω του κ. **Σκόμπυ**, το φασιστικό νόμο. Την πενιχρή λευτεριά που δοκίμασε δυο μονάχα μήνες ο λαός προσπαθούν να την πνίξουν. Ο ασυνείδητος φιλόδοξος και μωρός «πρωθυπουργός» με καταπληκτική πώρωση ηθική εξαπολύει τον εμφύλιο πόλεμο.

Τι αντιπροσωπεύει ο κ. **Παπανδρέου** που ανέκαθεν υπήρξεν ο αποδιοπομπαίος τράγος στην πολιτική ζωή του τόπου και πάντοτε αρχηγός ενός ανύπαρκτου κόμματος με περισσότερους τίτλους παρά οπαδούς; Εξ ονόματος ποιανού έθνους σπρώχνει το λαό στην άβυσσο του εμφυλίου πολέμου;

Κώστας Καραγιώργης
(Πολιτικός καθοδηγητής)

1944

Δεκεμβριανά (συνέχεια)

Αθήνα

7/12: Επιχειρήσεις στο στρατόπεδο στο **Γουδί**.
Ε.Λ.Α.Σ.: 2^α Μεραρχία
Ανδρέας Μούντριχας
Κυβέρνηση: Ορεινή Ταξιαρχία & Βρεταννοί.
Κατέληξε σε αποτυχία από έλλειψη συντονισμού.
Δεκάδες νεκροί Ελασίτες μείναν διάσπαρτοι στο πεδίο
της μάχης. Ανάμεσά τους πολλοί βαθμοφόροι.

8/12: Αιφνιδιασμός στη **Φιλοθέη**.
Άγγλοι αποπλίζουν το 2^ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ του
Δ. Δημητρίου (Νικηφόρος).
Συλλαμβάνονται περίπου 1.000 άνδρες.

ΕΛΑΣ:

Επίθεση στο στρατόπεδο **Μακρυγιάννη** από το
Α΄ Σώμα Ελασιτών (Βασ. Μπαρτζώτας) με 10.000
άνδρες με σχετική υπεροχή πυρός.
Με την ενίσχυση της βρεταννικής αεροπορίας
οι αντάρτες εγκαταλείπουν το πεδίο μάχης.

11/12: Κατάληψη της **Σχολής Ευελπίδων**.
Γίνονται μάχες σώμα με σώμα στα υπόγεια των κτιρίων.
Απώλειες μεγάλες και από τις δύο πλευρές.
Εμπροσθοφυλακές φθάνουν στην Ομόνοια, Κάνιγγος,
Σόλωνος, Σωκράτους, Αιόλου. Βρίσκονται σε απόσταση
λιγότερη από χίλια μέτρα από το ξενοδοχείο της
«Μεγάλης Βρεταννίας».
Δημιουργούν οδοφράγματα γκρεμίζοντας σπίτια
για επιβραδυντικό ρόλο.
Τα βρεταννικά τανκς τα υπερπηδούν.

Τα λαϊκά δικαστήρια

Εδραιώνεται ένα κλίμα «προδοτοκυννηγητού». Αντί να ρίξουν την αιτίαν στις περιστάσεις ή στα σφάλματα της ηγεσίας του **ΚΚΕ** και του **ΕΑΜ** τα βάζουν με τους προδότες, τους «πράκτορες στην υπηρεσία του άλλου».

Καταγγελίες, γρήγορες καταδίκες, που βγάζουν αυτοσχέδια «**Λαϊκά Δικαστήρια**» συνοπτικές εκτελέσεις πολλαπλασιάζονται. Προβοκάτορες βρίσκουν, μέσα σ' αυτό το κλίμα, ιδεώδες έδαφος για να εξάπτουν τα πάθη. Οι βιαιότητες φθάνουν στο αποκορύφωμα με τη σύλληψη ομήρων που θα οδηγηθούν κατά εκατοντάδες προς τα βουνά της κεντρικής Ελλάδας. Άντρες και γυναίκες, που το συχνότερο είναι από τη μικροαστική τάξη, λίγο μαθημένοι στις μεγάλες πορείες και κακά εφοδιασμένοι για ν' αντιμετωπίσουν τις δριμύτητες του χειμώνα υποφέρουν σ' αυτή την περίσταση αληθινό μαρτύριο.

Στο μεταξύ, ο **Τσώρτσιλλ**, συνεχίζει, με τον συνηθισμένο του πείσμα την πολιτική που είχε αποφασίσει. Ζητεί από τον **Ρούσβελτ** να του «υποστηρίξει» τον βασιλιά.

Τα λαϊκά δικαστήρια, σύμφωνα με το άρθρο 10 της Πράξης 57 της **ΠΕΕΑ**, περιοριζόταν σε μικροδιαφορές και αργότερα δίκαιαν αδικήματα που τιμωρούνταν έως πέντε χρόνια φυλακή, ενώ όλα τα άλλα αδικήματα παραπέμπονταν στα στρατοδικεία.

Ανδρέας Κέδρος
(Ιστορικός)

1944

Δεκεμβριανά (συνέχεια)

Αθήνα

- 18/12: Κατάληψη από τον ΕΛΑΣ των Φυλακών Αβέρωφ. Ανατινάσσουν το κτίριο των φυλακών. Συνελήφθησαν 130 κρατούμενοι από την «Πολιτοφυλακή» και την **Ο.Π.Λ.Α.** Οδηγηθήκαν στην Πάρνηθα και εκτελέστηκαν.
Μάχες με τον βρετανικό στρατό σε καίρια στρατηγικά σημεία που έλεγχαν την πόλη.

Πειραιάς

Ο ΕΛΑΣ καταλαμβάνει τα Ψυγεία ΦΙΞ με τρόφιμα. Επικεφαλής: Νίκανδρος Καπέσης.
Οι Βρεταννοί κατέχουν την Δραπετσώνα, το Εργοστάσιο Λιπασμάτων και τον Προφήτη Ηλία. Καταφθάνουν χειμαρρώδεις ενισχύσεις. Η R.A.F. επεμβαίνει και βομβαρδίζει αμείλικτα τα κτίρια που κατέχουν οι αντάρτες.
Εκτόνωση της επιθετικής δύναμης του ΕΛΑΣ.

Εθνική Πολιτοφυλακή. (Ο.Π.Λ.Α.)
Ο «*Διαμερισματάρχης Ορέστης*» (Τελης Παυλίδης) συλλαμβάνει και εκτελεί πολλούς κρατούμενους αδιακρίτως. Μεταξύ αυτών και την ηθοποιό Ελένη Παπαδάκη (21/12) ΣΗΜ.: Ο ανωτέρω δικάστηκε και εκτελέστηκε από ανταρτοδικείο σαν πράκτορας των Άγγλων!...

Καταφθάνει ο στρατάρχης **H. Alexander**: Ζητεί να σταλεί μια μεραρχία από το Ιταλικό Μέτωπο. Οι Βρεταννοί αποβιβάζονται σε ελληνικά λιμάνια με αρματαγωγά των Η.Π.Α.!

Η Ομηρία

Από το **ΕΑΜ/ΚΚΕ** το μέτρο αυτό άρχισε να εφαρμόζεται την 18^η Δεκεμβρίου και περιλάμβανε, βασικά, δοσίλογα στοιχεία. Φυσικά γίναν υπερβάσεις σοβαρές. Αλλά πρέπει να υπογραμμιστεί, ότι το σύστημα ομηρίας εφαρμόστηκε πρώτα από την αντίθετη πλευρά, από τις πρώτες μέρες της μάχης. Και περιέλαβε 13.000 άτομα απ' τα οποία 8.000 μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα της Βόρειας Αφρικής και 5.000 σε στρατόπεδα της Αττικής (Γουδί, Χασάνι, Ελληνικό). Υπήρχαν και 1.000 όμηροι που μάζεψε ο Ζέρβας από την Ήπειρο όταν νικήθηκε από τον **ΕΛΑΣ** και διαπεραιώθηκε στην Ήπειρο.

Ουσιαστικά λοιπόν η ομηρία του ΕΑΜ αποτελούσε αντίποινα, μολονότι στην εφαρμογή γίναν πολλές υπερβάσεις, όπως και στην άλλη πλευρά... Οπωσδήποτε το ΚΚΕ πολλές φορές και επίσημα αποκήρυξε αυτή την ενέργεια, όχι όμως και η αγγλική κυβέρνηση. Μόνον ο Βασίλης Μπαρτζώτας, (Φάνης) επιμένει, ότι ήταν «μέτρο σκληρό αλλά απαραίτητο».

Πόσες, όμως, ήταν οι υλικές ζημιές από την μάχη; Εδώ ο υπολογισμός είναι ακόμη πιο δύσκολος. Πάντως υπολογίζεται, αν συμπεριλάβουμε και τις κατεδαφίσεις κτιρίων που έκανε ο ΕΛΑΣ για να στήσει οδοφράγματα, ότι φθάσαν τα 80.000.000 δολάρια της εποχής εκείνης.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1944

Δεκεμβριανά (συνέχεια)

Αθήνα

- 17/12: ΕΛΑΣ – 2^α Μεραρχία
Αιχμαλωτίζει περίπου 700 Αξιωματικούς που μένουν σε ξενοδοχείο στην Κηφισιά.
- 25/12: Ο **Γ. Τσώρτσιλλ** στην Αθήνα.
Σύσκεψη στη Μεγάλη Βρετανία.
Παρέστησαν:
Γ. Παπανδρέου – Πρωθυπουργός.
Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός.
Οι Αρχηγοί των κομμάτων
Γ. Σιάντος, Ε. Μάντακας } ΚΚΕ
Μ. Παρτσαλίδης }
Η. Alexander – Στρατηγός
R. Scobie – Στρατηγός
R. Leeper – Πρέσβης Αγγλίας
L. Mc Veigh – Πρέσβης ΗΠΑ
Η. Mc Millan – Υπουργός
Γκριγκόρι Ποτώφ – ΕΣΣΔ (παρατηρητής)
- Τσώρτσιλλ:** *«Η δημοκρατία δεν είναι πόρνη την οποία μπορεί ο πρώτος τυχόν μ' ένα αυτόματο στο χέρι να ψωνίσει στο δρόμο».*
- 27/12: Συνέρχεται το Πολιτικό Γραφείο του ΚΚΕ στη Χασιά.
Ζητήθηκε από τον Μπαρτζώτα να κρατήσει τρεις μέρες για να ζητήσουν διαπραγματεύσεις.
- Θρύλος: Το **ΚΚΕ** σχεδίαζε να μεταφέρει 500 κιλά δυναμίτιδα δια μέσου των αθηναϊκών υπονόμων στα θεμέλια της Μεγάλης Βρετανίας για να ανατινάξει το Αγγλικό Στρατηγείο!

(Αναφέρεται από *D. Eudes*)

Τα λάθη

Το πρώτο λάθος:

Το κίνημα του ναυτικού το 1944, σε συνδυασμό με τον φόνο του συνταγματάρχη Ι.Ψαρρού, κλόνισαν την εθνική ομοψυχία και υπήρξε το πρώτο και κύριο κρούσμα διατάραξης του συμμαχικού αγώνα, η πρωταρχική αιτία της απομάκρυνσης από το στρατό των δημοκρατικών στοιχείων το προοίμιο των όσων δεινών επακολούθησαν.

Το δεύτερο λάθος:

Η μη ενημέρωση της Ελλάδας για τη συμφωνία «ζωνών επιρροής». (Η Ελλάδα κατά 90% ανήκε στη ζώνη επιρροής της Μεγάλης Βρεταννίας). Είμαι βέβαιος πως αν οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας είχαν έγκαιρα και επίσημα ενημερωθεί ασφαλώς θα είχαν αποφευχθεί τα μετέπειτα τραγικά γεγονότα που οδήγησαν στα Δεκεμβριανά. Έτσι θα διειτηρήτο η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, που τόσο ανάγκη είχε η χώρα.

Το τρίτο λάθος:

Η αποχή του ΚΚΕ από τις εκλογές το 1946 λόγω αδιαλλαξίας των ηγετών του. Έδωσε πλειοψηφία 65% στα δεξιά κόμματα και είχε ως αποτέλεσμα οι μη μετασχόντες να θεωρηθούν κομμουνιστές και αντιβασιλικοί, και διευκόλυνα την επικράτηση της άκρας δεξιάς. Η συμμετοχή της Κεντροαριστεράς στις εκλογές εκείνες, έστω και με περιορισμένη επιτυχία, θα είχε επηρεάσει ασφαλώς τις μετέπειτα εξελίξεις επί το δημοκρατικότερον.

Άγγελος Αγγελόπουλος
(Ακαδημαϊκός)

1944

Δεκεμβριανά (συνέχεια)

Αθήνα

- 1/1: Γενική επίθεση του στρατηγού Ρ. Σκόμπυ που είχε την πρωτοβουλία των επιχειρήσεων και χτυπούσε με σφοδρότητα όλα τα μπλόκα του ΕΛΑΣ.
Καταλαμβάνει το Μοσχάτο, το Φάληρο, τον Αρδηττό και την Ακρόπολη. Υπερφαλαγγίζει από βορρά την Αθήνα. Απειλή αποκοπής του Πειραιά. Τα άρματα μάχης προελαύνουν συστηματικά. Το πυροβολικό συμπλήρωνε την καταστροφή.
- 4/1: Ορίζεται η υποχώρηση του ΕΛΑΣ αθόρυβα και με τάξη. 30.000 Ελασίτες 50.000 πολίτες προωθούνται προς τη Θεσσαλία. Η Λαμία ήταν το κέντρο συγκέντρωσης των υποχωρούντων. Οι Βρεταννοί συνειδητοποίησαν ότι ο Ε.Λ.Α.Σ είχε ξεφύγει από τη λαβίδα.

14/1: **Συνθηκολόγηση του Ε.Λ.Α.Σ.**

Μήτσος Παρτσαλίδης } Υπογράφουν
Γιάννης Ζεύγος }

Απώλειες: Ε.Σ. 3.480
Ε.Λ.Α.Σ.: 1.000 8.500 Τρ.
Άμαχοι: 4.200 (!)

Τεράστιες υλικές καταστροφές στην πρωτεύουσα
πολλαπλάσιες από αυτές της περιόδου
του πολέμου και της κατοχής!

Υπολογίζεται ότι έφθασαν στο ποσό των 80.000.000
δολαρίων Η.Π.Α. της εποχής εκείνης.

13.000 όμηροι μεταφέρθηκαν, σε στρατόπεδα στο
Χαϊδάρι αλλά και στη Βόρεια Αφρική.

(*Ιδαιτε σελίδα 150*)

Η Πολιτοφυλακή **(πρώην Ο.Π.Λ.Α.)**

Κατά την διάρκεια των Δεκεμβριανών ο διαμερισματάρχης Πατησίων **«Ορέστης»** (Τέλης Παυλίδης) είχε εξελιχθεί σε φόβητρο. Προέβαινε σε ανεξέλεγκτες συλλήψεις και δολοφονίες, ενώ μαζί με μια ομάδα στενών συνεργατών του (αναφέρονται δύο άνδρες και τρεις γυναίκες) έκανε πλιάτσικο, αποσπούσε τιμαλφή και άλλα πολύτιμα αντικείμενα από τους κρατούμενους και τα κρατούσε για τον εαυτό του χωρίς να παραδίδει στο Κόμμα όπως όφειλε, ενώ υπήρχαν καταγγελίες για οργάνωση σεξουαλικών οργίων και για βιασμό νεαρών κρατουμένων (πράξεις που στην κομματική γλώσσα χαρακτηρίζονταν ως *«υπερβασίες»*).

Οι πληροφορίες αυτές έφτασαν στα ανώτερα στελέχη του ΚΚΕ που αποφάσισαν να ερευνήσουν το ζήτημα. Για τον σκοπό αυτό έστειλαν τον «Διαμερισματάρχη» της περιοχής Παγκρατίου, λοχαγό του ΕΛΑΣ Νίκο Ανδρικήδη, στα Πατήσια. Στις 28 Δεκεμβρίου ο Ορέστης συνελήφθη μαζί με άλλους πέντε *«συνεργούς»* του. Την ίδια μέρα οι τρεις άνδρες και οι τρεις γυναίκες μεταφέρθηκαν στο προάστιο του Περιστερίου, όπου πέρασαν από λαϊκό δικαστήριο (*«ανταρτοδικείο»*) που αποτελείτο από τέσσερες φοιτητές της Νομικής. Όλοι καταδικάστηκαν σε θάνατο με την κατηγορία ότι δρούσαν ως πράκτορες των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών και είχαν ως σκοπό με τις πράξεις τους να δυσφημίσουν τη δράση του ΚΚΕ και του ΕΑΜ. Το ίδιο βράδυ οι καταδικασμένοι εκτελέστηκαν. Οι τρεις γυναίκες στο Περιστέρι και οι τρεις άνδρες – παρουσία του Ανδρικήδη – στην πλατεία Κολιάτσου. Στα βιβλία Ληξιαρχείων Αθήνας καταγράφονται 2000 περιπτώσεις βίαιων θανάτων τη επίμαχη περίοδο.

Γιάννης Ράγκος
(ιστορικός)

1945

ΔΙΕΘΝΗ

4/2-12/2:

Διάσκεψη της Γιάλτας

Γιόζεφ Στάλιν

Γουΐνστον Τσώρτσιλλ

Φράνκλιν Ρούζβελτ

}

Συμφωνήθηκαν οι ζώνες
επιρροής των νικητών

3/1:

Παραίτεται ο Γ. Παπανδρέου και αναλαμβάνει

πρωθυπουργός ο **Νικόλαος Πλαστήρας**.Αντιβασιλεύς: Αρχιεπίσκοπος **Δαμασκηνός**

12/2:

Συμφωνία της Βάρκιζας

(Ιδате σελίδα 160)

Υπέγραψαν:

Γεώργιος Σιάντος

Μήτσος Παρτσαλίδης

Ηλίας Τσιριμώκος

}

ΕΑΜ

Ιωάννης Σοφιανόπουλος

Ιωάννης Μακρόπουλος

Περικλής Ράλλης

}

Κυβέρνηση

Ο

- Άρσις στρατιωτικού Νόμου

Ρ

- Αμνηστία για αδικήματα μετά την 3/12/44

Ο

- Απελευθέρωση ομήρων

Ι

- Εθνικός Στρατός

- Αποστράτευση

α) Δημοψήφισμα, β) Εκλογαί

ΔΙΕΘΝΗ

12/4:

Θάνατος προέδρου ΗΠΑ **Φ. Ρούζβελτ**Αναλαμβάνει ο **Χ. Τρούμαν**

8/5:

Συνθηκολόγηση της Γερμανίας (Ρέμς)

Αποσύρονται από την Ελλάδα τα υπόλοιπα

στρατεύματα κατοχής. [Ιδате σελίδα 252]

Μήλος

7.000 Γερμανοί

Κρήτη

9.000

>>

4.000 Ιταλοί

Άρης (1905-1945)

Ο Άρης Βελουχιώτης (ψευδώνυμο του Θανάση Κλάρα), γεννήθηκε στη Λαμία το 1905. Οι γονείς του κατάγονταν από τους Κλαραίους, οικογένεια αγωνιστών του 1821. Σπούδασε γεωπόνος στη Λάρισα εργάστηκε στο Δημόσιο ένα διάστημα και το 1924 εντάχθηκε στο ΚΚΕ και άρχισε ως στέλεχος του πολιτική δράση. Υπήρξε ηγετική φυσιογνωμία της Εθνικής Αντίστασης. Φυλακίστηκε το 1939 στις φυλακές της Κέρκυρας. Μετά τον πόλεμο ως στέλεχος του ΕΑΜ προετοίμασε τον ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα στην Ρούμελη.

Ο Άρης είχε μεγάλα ηγετικά προσόντα κατάλληλα για τον ρόλο του. Ήταν γενναίος, εύστροφος, πονηρός, ρεαλιστής, ακούραστος αφοσιωμένος στην αποστολή του, προικισμένος με στρατιωτικό ταλέντο. Ήταν μορφωμένος, καταρτισμένος πολιτικά στον αγώνα. Ένας ολοκληρωμένος αγωνιστής.

Στον Βελουχιώτη αποδόθηκαν οι περισσότερες από τις ακρότητες της Αριστεράς στη διάρκεια της Κατοχής. Ανεξάρτητα όμως από το ποσοστό της προσωπικής του ευθύνης για τις εγκληματικές ενέργειες της περιόδου αυτής, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει *τη μεγάλη συμβολή του στην Εθνική Αντίσταση.*

Πιστός στον όρκο του αντάρτη, να μην παραδώσει δηλαδή το όπλο του αν δεν ολοκληρώσει τον αγώνα του, τερμάτισε μόνος του τη ζωή του.

*«Λαμποκοπούν χρυσά σπαθιά
πέφτουν ντουφέκια ανάρια
ο Άρης κάνει πόλεμο
μ' αντάρτες παλικάρια...»*

1945

- 18/4: Πρωθυπουργός ο **Πέτρος Βούλγαρης** (Ναύαρχος)
- 29/5: Άφιξη στην Ελλάδα του **Νίκου Ζαχαριάδη**
(Γενικού Γραμματέα του ΚΚΕ)
(Ήταν φυλακισμένος από το 1936 στις φυλακές Κέρκυρας. Οι Γερμανοί τον μετέφεραν στο Νταχάου)
(*Ίδατε σελίδα 158*)
Η επάνοδος του απέβη μοιραία για την Αριστερά αλλά και για τη χώρα γενικότερα.
- 11/6: Το **ΚΚΕ** αποκηρύσσει από το κόμμα τον Άρη Βελουχιώτη διότι αρνείται να υπακούσει στις αποφάσεις της Βάρκιζας!!
-

- 15/6: **Άρης Βελουχιώτης** (*Ίδατε σελίδα 156*)
Επιστρέφει στα βουνά. Θεωρούσε τη Συμφωνία της Βάρκιζας υποταγή και καταστροφή.
Αποκλεισμένος στη Μεσούντα (*Αχελώος*) με λίγους συντρόφους. Έκκληση σε πολλά στρατιωτικά στελέχη να τον ακολουθήσουν. Καταδιώκεται από τη Χωροφυλακή.
- 20/6: Θέτει τέρμα στη ζωή του...
Το κεφάλι του κόπηκε και κρεμάστηκε σε φανοστάτη στα Τρίκαλα Τ. Βουρνάς: «Η αποκήρυξη του Άρη ήταν πολιτικά και εθνικά χυδαία πράξη»
-

- 25-27/6: **12^η Ολομέλεια του ΚΚΕ (Αθήνα)**
Θεωρία Ν. Ζαχαριάδη περί «διπολισμού».
Να αντισταθμίζει τις πιέσεις που προέρχονται πότε από τον ένα και πότε από τον άλλο πόλο.
Να οργανωθεί μαζική αυτοάμυνα ενάντια στη λευκή τρομοκρατία.
-

Νίκος Ζαχαριάδης (1903-1973)

Γεννήθηκε το 1903 στην Αδριανούπολη. Ναυτεργάτης σε νεαρά ηλικία εστάλη στην Σοβιετική Ένωση όπου παρέμεινε μέχρι το 1923. Στην Ελλάδα εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1924 ως μέλος της **ΟΚΝΕ***. Το 1931 επιστρέφει οριστικά στην Ελλάδα. Το Μάρτιο του 1934 ανακηρύσσεται Γραμματέας του **ΚΚΕ**. Έγινε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της **Comintern** και γραμματέας του γραφείου των βαλκανικών κομμουνιστών.

Το Σεπτέμβριο του 1936 συλλαμβάνεται από την Ασφάλεια και παραμένει έγκλειστος στις φυλακές. Κατά την είσοδο των Γερμανών στην Ελλάδα περνάει στα χέρια των Γερμανών και μεταφέρεται στο Νταχάου. Στις 25/9/45 επέστρεψε στην Ελλάδα με αεροπλάνο της R.A.F. **

Στην 2^η Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής ο Ζαχαριάδης ανέπτυξε την γραμμή «προοδευτικού περάσματος στον ένοπλο αγώνα». Έφυγε παράνομα από την Ελλάδα τον Απρίλιο 1947 και εγκαταστάθηκε στο Βελιγράδι για επτά μήνες και μετά επέστρεψε στην Ελλάδα και στο Γενικό Αρχηγείο του **ΔΣΕ**. ***

Μετά την λήξη του Εμφυλίου Πολέμου διέφυγε από την Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στις Ανατολικές Χώρες Στην 6^η Ολομέλεια του ΚΚΕ (Μάρτιος 1956) αντικαταστάθηκε και το 1957 διαγράφηκε από μέλος του κόμματος...

* *Ίδαιτε σελίδα 37*

** *Royal Air Force*

*** *Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας*

1945

Ο οργανισμός **U.N.N.R.A.** (United Nations Relief and Rehabilitation Administration)

Προσφορά τροφίμων, πρώτων υλών, καυσίμων κλπ.
Μέχρι το Σεπτέμβριο 1944 εισήγαγε 1.820.000 τόνους τροφίμων.
Απέτρεψε τον λιμό. Τυπικά ήταν οργάνωση του **Ο.Η.Ε.** αλλά στην πραγματικότητα ήταν αμερικανική.

ΣΗΜ.:

(Έγιναν καταχρήσεις και εκτός από τα τρόφιμα, όλα τα άλλα εφόδια διοχετεύθηκαν σε άτομα προνομιούχα και επωλούντο στη μαύρη αγορά).

Αλ. Σβώλος

N 18/1944 «Περί νομισματικής σταθεροποίησης»

1 νέα δραχμή = 50 δισ. παλαιών δραχμών.

1 χάρτινη λίρα = 600 νέες δραχμές.

Δανεισμός

2/6: Ο οικονομολόγος **Κ. Βαρβαρέσος** (διοικητής Τραπέζης της Ελλάδος και Υπουργός Συντονισμού) εξήτησε από την Import – Export Bank δάνειο 25 εκ. δολαρίων το οποίο δεν ενεκρίθη. Η Ουάσιγκτον ενέκρινε πιστώσεις με τις οποίες η Αθήνα μπόρεσε να αγοράσει γύρω στα 100 πλοία τύπου «liberty». Στην προσπάθειά του να επιτύχει την καταστολή της κερδοσκοπίας συνάντησε έντονη αντίδραση απογοητεύτηκε σύντομα και στις 2/9/45 αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Αποτέλεσμα: Νέα άνοδος του πληθωρισμού.

Οι παραγωγοί κρύβουν τα τρόφιμα.

Η κυβέρνηση αδυνατεί να πατάξει την αισχροκέρδεια.

Οι απεργίες διαδέχονται η μία την άλλη.

Η Συμφωνία της Βάρκιζας Αμνηστία

Τρία ήταν τα κύρια σημεία της Συμφωνίας της Βάρκιζας:

- Ο αποπλισμός και η διάλυση του ΕΛΑΣ
- Η εκκαθάριση των δημοσίων υπηρεσιών και των Σωμάτων Ασφαλείας
- Η διεξαγωγή δημοψηφίσματος για το «Πολιτειακόν»

Με το άρθρο 3 της Συνθήκης της Βάρκιζας η κυβέρνηση είχε υποσχεθεί εκτεταμένη αμνηστία για τα αδικήματα που διεπράχθησαν κατά τη διάρκεια του «*Δεύτερου Γύρου*» με εξαίρεση τα εγκλήματα ποινικού δικαίου κατά της ζωής και της περιουσίας, που δεν ήταν απόλυτα αναγκαία για την πραγματοποίηση του σχετικού πολιτικού αδικήματος. Η εφαρμογή αυτού του άρθρου υπήρξε παρωδία δικαιοσύνης.

Οι δικαστές, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν υπηρετήσει υπό την δικτατορία Μεταξά και κατά την Κατοχή, δεν περιορίστηκαν να δικάσουν όσους κατηγορούντο για το αδίκημα που διέπραξαν κατά τον «*Δεύτερο Γύρο*» αλλά επεξέτειναν το κατηγορητήριο και σε αδικήματα που είχαν διαπραχθεί στην Κατοχή.

Έτσι, άτομα που είχαν εισπράξει φόρους υπέρ της **ΠΕΕΑ** κατά την διάρκεια του πολέμου κατηγορούνταν για ληστεία και λεηλασία. Άλλοι που είχαν εκτελέσει συνεργάτες του εχθρού μετά από δίκες σε δικαστήρια κατηγορούνταν επίσης για φόνο, με το αιτιολογικό της ηθικής αυτουργίας.

H. Richter
(Ιστορικός)

1945

ΔΙΕΘΝΗ

16/7: **Βρεταννία**
Βουλευτικές εκλογές
Πρωθυπουργός εκλέγεται ο **Κλήμεντ Άττλν** που
ανήκει στο Εργατικόν Κόμμα

17/7-2/8: **Διάσκεψη στο Πότσταμ** (Ίδατε σελίδα 162)
Γιόζεφ Στάλιν – Ρωσία
Χάρρυ Τρούμαν – ΗΠΑ
Κλήμεντ Άτλν – Αγγλία

Η.Π.Α.

Ατομικές Βόμβες

6/8: Χιροσίμα – Νεκροί 70.000

9/8: Ναγκασάκι – >> 80.000

Η Ιαπωνία παραδίδεται άνευ όρων (15/8/1945)

17/10: Πρωθυπουργός ο **Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός**
(Ταυτόχρονα εκτελούσε χρέη αντιβασιλέα
«μέχρι πέρατος της εκρύθμου καταστάσεως»)

1/11: Πρωθυπουργός ο **Παν. Κανελλόπουλος**
Αρχηγός του Εθνικού Ενωτικού Κόμματος
Άνοιγμα στις κεντρικές πολιτικές δυνάμεις.

22/11: Πρωθυπουργός ο **Θεμ. Σοφούλης**
Ηγέτης του κόμματος των Φιλελευθέρων
από το 1935. Η νέα κυβέρνηση προκάλεσε την οργή
των εθνικοφρόνων άλλο είχε ευμενή απήχηση στο
εσωτερικό.

Αυτοάμυνα

Το φθινόπωρο του 1945 είχε συνέλθει το 7ο Συνέδριο του ΚΚΕ στο οποίο συζητήθηκε το μόνιμο θέμα του διωγμού των οπαδών του. Ασχολήθηκε διεξοδικά με τις μεθόδους «αυτοάμυνας». Πάντως πρέπει να αναγνωριστεί πως όλη αυτή η εκδήλωση δεν ήταν τόσο ισχυρή, ώστε μπορούσε να θεωρηθεί και σαν απλή διαπραγματευτική πίεση προς τους Άγγλους και το καθεστώς. Υπάρχουν δύο αντιφατικές μαρτυρίες για το τι αποφασίστηκε:

Του **Μ. Βαφειάδη** που υποστηρίζει ότι αποφασίστηκε και πάλι η τακτική του «**χαρτοπολέμου**», δηλαδή των μαζικών διαμαρτυριών για τους διωγμούς των αριστερών και της άνευ όπλων παθητικής αυτοάμυνας.

Του **Β. Μπαρτζιώτα** που πίστευε ότι το 7ο Συνέδριο προειδοποίησε την αντίπαλη όχθη ότι αν δεν σταματήσουν το ανθρωποκυνηγητό, θ' αναγκασθεί το λαϊκό κίνημα ν' απαντήσει με τα ίδια μέτρα: Το όπλα.

Γεγονός παραμένει ότι το Σεπτέμβριον του 1945 είχε αρχίσει να παρατηρείται μία ενεργοποίηση της αυτοάμυνας των αριστερών. Σύμφωνα με λεπτομερή κατάλογο, του Υπουργείου Εσωτερικών δρούσαν σ' όλη τη χώρα διεσπαρμένες πολλές ομάδες ενόπλων αριστερών συνολικής ισχύος 1.000 περίπου ανδρών.

1945

Καταδίκη Δοσιλόγων

Δίκες 21/2/45 – 3/3/45

Στο Ειδικό Δικαστήριο Δοσιλόγων [Συντακτική Πράξη 6/45] κάθισαν οι κορυφαίοι στρατιωτικοί και πολιτικοί που ανήκαν σ' αυτήν την κατηγορία. Το δικαστήριο αποτελείτο από εννέα μέλη, έξι τακτικούς δικαστές και τρία «λαϊκά μέλη». Η απόφαση του δικαστηρίου –που εκδόθηκε μετά διάσκεψη δέκα ημερών- κατεδίκασε:

Εις θάνατον:

Γ. Τσολάκογλου]	Δεν εκτελέστηκαν
Σ. Γκοτζαμάνη]	
Ε. Τσιρονίκος]	
Αλ. Λάμπου]	
Εμ. Πουλής]	

Ισόβια:

Ι. Ράλλης	Ε. Παρθενίου
Κ. Λογοθετόπουλος	Θ. Μπουρτζάλας
Α. Ταβουλάρης	Α. Μαντάς
Β. Καραμάνος	Ι. Πασσαδάκης

Μόνον ο Ιωάννης Ράλλης, κατοχικός πρωθυπουργός, πέθανε στο κελί του στις 26/10/45 (προσβλήθηκε από καρκίνο).

Η μεγάλη μάζα των δοσιλόγων δεν παραπέμφθηκε ή σε περίπτωση παραπομπής και καταδίκης οι ποινές ήταν ελαφρές. Υπήρξε μια πρόκληση προς το «κοινό αίσθημα». Διάχυτη αγανάκτηση και αυτοδικίες. Οι αξιωματικοί των Ταγμάτων Ασφαλείας, που αποδεδειγμένα συνεργάστηκαν με τις Δυνάμεις Κατοχής όχι μόνον δεν δικάστηκαν, αλλά ως το τέλος του 1946 είχαν ενταχθεί πάλι στο στρατό.

Αποζημιώσεις

ΙΤΑΛΙΑ: 105 εκ. δολάρια
και παρεχώρησε τα Δωδεκάνησα

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ: 45 εκ. δολάρια.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ: 115 εκ. DM ως «εθελουσία επανόρθωση»
(συμφωνία 18/3/1960)

(Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του καθηγητού
Άγγελου Αγγελόπουλου το συνολικό χρέ-
ος ανήρχετο σε 17,63 δις δολάρια [!] και τις
εκτιμήσεις του καθηγητή **Χάγκαν Φλάϊσερ**
σε πέντε δισεκατομμύρια Ευρώ!

ΣΗΜ.: Υπολογίζεται ότι η Τράπεζα της Ελλάδος χρηματοδότησε υποχρεωτικά τους κατακτητές για να αντιμετώπισουν τις δαπάνες του πολέμου το τεράστιο ποσό των 330 δισεκατομμυρίων δραχμών την περίοδο 1942-1944.

Το πρόβλημα των κατοχικών δανείων είναι ένα από τα πιο μεγάλα και πιο επώδυνα προβλήματα της νεότερης Ελλάδας και ίσως δεν το γνωρίζουν οι νεότεροί Έλληνες στο βαθμό που πρέπει. Είναι ένα πρόβλημα που απετέλεσε μια μεγάλη πληγή για την ελληνική οικονομία και ένα βαρύ πλήγμα για το ελληνικό λαό και επηρέασε σημαντικά τις μεταπολεμικές εξελίξεις.

Πρόσφατα η Γερμανία απέρριψε το αίτημα της Ελλάδας να θεωρηθεί ως νομικά δεσμευτική η υποχρέωση του Γ'Ράιχ να επιστρέψει τα ποσά που έλαβε ως δάνεια από την Τράπεζα της Ελλάδας.

ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ

Κατά το 1940 οι Εβραίοι της Ελλάδας ήταν κατανεμημένοι:

Θεσσαλονίκη	56.000	} Γερμανός Σύμβουλος: Μαξ Μάρτεν*	
Αθήνα	3.000		
Ρόδος-Κως	1.900		
Καβάλα	2.100		
Κέρκυρα	2.000		
Ιωάννινα	1.850		} Ραβίνος: Σεβή Κόρετς
Δράμα	1.200		
Λάρισα	1.120		
Άλλες πόλεις	3.830		
	<u>73.000</u>		

Τα τέλη του 1942 ο **Χίμλερ** έστειλε ειδικό απόσπασμα στη Θεσσαλονίκη για να μεταφέρει τους Εβραίους «*σ' έναν κλειστό χώρο εμποικισμού.*» Η Θεσσαλονίκη είναι η πρώτη πόλη στην Ευρώπη όσων αφορά τις θυσίες των Εβραίων κατοίκων της

Μόνον 10.226 σώθηκαν (13%)

Μεγάλη συμβολή στη διαφυγή τους κατέβαλαν, ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, οι αστυνομικοί διευθυντές Άγγελος Έβερετ, Δ.Β ρανόπουλος και Δ, Βλαστάρας,

*Ο **Μαξ Μέρτεν** συνελήφθη από τις Ελληνικές Αρχές τον Μάρτιο του 1957 αλλά η κυβέρνηση Καραμανλή – κατόπιν πιέσεων της Γερμανίας - αναγκάστηκε να παραιτηθεί από την δίωξη.

Παρακαταθήκη

Δεν πρέπει να λησμονείται πως η διχόνοια, το προαιώνιο αυτό ελάττωμα της ελληνικής φυλής, υπήρξε η αιτία όλων των συμφορών μας. Ταυτόχρονα με την συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις καθορίζουν τις σχέσεις τους με τους άλλους λαούς ανάλογα με τα δικά τους συμφέροντα, απαιτείται σε συνεργασία με τις πνευματικές δυνάμεις της χώρας, τις παραγωγικές τάξεις και τα συνδικάτα, αξιοποίηση όλων των δυνάμεων του Έθνους τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Έχω την πεποίθηση ότι μόνον έτσι θα διαφυλαχθεί η Ελλάδα από τους κινδύνους που την απειλούν και θα υπάρξει πρόοδος και ευημερία.

Θα συμβούλευα τους νέους με το δικαίωμα, αλλά και το χρέος, που η μακρά πείρα μου δίνουν, να μελετήσουν με ενδιαφέρον και νηφαλιότητα την ιστορία μας και να αντλήσουν διδάγματα απ' αυτήν. Οι πρόγονοί μας ήδη από την αρχαιότητα είχαν διαπιστώσει ότι *«όλβιος όστις της ιστορίας έσχε μάθησιν»*. Η γνώση της προγονικής ιστορίας θα τους οδηγήσει στη απαραίτητη αυτογνωσία, θα τους καταστήσει γνώστες των προτερημάτων και ελαττωμάτων της Φυλής, ώστε να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τα πρώτα και να καταπολεμήσουν τα δεύτερα. Να δημιουργήσουν οι νέοι μας από τώρα τις προϋποθέσεις που απαιτούνται, ώστε η Πατρίδα μας να λάβει την υψηλή θέση, που δικαιωματικά της ανήκει μέσα στην χορεία των ελευθέρων λαών.

Άγγελος Αγγελόπουλος
(Ακαδημαϊκός)

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

*Πατρις γὰρ ἐστὶ πασ'
ἴν' ἂν πράττει τίς.*

Ἀριστοφάνης
(Πλουῦτος)

1941

28/5:

Η Ελληνική Κυβέρνηση & ο Βασιλεύς
εγκαταλείπουν το ελληνικό έδαφος.

Πρωθυπουργός
& Εξωτερικών:
Αντιπρόεδρος:
Εσωτερικών:
Γεωργίας:
Πρόνοιας:
Δικαιοσύνης:
Συγκοινωνιών:
Παιδείας:
Οικονομικών:

Εμμ. Τσουδερός

Αλ. Σακελλαρίου
Κ. Μανιαδάκης
Αρ. Δημητράτος
Θ. Νικολούδης
Π. Νικολαΐδης
Γ. Κοτζιάς
Ε. Σέκερης
Κυρ. Βαρβαρέσος
(Γ. Ματζαβίνος από 24/8/43)

Οι υπουργοί ήσαν γνωστοί παράγοντες του Μεταξικού καθεστώτος. Σε σύντομο διάστημα ο Πρωθυπουργός τους απομάκρυνε – εκτός του Δημητράτου – και τους έστειλε ως πρέσβεις σε διάφορες πρωτεύουσες.

10/10/41

Ο Πρωθυπουργός με διάταγμα καταργεί το «*αυταρχικό καθεστώς*» της Δικτατορίας Μεταξά.

Μετακινήσεις Κυβερνήσεως / Βασιλέως:

29/5-27/6/41

Κάιρο.

27/6-7/7/41

Εν πλω με α/π “*Amsterdam*”.

7/7-28/8/41

Capetown (S.A.).

Παραμένει η πριγκίπισσα Φρειδερίκη.

28/8-25/9/41

Εν πλω με α/π «*Durban Castle*”.

25/9/41-13/3/43

Λίβερπουλ-Λονδίνο.

15/3/43

Παραμονή στην Αγγλία

Κάιρο.

Εμμ. Τσουδερός (1882-1956)

Πολιτικός, νομικός και οικονομολόγος από το Ρέθυμνο. Πολιτεύθηκε με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Το 1939 ανέλαβε υποδιοικητής της νεοϊδρυθείσας Τράπεζας της Ελλάδος. Στις 21/4/1941 ανέλαβε **Πρωθυπουργός** της χώρας την οποία εγκατέλειψε μαζί με τον βασιλέα **Γεώργιο Β΄** μετά την είσοδο των Γερμανικών στρατευμάτων. Στις 29/5/1941 μετεκινήθη από την Κρήτη με την Κυβέρνηση στην Αγγλία και κατόπιν Μέση Ανατολή. Μετά το κίνημα του στρατού και του ναυτικού (*ίδαστε σελίδα 181*) παρέδωσε την κυβέρνηση στον **Σοφοκλή Βενιζέλο** (10/4/1944).

Το έργο του Τσουδερού στη Μέση Ανατολή υπήρξε πολύπλευρο, τόσο στο στρατιωτικό όσο και στο διπλωματικό και πολιτικό τομέα. Εργάστηκε για την ανασυγκρότηση των ενόπλων δυνάμεων, για την ενίσχυση της διεθνούς θέσης της ελληνικής κυβέρνησης στο ευρύτερο συμμαχικό χώρο καθώς και για την εξεύρεση λύσεων σχετικών με το μεταπολεμικό πολιτικό και πολιτειακό καθεστώς στην Ελλάδα.

Ως προς τις πολιτικές επιλογές του εκφράστηκαν πολλές και διαφορετικές κρίσεις, άλλες τον εμφανίζουν ως όψιμο στυλοβάτη του θρόνου, άλλες ως δημοκρατικό ηγέτη που επέβαλε τον ουσιαστικό τερματισμό της δικτατορίας. Μετά την απελευθέρωση έγινε αντιπρόεδρος της κυβέρνησεως **Θ. Σοφούλη**

Το 1950 εκλέχτηκε με το ψηφοδέλτιο της ΕΠΕΚ και ανέλαβε υπουργός Συντονισμού στην κυβέρνηση Πλαστήρα. Εκλέχτηκε το 1952 για τελευταία φορά με τον Ελληνικό Συναγερμό του **Αλ. Παπάγου**.

1941

Στρατός

Ταξιαρχία Έβρου

10/4: Διαφεύγει μέσω Τουρκίας προς Συρία/Παλαιστίνη/Αίγυπτο

19/6: Σχηματίζεται η Α΄ Ταξιαρχία στην Αίγυπτο.

Στρατηγός Εμμ. Τζανακάκης. (παλαιός βενιζελικός)

215 Αξιωματικοί

3572 Οπλίτες

(Μετέχουν και 600 Έλληνες κάτοικοι Αιγύπτου)

Οι Βρεταννοί παραδίδουν στο νεοσύστατο ελληνικό στρατό μόνο «*παλαιό ιταλικό οπλισμό*».

Ναυτικό

Θωρηκτό «Αβέρωφ»

6 αντιτορπιλικά

3 τορπιλοβόλα

5 υποβρύχια

7 ναρκαλιευτικά

1 κορβέτα

Ναύαρχος Ε. Καβαδίας

210 αξιωματικοί

493 υπαξιωματικοί

2180 ναύτες

Αεροπορία

Μόνον 6 σκάφη ναυτικής συνεργασίας κατόρθωσαν να πετάξουν στην Αίγυπτο. (13η μοίρα ναυτικής συνεργασίας).

Τράπεζα της Ελλάδος

Αποθέματα Χρυσού: 17 τόνοι ή 610.796 ουγγιές

Μεταφέρθηκαν στην Αλεξάνδρεια στο υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας. Εν συνεχεία από το Port Said στη Νότια Αφρική.

Η άποψη ότι έπρεπε ο χρυσός να παραμείνει στην Ελλάδα για να συμβάλει στην επιβίωση δεν ευσταθεί. Θα τον άρπαζαν οι Κατακτητές.

Π. Κανελλόπουλος (1902-1986)

Γεννήθηκε στην Πάτρα και σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πολιτικός αρχηγός του «*Εθνικού Ενωτικού Κόμματος*» το οποίο ίδρυσε τον Δεκέμβριο του 1935. Συνελήφθη από την δικτατορία Μεταξά και εκτοπίστηκε στην Κύθνο. Μετά την Κατοχή, καταζητούμενος, κατόρθωσε να διαφύγει στην Μέση Ανατολή (³/1942).

Πριν αναχωρήσει για τη Μέση Ανατολή ο Κανελλόπουλος είχε κάνει μια αξιοσημείωτη πολιτική πράξη. Ένα βράδυ τον κάλεσε στο σπίτι του ο **Θ. Σοφούλης** ο οποίος του επέδειξε ένα πρωτόκολλο των πολιτικών αρχηγών που αποκήρυτταν το βασιλέα **Γεώργιο**. Του ζήτησαν να το υπογράψει και αυτός αλλά ο Κανελλόπουλος, μολονότι γνωστός σαν άκρως δημοκρατικός αρνήθηκε λέγοντας: «Αυτό είναι τελείως ανεδαφικό σήμερα. Προέχει ο αγώνας».

Ο Π. Κανελλόπουλος έφυγε από την Ελλάδα χωρίς καμιά συνεννόηση ή βοήθεια των αγγλικών μυστικών υπηρεσιών. Μόλις έφθασε στο Κάιρο ανέλαβε Αντιπρόεδρος και Υπουργός Εθνικής Άμυνας στην κυβέρνηση **Εμμ. Τσουδερού**. Αντιμετώπισε την στάση της Ελληνικής Β' Ταξιαρχίας στο Λίβανο με την βοήθεια των Άγγλων και 150 στασιαστές κλείστηκαν σε στρατόπεδα στη Συρία.

Κατά την απελευθέρωση της Ελλάδας εκπλήρωσε κρίσιμη σωστική αποστολή στην Πελοπόννησο ως γενικός πληρεξούσιος της Κυβέρνησης. Αντιμετώπισε την εκεί έκρυθμη κατάσταση με υπερκομματικό φρόνημα.

1942

- 2/2: Ο βασιλεύς **Γεώργιος** από το Λονδίνο υπογράφει συντακτική πράξη με την οποία καταργεί το καθεστώς της δικτατορίας.
- 10/4: Ο **Π. Κανελλόπουλος** φθάνει στο Κάιρο.
- 3/5: Αναλαμβάνει Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως και Υπουργός Άμυνας.
Αναδιοργάνωση του στρατού και μετακίνησή του στην Αίγυπτο.

Στρατός

Α΄ Ταξιαρχία – Πausανίας Κατσώτας
 Β΄ >> – Αλκιβιάδης Μπουρδάρας
 Ιερός Λόχος – Χριστόφορος Τσιγάντες

Ναυτικό

1942: Αλ Σακελλαρίου
 1943: Κωνστ. Αλεξανδρήs
 1943-1945: Κωνστ. Βεντήρης

} 12.000

- 26/7: Αποστολή του ταγματάρχη: **Γιάννη Τσιγάντε** στην Ελλάδα («**Μ.Ο.4**») για τη δημιουργία ανταρτικών ομάδων.

23/10-2/11: Η Μάχη του Ελ Αλαμείν

Βρεταννία: Στρατηγοί Μπ. Μοντγκόμερι
 >> Χ. Αλεξάντερ

Γερμανία: Στρατηγός Χ. Ρόμμελ

Καθοριστική ήττα των Γερμανών

Ελληνική συμμετοχή:

Α΄ Ταξιαρχία: 64 Ν 128 Τρ
 Σύνταγμα πυροβολικού: 30 Ν 50 Τρ
 Αεροπορία: 29 Ν

ΣΗΜ.: Κατά τη διάρκεια της μάχης λέγεται ότι οι Έλληνες διοικητές α΄ και β΄ τάγματος υπέβαλαν παραίτηση!
 Κρούσμα απειθαρχίας στον Ελληνικό Στρατό.
 Λαμβάνει εντολή να επιστρέψει στο Σουέζ.

Οι εξεγέρσεις του 1943

Η έκρυθμη κατάσταση στις Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις μεταξύ βασιλοφρόνων και δημοκρατικών οξύνετο συνεχώς. Ξυλοδαρμοί, τραυματισμοί, συλλήψεις βαθμοφόρων, καταλήψεις διοικήσεων.

Με αφορμή την αντικατάσταση του δημοκρατικού διοικητή ενός από τα τάγματα της 2ης Ταξιαρχίας, (Γ. Χατζησταυρή) οι φαντάροι εξεγέρθηκαν. Σε αντίδραση 150 περίπου βασιλόφρονες αξιωματικοί της Ταξιαρχίας υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους. Ο ταξίαρχος **Μπουρδάρας** προσπάθησε να αποφύγει τις εχθροπραξίες μεταφέροντας τους παραιτηθέντες στο στρατόπεδο Μπερτζ Αγιούμ στην Αίγυπτο. Η Ταξιαρχία έπεσε σε διάλυση. Η εξέγερση τελικά καταπνίγηκε από τους Άγγλους και στην δίκη που επακολούθησε, οι καταδίκες υπήρξαν βαριές και πολυάριθμες. Οπωσδήποτε όμως τα γεγονότα εκείνα ήσαν μία νίκη της **ΑΣΟ*** που επιτάχυνε τον πολιτικό εκδημοκρατισμό και διατήρησε ακέραιες τις ελπίδες της για την πραγματοποίηση των στόχων της.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η ΑΣΟ εμπνεόταν από αγωνιστικό πάθος και αντιφασιστική μαχητικότητα. Ένας στρατός όμως δεν μπορεί να σταθεί όταν οι φαντάροι ξυλοκοπούν, τραυματίζουν και δένουν τους αξιωματικούς τους. Ούτε ο ενθουσιασμός και ο επαναστατικός οίστρος αρκούν για να αναπληρώσουν τα επαγγελματικά στελέχη.

*Αντιφασιστική Στρατιωτική
Οργάνωση

Ν. Γρηγοριάδης
(Στρατηγός ΕΛΑΣ)

1943

15/3: Ο Γεώργιος Β΄ και ο Εμμ. Τσουδερός φθάνουν στο Κάιρο.
Α.Σ.Ο.

(Αντιφασιστική Στρατιωτική Οργάνωση)

Γιάννης Σαλλάς – Βασίλης Νεφελούδης (στέλεχος ΚΚΕ)

Ιδεολογική καθοδήγηση σε Ναυτικό & Αεροπορία.

Έκδοση εφημερίδας.

3/4/43: Ίδρυση **Ε.Α.Σ.** στο Κάιρο.

(Ελληνικός Απελευθερωτικός Σύνδεσμος)

Αριστερών αποχρώσεων. Πρόγραμμα: κοινός αντιφασιστικός αγώνας.

5/3: **Στάση της Β΄ Ταξιαρχίας** (Μπάαλ-Μπεκ, Λίβανος)

Επεισόδια μεταξύ βασιλοφρόνων και δημοκρατικών.

Οι Άγγλοι με το πλευρό των συντηρητικών.

Η Κυβέρνηση αντικατέστησε τους δημοκρατικούς αξιωματικούς. Οι στρατιώτες της ταξιαρχίας αρνήθηκαν να επιτρέψουν την περαιτέρω διείσδυση δεξιών αξιωματικών.

Α.Σ.Ο. – Κεραυνοβόλα συλλαμβάνει και αφοπλίζει τους φιλοβασιλικούς αξιωματικούς.

Εκτεταμένα επεισόδια, ξυλοδαρμοί.

Ο **Π. Κανελλόπουλος** με τη βοήθεια των Άγγλων

(9^η στρατιά) επιτυγχάνει τη σύλληψη των στασιαστών

Αξιωματικών και 150 απ' αυτούς κλείστηκαν στο στρατόπεδο Μπερτζ Αγιούμ (Συρία).

Στο Ναυτικό συλλαμβάνονται:

27 ναύτες «Ιέραξ»

38 >> από αντιτορπιλικά.

2 στασιαστές τουφεκίσθηκαν.

(*Ιδείτε σελίδα 174*)

Πολιτειακόν

Τις πρώτες ημέρες μετά την άφιξη της ελληνικής αντιπροσωπείας στο Κάιρο, τα πράγματα προχωρούσαν κατά τρόπον δυσάρεστον για τις υπηρεσίες του μυστικού πολέμου.

Οι Βρεταννοί πίστευαν ότι το «αγκάθι» του πολιτειακού πρέπει να φύγει από τη μέση, δια να προχωρήσουν ομαλά τα πράγματα στην Ελλάδα. Όμως οι εκπρόσωποι των κομμάτων υπογράφουν στις 17 Αυγούστου κοινή επιστολήν προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως στην οποίαν ετόνιζαν ότι *«παρίσταται ανάγκη να δηλωθή υπευθύνως ότι ο βασιλεύς δεν θέλει να επανέλθῃ εἰς τὴν Ελλάδα πρὶν ὁ λαός ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος»*.

Ἡ μεγάλη πλειοψηφία αξιωματικῶν καὶ οπλιτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Μέσης Ανατολῆς ἦταν ἐπίσης σύμφωνη με τὴν ἄποψιν αὐτὴν ποὺ ἐκδηλώνεται με κάθε τρόπο πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἀντιστάσεως.

Ὁ **Γεώργιος** ὁμως με τηλεγράφημα τοῦ πρὸς τοῦ **Τσώρτσιλλ** σημειώνει ὅτι:-

«κλίνει υπέρ τῆς ἰδέας νὰ συνεχίσει ἐπὶ τῶν γραμμῶν ποὺ εἶχαν συμφωνηθεῖ ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἀγγλίαν, δηλαδή, νὰ επανέλθῃ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ τοῦ. εἰς τὴν Ελλάδα ἔστω καὶ εἰάν μετὰ μικρὰν παρέλευσιν χρόνου ἀνεχώρει εἰς τὸ ἐξωτερικόν...»

Τ. Βουρνάς
(Ἱστορικός)

1943

4/7: Διάγγελμα του βασιλέως **Γεωργίου Β΄**:
 «Κλίνω υπέρ της ιδέας ότι πρέπει να επανέλθω επικεφαλής του στρατού μας!»
 (Ιδате σελίδα 176)

Η Συμφωνία του Καΐρου

10/8: Αντιστασιακές οργανώσεις φθάνουν από την Ελλάδα στο Καΐρο:
 Γεώργιος Εξηντάρης Πολιτικός εκπρόσωπος των
 Αστικών Κομμάτων

Ανδρέας Τζήμας	}	ΕΑΜ
Πέτρος Ρούσσοσ		
Ηλίας Τσιριμώκος		
Κ. Δεσποτόπουλος		
Κομνηνός Πυρομάγλου		ΕΔΕΣ
Γεώργιος Καρτάλης		ΕΚΚΑ
Eddie Myers		SOE

22/8: Υπογράφουν συμφωνία με τον Υπουργό
Π. Κανελλόπουλο για το Πολιτειακό. (Ιδате σελίδα 176)
 Ο Γεώργιος Β' εμφανίστηκε για λίγο με αγγλική στολή!
 Ο **Ε. Myers** μεταβαίνει στο Λονδίνο και ενημερώνει τον
Τσώρτσιλλ για την κατάσταση στην Ελλάδα.

4/9-22/10: **Αλωδεκάνησα**: Ανεπιτυχείς επιχειρήσεις των Συμμάχων,
 με συμμετοχή του ελληνικού ναυτικού, δια την κατάληψη
 νήσων που εξελίχθηκε σε φιάσκο.
 Απώλειες:
 Υποβρ. «Κατσώνης» (Β. Λάσκος)
 Αντιτ. «Βασ. Όλγα» (Γ. Μπλέσας)
 >> «Αδρίας» (Ι. Τούμπας)
 (Ιδате σελίδα 99)

Η εξέγερση του Απρίλη 1944

Η εξέγερση του Απρίλη 1944 στην Μέση Ανατολή υπήρξε μία δυσάρεστη έκπληξη για όλους όσους είχαν επωμιστεί το βάρος του πολέμου και ιδιαίτερα τους Σοβιετικούς οι οποίοι διεμήνυσαν την αντίθεσή τους προς μια ενέργεια που θα είχε αποτέλεσμα την αποδυνάμωση του αντιφασιστικού αγώνα. Η εξέγερση υπήρξε συνειδητή έκρηξη με κίνητρα ξεκαθαρισμένα και αγνά. Η ιδεολογία της ανταποκρίνονταν στις επιταγές της εποχής. Εθνική ενότητα. Αντι-ιμπεριαλισμός. Δημοκρατικές λαϊκές κατακτήσεις.

Δεν είχε όμως καμία πιθανότητα να επιτύχει και το μόνο σίγουρο αποτέλεσμα ήταν η διάλυση των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων και ο σχηματισμός των μονάδων των πραιτοριανών, που ήλθαν μαζί με τους Άγγλους στην Ελλάδα και επέβαλαν το εξαρτημένο καθεστώς.

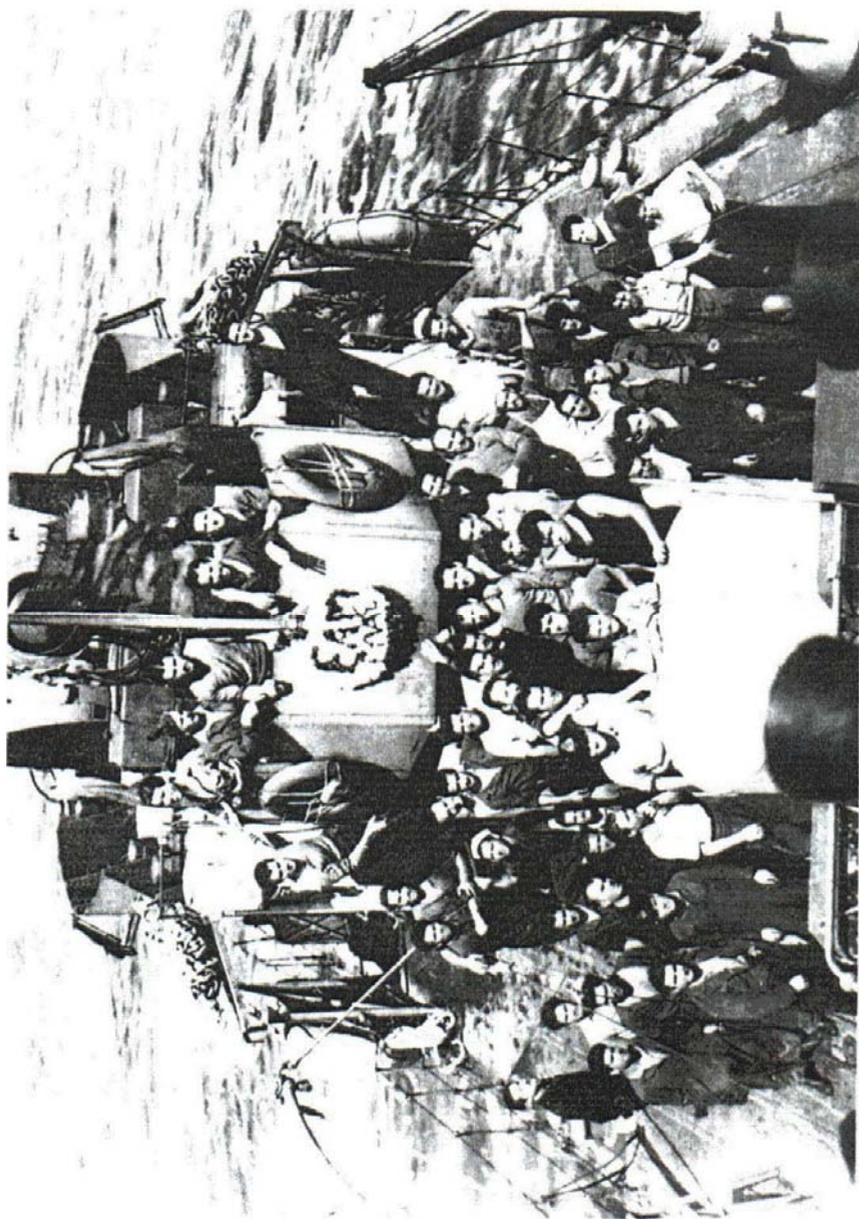
Η πάση θυσία επανάσταση έδειξε πανηγυρικά την ιδεολογική και την πολιτική ανεπάρκεια αυτών που την επιχείρησαν, οι δε μεθοδεύσεις τους αποδοκιμάστηκαν και από τους σοβιετικούς εκπροσώπους στον χώρο της Μέσης Ανατολής. Υπήρξε ενέργεια εκτός τόπου και χρόνου – χωρίς καμιά πιθανότητα μερικής ή ολικής επιτυχίας – χωρίς καμιά εφαρμογή της *«τέχνης του εφικτού»*. Κι οπωσδήποτε ήταν κάτι που δεν έπρεπε να γίνει. Ήταν με λίγα λόγια μία κίνηση *«εξτρεμιστική»*. Ο εξτρεμισμός όμως ποτέ δεν ωφελεί και πάντα βλάπτει.

Τ. Βουρνάς
(Ιστορικός)

1944

Κινήματα στο στρατό και το ναυτικό (ίδιατε σελίδα 178)

- 31/3: Ομάδα Αξιωματικών και στρατιωτών της 2^{ης} Ταξιαρχίας καταλαμβάνει πραξικοπηματικά το φρουραρχείο και το Γενικό Επιτελείο.
Επικεφαλής:
Βασίλης Νεφελούδης – Γιάννης Σαλλάς (Κ.Κ.Ε.).
- 5/3: - Επαναστατεί ο Στόλος στην **Αλεξάνδρεια**.
6 αντιτορπιλικά } 1600 άνδρες
1 κορβέτα }
- Επαναστατεί ο Στόλος στο **Πορτ Σάιντ**.
Θωρηκτό «Αβέρωφ» }
6 αντιτορπιλικά } 1000 άνδρες
1 υποβρύχιο }
- Από το αντιτορπιλικό «Πίνδος» πετούν τους αξιωματικούς στη θάλασσα!
Ο Ναύαρχος Α. Αλεξανδρής ενημερώνει την Κυβέρνηση στο Κάιρο.
- 4/4: - Επαναστατεί η **1^η Ταξιαρχία**.
Αιχμαλωτίζεται η διοίκηση.
1000 οργανωμένοι στρατιώτες.
- Ο Βρετανός στρατηγός Μπέρναρντ Πέϊτζετ διατάσσει τον αφοπλισμό της Ταξιαρχίας.
- 8/4: - Αρχίζει η πολιορκία της Ταξιαρχίας από Βρετανικό στρατό.
-

Η ανάπτυξη πολιτικών οργανώσεων στις Ένοπλες Δυνάμεις της Μέσης Ανατολής κορυφώθηκε με το κίνημα του Απριλίου 1944 που αποτέλεσε κατ'αρίτη για τη συνεργασία των αστικών πολιτικών δυνάμεων απέναντι στο ΕΑΜ. Στη φωτογραφία, ναύτες του αντιτορπιλλικού «Πίνδος», προσκεκλημένοι στο ΕΑΜ, εορτάζουν την πρωτομαγιά του 1944. Η φωτογραφία λήφθηκε έναν περίπου μήνα μετά την καταστολή του κινήματος της Μέσης Ανατολής, ενώ το «Πίνδος» δρασούταν στο Οργάν (Αθήνα, ΕΛΙΑ).

Η ανάπτυξη πολιτικών οργανώσεων στις Ένοπλες Δυνάμεις της Μέσης Ανατολής κορυφώθηκε με το κίνημα του Απριλίου 1944 που αποτέλεσε κατ'αρίτη για τη συνεργασία των αστικών πολιτικών δυνάμεων απέναντι στο ΕΑΜ. Στη φωτογραφία, ναύτες του αντιτορπιλλικού «Πίνδος», προσκεκλημένοι στο ΕΑΜ, εορτάζουν την πρωτομαγιά του 1944. Η φωτογραφία λήφθηκε έναν περίπου μήνα μετά την καταστολή του κινήματος της Μέσης Ανατολής, ενώ το «Πίνδος» δρασούταν στο Οργάν (Αθήνα, ΕΛΙΑ).

1944

Κινήματα στο στρατό και το ναυτικό (συνέχεια)

- 10/4: Ο Βασιλεύς **Γεώργιος** μεταβαίνει στο Κάιρο
Αναλαμβάνει πρωθυπουργός ο **Σ. Βενιζέλος**
Υπουργοί: Προνοίας: Ι. Δεμέστιχας
Εργασίας: Εμ. Τζανακάκης
Άμυνας: Β. Καραπαναγιώτης
- 15/4: Ο **Γ. Παπανδρέου** φθάνει στο Κάιρο
- 24/4: Ναύαρχος Canningham: «*Θα βυθίσω τα πλοία!*»!
Ο Ναύαρχος **Π. Βούλγαρης** με 180 κομάντος κάνει
έφοδο και καταλαμβάνει τα πλοία «*Αίας*», «*Ιέραξ*»,
«*Σαχτούρης*» με αεροπορική κάλυψη.
Παράδοση 1^{ης} Ταξιαρχίας στους Βρετανούς
11 Ν - 30 Τρ.
Παραδίδονται και τα επαναστατημένα σκάφη στο
Πορτ Σάϊντ.

Αφοπλισμός των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων.
Εγκλεισμός 9.000 ανδρών σε στρατόπεδα
συγκεντρώσεως στη Λιβύη και Ερυθραία!
Εκκαθαρίσεις και βαρύτατες ποινές (18 εις θάνατον!).

-
- 27/4: Αναλαμβάνει πρωθυπουργός ο **Γ. Παπανδρέου**
Με υποστήριξη του Jan Smuts (Πρωθυπουργός S.A.)
και του Lincoln Mc Veagh (Πρέσβης U.S.A.)
Δημιουργία 3^{ης} **Ορεινής Ταξιαρχίας** σαν πυρήνας
του μελλοντικού στρατού.
Ο **Ιερός Λόχος** γίνεται Σύνταγμα.
-

Η Διάσκεψη του Λιβάνου 17/5 - 20/5/44

Σε όλη τη διάρκειά του, το συνέδριο είχε διαιρεθεί σε δύο στρατόπεδα. Στο Εαμικό και στο Αντιστασιακό. Η επανάσταση και η αντεπανάσταση βρήκαν ακόμα ένα πεδίο αναμέτρησης. Η απομονωμένη και παγιδευμένη αντιπροσωπία της αριστεράς δέχονταν συγκεντρωμένα πυρά από παντού. Και το αποτέλεσμα ήταν να κάνει υποχωρήσεις και παραχωρήσεις που ξέφευγαν αισθητά από τα πλαίσια τα οποία της καθόρισε η ΠΕΕΑ όταν αναχώρησε από την Ελλάδα.

Προηγουμένως όμως οι αντιπρόσωποι της αριστεράς αντιμετώπισαν το δίλημμα: Ή να φύγουν ή να παραχωρήσουν. Το να φύγουν σήμαινε πως αναλαμβάνουν την ευθύνη να ματαιωθεί η εθνική ενότητα, αλλά και να έλθουν αντιμέτωποι προς την συμμαχική ενότητα.

Για να σιγουρευτούν απόλυτα ότι το αποτέλεσμα της διάσκεψης θα ανταποκρινόταν στις βρετανικές προσδοκίες ο **Λήπερ** διάλεξε σαν τόπο το απομακρυσμένο Ντουρ Εσ-Σάουερ στο Λίβανο. Όπως ήσαν απομονωμένοι, προτίμησαν να κάνουν παραχωρήσεις... Έμενε το ερώτημα αν η Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ ήταν διατεθειμένη να υποταχθεί στους Βρετανούς και το κατεστημένο.

Η ιστορική εκείνη απόφαση της ηγεσίας των βουνών επισκοπείται από δύο πλευρές. Όσοι πιστεύουν τότε και τώρα ότι η συνένωση όλων των δυνάμεων του λαού για τον κοινό αγώνα αποτελούσε το μοναδικό εθνικό δρόμο, δεν μπορούν παρά να την επικροτήσουν σαν υπέρτατη πατριωτική πράξη.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1944

17/5-20/5: Διάσκεψη του Λιβάνου (Ίδατε σελίδα 182)

Πρωθυπουργός: Γ. Παπανδρέου
Π.Ε.Ε.Α.: (Γ. Σβώλος, Ν. Ασκούτσης,
Α. Αγγελόπουλος)
Ε.Α.Μ.: Μ. Πορφυρογένης– Δ. Στρατής
Κ.Κ.Ε.: Π. Ρούσσος
Ε.Λ.Α.Σ.: Στ. Σαράφης
Ε.Δ.Ε.Σ.: Κ. Πυρομάγλου

Κόμματα: Φιλελευθέρων
Λαϊκό
Εθνικό Λαϊκό
Εθνικό Ενωτικό
Αγροτικό
Ένωση Αριστερών
Ε.Κ.Κ.Α.
Πρέσβης U.K. Reginald Leeper

} Έκπληξη!
Συμμετέχουν και
αντιπροσωπείες
«Εθνικών Δυναμικών
Οργανώσεων» Αθηνών (?)

Αποφάσεις: 1) Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας.
2) Διενέργεια Δημοψηφίσματος.
3) Απαλλαγή από τρομοκρατία (?)
4) Στηλίτευση στασιαστών.
5) Αύξηση ροής εφοδίων.
6) Κυρώσεις κατά προδοτών.
7) Ανόρθωση οικονομίας.
8) Ικανοποίηση εθνικών δικαίων.
9) Ανασύνταξη των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΔΙΕΘΝΗ

6/6: Απόβαση Συμμάχων στη **Νορμανδία**.

Γ. Παπανδρέου (1888-1968)

Πολιτικός, στενός συνεργάτης του **Ελ. Βενιζέλου**. Απεφοίτησε από τη Νομική Σχολή και συνέχισε τις σπουδές στην Γερμανία (Πολιτικές Επιστήμες). Ως βουλευτής Λέσβου ανέλαβε το Υπουργείον Παιδείας στην πανίσχυρη κυβέρνηση Βενιζέλου 1928-32 και απέδωσε κολοσσιαίο έργο. Υπήρξε ένας από τους εξοχότερους ρήτορες του Κοινοβουλίου. Κατά τη δικτατορία Μεταξά εκτοπίσθηκε αρχικά στα Κύθηρα και μετά στην Άνδρο. Τα πρώτα χρόνια της Κατοχής μετέσχε σε κινήσεις για την οργάνωση ενιαίας Εθνικής Αντίστασης διατηρώντας επαφές με την εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση.

Τον Απρίλιο του 1944 κατόρθωσε να δραπετεύσει από την Ελλάδα και, κάτω από μισηστορηματικές συνθήκες, να φθάσει στο Τσεσμέ και επ' εκεί να προωθηθεί στο Κάϊρο «ως σταυροφόρος της εθνικής ενώσεως των Ελλήνων». Λίγες μέρες αργότερα έλαβε εντολή σχηματισμού εξόριστης κυβέρνησης στην οποία περιέλαβε και έξι υπουργούς της **Π.Ε.Ε.Α.** (ίδατε σελίδα 185).

Συνέβαλε στη σύγκληση του Συνεδρίου του Λιβάνου με στόχο τη δημιουργία εθνικής ελληνικής κυβέρνησης γενικής αποδοχής. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ο αρχιτέκτονας της τελικής συμφωνίας που προέβλεπε κυρίως τη συνέχιση του πολέμου κατά του Άξονα της Ελλάδας σε σύμπραξη με τους Συμμάχους. Επίσης προήδρευσε στη «*Συμφωνία της Καζέρτας*» όπου αποφασίστηκε η συμμετοχή των Άγγλων στα δρώμενα στην Ελλάδα.

1944

2/9: Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου
(με συμμετοχή Π.Ε.Ε.Α.)

Αλ. Σβώλος	Οικονομικών
Γ. Ζεύγος	Γεωργίας
Μ. Πορφυρογένης	Εργασίας
Ηλ. Τσιριμώκος	Εθν. Οικονομίας
Ν. Ασκούτσης	Δημ. Έργων
Αγ. Αγγελόπουλος	Υφ. Οικονομικών

ΣΗΜ.: Το ζήτημα της αρχηγίας των ενόπλων δυνάμεων μετά πολλές ταλαντεύσεις ανατέθηκε στον εκλεκτό των Άγγλων Έλληνα στρατηγό **Π. Σπηλιωτόπουλο** (και όχι τον στρατηγό **Αλ. Οθωναίο** που ζήτησε η Π.Ε.Ε.Α.) και τον Άγγλο στρατηγό **Ρόναλντ Σκόμπυ**.

11/9: Εξυγίανση της δραχμής. Νόμος 18/1944 «περί νομισματικής σταθερότητας»

7/9: Η Κυβέρνηση μεταφέρεται στην Ιταλία (Σαλέρνο)

14-21/9: Μάχη του Ρίμινι
Συμμετέχει και η Ορεινή Ταξιαρχία.
Διοικητής: Θρασ. Τσακαλώτος
116 Ν - 321 Τρ.

15/9: Διάλυση της Π.Ε.Ε.Α.
Μετά τη συμμετοχή με έξη Υπουργούς στην Κυβέρνηση, ο **Αλεξ. Σβώλος** έκρινε ότι επετελέσθη το έργο της.

Η Συμφωνία της Καζέρτας

24/9 - 26/9/1944

Η συμφωνία της Καζέρτας είχε σκοπό να προετοιμάσει την ειρηνική απελευθέρωση της χώρας, στην πραγματικότητα όμως έβαζε τις βάσεις για μια νέα κατοχή της. Με την υπογραφή της ηγεσίας του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ προωθούσε ουσιαστικά την αποκατάσταση του προπολεμικού ολιγαρχικού καθεστώτος της χώρας. Η Καζέρτα είναι η παγιά στην οποία οι Άγγλοι οδήγησαν το **ΚΚΕ** και το **ΕΑΜ**...

Η λαθεμένη στάση της ηγεσίας του ΚΚΕ μπορεί να ερμηνευθεί μόνο από την υπακοή στη Μόσχα. Η απίστευτη πολιτική αφέλεια της μη κομμουνιστικής ηγεσίας του ΕΑΜ είναι δύσκολο να κατανοηθεί... Η συμφωνία της Καζέρτας έχει επικριθεί δριμύτατα από πολλούς της αριστεράς. Ανοίγει ο δρόμος για την υποταγή της αντίστασης στους Άγγλους που τελειώσε με πλήρη ήττα. Με την αναγνώριση Άγγλου αρχιστρατήγου **R. Scobbie** ως διοικητή των συμμαχικών δυνάμεων στην Ελλάδα και την απαγόρευση του ΕΛΑΣ να θίξει την πρωτεύουσα γίναν δύο τεράστιες παραχωρήσεις χωρίς αντάλλαγμα από το εαμικό κίνημα.

Στην πραγματικότητα όμως η συμφωνία της Καζέρτας ήταν συνέχεια και συνέπεια της «*Συμφωνίας του Λιβάνου*», η οποία οπωσδήποτε ήταν κάτι το αναπόφευκτο. Και δεν ξέρουμε τι θα συνέβαινε αν ο **Σαράφης** αποχωρούσε χωρίς να υπογράψει.

Χάινς Ρίχτερ
(Ιστορικός)

1944

24/9-26/9/44: **Συμφωνία της Καζέρτας** (Ιδαιτε σελίδα 186)

Παρεκάθησαν: Henry Wilson: Βρεταννός στρατηγός
Harold Mc Millan: Υπουργός
Γεώργιος Παπανδρέου: } Ελληνική Κυβέρνηση
Αλέξανδρος Σβώλος: }
Ιωάννης Ζεύγος: }

Στέφανος Σαράφης (ΕΛΑΣ)

Ναπολέον Ζέρβας (ΕΔΕΣ)

Συμφωνήθηκαν:

- α) Οι Ανταρτικές δυνάμεις τίθενται υπό τις διαταγές της Ελληνικής Κυβέρνησης.
- β) Ανώτατος Στρατηγός ο Βρεταννός Ronald Scobbie.
- γ) Απόπειρα Μονάδων να πάρουν την αρχή στα χέρια τους απαγορεύεται.
- δ) Αθήνα: Καμμιά ενέργεια εκτός των διαταγών του στρατηγού Scobbie.
- ε) Ν. Ζέρβας: Δράση στην Ήπειρο.
Στ. Σαράφης: Δράση στην υπόλοιπη Ελλάδα.
(εξαίρεση: Αττική, Πελοπόννησο).

Ζεύγος: «Αν δεν υπογράψουμε τη συμφωνία θα ναυαγήσει η εθνική ενότητα. Για μια τέτοια ενέργεια εγώ δεν έχω δικαιοδοσία».

18/10: Η Ελληνική Κυβέρνηση φθάνει στην Ελλάδα.

Γράμμα από τό Μέτωπο

Πνέμα γυμνό! Εὐωδιά σπαθιοῦ πλυμένου
μέσ στ' ἄχαρο αἶμα τῶν ὀχτρῶνε! Νίκη,
νίκη στά σκιάχτρα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Τρόμος,
ναί, τρόμος στά φαντάσματα!...

Ἡ Ἑλλάδα

θέ νά γυρίσει νά βρεῖ τήν Ἑλλάδα!

Ἄγγελος Σικελιανός
(Ποιητής)

ΕΜΦΥΛΙΟΣ

*Truth is the first casualty
to any war.*

*Η αλήθεια είναι το πρώτο θύμα
σε κάθε πόλεμο*

(Αγγλική ρήση)

- 20/1 **Καλαμάτα**
Συμμορία του ακροδεξιού Ευάγγελου Μαγγανά.
«*Εθνικόφρονες Ομάδες Μεσσηνίας*» (ΕΟΜ).
1.000 ένοπλοι.
Επιτίθενται σε καφενείο της πόλης όπου σύχναζαν
αριστερά, συλλαμβάνει 80 ομήρους και εκτελεί
14 στελέχη του ΚΚΕ.
- 12/2 **Β΄ Ολομέλεια Κ.Κ.Ε. - Αθήνα**
Ο Ν. Ζαχαριάδης αποφασίζει:
- Αποχή από τις εκλογές.
- Να προχωρήσει σε «*ένοπλη λαϊκή πάλη*».
το αργότερο μέχρι το πρώτο δεκαήμερο του
Μαρτίου (Σχέδιο: Μακρίδη)
- Β. Μπαρτζώτας: Η απόφαση για ανάπτυξη ένοπλου
αγώνα ήταν το μεγάλο λάθος της ζωής του Ν. Ζαχαριάδη.
Δεν είχε συνειδητοποιήσει τη σημασία της συγκρότησης
του 6^{ου} στόλου των Η.Π.Α. στην Μεσόγειο (1/2/46).
- 10/3 Νέος Βρεταννός πρέσβης ο Clifford Norton.
- 30/3 **Λιτόχωρο (Πιερία)**
Αφεταιρία του Εμφυλίου Πολέμου.
Επίθεση σε σταθμό χωροφυλακής,
διατεταγμένη από τα επίσημα όργανα.
Θωμάς Λιόλιος («Μπαρούτας»)
100 οπλισμένοι αντάρτες με όλμους και
χειροβομβίδες.
Συμπλοκή μιας ώρας και αποχώρηση.
8 Νεκροί. Κάηκε το κτίριο.
- 27/3-14/4 **Συνέδριο στην Πράγα**
Κομμουνιστικών Κομμάτων.
Μετέχει και ο Ν. Ζαχαριάδης.
Στην επιστροφή πέρασε από το **Μπούλκες**
(Γιουγκοσλαβία), όπου συνεννοήθηκε με τη
Γιουγκοσλαβική ηγεσία και τον **Τίτο** για την
οργάνωση στρατοπέδων εκπαίδευσης ανταρτών.
-

Αποχή

Η απόφαση για αποχή από τις εκλογές του Μαρτίου 1946 από το **ΚΚΕ**, κρίθηκε και επικρίθηκε σε κατοπινά κομματικά σώματα με δριμύτατα χαρακτηριστική που δείχνει όλη τη διαμετρική αστάθεια της πολιτικής γραμμής της Αριστεράς μετά τα Δεκεμβριανά.

Σήμερα είναι ιστορικά διακριβωμένο ότι η αποχή επιβλήθηκε από τον **Ζαχαριάδη**, παρά τις αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν. Έχει επίσης διευκρινισθεί, από σχετικές υπεύθυνες δηλώσεις και άρθρα των πρωταγωνιστών εκείνης της εποχής, ότι αντίθετοι στην απόφαση για την αποχή, που υπήρξε το αποφασιστικότερο έναυσμα του εμφυλίου πολέμου, ήταν σημαντικές προσωπικότητες της Αριστεράς όπως ο **Δ. Παρτσαλίδης** και ο Γ. Σιάντος.

Επίσης η **ΕΣΣΔ** δια του **Μολότωφ** συμβούλευσε το ΚΚΕ να λάβει μέρος στις εκλογές. Υποδείξεις για τη συμμετοχή στις εκλογές της Αριστεράς είχαν κάνει και οι αρχηγοί των κομμουνιστικών κομμάτων της Γαλλίας και Ιταλίας πιστεύοντας ότι η Ευρώπη είχε ανάγκη μίας μακράς περιόδου δημοκρατικής νομιμότητας για την ανοικοδόμηση των ερειπίων του πολέμου.

Η αποχή των κομμάτων της Αριστεράς είχε ως άμεσο και κύριο στόχο να αμφισβητήσει και να αποδυναμώσει την νομιμοποιητική αξία του εκλογικού αποτελέσματος. Ειδικότερα όσον αφορά το ΚΚΕ η απόφαση για αποχή απέρρεε κυρίως από τον γενικότερο προβληματισμό για το ενδεχόμενο μίας επικείμενης ένοπλης αντιπαράθεσης.

Τ. Βουρνάς
(Ιστορικός)

1946

31/3

Βουλευτικές εκλογές

Απλή αναλογική.
Εγγεγραμμένοι 2.195.150.
206 Λαϊκό Κόμμα
48 Φιλελεύθεροι (Σοφούλης)
68 ΕΠΕ (Βενιζέλος, Παπανδρέου, Κανελλόπουλος)
20 ΕΚΕ (Ν. Ζέρβας)
12 Λοιποί

354 = (1.117.000)

Αποχή: 1.078.150! **(49%)** ! (Ιδате σελίδα 192)
(AMFOGE* – 1200 παρατηρητές
των εκλογών)

14/4

Πρωθυπουργός ο **Π. Πουλίτσας**
Σύμβουλος Επικρατείας
Ακαδημαϊκός
Υπηρεσιακή κυβέρνηση 14 ημερών

17/4

Πύλος
Ομάδα 150 ανδρών βαριά οπλισμένων του
ακροδεξιού Ευάγγελου Μαγγανά περικυκλώνει την
πόλη και απαγάγει από το Αστυνομικό Τμήμα τρεις
κρατούμενους κομμουνιστές τους οποίους εκτελεί.
ΣΗΜ.: Ο Μαγγανάς συνελήφθη από τη Χωροφυλακή
στις 21/5/46 και κλείστηκε στις φυλακές Αβέρωφ.
Αργότερα αποφυλακίστηκε βάσει των νέων νόμων
επιεικειάς...

* Allied Mission for observation of Greek elections.

Βουλή – Γ΄ Ψήφισμα

Μέσα στη σχεδιοποίηση του κλίματος της τρομοκρατίας, την πρώτη θέση κατέλαβε το λεγόμενο «Ψήφισμα Γ'», ή όπως επίσημα τιτλοφορήθηκε «*Περί εκτάκτων μέτρων κατά των επιβουλευομένων την δημόσιαν τάξιν και την ακεραιότητα του κράτους*»:

Το Γ΄ Ψήφισμα περιλάμβανε αυστηρότατες διατάξεις:

- Απειλή επιβολής θανατικής ποινής σε όσους απεργάζονται απόσπαση εδάφους ή αυτονόμηση τμήματος της ελληνικής επικράτειας.
- Ομοίως θανατική ποινή στους αρχηγούς ή ηθικούς αυτουργούς στη συγκρότηση ομάδων εναντίον κρατικών οργάνων, αστυνομίας ακόμη και της Εκκλησίας.
- Τιμωρούνταν αυστηρά οι πρωταίτιοι παρανόμων ανοικτών συγκεντρώσεων.
- Σημαντικοί περιορισμοί στις απεργίες.
- Επιτρεπόταν η κατ' οίκον έρευνα από την αστυνομία ακόμα και τη νύχτα, για την ανεύρεση οπλισμού ή τη σύλληψη διωκομένων (άρθρο 9).
- Απαγόρευση κυκλοφορίας ορισμένες νυκτερινές ώρες.
- Νομιμοποίηση κράτησης υπόπτων χωρίς ένταλμα

Η υιοθέτηση του Γ΄ Ψηφίσματος αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο του νομικού πλέγματος που είχε χαρακτηριστεί ως «*Παρασύνταγμα*» και διατηρήθηκε επί μακρόν και μετά το τέλος του Εμφυλίου. Ουσιαστικά έθετε την Αριστερά στο περιθώριο του νόμου και προέβλεπε την διοικητική εκτόπιση και την θανατική καταδίκη για μια σειρά αδικημάτων

1946

18/4

Πρωθυπουργός ο **Κ. Τσαλδάρης**
Αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος.

Υπουργοί:

Συντονισμού	Σ. Στεφανόπουλος
Οικονομικών	Δ. Χέλμης
Παιδείας	Α. Παπαδήμος
Εργασίας	Α. Στράτος
Δικαιοσύνης	Π. Χατζηπάνος
Δημ. Τάξεως	Π. Κανελλόπουλος

6/7

Βουλή Γ΄ Ψήφισμα (19 άρθρα)

(*Ίδατε σελίδα 194*)

Αντικομμουνιστικοί Νόμοι:

509/47 } Περὶ εκτάκτων μέτρων
511/47 }

Άρθρον 10

- Απαγόρευση βραδινής κυκλοφορίας.
- Κατ' οίκον έρευνα της αστυνομίας.
- Καταδικάζεται «πάσα πράξις σκοπούσα την άμυνα και την ασφάλεια».
- Θανατική ποινή.
- Προσωποκρατήσεις χωρίς ένταλμα.
- Σύστασις εκτάκτων στρατοδικείων.

5/7

Ποντοκερασιά (Κιλκίς)

Στρατός: Λόχος προκαλύψεως. Αντάρτες και χωρικοί κατέλαβαν τον καταυλισμό και τον πυρπόλησαν.

40 στρατιώτες προσχώρησαν στον ΕΛΑΣ.

7 νεκροί. Ο λοχαγός Στεφάνου τραυματίζεται.

Το επεισόδιο αποκαλύπτει πόσο ήταν διαβρωμένος ο στρατός. Εκτελέστηκαν από το Στρατοδικείο δέκα άτομα.

Στρατόπεδο Μπούκλες

Μετά την Συμφωνία της Βάρκιζας πολλά στελέχη του **ΕΛΑΣ** που περνούσαν τα σύνορα της Γιουγκοσλαβίας (5.000 – 6.000 σε πρώτη φάση), κατέληγαν στο περιώνυμο στρατόπεδο **Μπούκλες** της Γιουγκοσλαβίας.

Στην αρχική φάση της ύπαρξής του, το Μπούκλες λειτούργησε σαν στρατόπεδο προσφύγων με σκληρή πειθαρχία. Προοδευτικά απέβη κέντρο πολιτικής και στρατιωτικής εκπαίδευσης και φυτώριο μαχητών του **ΔΣΕ**. Ο Γ. Ιωαννίδης μαζί με τον Μ. Πεκτασιδή ανέλαβαν την εποπτεία του στρατοπέδου. Οι εκπαιδευόμενοι άρχισαν να χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς σκοπούς μόνον όταν η ηγεσία του ΚΚΕ κατέληξε ότι δεν μπορούσε να συνεχισθεί ο «*μονόπλευρος εμφύλιος πόλεμος*» που είχε εξαπολύσει το κράτος και το παρακράτος εναντίον του εαμικού λαού χωρίς ανάλογη απάντηση.

Εκείνο όμως που είναι άγνωστο στους περισσότερους Έλληνες είναι ότι στο Μπούκλες γράφτηκε μια από τις πιο θλιβερές σελίδες ενδοοικογενειακού αλληλοσπαραγμού των κομμουνιστών, μια τραγωδία εν πολλοίς άγνωστη, που θύμιζε γνήσιες σταλινικές εποχές.

Οι αντιδρώντες προπηλακίζονταν και απομονώνονταν. Άρχισαν δολοφονίες ατίθασων παλαιών Ελασιτών. Το Μπούκλες είχε ζηλέψει την δόξα των ναζιστικών στρατοπέδων. Οι «*εκκαθαρισθέντες*» ήταν παλιοί αγωνιστές του ΕΛΑΣ, επικίνδυνοι λόγω της νοοτροπίας τους!

1946

11/8:

Πλατύκαμπος (Βόλος)

Δολοφονία του Κώστα Βιδάλη συντάκτη του «Ριζοσπάστη» από ομάδα ακροδεξιών τρομοκρατών. Ο δημοσιογράφος επιζητούσε μια συνέντευξη – σοκ με τον διαβόητο Γρηγόρη Σούρλα εμφανιζόμενος ως ανταποκριτής του περιοδικού "Life". Αργότερα ο ίδιος αρνήθηκε διαρρήδην την ενοχή του παραθέτοντας σωρεία επιχειρημάτων.

24/8

Συμβούλιο Ασφαλείας Ο.Η.Ε.

Ουκρανική καταγγελία (!)

Στα Βαλκάνια η ελληνική πολιτική θέτει σε κίνδυνο την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια (άρθρον 34).

Ουκρανός Υπουργός: D. Minuilsky απαίτησε να ληφθούν μέτρα για την αποσόβηση αυτής της απειλής!

Η.Π.Α. Η καταγγελία είναι διανοητικά ανέντιμη και επιπόλαιη. Προτείνουν να σταλεί διερευνητική ομάδα για να εξετάσει επιτοπίως το θέμα.

Ε.Σ.Σ.Δ. Προειδοποίηση του υπουργού Andrei Gromyko ότι θα προβάλλει veto στην διερευνητική αποστολή.

Συνεδρίαση 20/9-11/10/46

Η καταγγελία δεν προωθήθηκε διότι οι απόψεις κατέληγαν σε αδιέξοδο.

Μάρκος Βαφειάδης

Ο Μάρκος Βαφειάδης ήταν παλιός κομμουνιστής με πείρα οργανωτική αλλά και στρατιωτική. Κρίθηκε ο καταλληλότερος για να ηγηθεί της νέας αντάρτικης εξόρμησης. Καπνεργάτης από την Θεοδοσία του Εύξεινου Πόντου ήταν τότε σαράντα χρονών, στην πλήρη ωριμότητά του και την επαναστατική του απόδοση. Το 1936 πιάστηκε από την δικτατορία Μεταξά και εκτοπίστηκε στην Γαύδο, νοτίως της Κρήτης. Δραπέτευσε το 1941 και διορίστηκε πολιτικός καθοδηγητής της 10^{ης} Μεραρχίας του **ΕΛΑΣ**.

Το καλοκαίρι του 1944 γίνεται καπετάνιος της Ομάδας Μεραρχιών Μακεδονίας με στρατιωτικό διοικητή τον **Ευρ. Μπακιρτζή**. Δεν έλαβε μέρος στα Δεκεμβριανά.

Μετά την Γ΄ Ολομέλεια (9/46) έγινε μέλος του Πολιτικού Γραφείου του Κ.Κ.Ε. και ανακοινώθηκε η ίδρυση του Γενικού Αρχηγείου του **ΔΣΕ** με επικεφαλής τον ίδιο. Ο σχηματισμός του Αρχηγείου έδωσε πλέον την εικόνα ότι ο εμφύλιος είχε γίνει αποδεκτός ως λύση οριστικά από την Αριστερά, η οποία ταλαντευόταν μεταξύ των συνθημάτων συμφιλίωσης και του όπλου παρά πόδα.

Αν παλαιότερη διαφωνία του με τον **Αρη Βελουχιώτη** τον προώθησε σε ανώτατα στρατιωτικά και πολιτικά αξιώματα στον ΔΣΕ, η διαφωνία του με τον **Ν.Ζαχαριάδη** για ζητήματα στρατιγικής τον οδήγησε στα τέλη Αυγούστου 1948, στην απομάκρυνση του από τα αξιώματα αυτά και την καθαίρεσή του από το ΚΚΕ στο τέλος του Εμφυλίου πολέμου.

Χάγκεν Φλάϊσερ
(Ιστορικός)

1946

1/9

Δημοψήφισμα

Εψήφισαν:

Βασιλεία 1.342.492 **68,3%**

Δημοκρατία 182.310

Λευκά 342.500

1.867.302

28/9

Ξένοι παρατηρητές διεπίστωσαν μια αθέμιτη επιρροή της κυβερνήσεως υπέρ του Βασιλέα. Επιστρέφει ο **Γεώργιος Β΄**. (Ίδατε σελίδα 214) Πανίσχυρος και αδιαμφισβήτητος. Αρχηγός όλων των «*Εθνικοφρόνων*».

21/9

Δεσκάτη (Γρεβενά)

Κατάληψη από τους αντάρτες (Αλέκος Ρώσιος). Αφαιρούν τον οπλισμό του λόχου του στρατού. Κατοχή 24 ωρών – 47 Ν. Το σχέδιο ήταν τολμηρό και καλά μελετημένο.

2/10

Νάουσα

Είσοδος ανταρτών στην πόλη. Οδομαχίες με χωροφυλακή. Πυρπόληση σπιτιών εθνικιστών συλλήψεις και εκτελέσεις. Αναταραχή στην κυβέρνηση.

28/10

Τσούκα (Αντιχασιά)

Σύσκεψη των καπεταναίων Αποφασιστικής σημασίας σχέδια. Το αντάρτικο παίρνει οριστική μορφή. Ιδρύεται το Γενικό Αρχηγείο Ανταρτών. Εκλέγεται αρχηγός ο **Μάρκος Βαφειάδης**. (Ίδατε σελίδα 198)

Επιτροπή Έρευνας

Στην έδρα του Συμβουλίου Ασφαλείας στη Νέα Υόρκη ο πρωθυπουργός **Κ. Τσαλδάρης** έδωσε μάχη για την συγκρότηση «*Επιτροπής Έρευνας*» για την κατάσταση στην Ελλάδα. Ψύχραιμος και μαχητής ο πρωθυπουργός της Ελλάδας αντιμετώπισε και τις προσωπικές επιθέσεις των Σοβιετικών και των δορυφόρων τους. Η πρόταση έγινε δεκτή από την πλειοψηφία των μελών αλλά οι Σοβιετικοί χρησιμοποίησαν το βέτο (veto). Την 19-12-1946 που συζητήθηκε εκ νέου το θέμα ο εκπρόσωπος της **ΕΣΣΔ Γκρομύκο** σήκωσε το χέρι και ψήφισε «**Ναι**». Μετά από πολύμηνες απογοητεύσεις η Ελλάδα κέρδιζε για πρώτη φορά μια νίκη σε διεθνές επίπεδο. Η επιτροπή έλαβε την ονομασία United Nations Special Committee on the Balkans και έλαβε εντολή να βρίσκεται στην Ελλάδα στα τέλη Ιανουαρίου 1947.

Την Επιτροπή αποτελούσαν αντιπρόσωποι των ένδεκα χωρών που μετείχαν στο Συμβούλιο Ασφαλείας και ευθύς μετά την εγκατάστασή τους άρχισαν να δέχονται επιτροπές στο ξενοδοχείο τους. Στο διάστημα αυτό κορυφώθηκε η προσπάθεια της Αριστεράς να επηρεάσει το έργο της Επιτροπής, επωφελούμενη και από το γεγονός ότι αποτελείτο από υπαλλήλους με σαφή φιλοαριστερά τοποθέτηση. Οι πλείστοι των μαρτύρων που προσήλθαν να καταθέσουν στην Επιτροπή προέρχονταν από το χώρο της ευρύτερης Αριστεράς.

Οι εργασίες της επιτροπής – με έδρα την Θεσσαλονίκη – διήρκεσαν μέχρι τα μέσα Ιουλίου. Στις 23/7/47 εξέδωσαν πόρισμα ότι η Γιουγκοσλαβία, η Βουλγαρία και η Αλβανία βοηθούν τον **ΔΣΕ**.

1946

Στρατοδικεία

Δημιουργούνται ένδεκα έκτακτα Στρατοδικεία:

Θεσσαλονίκη, Γιαννιτσά, Κιλκίς, Σέρρες, Δράμα, Ξάνθη, Αλεξανδρούπολη, Γιάννινα, Κοζάνη, Φλώρινα, Λάρισα. Οι αποφάσεις τους θα ήσαν τελεσίδικες δίχως να χωρεί κανένα ένδικο μέσο.

(Καλοκαίρι 1946: Εκτελούνται 200 καταδικασθέντες). Η ανταπόδοση από την αριστερά ήταν αναπόφευκτη.

29/7-15/10

Διάσκεψη Ειρήνης Ο.Η.Ε. (Παρίσι)

Ελληνικά αιτήματα:

- Αναδιάρθρωση των συνόρων (Βόρειος Ήπειρος).
- Μεταφορά του πληθυσμού.
- Αποζημιώσεις.

Σθεναρή σοβιετική αντίρρηση (Μολότωφ).

Παραχωρούνται μόνον τα **Δωδεκάνησα**.

Χορηγήθηκε δάνειο 26 εκ. δολαρίων από την American Import – Export Bank.

Συνθήκη ειρήνης με την Ιταλία.

ΣΗΜ.: Όταν ο Πρωθυπουργός **Τσαλδάρης** ζήτησε από τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ **Τζέιμς Μπερνς** να υποστηρίξει τις διεκδικήσεις μας εκείνος αρνήθηκε...

Ο Άγγλος υπουργός **Έρνεστ Μπέβιν** εξέφρασε την ελπίδα ότι στο Συνέδριο οι ελληνικές διεκδικήσεις θ' *αντιμετωπισθούν με «πνεύμα δικαιοσύνης»...* (*fair hearing!*) Αποθέωση της αγγλοσαξονικής υποκρισίας!

Σύσκεψη οπλαρχηγών

Στις 28 Οκτωβρίου του '46 ο **Μάρκος Βαφειάδης**, μετά την ανά του αρχηγείου το ΔΣΕ κάλεσε σε μια προκαταρκτική σύσκεψη τους καπετάνιους των διάφορων αρχηγείων σε χωριό των Χασίων. Οι πληροφορίες έφεραν τον Βαφειάδη να έχει προηγουμένως επισκεφθεί το στρατόπεδο **Μπούλκες** της Γιουγκοσλαβίας και να έχει οργανώσει τη συστηματική κάθοδο υποψήφιων ανταρτών στην Ελλάδα. Στη σύσκεψη αποφασίσθηκε η χρησιμοποίηση ανταρτών από διάφορα Αρχηγεία στις διάφορες υποθέσεις, ώστε να εξασφαλίζεται μεγαλύτερος όγκος επιτιθέμενων – τακτική που για πολύ καιρό θα εφαρμόζεται από το καινούριο αντάρτικο.

Δόθηκε εντολή στον καπετάν Μπέλη - γνωστό για την τραχύτητα του από τον ΕΛΑΣ της Κατοχής στην περιφέρεια Δομοκού - να εισδύσει στη Ρούμελη και να θέσει πόδα στην Οίτη. Ήταν μια κίνηση για να εμφανιστεί το αντάρτικο δεν δρα μόνον κοντά στα βόρεια σύνορα.

Οι κινήσεις αυτές του Βαφειάδη έδειχναν ότι επείγεται να δώσει στο αντάρτικο οριστικό μορφή πριν μπει ο χειμώνας. Είχε υπερκεράσει τους δισταγμούς του **Ζαχαριάδη**, ο οποίος, στο προσκήνιο, φαινόταν να τάσσεται υπέρ μιας πολιτικής λύσεως. Από πλευράς μακροπροθέσμων σχεδίων αποφασίστηκε να επιχειρηθεί μία μονιμότερη εγκατάσταση ανταρτών σε δυσπρόσιτους ορεινούς όγκους από τους οποίους, ενδεχομένως θα δινόταν ακόμα και μάχες εκ παρατάξεως προς τον κυβερνητικό στρατό.

Αλ. Ζαούσης
(Ιστορικός)

1946

13/11-17/11 Κωμόπολη **Σκρα** (Γευγελή)
Εισέρχονται 1000 αντάρτες από τη Γιουγκοσλαβία
Η φρουρά του στρατού αποτελούμενη από δύο
διμοιρίες υπέκυψε ύστερα από οκτάωρη μάχη.
Αγριότητες και από τις δύο πλευρές.
42 νεκροί.

Ο.Η.Ε.

11/11

Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών

Καθορίζονται οι αποζημιώσεις για την Ελλάδα:
Από Ιταλία 105 εκ. δολάρια
>> Βουλγαρία 45 εκ. >>

3/12

Συμβούλιο Ασφαλείας

Προσφυγή της Ελληνικής Κυβερνήσεως:

- Οι αντάρτες εξοπλίζονται και εκπαιδεύονται από Αλβανία, Βουλγαρία και Γιουγκοσλαβία.
- Παρέχεται άσυλο στους φυγάδες.
- Υποθάλλουν τον εμφύλιο και την «Μακεδονία του Αιγαίου».

Σύσταση **Επιτροπής Ερεύνης** (UNSCOB)

Ο υπουργός των Εξωτερικών της ΕΣΣΔ Αντρέϋ Γκρομύκο περιέργως ψήφισε «Ναι»!

Μετά από πολύμηνες απογοητεύσεις η Ελλάδα κέρδιζε μία νίκη σε διεθνές επίπεδο.

Η επιτροπή από ένδεκα χώρες ήλθε στην Ελλάδα τον Ιανουάριο 1947. (Ίδατε σελίδα 211)

Πρώτη νίκη της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο.
(Ίδατε σελίδα 200)

Αντάρτικος στρατός

Κατά την ελληνική στρατιωτική διοίκηση η δύναμη των ανταρτών κατά το τέλος του 1946 κατανεμόταν ως εξής:

Θράκη	1.000
Κεντρική Μακεδονία	2.600
Δυτική Μακεδονία	3.050
Θεσσαλία	1.650
Στερεά Ελλάδα	950
Πελοπόννησος	200
Κρήτη	100
Ήπειρος	150

9.700

Ο οπλισμός των ανταρτών ήταν πολύ ελαφρός και τα πυρομαχικά τους λιγοστά. Κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου ο **ΔΣΕ** εξοπλιζόταν με όπλα και πυρομαχικά κυρίως από την **Γιουγκοσλαβία**.

Η τακτική: Συνδυασμός επίθεσης, άμυνας και υποχωρητικού ελιγμού μέσα στον καθορισμένο χώρο δράσης με συνεχή επιδίωξη την πρωτοβουλία των επιχειρήσεων. Ποσοστό γυναικών 25% !

Ο ΔΣΕ είχε τώρα καλή οργάνωση, δράση συνδυασμένη,. Είχε όμως, δύο βασικές αδυναμίες. Την έλλειψη ανθρώπινου υλικού και τη έλλειψη επαγγελματικών στελεχών, γιατί δεν είχε διοχετεύσει όλους τους διαθέσιμους κομμουνιστές αξιωματικούς.

Σ. Γρηγοριάδης
(Ιστορικός)

1946

Ηγεσία του Ελληνικού στρατού

Γ.Ε.Σ. Γεώργιος Δρομάζος
 Παναγιώτης Σπηλιωτόπουλος
 Κωνσταντίνος Βεντήρης (από 20/2/47)

Α΄ Σώμα Δημ. Γιαντζής - Αθήνα
 Β΄ >> Κ. Καλογερόπουλος - Λάρισα
 Γ΄ >> Γ. Παπαγεωργίου - Θεσσαλονίκη

4 Μεραρχίες:
 Ιωαννίνων, Κοζάνης, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς
 (80 τάγματα)
 Εθνοφυλακή: 4 τάγματα

Συγκρότηση του Ελληνικού στρατού:

Οπλίτες		104.000
<u>Επί πλέον:</u>		
Χωροφυλακή	27.000	
Εθνοφυλακή	30.000	
Μ.Α.Υ.	}	35.000
Μ.Α.Δ.		
Παρακρατικοί	10.000	<u>102.000</u>
	<u>Σύνολο</u>	<u>206.000</u>

Επίσης στάθμευαν στην Ελλάδα δύο βρετανικές μεραρχίες πεζικού και μία θωρακισμένη ταξιαρχία.

Μ.Α.Υ. Μονάδες Ασφαλείας Υπαίθρου

Μ.Α.Δ. Μονάδες Αποσπασμάτων Διώξεως

(στοιχεία στρατηγού Δημ. Ζαφειρόπουλου)

Βρεταννική Στρατιωτική Αποστολή

Η Βρεταννική στρατιωτική αποστολή βρισκόταν στην Ελλάδα από το 1945 και είχε αναλάβει την εκπαίδευση και τον εφοδιασμό του στρατού. Είχε φθάσει να αριθμεί σχεδόν 300 αξιωματικούς και 1.000 οπλίτες. Όταν τον Ιανουάριο 1947^{οι} συγκρούσεις στρατού και ανταρτών κλιμακώθηκαν τους παραχωρήθηκε και η αρμοδιότητα «παροχής συμβουλών» στην ηγεσία του στρατού. Αρχηγός της αποστολής ήταν ο υποστράτηγος **Rowlings**, ο οποίος μπορεί να προσέφερε πολλά για την εκπαίδευση του στρατού αλλά ήταν άνδρας μονολιθικός και άδικος. Επέκρινε την κακή εκπαίδευση των οπλιτών ξεχνώντας ότι τις μέρες εκείνες οι φαντάροι έπρεπε ταυτοχρόνως να πολεμούν και τους αντάρτες.

Όταν το 1947 οι συγκρούσεις στρατού και ανταρτών κλιμακώθηκαν, παραχωρήθηκε στην αποστολή και η αρμοδιότητα «παροχής συμβουλών» για επιχειρησιακά θέματα.

Η πρόσθετη αυτή αρμοδιότητα δημιούργησε πολλά προβλήματα γιατί οι Βρεταννοί στρατιωτικοί δεν είχαν πείρα στον ανταρτοπόλεμο και οι παρεμβάσεις τους δημιούργησαν μεγάλη δυσφορία. Το κύριο πρόβλημα ήταν στο δίλημμα: να κληθούν νέες κλάσεις στρατευσίμων και να εκπαιδευτούν σωστά ή να βρεθεί τρόπος να μάχεται ο στρατός και συγχρόνως να εκπαιδεύεται.

Θ. Τσακαλώτος
(Στρατηγός)

1946

ΕΛΛΑΔΑ (Εμφύλιος)

ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ ΤΟΥ Δ.Σ.Ε.

Ανανίας	Κ. Καραγιώργης
Αρβανίτης	Κ. Κολιγιάννης
Γιαννίδης	Στ. Γκιουζέλης
Γούσιος	Γ. Βοντίσος (Υποστράτηγος)
Γιώτης	Χ. Φλωράκης
Διαμαντής	Γ. Αλεξάνδρου
Εικονομάχος	Μ. Τσάντης
Έκτορας	Θ. Μακρίδης
Θησέας	Τ. Σαρρής
Θωμάς	Γ. Χατζηπαναγιώτου
Καβαλάρης	Γ. Ζαρογιάννης
Κικίτσας	Σ. Πρωτοπαπάς (Αντιστράτηγος)
Κίσσαβος	Γ. Μπλάνας (Υποστράτηγος)
Κούκος	Ν. Ζαχαριάδης
Λάμπρος	Ν. Κανακαρίδης (Υποστράτηγος)
Λασσάνης	Θ. Γκένιος (Υποστράτηγος)
Λευτέρης	Σ. Τσιλιγιάννης*
Λεωνίδας	Δ. Κωνσταντινέας
Λογοθέτης	Γ. Σαμαρίδης
Λοκρός	Σ. Τσιτσιπής
Μάρκος	Μ. Βαφειάδης
Μιχάλαγας	Μ. Παπαδάκης
Μπαρούτας	Θ. Λιώλιος
Νεμέρτσικας	Κ. Ράφτης
Νικηφόρος	Δ. Δημητρίου
Ολυμπίσσιος	Λ. Παπαστεργίου
Ορέστης	Τ. Παυλίδης

* Εκτελέστηκε από τον Δ.Σ.Ε. τον Νοέμβριο 1947.

Η λευκή τρομοκρατία

Απολογισμός 1945-1946:

«Λευκή τρομοκρατία»

Συλλήψεις	84.939
Δολοφονίες	1.289
Τραμπουκισμοί	6.681
Εξαφανίσεις	151
Ληλασίες	18.767
Φυλακισμένοι	8.624
Βασανισμοί	31.632

Τα στοιχεία είναι συντριπτικά και δεν προέρχονται μόνο από αριστερές πηγές. Οι ατομικές ελευθερίες, η ιδιοκτησία, η εργασία και η ίδια η σωματική ακεραιότητα εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων, βρίσκονταν καθημερινά στο έλεος ουσιαστικά απρόβλεπτης επίσημης και ιδίως ανεπίσημης βίας. Γιά πολλούς η άδικη φυλάκιση κατάντησε να αντιπροσωπεύει μία αξιοθρήνητη εγγύηση της ζωής τους, ενώ έξω από την φυλακή μέλη της οικογένειάς τους ή ακόμη και μακρινοί συγγενείς ταλαιπωρούνταν ή και δολοφονούνταν. Οι γραμμές των λίγων εκείνων αδιάλλακτων του ΕΛΑΣ που είχαν αρνηθεί να δεχθούν την «*Συμφωνία της Βάρκιζας*» πύκνωσαν γρήγορα χάρη σε όσους κατέφυγαν στα βουνά για την προσωπική τους ασφάλεια.

Γ. Μαυρογορδάτος
(*Ιστορικός Πανεπιστημίου Berkeley*)

1946

Καπετάνιοι του Δ.Σ.Ε. (συνέχεια)

Παλαιολόγος	Δ. Ζυγούρας
Πάνος	Ε. Καπετάνος
Πάρις	Δ. Βλαντάς
Πετρής	Γ. Ερυθριάδης
Πελοπίδας	Α. Παπαντωνίου
Περικλής	Γ. Χουλιαράς
Σαμαρινιώτης	Α. Τζήμας
Σκοτίδας	Ν. Θεοχαρόπουλος (Υποστράτηγος)
Στέφος	Σ. Μανάκας
Τζουμερκιώτης	Γ. Μαλτέζος
Υψηλάντης	Α. Ρόσιος
Φάνης	Β. Μπαρτζιώτας
Χείμαρρος	Β. Γκανάσιος (Υποστράτηγος)
	Β. Ρογγάκος

Τσούκα (Αντιχασιά)

27/12

Συγκρότηση Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (ΔΣΕ)

Μάρκος Βαφειάδης	(Μάρκος)
Σωκράτης Πρωτόπαπας	(Κικίτσας)
Θανάσης Γκένιος	(Λασσάνης)
Γιώργος Μπλάνας	(Κίσσαβος)
Χαρίλαος Φλωράκης	(Γιώτης)
Γιώργος Βοντίτσος	(Γούσιος)
Αλέξης Ρώσιος	(Υψηλάντης)

Η εκκένωση των χωριών

Ένα δραστικό μέτρο από τον ελληνικό στρατό ήταν ή αναγκαστική εκκένωση των χωριών με σκοπό να στερηθεί ο **ΔΣ** τα τρόφιμα, τα εφόδια, ενδεχομένως νέους στρατιώτες και πληροφορίες. Μερικές φορές ο στρατός «συμβούλευε» χωρικούς να μετακινηθούν στις πόλεις για «ασφάλεια».

Στις 27 Οκτωβρίου 1947 ο επικεφαλής της **AMAG** (Αμερικανικής Αποστολής για βοήθεια στην Ελλάδα) **Dwight Griswold** ανέφερε πως ο ελληνικός στρατός είχε απομακρύνει 300.000 άτομα από σπίτια που βρίσκονταν, σε περιοχές που κρατούν οι αντάρτες ή στο θέατρο των επιχειρήσεων, κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα για να εμποδίσει εξαναγκαστική στρατολόγηση και κλοπή εφοδίων. Ολόκληρα χωριά εκκενώθηκαν ενώ άλλοι χωρικοί έφυγαν από φόβο.

Η μετατόπιση μεγάλου αριθμού ανθρώπων μη παραγωγικών είχε σοβαρές επιπτώσεις όχι μόνο στις περιοχές υποδοχής. Η συρροή μεγάλων ομάδων ανθρώπων που ήταν, βασικά, άεργοι εξαρτιόταν για τη συντήρησή τους από το κράτος με τη λήψη επιδομάτων.

Γιά παράδειγμα τον Ιούνιο του 1948 το 33% των κατοίκων του νομού Κιλκίς και το 23% των κατοίκων του νομού Κοζάνης ήταν εσωτερικοί πρόσφυγες.

Αγγελική Λαΐου
(Διδάκτωρ της Ιστορίας
Πανεπιστημίου Harvard)

1947

24/1 Πρωθυπουργός ο **Δημήτριος Μάξιμος**
 Βαθύπλουτος οικονομολόγος.
 Κυβέρνηση «συμβιβαστική».

Υπουργοί

Εξωτερικών: Κ. Τσαλδάρης

Οικονομικών: Δημ. Χέλμης

Δημ. Τάξεως: Ν. Ζέρβας

30/1-2/4 **Επιτροπή του Ο.Η.Ε.** από ένδεκα χώρες.
 Έδρα της το ξενοδοχείο «Ακροπόλ» στην Αθήνα.
 Εδέχθη αντιπροσωπίες κομμάτων.
 Διεπίστωσε ότι η Βουλγαρία, η Γιουγκοσλαβία, και η
 Αλβανία βοηθούν τους αντάρτες. Έγινε αποδεκτό να
 παραμείνει στην Ελλάδα ομάδα παρατηρητών του
 Ο.Η.Ε.
 15/9: Προβάλλεται Veto από την **ΕΣΣΔ!**)

22/2 Φούρνοι Ικαρίας.
 Ο εξόριστος κομμουνιστής **Ευριπίδης Μπακιρτζής**
 αυτοκτονεί υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες.

Φεβρ. Αποστολή **Πωλ Πόρτερ** (*Paul Porter*)
 Αμερικανός οικονομολόγος. Ήθελε να μελετήσει τις
 ελληνικές συνθήκες και τη μορφή της αμερικανικής
 οικονομικής παρέμβασης.
 Παρέδωσε έκθεση στον **Τρούμαν** για την ελληνική
 οικονομία που έγινε δεκτή από το Λευκό Οίκο.
 Περιέγραψε την κατάσταση κρίσιμη. «*ανομοιομορφία*
εις το βιοτικό επίπεδο και τα εισοδήματα» .
 Έπαιξε σημαντικό ρόλο στην απόφαση
 για το «*Σχέδιο Μάρσαλ*».

Το Δόγμα Τρούμαν

Το μεσημέρι της 12ης Μαρτίου 1947 ο Πρόεδρος Τρούμαν εισήλθε στην αίθουσα του Κογκρέσου και διάβασε με ήρεμη και σταθερή φωνή τον λόγο του:

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έλαβαν εκ μέρους της Ελληνικής Κυβερνήσεως επείγουσαν έκκλησιν δια οικονομικήν βοήθειαν. Οι προκαταρκτικές πληροφορίες εκ μέρους της Αμερικανικής Οικονομικής Αποστολής, η οποία ευρίσκεται ήδη στην Ελλάδα, καθώς και οι πληροφορίες του πρεσβευτού μας στην Αθήνα ενισχύουν την δήλωσιν της Ελληνικής Κυβερνήσεως που συνίσταται στο ότι η βοήθεια είναι επιτακτική αν η Ελλάς πρόκειται να επιζήσει ως ελεύθερον Έθνος...

Η Ελληνική Κυβέρνηση δεν είναι πλέον σε θέση ν' αντιμετωπίσει τις τρομοκρατικές δραστηριότητες χιλιάδων ενόπλων καθοδηγούμενων από τους κομμουνιστές. Οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να παράσχουν την βοήθειά τους.

Μια από τις πιο σημαντικές σελίδες της ιστορίας γραφόταν εκείνη τη στιγμή αλλά οι επιπτώσεις όχι μόνο στην Ελλάδα θ' αργούσαν να φανούν.

Ο Γεώργιος Βλάχος έγραφε στο Βήμα ότι η αμερικανική βοήθεια θα απέτρεπε το ενδεχόμενο κατάρρευσης της Ελλάδας αλλά θα καθιστούσε την χώρα εξαρτημένον όργανον της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και θα περιόριζε την ευχέρεια της να επιλέγει την δική της πολιτική..

Κ.Κ.Ε. Η χώρα αυτή λέγεται Ελλάδα και δεν υποδουλώνεται!

1947

13/2

Φυλακές της Σπάρτης

Οι αντάρτες της Λακωνίας απελευθέρωσαν 224 πολιτικούς κρατούμενους. Ανατίναξαν το εργοστάσιο ηλεκτρισμού. 4 άνδρες της φρουράς σκοτώθηκαν. 170 άτομα προσχώρησαν στο **ΔΣΕ**. Κλονίζεται η Κυβέρνηση.

23/2

Γύθειο

Η Συμμορία του Μαγγανά με ισχυρές δυνάμεις απήγαγε από τις φυλακές 30 υπόδικους κομμουνιστές και τους εκτέλεσε.

12/3

Δόγμα Τρούμαν (Ίδαιτε σελίδα 212) «Σχέδιον Μάρσαλ»

Αποχωρούν οι Βρεταννοί από την Ελλάδα και αναλαμβάνουν οι ΗΠΑ την στρατιωτική βοήθεια της χώρας.
(Κατόπιν αιτήσεως της Ελλάδας 2/3/47!)

22/3

Υπογράφεται από το Κογκρέσο χρηματοδότηση:
300 εκ. δολάρια Ελλάδα*
100 εκ. >> Τουρκία
Αποστολή **A.M.A.G.** (American Mission for Aid to Greece). Χορήγηση αμερικανικών όπλων και εκπαίδευση του κυβερνητικού στρατού.
Αμερικανική στρατιωτική αποστολή.
Επικεφαλής ο Dwight Griswold.
Ανταλλάγματα:
- Αμερικανικές βάσεις στην Ελλάδα.
- Ετεροδικία.
- Τελωνειακές διευκολύνσεις.

*Ο καθηγητής Άγγελος Αγγελόπουλος έχει υπολογίσει ότι το συνολικό ποσό της βοήθεια έφθασε τα 2.138 εκατ. δολάρια

Γεώργιος Β΄
(1890-1947)

Η Συμφωνία της Βάρκιζας, που τερμάτισε την πρώτη φάση του εμφύλιου σπαραγμού προέβλεπε πρώτα την διεξαγωγή δημοψηφίσματος εντός έτους για το πολιτειακό. Ο Πρωθυπουργός **Θ. Σοφούλης** έσπευσε να προσδιορίσει ότι το δημοψήφισμα θα αναβληθεί και θα προηγηθούν οι Εκλογές. Το Κομμουνιστικό Κόμμα αποφάσισε να απέχει από τις εκλογές της 31/3/1946. Αυτή η απόφαση υπήρξε λανθασμένη και κατακρίθηκε ακόμη και από το πιο σκληρά στελέχη του κόμματος αργότερα. Η συντηρητική παράταξη απέσπασε 206 έδρες (από τις 354) και επέσπευσε το δημοψήφισμα για την 1/9/46. όπου έλαβαν μέρος και οι αριστεροί ψηφοφόροι.

Το **68,3%** του λαού ψήφισε υπέρ της «*Βασιλευόμενης Δημοκρατίας*» και ο **Γεώργιος** επέστρεψε πανηγυρικά στην Αθήνα πανίσχυρος. Μολονότι ορισμένοι πολιτικοί αμφισβήτησαν την εγκυρότητα της κάλπης δεν μπόρεσαν να στοιχειοθετήσουν την μη γνησιότητα της λαϊκής ετυμηγορίας.

Η τρίτη και τελευταία περίοδος της βασιλείας του Γεωργίου υπήρξε σύντομη. Κύριο μέλημά του ήταν η αντιμετώπιση της κομμουνιστικής απειλής και η ανόρθωση της κατερειπωμένης χώρας. Ο ίδιος έδειχνε ωριμότητα και σύνεση, έχοντας προφανώς πικρή πείρα από το παρελθόν. Την 1/4/1947 ο βασιλιάς υπέκυψε από καρδιακή προσβολή. Η αυστηρή και ξέμακρη συμπεριφορά του καθώς και τα μεγάλα λάθη της δεύτερης περιόδου της βασιλείας (1936-1941) υπήρξαν η αιτία ώστε ποτέ να μην εμπνεύσει τις λαϊκές μάζες.

Τάκης Λαμπρίας
(δημοσιογράφος)

1947

Θεσσαλονίκη

20/3 Δολοφονία του **Γιάννη Ζεύγου** (στέλεχος ΚΚΕ)
Δολοφόνος: Ο Χρήστος Βλάχος παλαιός Ελασίτης
που είχε κατέβει στην Ελλάδα από το Μπούλκες.
Άγνωστα τα αίτια. Είτε το παρακράτος είτε
προβοκάτσια του ίδιου του ΚΚΕ.

1/4

Θάνατος του βασιλέως **Γεωργίου Β΄**. (57 ετών)
Νέος βασιλεύς ο αδελφός του **Παύλος Α΄**.
Βασίλισσα: **Φρειδερίκη**. Δούκισσα του
Μπράουνσβαϊκ.
Τέκνα: Σοφία, Κωνσταντίνος, Ειρήνη.

6/4:

Δραστηριότητας **Ν. Ζαχαριάδη**:

1) Φθάνει στο Βελιγράδι και αναπτύσσει στον **Τίτο** τις
δυνατότητες που έχει πλέον ο ΔΣΕ («σύντομα θα
φθάσει τους 50.000 ενόπλους»).

24/5:

2) Συναντάται επιτέλους με τον **Στάλιν**. Δεν υπάρχουν
πρακτικά ή γραπτά κείμενα. Το πιθανότερο είναι να
έδωσε ο Στάλιν ένα είδος «ημιπράσινο φως» για την
δράση μικρών ομάδων ενόπλων στην Ελλάδα.

20/5

Θάνατος του **Γεώργιου Σιάντου**.

Γραμματέας του ΚΚΕ κατά την περίοδο της κατοχής
«Ο Γέρος του Αγώνα».

Είχε κατηγορηθεί άδικα από τον Ζαχαριάδη ότι ήταν
«Πράκτορας των Άγγλων!»

Συνδιάσκεψη Στρασβούργου
Μάιος 1947

Μιλτιάδης Πορφυρογένης: «*Η Αμερικανοαγγλική και μοναρχοφασιστική αδιαλλαξία αναγκαστικά τείνει να αποκρυσταλλωθεί στη δημιουργία μιας Ελεύθερης Δημοκρατικής Ελλάδας, με δική της κυβέρνηση στο βουνό και να ενισχύσει τις πολεμικές επιδόσεις του ΔΣΕ ώστε να εξαναγκαστεί να σκεφθεί σοβαρές υποχωρήσεις έναντι στην αμερικανική ιμπεριαλιστική παρέμβαση*».

Η δήλωση του Στρασβούργου σε συνέδριο του Γαλλικού Κ.Κ. και η δημοσίευσή της στις 28 Ιουνίου στον «**Ριζοσπάστη**» Προκάλεσε μεγάλη αναστάτωση στην Αθήνα. Ήταν μεγάλο πολιτικό λάθος της ηγεσίας του Κ.Κ.Ε. Όχι μόνο έβλαψε την Ελλάδα γενικώς αλλά και το ίδιο το Κ.Κ.Ε. διότι θεωρήθηκε σαν έκκληση προς τα κομμουνιστικά κόμματα ξένων χωρών να συνδράμουν στην ανταρσία. Ειδικά:

α) Έθεσε έτσι αφ' εαυτού την ύπαρξη και τη λειτουργία του εκτός νόμου, με το να δημιουργεί δικό του κράτος και δική του κυβέρνηση εντός Ελλάδος.

β) Ανακοίνωσε επίσημα *urbi et orbi*, άρα και στον «αντίπαλο» τα σχέδιά του.

γ) Άφηνε νομικά και ηθικά ακάλυπτους τους οπαδούς του στην Νότια Ελλάδα και στα αστικά κέντρα.

Σαράντος Καργάκος
(Ιστορικός)

1947

Εκκαθαρίσεις στην Ήπειρο

7/2-14/7 Σχέδιον Γ.Ε.Σ. «ΤΕΡΜΙΝΟΥΣ»
 Στρατηγοί: Θ. Τσακαλώτος - Κ. Βεντήρης
 7 Μεραρχίες (25.000)
 60 αεροπλάνα – 40 ορειβατικά πυροβόλα

Σφάλματα:

- Αγνοήθηκε η φύση του ανταρτοπόλεμου.
- Εφαρμόστηκε η αρχή του «εγκλωβισμού» που ήταν ανεδαφική.
 Αντεπίθεση του Μάρκου (ελιγμός Ηπείρου)!

12/7 Κατάληψη από ΔΣΕ γέφυρας Μπουραζάνι (Αώος)
 14/7 >> Ιωαννίνων, Καλπακίου
 Πανικός στον στρατό και διασπορά δυνάμεων.
 128 Ν / 90 Αιχμ.

25/6 **Κ.Κ.Ε. - Διακήρυξη Στρασβούργου.**
 Σε συνέδριο του Γαλλικού Κ.Κ. παραβρέθηκε και **Μ. Πορφυρογένης** και μίλησε ως εκπρόσωπος του Κ.Κ.Ε.:

«Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδας κηρύσσει τον πόλεμο στην αυταρχική Δεξιά και προτίθεται να σχηματίσει δική κυβέρνηση στα βουνά».

Η ομιλία του προκάλεσε μεγάλη αναστάτωση στην Κυβέρνηση στην Αθήνα.

Ο υπουργός Δημοσίας Τάξεως **Ν. Ζέρβας** διατάσσει μαζικές συλλήψεις κομμουνιστών.

9-10/7 Συλλαμβάνονται 13751 αριστεροί πολίτες σε Αθήνα και Πειραιά και μεταφέρονται στην **Ικαρία**. (μεταξύ αυτών οι Μ. Παρτσαλίδης & Μ. Κύρκος).

Κυβέρνηση Θ. Σοφούλη

7/9/1947

Κ. Τσαλδάρης:	-	Αντιπρόεδρος & Υπουργός Εξωτερικών
Γ. Στράτος:	-	Στρατιωτικών
Στ. Στεφανόπουλος:	-	Συντονισμού
Δ. Χέλμης:	-	Οικονομικών
Π. Μαυρομιχάλης:	-	Εσωτερικών
Κ. Ρέντης:	-	Δημ. Τάξεως
Χρ. Λαδάς:	-	Δικαιοσύνης
Δ. Καλλιφρονάς	-	Παιδείας
Αρ. Πρωτοπαπαδάκης	-	Εργασίας
Κ. Καραμανλής	-	Μεταφορών
Θ. Δεσύλλας	-	Υγείας
Χρ. Γουλόπουλος	-	Γεωργίας
Ευστ. Μαλαμίδας	-	Δημ. Έργων
Αλ. Διομίδης	-	Επικρατείας

N 509/47 – Προστασία κοινωνικού καθεστώτος.

N 511/47 – Στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Αριστερά (ΚΚΕ, ΕΑΜ) εκτός Νόμου.

1947

24/7-25/7

Επίθεση κατά των **Γρεβενών**.
4.000 αντάρτες ΔΣΕ.
Όλμοι και βαρέα πολυβόλα.
* Γ. Γιαννούλης (102η Ταξιαρχία).
Αντεπίθεση και εκδίωξη από την φρουρά.
190 Ν αντάρτες - 90 αιχμάλωτοι

7/9

Κυβέρνηση **Θεμ. Σοφούλη** (ίδατε σελ. 218)
Με συμμετοχή του Λαϊκού Κόμματος
- Μέτρα κατευνασμού και συμβιβασμού.
- Προσφέρεται «ατομική αμνηστία».
- Συμφωνούν οι Αμερικάνοι.
- Απολύθηκαν 1.142 πολιτικοί κρατούμενοι.

(Επικρίθηκε ο Ν. Ζαχαριάδης που δεν επωφελήθηκε από τον συμβιβασμό)

9/47

Βόλος: Μεγάλη σύσκεψη του **ΓΕΣ** με συμμετοχή των αρχηγών των ξένων αποστολών, Βρεταννού Rowlings (Υπ) και ΗΠΑ W. Livesay.
Θέμα: Εκπαίδευση του στρατού.

18/10

Κλείνει η εφημερίδα **Ριζοσπάστης**.

12/9-15/9

Γ' Ολομέλεια Κ.Κ.Ε. – Πίνδος
Ιστορικές αποφάσεις του Ζαχαριάδη:
- Ολοκληρωτικός πόλεμος
- Σχέδιον «Σ»= Κατάληψη του υψιπέδου της Κοζάνης.
- Απομόνωση της Ηπείρου.

* Εκτελέστηκε σαν προδότης από τον ΕΛΑΣ στις 20/8/48!

Η Κυβέρνηση των βουνών

23/12/47: Αναγγελία ραδιοσταθμού **ΔΣΕ**:

Στην Ελεύθερη Ελλάδα σχηματίσθηκε η πρώτη Δημοκρατική Κυβέρνηση. Η σύνθεσή της είναι η παρακάτω:

Πρόεδρος	–	Μ. Βαφειάδης
Αντιπρόεδρος	–	Γ. Ιωαννίδης
Εθνικής Οικονομίας	–	Λ. Στρίγγος
Δικαιοσύνης	–	Μ. Πορφυρογένης
Προνοίας & Παιδείας	–	Π. Κόκκαλης
Οικονομικών	–	Β. Μπαρτζιώτας
Εξωτερικών	–	Π. Ρούσος
Γεωργίας	–	Δ. Βλαντάς

Η Προσωρινή Κυβέρνηση παρέμεινε αμιγώς κομμουνιστική. Δεν χρησιμοποιήθηκε καμιά διεθνής προσωπικότητα. Ήταν ένδειξη σκλήρυνσης Από πλευράς αναγνωρίσεως της στο εξωτερικό από κομμουνιστικές χώρες δεν κατάφερε τίποτε...

Το σχήμα ήταν ολιγομελές Είχε ήδη αποφασιστεί από τις 2/12/47 και το σχετικό σήμα εστάλη στο κλιμάκιο του **ΚΚΕ** στην Αθήνα.

1947

- 5/10 Ίδρυση της **COMINFORM** (Πολωνία).
Συντονισμός ενεργειών ΚΚ της Ευρώπης.
Η ιδέα εδόθη από τον Βούλγαρο Α. Ζντάνωφ.
Ο **Στάλιν** όρισε ως έδρα το Βελιγράδι
(Η Κίνα δεν μετέχει).
-
- Οκτ. **Άγραφα**
Τεράστια φάλαγγα 3.000 – 4.000 ανταρτών
(Ρούμελης & Θεσσαλίας). και αμάχων ξεκινά με
εντολή να φθάσει στην Βόρεια Πίνδο (Βωβούσα).
Οδύσσεια 15 ημερών με πορείες 12-15 ωρών
και θάνατοι από τις κακουχίες.
- 29/11 Θύλακας Μουργκάνας (Αλβανικά σύνορα).
Κατάληψη από φάλαγγα ανταρτών του
Υψηλάντη (Ρόσιος).
- 23/12 Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση (ίδαιτε σελ. 220)
«*Ελεύθερη Ελλάδα*»
Πρόεδρος: Μάρκος Βαφειάδης
Αμιγώς κομμουνιστική.
- Πολιτική Επιτροπή:
Μ. Βατουσιάνος	Β. Μπαρτζιώτας
Γ. Ερυθριάδης	Λ. Στρίγγος
Ζ. Ζωγράφος	Θ. Χατζής
Κ. Κολιγιάννης	
-

1948

- 18/2 Άφιξη του Αμερικανού στρατηγού **James Van Fleet**.
Αντικατέστησε τον στρατηγό **William Livesay**.
Αρχηγός Αμερικανικής Αποστολής (**JUSMAPG**).
Φιλική σχέση με την βασίλισσα Φρειδερίκη.
-

Χρήστος Λαδάς

Ο Χρήστος Λαδάς δεν ήταν ένας ακραιφνής δεξιός. Διακεκριμένος νομικός είχε μεγάλη προσωπική ευθύνη ως Υπουργός Δικαιοσύνης, για το αιματηρό όργιο της δικαστικής παρανομίας σε βάρος των αριστερών.

Ο δολοφόνος του Λαδά, ένας νεαρός 22 ετών, ονόματι Στρατής Μουτσογιάννης, συνελήφθη και στην ανάκριση της αστυνομίας κατονόμασε τους συνεργούς του. Η αστυνομία εξαπέλυσε ανθρωποκυνηγητό και κατάφερε ταχύτατα να συλλάβει τα μέλη μιας ομάδας η οποία ανήκε σε οργάνωση, που αποκαλείτο «**Στενή Αυτοάμυνα**» του ΚΚΕ. Ο επικεφαλής της ομάδας, γνωστός ως «Λεωνίδα», διέφυγε, αλλά ανακαλύφθηκε μετά από ένα χρόνο, κρυπτόμενος. Το όνομά του ήταν Δημήτρης Κωνσταντινέας.

Η κοινή γνώμη ξεσηκώθηκε αναστατωμένη από τον φόνο ενός υπουργού και μάλιστα στην καρδιά της Αθήνας. Από παντού ακουγόταν φωνές που ζητούσαν εκδίκηση. Η Κυβέρνηση **Σοφούλη**, υπό την πίεση της κοινής γνώμης, χειρίστηκε το θέμα με σπουδή. Αντί να αναμείνει λίγο καιρό να ηρεμήσουν τα πνεύματα, έδωσε εντολή να ενεργοποιηθούν καταδίκες σε θάνατο από τα Στρατοδικεία οι οποίες εκκρεμούσαν από παλιά.

Έτσι έδωσε την εντύπωση ότι εκδικείται τη δολοφονία του Λαδά. Στις 4 Μαΐου εκτελέστηκαν 24 θανατοποινίτες.

A. Ζαούσης
(Ιστορικός)

1948

25/12/47-

Σχέδιον «ΛΙΜΝΕΣ»

6/1/48

Επική μάχη στην **Κόνιτσα**. (Ίδατε σελίδα 226)

ΕΣ (3500) ΔΣΕ (3000)

Γ. Παλλαντάς Γ. Σοφιανός

Κ. Δόβας Δ. Ζυγούρας

Ο στρατός με την αεροπορία αντέδρασαν αποφασιστικά. Οι αντάρτες καταφεύγουν στην δυσπρόσιτη Μουργκάνα.

Μάχη ορόσημο στην ιστορία του Εμφυλίου Πολέμου έληξε με πλήρη νίκη του Εθνικού Στρατού.

ΔΣΕ – Ανέτοιμος για μάχη εκ παρατάξεως.

– Έλλειψη συντονισμού.

– Πυροβολικό ανύπαρκτο.

7/1

Η βασίλισσα **Φρειδερίκη** επισκέπτεται την Κόνιτσα. Προσωπικό θάρρος. Ίσως η καλύτερη στιγμή της.

15/1

Σύσκεψη Δ.Σ.Ε. στην Πίνδο.

Διαφωνία Βαφειάδη – Ζαχαριάδη.

Μάρκος: Ο ΔΣΕ δεν έχει την υλική δύναμη να καταλάβει αστικά κέντρα.

1/5

Δολοφονία Χρ. Λαδά – Αθήνα (Ίδατε σελ. 222)

Υπουργού δικαιοσύνης.

Διακεκριμένος νομικός του Κόμματος των Φιλελευθέρων.

Εκτελεστής: Ε. Μουτσογιάννης .

* (ΚΟΑ: Κομμουνιστική Οργάνωση Αθηνών).

Αντίποινα:

Εκτελούνται: 154 θανατοποινίτες.

Έντονη διαμαρτυρία από Σοβιετική Ένωση.

* Τμήμα της αντιτρομοκρατικής οργάνωσης «Στενή Αυτοάμυνα» που αντικατέστησε την κατοχική Ο.Π.Λ.Α.

Δολοφονία George Polk

Στην υπόθεση της δολοφονίας του δημοσιογράφου George Polk ενεπλάκησαν δεκάδες ονόματα αστυνομικών, δικαστικών ακόμα και υπουργών, μελών ξένων απόστολών και μυστικών υπηρεσιών και φυσικά ανθρώπων, κυρίως δημοσιογράφων, που συνδέονταν προσωπικά με τον ατυχή Πολκ.

Ο Πολκ δεν ήταν τυχαίος δημοσιογράφος. Από νεαρός ταξίδευε πολύ, κυνηγώντας ρεπορτάζ εντυπωσιακά σε όλα τα σημεία της γης. Στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου είχε υπηρετήσει ως πιλότος στον αεροπορικό βραχίονα του Ναυτικού των ΗΠΑ στον Ειρηνικό.

Μεταξύ αυτών κύριο πρόσωπο ήταν ο **Γρηγόρης Στακτόπουλος**, δημοσιογράφος αριστερών αποκλίσεων. Η επίσημη άποψη για τα κίνητρα ήταν ότι ο Πολκ είχε δολοφονηθεί κατ' εντολήν του ΚΚΕ υπό μορφήν προβοκάτσιας για να προκαλέσει ρήξη στις σχέσεις των Κυβερνήσεων ΗΠΑ και Ελλάδα. Οι ομολογίες του Στακτόπουλου θεωρήθηκαν σαν γενόμενες υπό το κράτος αφόρητων πιέσεων.

Τελικά καταδικάστηκε σε ισόβια. Ο ίδιος πολύ αργότερα διακήρυξε την αθωότητά του. Η Αριστερά χαρακτήρισε, αργότερα, την δίκη του ως άνευ προηγουμένου παρωδία. Ερευνητικές αποστολές κατέφθασαν στην Ελλάδα και μεταξύ αυτών ήταν ο πασίγνωστος William Donovan που εστάλη από την Ένωση Συγγραφέων (Overseas Writer's Association) με ιδιωτικούς πόρους

Αλεξ. Ζαούσης
(Ιστορικός)

1948

Θεσσαλονίκη

- 2/2 Βομβαρδισμός από τάγμα του ΔΣΕ με ορειβατικό πυροβολικό.
40 οβίδες έπεσαν μέσα στην πόλη.
Απερίγραπτη σύγχυση – Έξι νεκροί.
Η αεροπορία ανίχνευσε το τάγμα και το βομβάρδιζε ακατάπαυστα. Δεκάδες αντάρτες νεκροί και αιχμάλωτοι.
- 16/5 Δολοφονία του **George Polk**. (Ίδате σελίδα 224)
Αμερικανός δημοσιογράφος (CBS).
Εσκόπευε να πάρει συνέντευξη από τον Βαφειάδη.
Προκλήθηκε σάλος στη διεθνή δημοσιογραφία.
Ενοχοποιήθηκε ο **Γρ. Στακτόπουλος** που αναγνώρισε την ενοχή του! Καταδικάστηκε σε ισόβια. Η Αριστερά θεωρεί ένοχη την Κυβέρνηση.

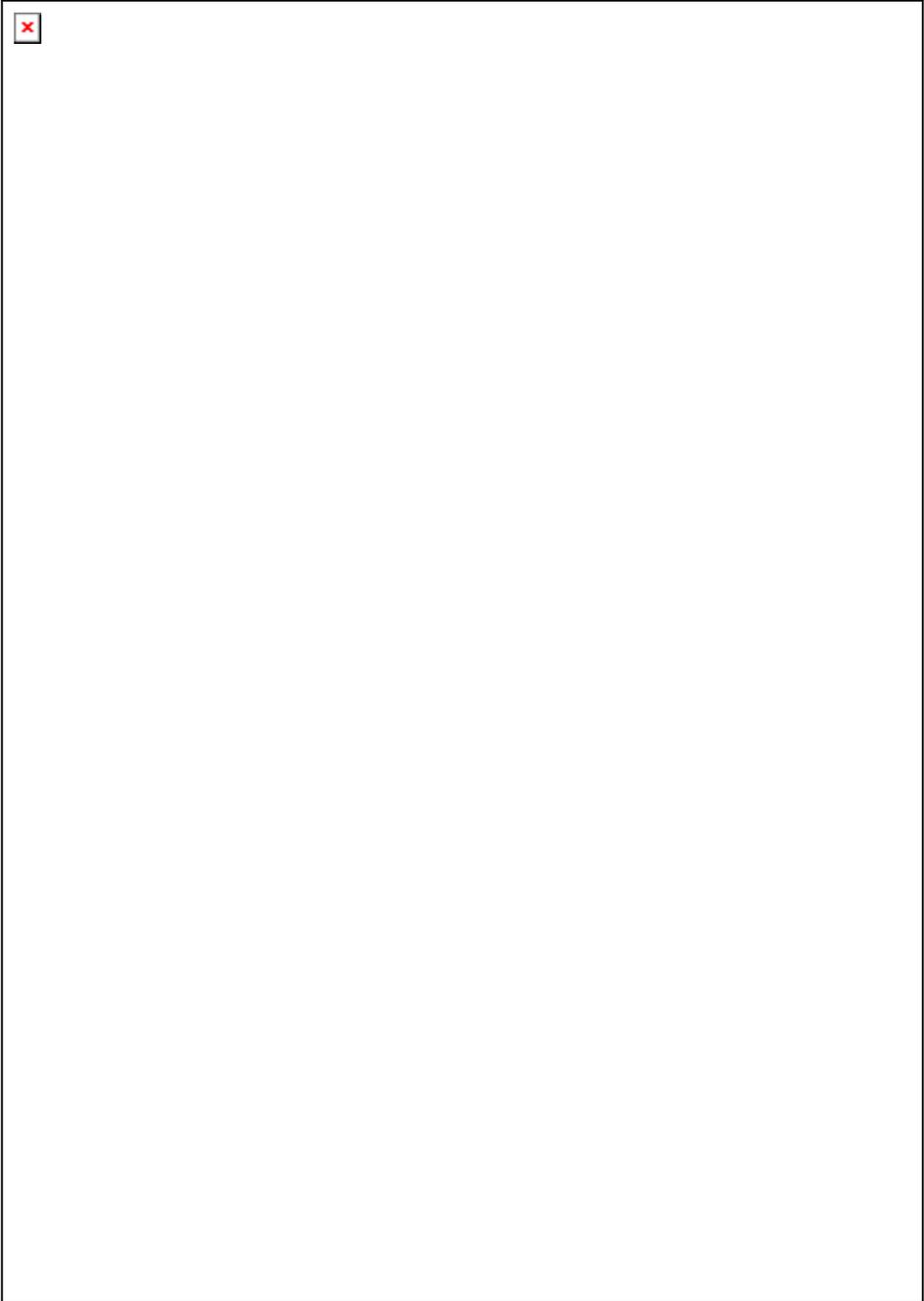
Κακουργιοδικεία

1547	έκτακτα στρατοδικεία
231	κακουργιοδικεία
50.000	Έλληνες υπό διωγμόν
500.000	Χωρικοί ανταρτόπληκτοι

(Στοιχεία: Τ. Βουρνά)

N. 509/47

«Όστις θέλων να αποσπάσει εν μέρος της Επικρατείας ή να ευκολύνει τα προς το τέλος τείνοντα σχέδια, συνώμοσεν εντός του κράτους, ή συνεννοήθη με ξένους, ή διήγειρε στάσιν, ή κατήρτισεν ενόπλους ομάδας, ή μετέσχεν εις αυτάς, **τιμωρείται με θάνατον**».

1948

Στρατόπεδα Συγκεντρώσεως

Μακρόνησος

Εγκαινιάστηκε επί στρατηγίας **Κ. Βεντήρη** για τον εγκλεισμό των "*ύποπτων στρατιωτικών*".

Συνταγματάρχης: Μπαϊρακτάρης.

Πέρασαν:

1.100 έφεδροι αξιωματικοί.

28.000 στρατιώτες.

«Ανάνηψη» στην «*Εθνική Κολυμβήθρα*».

Δηλώσεις αποκήρυξης του ΚΚΕ.

Όργιο διαφθοράς.

Γυάρος

Άνυδρο και άδεντρο νησί στο Αιγαίο.

1947: 1000 πολιτικοί κρατούμενοι.

Διευθυντής: Γλάστρας

Τραγικές συνθήκες διαβίωσης

Σκάνδαλα καταχρήσεων

Τρίκερι (Μαγνησία)

Στρατόπεδο γυναικών.

Παιδαγωγός (!): Ρόζα Ιμβριώτη.

5.000 γυναίκες κρατούμενες.

ΣΗΜ.:

Το φαινόμενο «εκλεκτικής στράτευσης»

οδήγησε σε τροπολογία του τρόπου

στρατολογίας η οποία έγινε καθολική για

όλους τους πολίτες. Οπότε προέκυψε η

ανάγκη διαχωρισμού των «*εριφίων*» από τα

«*πρόβατα*»... Η λύσις ήταν η Μακρόνησος.

(Α. Ζαούσης)

Τα φοβερά κολαστήρια

Ένα από τα φοβερότερα κεφάλαια του εμφυλίου πολέμου, που αμαυρώνει και τα τελευταία υπολείμματα του υποτιθέμενου ανθρωπισμού του κράτους είναι τα **περιβόητα στρατόπεδα**, στα οποία ρίχτηκαν υπό ανατριχιαστικές συνθήκες οι αντίπαλοι του κατεστημένου για να εξοντωθούν. Κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών του εμφυλίου πολέμου οι κυβερνήσεις εγκαινίασαν τα νησιά της εξορίας, ως «έκτακτα μέτρα» ενώ στις φυλακές στοιβάχθηκαν κατά χιλιάδες κρατούμενοι πολίτες με ανυπόστατες κατηγορίες ή με καταδίκες που δεν εδράζονταν στην έννοια της δικαιοσύνης.

Ολόκληρος ο καταδικαστικός μηχανισμός του κράτους είχε μεταβληθεί σε ένα είδος εργοστασίου παραγωγής τρόμου που δέσμευε την πολιτική βούληση των πολιτών. Η νομιμοποιητική λειτουργία και το ιδεολογικό περιεχόμενο των εκτάκτων μέτρων είναι η λέξη «εθνοφροσύνη». Αποτέλεσαν ένα «εργοστάσιο φοβίας» που η φήμη του απλώθηκε σ' όλη τη χώρα για να παραλύσει την βούληση των αριστερών.

Υπήρξαν κατάδικοι για εμφυλιοπολεμικά αδικήματα αλλά και κατάδικοι που υπάγονταν στα αδικήματα της Κατοχής και των Δεκεμβριανών.

Κ. Τσάτσος: «Μεγάλο εκπαιδευτήριο»
Π. Κανελλόπουλος: «Σχολείον εθνικής μετάνοιας»
Κ. Ρέντης: «Εθνική προσφορά»

Τ. Βουρνάς
(Ιστορικός)

1948

12-14/2

Καρδίτσα

Κατάληψη από τον **ΔΣΕ**

Κατάπληξη και ανησυχία στην Αθήνα.

Επιχείρηση αντιπερισπασμού.

ΔΣΕ 4000 άνδρες – Κ. Καραγιώργης.

Δύο μεραρχίες Φλωράκη / Διαμαντή.

Λαφυραγωγία – Στρατολόγηση 1.076 νέων.

Αποχώρηση από τα Άγραφα.

40 νεκροί.

Μεγάλος ψυχολογικός αντίκτυπος.

15/4-30/5

Σχέδιο «ΧΑΡΑΥΓΗ»

Εκκαθάριση στη **Ρούμελη** (Γκιώνα)

Α΄ Σώμα στρατού – Θ. Τσακαλώτος.

Τρεις μεραρχίες (40.000). I, VIII, IX

56 κανόνια.

45 τανκς.

40 αεροπλάνα.

Εκτοπίζουν τις δυνάμεις του Διαμαντή.

(Γ. Αλεξάνδρου) – 2.500 αντάρτες και 2.000 πολιτικά

στελέχη της "Αυτοάμυνας" που συνεργάζονταν

με τον ΔΣΕ.

Απώλειες ανταρτών:

600 νεκροί.

1000 αιχμάλωτοι.

Οι υπόλοιποι διέφυγαν στα Άγραφα και από εκεί

στην Κεντρική Πίνδο.

Απαλλαγή του ζωτικού χώρου Λαμίας-Αθηνών.

Αδικαιολόγητη παραμονή του στρατού στη

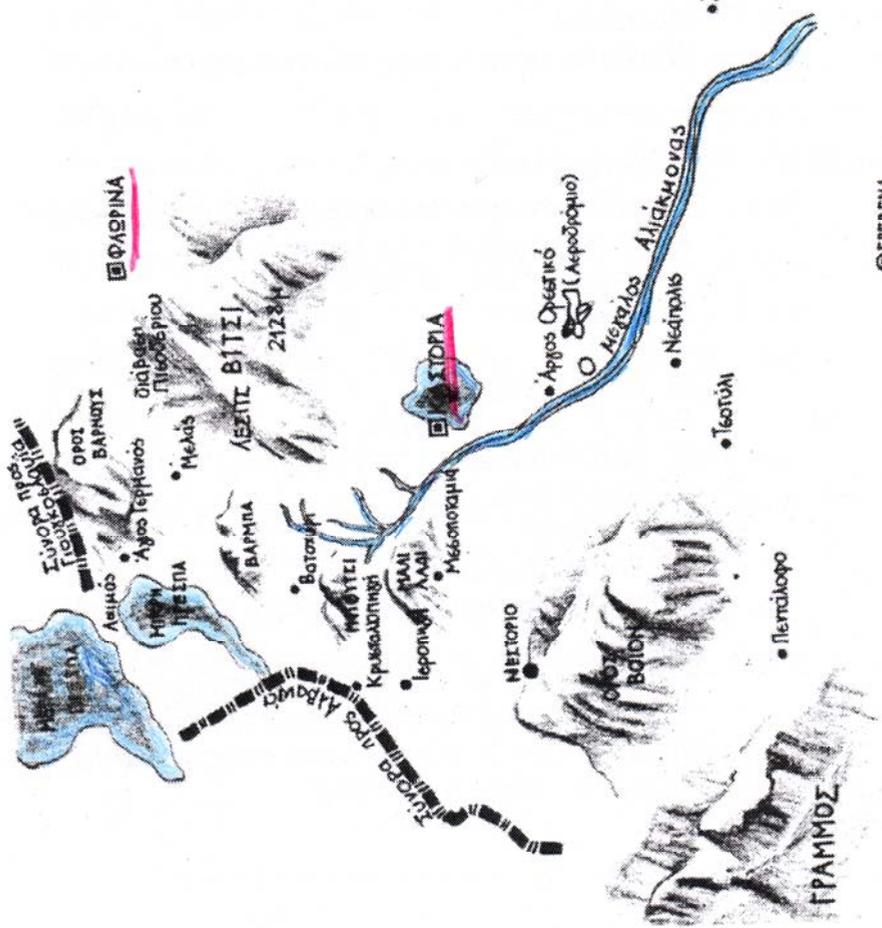
Ρούμελη για έξι εβδομάδες ενώ είχαν αρχίσει

οι μεγάλες μάχες στον Γράμμο.

Καϊμακτσάλαν

Σχηματική παράσταση περιόχης του ΒΙΤΣΙ και τμήματος Δυτικής Μακεδονίας.
 Σημ. Πολλά χωριά και υψώματα, ιδιαίτερα το Λέσιτς, έχουν ερμηνευθεί κατά πρόεξχον

ΦΙΛΙΠΠΙΝΑ

ΒΙΤΣΙ 2123μ

ΣΙΔΡΙΑ

ΚΟΖΑΝΗ

ΘΓΕΓΕΒΑ

ΓΡΑΜΜΟΣ

1948

Γράμμας

Βόρεια: Βίτσι Ανατολικά: Χασιά
Δυτικά: Σμόλικας Νότια: Αλιάκμων
 Υψηλές βουνοκορφές 1500 – 2500 μ.
 Από το καλοκαίρι του 1947 στα χέρια του ΔΣΕ –
 «Ελεύθερη Ελλάδα»

Σχέδιο «ΚΟΡΩΝΙΣ»

ΓΕΣ Γ. Γιαντζής

Σ Α΄ Σώμα: Στρατηγός Θρ. Τσακαλώτος*
 τ Β΄: “ Στρατηγός Π. Καλογερόπουλος
 ρ Σύμβουλος Van Fleet – Στρατηγός U.S.A.
 α Γ΄: “ Θ. Γρηγορόπουλος
 τ Διοικητής Στρατιάς: Κ. Βεντήρης
 ό
 ς

6 μεραρχίες στρατού (80.000)

50 αεροπλά - 33 πυροβολαρχίες

7 ταξιαρχίες (11.000)

(Ένα τάγμα πεζικού της ΙΧ Μεραρχίας αποτελείτο αποκλειστικά από πρώην κρατούμενους της Μακρονήσου!)

Δ. Ανώτατο πολεμικό συμβούλιο:

N. Ζαχαριάδης

M. Βαφειάδης

Σ. Β. Μπαρτζώτας

Γ. Βοντίτσος (Γούσιας)

B. Γκανάτσιος (Χείμαρρος)

E. Δ. Βλαντάς (Πολιτικός επίτροπος)

Γ. Γιαννούλης

(20/7: Ο στρατηγός Π. Καλογερόπουλος παραιτείται.
 Τον αντικαθιστά ο στρατηγός Σ. Μανιδάκης).

* Εκλήθη στον Γράμμο ένα μήνα μετά την έναρξη των μαχών.

Γράμμος
Ελληνικός Στρατός

Γ.Ε.Σ.:	Γ. Γιαντζής
Γ.Ε.Ν.:	Πύρρος Λάππας
Πτέραρχος:	Εμ. Κελαϊδής
Α΄ σώμα:	Θρ. Τσακαλώτος
Β΄ »:	Β. Καλογερόπουλος / Σ. Κιτριλάκης
Γ΄ »:	Θ. Γρηγορόπουλος
Ι Μεραρχία:	Θ. Πεζόπουλος
II >>	Ν. Παπανικολάου
XV >>	Δ. Λάιος / Γερακίνης
X >>	Ευθ. Βασιλάς
IX >>	Σ. Μανιδάκης
VII >>	Α. Μπαλοδήμος
Λ.Ο.Κ.:	Ανδρέας Καλίνσκης
Ανώτατος Διοικητής Στερεάς:	Παυσανίας Κατσώτας (από 29/1/49)
U.S.A. Σύμβουλος:	Τζέημς Βαν Φλητ

1948

10/6-21/8

Γράμμος (συνέχεια)

Επιχειρήσεις στρατού
 Κατάληψη υψωμάτων Κλέφτη (1/8), Ταμπούρι (4/8),
 Γύφτισσα (5/8), Μουργκάνα (14/9).
 Ρήγμα στη διάταξη των ανταρτών Πύρρεια νίκη.
 Εκκένωση του Γράμμου από χιλιάδες αντάρτες και
 διαπεραίωση στη γειτονική Αλβανία.
 Μεγάλο μέρος διέρρευσε προς το **Βίτσι**.
 Καταπληκτικός σε τόλη **παρτιζάνικος ελιγμός**.
 (ίδατε σελ. 234)
 Μαζί με τους Έλληνες αντάρτες πολεμούσαν και
 11.000 **Σλαβομακεδόνες!**

Απώλειες:

Στρατός	1.232 Ν	6.172 Τρ.	341 Αγν.
ΔΣΕ	3.128 Ν	4.500 Τρ.	590 Αιχμ.

ΣΗΜ.: 20/8/1948: Εκτελείται ως προδότης ο Γεώργιος
 Γιαννούλης, διοικητής της 102ης Ταξιαρχίας το
 ΔΣΕ διότι «*συνειδητά απέσυρε ένα λόχο από την
 χαράδρα της Μπάτρας!*»

28/8

Δ' Ολομέλεια Κ.Κ.Ε. (Πέτρα Μούκα)

Αναδίπλωση του ΔΣΕ προς Βίτσι.
 Αντικατάσταση του στρατηγού Μάρκου Βαφειάδη.
 Συνεχίζεται η λασπολογία εναντίον του.
 Κατηγορήθηκε ως «*Σαμποταριστής*».

Νέο στρατηγείο:

Ν. Ζαχαριάδης	}	Αντιστράτηγοι
Γ. Ιωαννίδης		
Β. Μπαρτζώτας	}	Υποστράτηγοι
Γ. Βοντίτσος		
Κ. Καραγιώργης		
Κ. Κολιγιάννης	}	Συνταγματάρχες
Σ. Γκιουζέλης		
Γ. Ερυθριάδης		
Κ. Λουλής		

Ο ελιγμός του Βίτσι

Η νύκτα της 20ης προς την 21η Αυγούστου 1948, όταν χιλιάδες αντάρτες πέρασαν από το Γράμμο στο Βίτσι, γράφηκε στην ιστορία του Εμφυλίου με τον τίτλο «ο παρτιζάνικος ελιγμός του Βίτσι».

Ο σχεδιασμός του ελιγμού ήταν παράτολμος και η διεκπεραίωσή του τόσο αποτελεσματική ώστε μερικοί τον χαρακτήρισαν ως «μία από τις ευφυέστερες κινήσεις στην ιστορία της πολεμικής τέχνης». Την πατρότητα του ελιγμού διεκδικούν πολλοί μνηστήρες, Ήταν ο ίδιος ο Μάρκος, ήταν ο Κικίτσας ο παλαιός φημισμένος καπετάνιος του ΕΛΑΣ ή ήταν ο Γούσιας, όπως καυχείται ο ίδιος που συνέλαβε τον ελιγμό σαν μια πράξη εξιλέωσης για την ήττα στον Γράμμο; Υποστήριζαν ότι ο ελιγμός αυτός διδάσκεται έκτοτε στις στρατιωτικές Ακαδημίες της Δύσεως και της Ανατολής.

Γ. Μαύρος
«Ελευθεροτυπία»

1500 αντάρτες μαζί με 3000 τραυματίες καθώς και όλο το πυροβολικό του ΔΣΕ διαπεραιώθηκαν στην Αλβανία. Οι υπόλοιποι 8000 αντάρτες διέφυγαν μέσα από τις γραμμές του Ε.Σ. προς το Βίτσι. Δηλαδή συνολικά 9500 άνδρες διέφυγαν από τον Γράμμο με πολύ σημαντικό αριθμό επιλέκτων πολεμιστών. Και από εκεί, μετά από δύο εβδομάδες εξαπέλυσαν τρομερή αντεπίθεση. Ο αριθμός αυτός αντηχεί υπερβολικός, διότι σε όλες τις πηγές η δύναμη αυτή υπολογίζεται σε έξι χιλιάδες, το πολύ οκτώ.

Γ. Αβέρωφ
(Πολιτικός)

1948

30/8

Εκκαθαρίσεις στο **Βίτσι** (Β.Δ. Πίνδος)**Β΄ Σώμα στρατού**

Στρατηγός: Σ. Κιτριλάκης
 XV Μεραρχία: Δ. Λάιος
 II Μεραρχία: Ν. Παπανικολάου
 X Μεραρχία: Ευθ. Βασιλάς
 5 ταξιαρχίες – 40 πυροβόλα
 Αεροπορική κάλυψη

9/9

Ορμητική αντεπίθεση 5.000 ανταρτών.
 Σ. Πρωτόπαπας (Κικίτσας)
 Ύψωμα Ρουμπάτινα. Διάλυση 22^{ης} Ταξιαρχίας.
 Πανικός στον στρατό.

28/10

Ο **Θρ. Τσακαλώτος** αναλαμβάνει το Β΄ σώμα
 στρατού για να νοικοκυρέψει την κατάσταση.

4/-10/12

Το ρήγμα του στρατού φράσσεται με μετακίνηση
 μονάδων. Επιτυχής αντιμετώπιση. Η εκατόμβη
 ανθρωπίνων ψυχών.

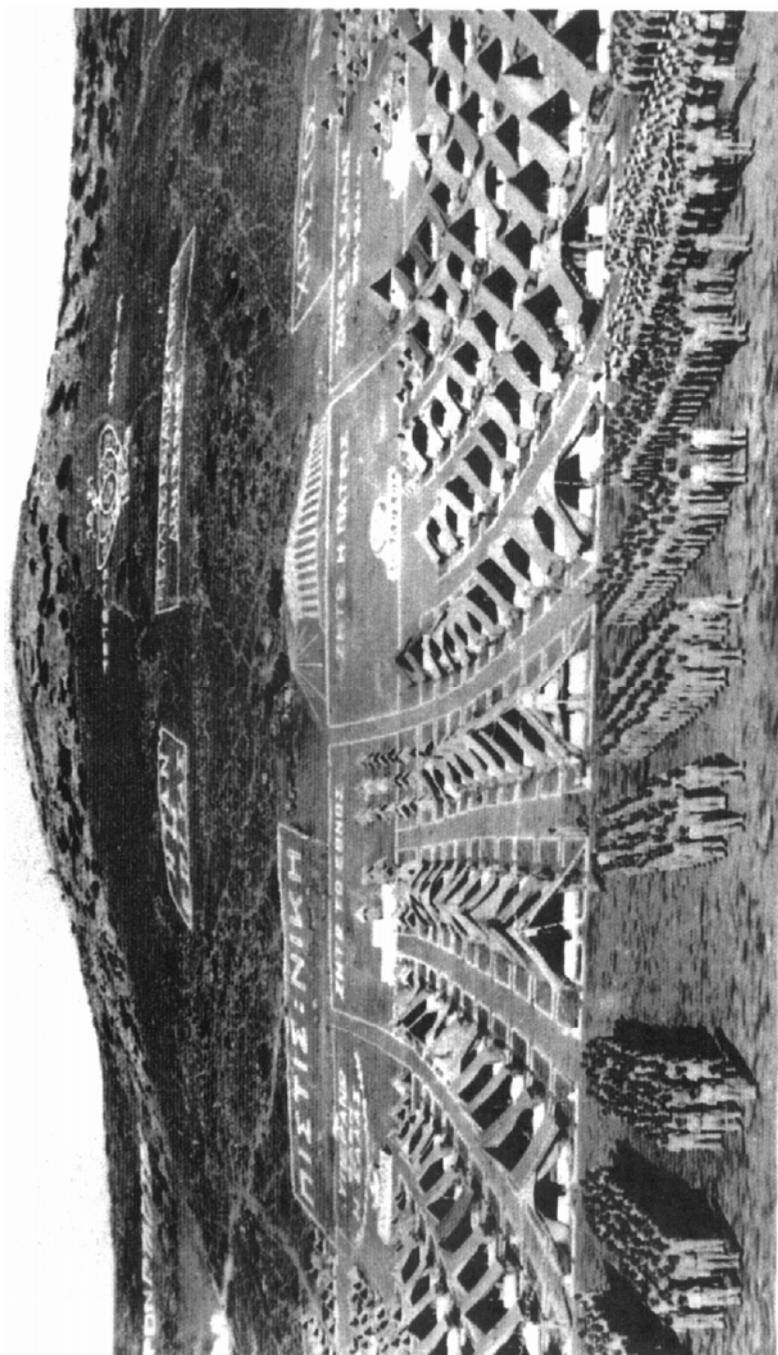
Απώλειες:

Νεκροί: 1.255

Τραυματίες: 8.513

20-21/9

Μετωπική επίθεση ανταρτών στην **Καστοριά**.
 3 ταξιαρχίες ΔΣΕ.
 Πεζομαχίες. Τεθωρακισμένα του στρατού
 συντρίβουν την αντίσταση.
 Αποχώρηση των ανταρτών.
 528 Ν 1000 τρ.
 Μεγάλος αρνητικός αντίκτυπος στην Αθήνα.
 Ο πρωθυπουργός στην Καστοριά.

Άποψη του στρατοπέδου της Μακρονήσου, όπου συγκεντρώνονταν οι αριστοί στρατιωτικοί. Διακρίνονται τα συνθιμάτα που σχημάτιζαν οι κρατούμενοι στην πλαγιά, με εντολή των φρουρών. Η

δημοφιγία τον στρατοπέδων εξορίστων, μεταξύ των οποίων και της Μακρονήσου, ακολούθησε τις ευρύτερες συλλήψεις του Ιουλίου 1947 στις οποίες προχώρησε η κυβερνητική πλευρά.

1948

Παιδομάζωμα

Τεράστιες δυσχέρειες στους αντάρτες κατά την υποχώρηση τους προς τα βουλγαρικά και αλβανικά σύνορα.

Μετέφεραν κατά μάζες στα μετόπισθεν τους πληθυσμούς ζωνών επιχειρήσεων (συγγενείς, γονείς, αδέρφια, παιδιά).

Βίαιος εκπατρισμός των παιδιών και ακρότητες.

Κατακραυγή από την διεθνή κοινή γνώμη.

Γιουγκοσλαβία	12.000	} Χώρες εκπατρισμού
Αλβανία	3.300	
Ουγγαρία	2.500	
Πολωνία	3.500	
Ρουμανία	5.664	
Τσεχία	3.500	
Αν. Γερμανία	1.350	
	<hr/> 31.814	

(Θ. Μητσόπουλος)

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Νορβηγός **Τρίγκβε Λη**, είχε ζητήσει επισήμως από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό τον επαναπατρισμό των παιδιών αυτών που βρίσκονταν στις γειτονικές κομμουνιστικές χώρες.(11/1/1949).

(*Ιδείτε σελίδες 238 & 240*)

Επαναπατρισμός Προσφύγων

Μετά τη δικτατορία.

55.164 (80% από τους πολιτικούς πρόσφυγες ήταν υψηλής μορφωτικής στάθμης πολίτες και είχαν εφόδια ανώτερης κοινωνικής υφής).

Παιδομάζωμα

(απόψεις της Αριστεράς)

Το πρόβλημα των βόρειων ορεινών περιοχών, που συνόρευαν με σοσιαλιστικές χώρες, ήταν πιο σημαντικό για τα παιδιά. Η απομόνωση των περιοχών, η πείνα και οι αρρώστιες αποτελούσαν επίσης τρομακτικούς κινδύνους για τη ζωή και την επιβίωση των παιδιών.

Ο **ΔΣΕ** αποτάθηκε στις σοσιαλιστικές χώρες ζητώντας βοήθεια και διατυπώνοντας την παράκληση να δεχθούν να τα φιλοξενήσουν αυτά τα παιδιά στα εδάφη τους μέχρι πέρατος του εμφυλίου πολέμου. Η ανθρωπινή αυτή πράξη δεν είχε σκοπό να αφελληνίσει τα παιδιά αλλά αντίθετα έγινε ότι δυνατόν για να διατηρήσουν τον εθνισμό τους και την παιδείας τους. Έγινε στόχος μιας προπαγανδικής εκστρατείας του Κράτους εναντίον των Ανταρτών.

Χαρακτηρίστηκε σε όλους τους δραματικούς τόνους ως «παιδομάζωμα», «γεννοκτονία», «γενιτσαρισμός», ως υλικό προς κατασκευή των αυριανών εχθρών της Ελλάδας. Πραγματικό παιδομάζωμα έκανε το ίδιο το κράτος της Αθήνας με τις λεγόμενες «σχολές Φρειδερίκης» της Λέρου...

Η ευαίσθητη ηθική υπόσταση του θέματος επέφερε γρήγορα μια μετατόπιση της διαμάχης από τα πεδία των μαχών στη μάχη για την «σωτηρία» των παιδιών, τα οποία από τη μια στιγμή στην άλλη έγιναν, άθελα τους, αληθινοί και συμβολικοί πρωταγωνιστές των ελληνικών εμφυλοπολεμικών αντιθέσεων αλλά και ολοκλήρου του πλαισίου των μεταπολεμικών διεθνών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και ανατολικών χωρών.

T. Βουρνάς
(Ιστορικός)

1948

Ίδρυση Οργανισμού Βασιλικής Πρόνοιας*Ιδρυτική Πράξις 5/7/1947*

Βασίλισσα Φρειδερίκη.

Πρόεδρος: Αλεξάνδρα Μελά.

Συμμετέχουν 72 άλλες κυρίες.

Δημιουργούνται 58 «Παιδουπόλεις».

Ισχυρίστηκαν ότι φιλοξένησαν 25.000 παιδιά από τις εμπόλεμες περιοχές κατά την περίοδο που ο ΕΔΣ άρχισε να εκκενώνει τις πόλεις. Το ότι τα παιδιά θα τύχαιναν καλής φιλοξενίας δεν αμφισβητείται. Άλλο τόσο είναι βέβαιο ότι θα υφίσταντο συστηματική ιδεολογική πλύση εγκεφάλου.

ΣΗΜ.: Προοδευτικά στην ύπαιθρο χώρα, και ασχέτως του τρόπου με τον οποίο γινόταν το παιδομάζωμα, η πλειοψηφία των κατοίκων αναπόφευκτα εστράφη εναντίον της απομάκρυνσης των παιδιών τους.

Πιθανώς αυτό να επέδρασε και στη βαθμιαία μεταστροφή συναισθημάτων των κατοίκων εναντίον του ΔΣΕ. Τα όργανα της κυβερνητικής προπαγάνδας εκμεταλλεύτηκαν όσο μπορούσαν το γεγονός αυτό.

15/9 Νέος Πρέσβης ΗΠΑ **Henry Grady**.
Φεύγει ο **Lincoln Mac Vee**.

28/6: Η COMINFORM αποκηρύσσει τον **Τίτο**.
Κατηγορίες: Απομάκρυνση από τον Μαρξισμό-Λενινισμό ακολουθώντας λανθασμένη γραμμή σε βασικά προβλήματα πολιτικής.

Παιδομάζωμα

(Κυβερνητική άποψη)

Επειδή η ύπαιθρος ερημωνόταν, οι κομμουνιστές ενέτειναν τις τρομοκρατικές τους επιδρομές με την αρπαγή ομήρων. Τον Μάρτιο και Απρίλιο ο ΔΣΕ είχε αρχίσει να μετακινεί προς τις ανατολικές χώρες παιδιά από τις παραμεθόριες περιοχές. Οι ακρότητες αυτές, κυρίως η αρπαγή παιδιών ηλικίας τριών έως δεκατεσσάρων ετών (τα περισσότερα ήταν παιδιά ανταρτών που κατατάχθηκαν εθελοντικά ή επιστρατεύθηκαν με τη βία) και ο εκπατρισμός τους σε κομμουνιστικές χώρες, δυσφήμισαν πολύ την υπόθεση των κομμουνιστών.

Η ενέργεια αυτή θύμιζε την σκοτεινή περίοδο της Οθωμανικής κατοχής των Βαλκανίων, όταν οι Τούρκοι άρπαζαν παιδιά των Χριστιανών και τα έκαναν Γενίτσαρους. Σε όλα τα ελληνόπουλα διδάσκεται με βδελυγμία το «*παιδομάζωμα*» σύμβολο ξένης και τυραννικής καταπίεσεως, και τα όργανα της κυβερνητικής προπαγάνδας εκμεταλλεύτηκαν όσο μπορούσαν τον ιστορικό αυτό παραλληλισμό.

Η Ελληνική Κυβέρνηση εγκαινίασε στη Δύση μια σταυροφορία υπέρ της «*διάσωσης*» των, η οποία μετατράπηκε σε λάβαρο του αντικομμουνιστικού αγώνα του δυτικού πολιτισμού εναντίον της κομμουνιστικής» βαρβαρότητας.

Ο **Ο.Η.Ε.** χαρακτήρισε το παιδομάζωμα ως αδίκημα γενοκτονίας (genocide). Καταδίκη της κομμουνιστικής δραστηριότητας στον τομέα αυτό, έγινε με διεθνή συνθήκη, η οποία υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 1948.

Κώστας Τσουκαλάς
(Καθηγητής)

1949

19/12/48
-18/1/49

ΜΟΡΙΑΣ

Ομάδες ακροδεξιών τρομοκρατούν και λεηλατούν την περιοχή.
Αντάρτες 2.800 (3^η Μεραρχία)
Στ. Γκιουζέλης – Β. Ρογγάκος
έλεγχαν την πιο συντηρητική περιοχή της χώρας.
Βίαιη στρατολογία ανδρών και γυναικών.
Τολμηρές επιθέσεις και σιδηρά πειθαρχία.
Παράνομος μηχανισμός αυτοάμυνας.
Καταστροφή υδραγωγείων.

Σχέδιον «ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ»

Στρατηγός Θ. Τσακαλώτος
Ν. Παπαδόπουλος (II Μεραρχία)
Αλ. Τσιγγούνης (II Μεραρχία)
Στ. Μανιδάκης (IX Μεραρχία)
Α΄ και Β΄ μοίρα ΛΟΚ
Ορειβατικό πυροβολικό

} 43000 στρατιώτες

3/1-30/1

Ο στρατός αποκόπτει τον ανεφοδιασμό από τον Ισθμό.
Πολύνεκρες μάχες στην Πελοπόννησο.
Μαίναλο, Ταΰγετος, Πάρνωνας.
Πλήρης εκκαθάριση του ΔΣΕ.

Συλλαμβάνονται, ερήμην της Κυβερνήσεως, 4.500 πολίτες ως συμμορίτες εκ των οποίων 2.500 μεταφέρονται με μυστικότητα από την Κόρινθο στην **Μακρόνησο & Τρίκερι!** Εκκαθαρίζεται οριστικά η Πελοπόννησος.

Ο αρχηγός του ΓΕΣ Γιαντζής & ο Van Fleet σπεύδουν στην Κόρινθο.

Ανορθόδοξη και εμπιστευτική αλληλογραφία της βασίλισσας **Φρειδερίκης** με τον υπουργό εξωτερικών ΗΠΑ **Τζωρτζ Μάρσαλ** εν γνώσει του βασιλέως **Παύλου...**
Κατελόγιζε ανευθυνότητα στον στρατηγό Van Fleet!

Δεύτερη Κυβέρνηση Θ. Σοφούλη
15/1/1949

Κ. Τσαλδάρης	–	Εξωτερικών
Σ. Βενιζέλος	–	Εργασίας
Π. Κανελλόπουλος	–	Εθνικής Άμυνας
Σ. Μαρκεζίνης	–	Άνευ Χαρτοφυλακίου
Κ. Καραμανλής	–	Υγείας & Πρόνοιας
Στ. Στεφανόπουλος	–	Συντονισμού
Κ. Τσάτσος	–	Παιδείας
Ευαγγ. Αβέρωφ	–	Επιστισμού
Δ. Χέλμης	–	Οικονομικών
Κ. Ρέντης	–	Δημ. Τάξεως
Γ. Μελάς	–	Δικαιοσύνης
Φ. Ζαΐμης	–	Εσωτερικών
Στ. Στυλιανίδης	–	Δημ. Έργων
Γ. Βασιλειάδης	–	Ναυτιλίας
Β. Στεφανόπουλος	–	Επικρατείας
Π. Χατζηπάνος	–	Μεταφορών
Χρ. Γουλόπουλος	–	Γεωργίας

ΣΗΜ. Στις ζυμώσεις που έγιναν πριν τον ανασχηματισμό, διετηρείτο η ελπίδα να μετάσχουν οι Γ. Παπανδρέου, Σ. Βενιζέλος και Π. Κανελλόπουλος αλλά και οι τρεις αρνήθηκαν.

1949

5/1

Συνάντηση βασιλέως **Παύλου** με τον αμερικανό δημοσιογράφο **Σ. Λ. Σουλτσμπέργερ**. Του αποκαλύπτει ότι σχεδιάζει διορισμό κυβερνήσεως από εξωκοινοβουλευτικούς παρακάμπτοντας τη συνταγματική υποχρέωση να προκηρύξει εκλογές...

15/1

Ανασχηματισμός κυβερνήσεως **Σοφούλη** (σελ. 242) Κυβέρνηση Εθνικής Σωτηρίας. Πρωτοβουλία του βασιλέως Παύλου.

19/1

Ο **Αλέξανδρος Παπάγος** διορίζεται αρχιστράτηγος με τεράστιες δικαιοδοσίες στην κρισιμότερη φάση του πολέμου.

29/1

Ο στρατηγός Π. Κατσώτας καλείται από την εφεδρεία και αναλαμβάνει στρατιωτικός διοικητής της Στερεάς Ελλάδος.

Ο Ελληνικός στρατός απαρτίζεται από 300.000 άνδρες. Πλήρως εξοπλισμένοι.

30/1-31/1

Ε΄ Ολομέλεια ΚΚΕ

Έλαβαν μέρος όλα τα στελέχη Συμμετέχει και ο Βούλγαρος(!) Βαγγέλι Κόϊτσεφ (!) Ενέκριναν:

- Αποστρατεία Μ. Βαφειάδη.
- Πρωθυπουργία Μ. Παρτσαλίδη.
- Αρχιστρατηγία Γ. Γούσια.
- Προεδρία Ν. Ζαχαριάδη.
(πολιτικός σύμβουλος)
- Εθνική αποκατάσταση **Σλαβομακεδόνων!**
- Ασταμάτητο πόλεμο φθοράς του εχθρού.
- Καθαιρείται ο Θ. Χατζής (ανίκανος για το πόστο).

Ζαχαριάδης: Ο μεγαλύτερος εχθρός του κινήματος είναι ο «οπορτουνισμός» ορισμένων στελεχών! Οι οπαδοί του πιστεύουν ότι ένας «*τακτικός λαϊκο-επαναστατικός στρατός*» δεν έχει θέση στην Ελλάδα (Αιχμές εναντίον Μάρκου).

Σλαβομακεδόνες

Αρνητικές επιδράσεις είχε η συνεργασία του ΚΚΕ με σλαβομακεδονικά στελέχη τα οποία ανοικτά απεργάζονταν την απόσπαση εδαφών, ενώ συμπολεμούσαν στις γραμμές του ΕΛΑΣ και κατόπιν του ΔΣΕ ενάντια στον κατακτητή ή τις κυβερνητικές δυνάμεις.

Εκείνο, όμως στο οποίο δεν μπόρεσε να δοθεί κανένα ελαφρυντικό ήταν η απόφαση της **5ης Ολομέλειας** του **Κ.Κ.Ε.** (Ιαν. 1949) να αναγνώρισε «*Μακεδονική*» εθνότητα. Οδήγησε επί σειρά ετών στο απόσπασμα και στην εξορία εκατοντάδες στελέχη και οπαδούς του υπόλογους για εσχάτη προδοσία.

Στην εκπνοή της δεκαετίας εμφανίζεται μετάλλαξη των σλάβων κατοίκων της γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας που το καθεστώς της οικοδομεί το εθνικό δόγμα του «*μακεδονισμού*». Υπήρξε μια γιγαντιαία προσπάθεια φαλκίδευσης της ιστορικής παρουσίας και πολιτιστικής δημιουργίας άλλων λαών στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας. Η οικειοποίηση στοιχείων της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς απεκάλυπτε ένα νέο είδος «*αναθεωρητισμού*».

Μετά την ήττα του ΔΣ υπολογίζεται ότι έφυγαν πάνω από 35.000 σλαβόφωνοι οι οποίοι κατέφυγαν κυρίως στην Γιουγκοσλαβική Μακεδονία όπου απέκτησαν γιουγκοσλαβική υπηκοότητα και από τότε δεν έχουν επιστρέψει στην Ελλάδα.

Αλέξης Αλεξανδρής
(Ιστορικός)

1949

Η Κυβέρνηση των βουνών
Ιανουάριος 1949

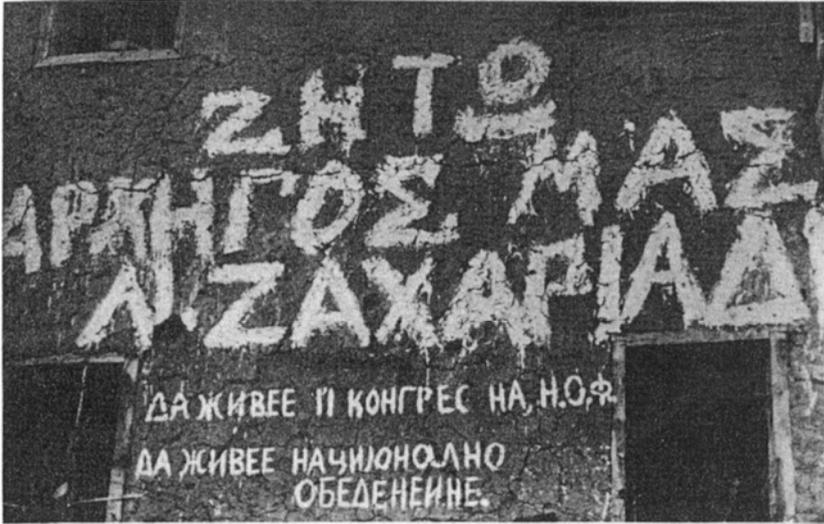
Μήτσος Παρτσαλίδης -	Πρωθυπουργός
Γιάννης Ιωαννίδης -	Αντιπρόεδρος
Βασίλης Μπαρτζιώτας -	Εσωτερικών
Δημήτρης Βλαντάς -	Στρατιωτικών
Πέτρος Ρούσος -	Εξωτερικών
Κώστας Καραγιώργης -	Ανεφοδιασμού
*Πασκάλ Μιτρόφσκυ -	Επισιτισμού
*Στάβρο Κότσεφ -	Μειονοτήτων(!)

* Σλαβομακεδόνες

ΣΗΜ: Το ΚΚΕ, με την απόφαση της **5^{ης} Ολομέλειας** έκανε μια τελευταία προσπάθεια να δώσει στην Κυβέρνηση του περισσότερο αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα.

Ο ανασχηματισμός δημιούργησε δυσμενείς αντιδράσεις στα μικρά κόμματα της ευρύτερης Αριστεράς. Ήδη ο **Ηλίας Τσιριμώκος (ΕΛΔ)** μαζί με τον καθηγητή **Αλέξανδρο Σβώλο** διαχώρισαν τις θέσεις τους από το ΚΚΕ. Παρά το γεγονός ότι η απόφαση εκείνη ανατράπηκε αργότερα υπήρξε συντελεστική για τη δημιουργία αγεφύρωτου χάσματος και εμπόδιζε την εθνική συμφιλίωση.

Το 1948, επί συνόλου περίπου 25.000 ανταρτών οι 11.000 ήταν **Σλαβομακεδόνες!**

Στην τελευταία φάση του Εμφυλίου, επί 22.000 ανταρτών οι 14.000 ήταν Σλαβομακεδόνες. Στο Βίτσι τα συνθήματα γράφονταν και στις δύο γλώσσες. (Φωτογραφία Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών).

ΣΗΜ.: Η 2η Ολομέλεια της ΝΟΦ στο Συνέδριο του Μαρτίου 1949 αποφασίζει την «Ένωση της Μακεδονίας» σ' ένα τελείως ανεξάρτητο και ισότιμο προς τα άλλα Μακεδονικό Έθνος, στα πλαίσια μιας «Λαϊκής Δημοκρατικής Ομοσπονδίας των Βαλκανικών Λαών» και, επίσης, «την πλήρη εξέγερση του σλαβομακεδονικού λαού» που συνοδεύονταν από μία ειδική έκκληση προς τους Σλαβόφωνους στην Φλώρινα, την Έδεσσα και άλλες ελληνικές πόλεις.

1949

11/1-14

Νίκαια (Πειραιάς)

Τρεις μέρες η πόλη στα χέρια των ανταρτών
230 αιχμ.
600 στρατολογούνται στον ΔΣΕ.

19/1-21/1

Καρπενήσι

Φρουρά: Δύο ελαφρές ταξιαρχίες.
Κατάληψη από τον ΔΣΕ (3 εβδομάδες)
Χ. Φλωράκης – Γ. Αλεξάνδρου.
3.000 μαχητές αντάρτες (2 μεραρχίες).
Χρήση πυροβολικού.
Εφοδιασμός όπλων από αποθήκες στρατού.
Στρατολογία 1200 κατοίκων.
245 Ν 500 Αχμ.
Κεραυνός στην κυβέρνηση.

1/2-20/2

Αντεπίθεση του στρατού.
Θ. Τσακαλώτος – Π. Κασιώτας.
XV Μεραρχία – Τρεις Μοίρες ΛΟΚ
Λαβίδες από Αγρίνιο μέχρι Λαμία.
Εγκλωβισμός σε ορεινούς όγκους.
Ανακατάληψη της πόλης.
Οι αντάρτες διαφεύγουν προς τα **Άγραφα**.
Τελευταία επιχείρηση του ΔΣΕ στη Ρούμελη.

12/2-13/2

Φλώρινα

Επίθεση του ΔΣΕ με 4 ταξιαρχίες (Γούσιας)
Στρατός 4.000
Ν. Παπαδόπουλος (II Μεραρχία)
Κατελήφθησαν μερικά υψώματα αλλά
ο αιφνιδιασμός απετεύχθη.
Βλαντάς: Αίσχος η διοίκηση της μάχης!
Οι Αντάρτες υποχωρούν προς την Αλβανία.
783 Ν 867 τραυμ. 200 αγνοούμενοι

Εντολές από τη Μόσχα

Στις 11 Απριλίου του 1949 ο **Ζαχαριάδης** συγκάλεσε τους επιτελείς του και τους ανακοίνωσε ότι αναχωρεί επείγοντως για τη Μόσχα! Σε χρόνο ρεκόρ, αν λάβει κανείς υπ'όψιν του τα μέσα μεταφοράς, ο Ζαχαριάδης πήγε στη Μόσχα κι επέστρεψε στο Βίτσι μετά από οκτώ μέρες.

Οι περισσότεροι διετήρησαν την ελπίδα ότι ο Ζαχαριάδης θα έφερνε κάτι καλό από τη Μόσχα. Τα νέα ήταν απροσδόκητα και καταθλιπτικά. Οι υπεύθυνοι του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του σοβιετικού ΚΚ του ανακοίνωσαν την εντολή του **Στάλιν ν' ανασταλεί αμέσως ο ένοπλος αγώνας** και να συμπυχθεί ο ΔΣΕ προς τα βόρεια σύνορα. Παράλληλα του ανακοίνωσαν ότι από 1^η Μαΐου 1949 η Βουλγαρία και η Αλβανία θα κλείσουν τα σύνορά τους...

Το πλήγμα ήταν τρομακτικό. Κομμουνιστικές πηγές υπεστήριξαν ότι στ' αυτιά του Στάλιν είχαν φθάσει πληροφορίες για επαπειλούμενη δραστική παρέμβαση των Αμερικανών στην Αλβανία. Ο Στάλιν, δεν επιθυμούσε τέτοιες περιπλοκές, τόσο μάλλον καθ' όσον δε είχε την ευχέρεια να βοηθήσει τους Αλβανούς δεδομένου ότι η **ΕΣΣΔ**, δεν είχε καθόλου ναυτικό.

Πειθήνιοι οι Έλληνες κομμουνιστές άρχισαν τις προετοιμασίες για υποχωρητικούς ελιγμούς. Ως το τέλος του εμφύλιου πολέμου και παρά τις αποτυχίες και τις απογοητεύσεις τους, συνέχισαν να θεωρούν τη Μόσχα ως τον αξιосέβαστο προστάτη τους.

Αλ. Ζαούσης
(Ιστορικός)

1949

1/3-21/6

Η μάχη της Ρούμελης

Εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του στρατού:

Στρατηγός Θ. Τσακαλώτος
2 μοίρες ΛΟΚ
40 τάγματα εθνοφυλακής
Πυροβολικό – Αεροπορία } 70.000

ΔΣΕ: Διαμαντής – Γιώτης } Μετακινούμενοι από τη Ρού-
4.500 πεζικό – 700 ιππείς } μελη έφθασαν στην Άρτα
Ελιγμός προς βορρά στον Γράμμο με διαρκείς κατα-
διώξεις του στρατού.

Μαζική λιποταξία νεοστρατολογηθέντων ανταρτών
(2500 – 3000).

Θάνατος του Διαμαντή σε ενέδρα στην Ευρυτανία.

4/4

Υπογράφεται στην Ουάσιγκτον η συμμαχία του
Ν.Α.Τ.Ο. Περιλάμβανε δώδεκα κράτη.
Η Ελλάδα προσχώρησε στις 18/2/1952.

1/4-27/4

Γράμμος

Μερική ανακατάληψη από τους αντάρτες.
Ελιγμός από το Βίτσι. Βλαντάς – Γούσιας (5.500)
Πλήρης αιφνιδιασμός του ελληνικού στρατού.
Ανακατέλαβαν ορισμένα υψίστης σημασίας σημεία.
Στρατηγοί: Τσακαλώτος, Μπαλοδήμος (VIII)
& Κατσώτας. Αναδιάταξη δυνάμεων.
Οξύτατη διαφωνία Παπάγου – Τσακαλώτου,
χωρίς επιπτώσεις.

11/4-19/4

Ο Ζαχαριάδης στη **Μόσχα**. (Ίδαιτε σελίδα 248)
Συζήτησε τα αίτια της ήττας του ΔΣΕ και
αναφέρθηκε στο "πισώπλατο" χτύπημα του Τίτο.
Ο **Στάλιν** του ζητεί να εγκαταλείψουν τον ένοπλο
αγώνα στην Ελλάδα!
(Svernut! = Μαζέψτε τα!)

Θ. Σοφούλης (1860 – 1949)

Στενός συνεργάτης του **Βενιζέλου** και διάδοχός του στο Κόμμα των Φιλελευθέρων. Από το 1914 βρισκόταν πάντα στο πλευρό του και μάλιστα το 1925 έγινε για πρώτη φορά πρωθυπουργός εκτελώντας τρόπον τινά χρέη τοποτηρητή του Βενιζέλου. Μετά το θάνατο του Βενιζέλου το 1935 εξελέγη ομοφώνως αρχηγός των Φιλελευθέρων. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής δεν διεδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο αλλά οι σχέσεις του με το καθεστώς παρέμειναν εχθρικές. Τον Σεπτέμβριο του 1947 έγινε πρωθυπουργός (σε ηλικία 87 ετών) με τη συμμετοχή του Λαϊκού Κόμματος και παρέμεινε στο αξίωμα αυτό ως τον θάνατό του. Έλαβε μέτρα κατευνασμού και συμβιβασμού. Προσέφερε γενική αμνηστία.

Είχε γοητεύσει τον ελληνικό λαό, όλους τους εκτός Αριστεράς, ασχέτως ιδεολογικών πεποιθήσεων. Ιδιαίτερα το στράτευμα, ύστερα από αλλεπάλληλες, εξοντωτικές για την υγεία του επισκέψεις στο μέτωπο είχε συναρπάσει τους απλούς φαντάρους. Και στα μάτια των αξιωματικών και οπλιτών ο γελαστός και ήρεμος πρωθυπουργός είχε πάρει σιγά-σιγά τη μορφή ενός «*Πατέρα της Νίκης*».

Η μοίρα του εστέρησε να δει το έργο του ολοκληρωμένο. Αλλά στην ιστορία των τραγικών εκείνων χρόνων η θητεία του θα καταγραφεί ως έξοχο παράδειγμα ποδηγητήσεως της Πολιτείας με κοινοβουλευτικό καθεστώς η οποία μπόρεσε να διεξαγάγει έναν άχαρο αγώνα υπό συνθήκες εμφυλίου πολέμου.

Αλ. Ζαούσης
(Ιστορικός)

1949

24/6

Θάνατος του **Θ. Σοφούλη**
 Πρωθυπουργός διορίζεται ο **Αλ. Διομήδης**
 Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας.
Βουρνάς: Η ομοίωση του ολιγαρχικού πνεύματος!

11/7

Συνέδριο Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών.
 Ο **Τίτο** κλείνει τα σύνορα προς την Ελλάδα.
*«Όσοι αντάρτες περνούν θα συλλαμβάνονται
 και θα αφοπλίζονται».*
 Ο ΔΣΕ θα μπορούσε να βασιστεί μόνο στα προς
 Αλβανία και Βουλγαρία σύνορα.

2/8-29/8

Γράμμος-Βίτσι

Επιχείρηση «ΠΥΡΣΟΣ»

Εκκαθάριση εσίων.

Στρατηγοί: Κ. Βεντήρης

>> Θ. Τσακαλώτος

>> Π. Καραδήμας

Πτέραρχος: Εμ. Κελαϊδής

50-60.000 στρατός

110 κανόνια – 87 αεροπλάνα

} Στρατός

Γούσιας (5.000) – Βλαντάς (8.800) ΔΣΕ

Α΄ Φάση – Παραπλανητική 2/8-8/8

Β΄ >> – Βίτσι 10/8-16/8

Γ΄ >> – Γράμμος 24/8-28/8

Διαφυγή ανταρτών στην Αλβανία (διάβαση της Μπάρας).

Απώλειες:

Στρατός: 243 Ν 1452 Τρ

Αντάρτες: 922 Ν 944 Αιχμ

24/8

Ο Βασιλεύς **Παύλος** στην Κρυσταλλοπηγή.Τσακαλώτος (σήμα προς τις μονάδες):*«Συνεχίστε την καταδίωξη νύχτα και μέρα. Θάψτε
 τους εντός του Ελληνικού εδάφους...».*

30/8

Ο τραγικός Εμφύλιος λήγει...

Κρήτη

Οι Γερμανοί διέθεταν ισχυρές δυνάμεις κατοχής στην Κρήτη. Μετά την αποχώρηση του κύριου όγκου των δυνάμεών τους από την Ελλάδα οι στρατιώτες της Κρήτης παρέμειναν εγκλωβισμένοι σε στρατόπεδα διότι δεν διέθεταν ούτε πλωτά μέσα ούτε μεταγωγικά αεροπλάνα για να διαφύγουν. Συγκεντρώθηκαν στα Χανιά με διοικητή τον **Χανς Μπέντακ**. Τον Μάιο του 1945, όταν η Γερμανία κατέθεσε τα όπλα, οι στρατιώτες της Κρήτης θεωρήθηκαν ως παραδοθέντες.

Οι Άγγλοι ανέλαβαν την ευθύνη να διασώσουν αυτούς τους 11.500 Γερμανούς [αλλά και Ιταλούς] οι οποίοι, αν και πολιορκημένοι στις βάσεις τους, εξορμούσαν και προέβαιναν σε εγκληματικές ενέργειες κατά του πληθυσμού. Η αποικιοκρατική συμπεριφορά των Άγγλων δημιούργησε προς στιγμήν τεταμένη ατμόσφαιρα χωρίς όμως περαιτέρω συνέπειες.

Στην Κρήτη το δημοκρατικό φρόνημα ήταν παγιωμένο νόμιμα και ο λαός συμφωνούσε στην διατήρηση της δημοκρατικής νομιμότητας και την εμπέδωση των ελεύθερων θεσμών. Παράδειγμα πειστικό το λιντσάρισμα μίας ομάδας δοσιλόγων που καταδικάστηκαν σε ελαφρές ποινές.

T. Βουρνάς
(Ιστορικός)

Ο Εμφύλιος στα νησιά

Κρήτη:

Γενικός Διοικητής: Χρ. Τζιφάκης
Στρατιωτικός Διοικητής: Γ. Φραγκαδάκης.
Χανιά: Ο οπλαρχηγός της Δεξιάς Π. Γύπαρης στρατολογεί «άνευ θητείας χωροφύλακες».
⁹/47: Εκκαθαριστική επιχείρηση στην επαρχία Κισσάμου.
Μεγάλες απώλειες ανταρτών (σκοτώθηκε και ο οπλαρχηγός Μπουντουγιάννης).
23/4/48: Συλλαμβάνονται από τη χωροφυλακή πολλοί οπλαρχηγοί που εκτοπίζονται.
30/6-3/7/48: Μάχη της **Σαμαριάς**.
Εγκλωβισμός ανταρτών με βαριές απώλειες.

Σάμος:

Νομάρχης ο Χρ. Κούσουλας.
Ομάδα ανταρτών καταλαμβάνει την Κέρκη (οπλαρχηγοί Γ. Σαλλάς και Ι. Μαλαγάρης).
⁵/49-⁸/49: Γενική επίθεση του στρατού από τη στεριά, τα βουνά και τη θάλασσα. Οι αντάρτες απομονώνονταν και διαλύονται.
Οι αρχηγοί και τα περισσότερα στελέχη σκοτώθηκαν.

Κεφαλονιά:

Έκρυθμη κατάσταση μετά την απελευθέρωση.
Συγκροτείται μικρή ομάδα ανταρτών με οπλαρχηγούς τους Φώτη Σγούρο και Γεράσιμο Γρηγοράτο.
Η δράση τους έφτασε ως τα πρόθυρα του Αργοστολίου.
1949: Εκκαθαριστικές επιχειρήσεις από δύο τάγματα του στρατού. Παγιδεύουν και εξοντώνουν τους αντάρτες, που είχαν μείνει χωρίς βάσεις εφοδιασμού και περίθαλψης.

ΑΠΩΛΕΙΕΣ

Ακριβείς πίνακες νεκρών, τραυματιών ή εξαφανισθέντων και από τις δύο πλευρές δεν υπάρχουν. Οι πηγές του ΔΣΕ για τις απώλειες του κυβερνητικού στρατού είναι επισφαλείς γιατί αναφέρουν νεκρούς αλλά και τραυματίες ακόμη. Ακόμη και οι πίνακες απωλειών που καταχωρούνται στην ιστορία του Εμφυλίου Πολέμου του ΓΕΣ δεν φαίνονται να εμφορούνται από την ευθύνη μιας απόλυτης ακρίβειας. Επίσης οι αριθμοί των εκτελεσθέντων, βάσει αποφάσεων των εκτάκτων στρατοδικείων και των κακουργιοδικείων για τα λεγόμενα κατοχικά αδικήματα, είναι πολύ κατώτεροι των πραγματικών.

Εκεί που δεν υπάρχει καμιά πιθανότητα να γίνουν ακριβείς υπολογισμοί είναι στην κατηγορία των δολοφονηθέντων από παρακρατικές οργανώσεις που πρέπει να υπερβαίνουν κατά πολλές χιλιάδες και τους πιο τολμηρούς υπολογισμούς.

Η έκθεση του ΓΕΣ κάνοντας απολογισμό του ελληνικού αίματος που πληρώθηκε στον Μολώχ του Εμφυλίου πολέμου, ομολογεί ότι έχασαν τη ζωή τους από τα πολεμικά γεγονότα περίπου 120.000 Έλληνες.

Ωστόσο η Ιστορία του Εμφυλίου Πολέμου δίνει κάπως διαφορετική και πολύ αιματηρότερη εικόνα των απωλειών του στρατού κατά την διάρκεια της τριετούς εμφύλιας σύρραξης.

T. Βουρνάς
(Ιστορικός)

Απώλειες του Εμφυλίου

(Νεκροί)

	<u>Στρατός</u>	<u>Αντάρτες</u>
1946	126	836
1947	1.115	7.629
1948	4.239	16.382
1949	2.769	13.373
	<u>8.249</u>	<u>38.220</u>

ΣΗΜ.: Για να υπολογίσουμε με ακρίβεια τα θύματα του εμφυλίου πολέμου, θα έπρεπε να γνωρίζαμε και τον αριθμό των εκτελεσθέντων. Ως τον Οκτώβριο του 1949 είχαν καταδικασθεί από τα στρατοδικεία 5.322 άτομα.

Από άλλες πηγές:

	<u>Στρατός</u>	<u>Αντάρτες</u>
Νεκροί	13.969	27.161
Τραυματίες	37.557	46.192
Εξαφαν.	2.001	-
Εκτελέσεις	-	3.033
	<u>53.527</u>	<u>76.386</u>

Άμαχος πληθυσμός

Όταν το Δεκέμβριο 1949 εσίγησαν και τα τελευταία ομαδικά πυρά των ανταρτών, η Ελλάδα ολόκληρη κατέκειτο σε ερείπια και ιδιαίτερα, στις περιοχές όπου επέρασε ο σίφουνας του εμφυλίου πολέμου.

Ένα από τα πιο ακανθώδη προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, ήταν η υπόθεση προστασίας του άμαχου πληθυσμού, που τύχανε κάθε φορά να κατοικούν στις ζώνες επιχειρήσεων. Ολόκληρες ορεινές περιοχές με εκατοντάδες χιλιάδες πληθυσμό βρέθηκαν ανάμεσα στη φωτιά των αντιμαχομένων, είτε εκκαθαριστικών του στρατού, είτε επιθετικών των ανταρτών ιδίως μετά την άνοιξη του 1948, οπότε ο εμφύλιος πόλεμος έπαιρνε διαστάσεις κανονικής σύρραξης.

Χιλιάδες χωριά είναι μισοκαταστραμμένα, ενώ κάπου ένα εκατομμύριο αγροτικός πληθυσμός έχει ξεριζωθεί από τις εστίες του και έχει μετακομίσει στις πόλεις, ξεκομμένος από την γη είτε ασκώντας παρασιτικά επαγγέλματα είτε επιδοτούμενος είτε άνεργος ζώντας εις βάρος του κοινωνικού συνόλου με τρόπους ανορθόδοξους, που εξευτελίζουν το άτομο.

Κάπου τρία εκατομμύρια είναι ο πληθυσμός που ζει εκτός παραγωγικής μηχανής, το ένα τρίτο δηλαδή του συνόλου του πληθυσμού της χώρας και που έχει ανάγκη κρατικής περιθαλψης σύμφωνα με τα στοιχεία της Αμερικανικής Αποστολής του σχεδίου Μάρσαλ.

Τ. Βουρνάς
(Ιστορικός)

Το όπλον παρα πόδα

Την 15^η Οκτώβρη 1949, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Ελεύθερης Ελλάδας μετέδωσε ανακοίνωση της Προσωρινής Κυβέρνησης που ανάγγειλε ότι ο ΔΣΕ παύει τις επιχειρήσεις μετά από την απόφαση της 6^{ης} Ολομέλειας του Κ.Κ.Ε

*«Η Προσωρινή Ελληνική Κυβέρνηση σταματάει τις εχθροπραξίες για ν' αποφευχθεί η ολοκληρωτική καταστροφή της Ελλάδας. Γελιούνται θανάσιμα όσοι φαντάζονται ότι δεν υπάρχει πια Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας. Ο ΔΣΕ δεν κατέθεσε τα όπλα και μονάχα τα έθεσε **παρα πόδα**. Υπεχώρησε μπροστά στην τεράστια δύναμη του μοναρχοφασισμού. Μα ο ΔΣΕ δεν λύγισε και δεν συντρίφτηκε. Παραμένει ισχυρός και με ακέραιες τις δυνάμεις του. Σταμάτησε την αιματοχυσία για να σώσει την Ελλάδα από την ολοκληρωτική εκμηδένιση και τα συμφέροντα του τόπου. Οι δυνάμεις μας στο Βίτσι και στο Γράμμο σταμάτησαν τον πόλεμο για να διευκολύνουν την ειρήνευση στην Ελλάδα. Αυτό δε σημαίνει συνθηκολόγηση. Σημαίνει απόλυτη προσήλωση στο συμφέρον της πατρίδας, που δεν θέλουμε να δούμε ολοκληρωτικά κατεστραμμένη. Θα μείνουμε άγρουντοι. Και δεν θα σταματήσουμε ούτε στιγμή την πάλη μας».*

Ν. Ζαχαριάδης
(Γ.γ. του Κ.Κ.Ε.)

Βουρνάς: «Ήταν η έσχατη πλάνη η χείρων της πρώτης!»

Ρωμιοσύνη

*Το χέρι τους είναι κολλημένο στο ντουφέκι,
το ντουφέκι είναι συνέχεια του χεριού τους,
το χέρι τους είναι συνέχεια της ψυχής τους –
έχουν στα χείλια τους απάνου το θυμό
κι έχουνε τον καϋμό βαθιά, βαθιά στα μάτια τους
σαν ένα αστέρι σε μια γούβα αλάτι.*

Γιάννης Ρίτσος
(1909-1990)

Άσμα ηρωικό

*Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα τ' όνειρο μες στο αίμα
Του κόσμου η πιο σωστή στιγμή σημαίνει
Ελευθερία
Έλληνες μες στα σκοτεινά δείχνουν το δρόμο
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
Για σένα θα δακρύσει από χαρά ο ήλιος.*

Του κόσμου η πιο σωστή στιγμή σημαίνει!

Οδυσσέας Ελύτης
(1911- 1996)

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Α.Α.	Αγών Απελευθέρωσης Αναγεννήσεως
Α.Κ.Ε.	Αγροτικό Κόμμα Ελλάδος
Α.Σ.Ο.	Αντιφασιστική Στρατιωτική Οργάνωση
Γ.Ε.Ν.	Γενικόν Επιτελείον Ναυτικού
Γ.Ε.Σ.	Γενικόν Επιτελείον Στρατού
Δ.Σ.Ε.	Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας
Ε.Α.Μ.	Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο
Ε.Α.Μ.Ν.	Εθνικο-Απελευθερωτική Νεολαία
Ε.Α.Ο.	Εθνικές Αντάρτικες Ομάδες
Ε.Α.Σ.	Ελληνικός Απελευθερωτικός Σύνδεσμος
Ε.Δ.Ε.Σ.	Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος
Ε.Κ.Α.	Ένωση Κοινωνικής Αμύνης
Ε.Ε.Σ.	Εθνικός Ελληνικός Στρατός
Ε.Κ.Κ.Α.	Εθνική Και Κοινωνική Απελευθέρωση
Ε.Λ.Α.Σ.	Εθνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός
Ε.Λ.Δ.	Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας
Ε.Π.Ο.Ν.	Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων
Ε.Σ.Π.Ο.	Εθνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση
Ε.Σ.	Ελληνικός Στρατός
Ε.Σ.Σ.Δ.	Ένωση Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Δυνάμεων
Ε.Τ.Α.	Επιμελητεία Του Αντάρτη
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Θ.Ι.Λ.	Θεσσαλικός Ιερός Λόχος
Κ.Ε.	Κεντρική Επιτροπή
Κ.Κ.Ε.	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
Κ.Ο.Α.	Κομμουνιστική Οργάνωση Αθηνών
Λ.Α.Ε.	Λαϊκή Απελευθερωτική Ένωση
Λ.Ε.Ν.	Λαϊκή Επαναστατική Νεολαία
Λ.Ο.Κ.	Λόχος Ορεινών Καταδρομών
Μ.Α.	Μέση Ανατολή
Μ.Α.Δ.	Μονάδες Αποσπασμάτων Διώξεως
Μ.Α.Υ.	Μονάδες Ασφαλείας Υπαίθρου

Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Κ.Ν.Ε.	Ομοσπονδία Κομμουνιστικών Νεολαίων Ελλάδος
Ο.Π.Λ.Α.	Ομάδα Προστασίας Λαϊκού Αγώνα
Π.Α.Ε.Ν.	Πανελλήνια Ένωση Αγωνιζομένων Νέων
Π.Α.Ο.	Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση
Π.Ε.Ε.Α.	Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης
Π.Ο.Ε.Τ.	Πανελλήνια Οργάνωση Εθνικιστικών Ταγμάτων
Σ.Κ.Ε.	Σοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδος
Σ.Μ.Α.	Στρατηγείον Μέσης Ανατολής
Τ.Α.	Τάγματα Ασφαλείας
Υ.Β.Ε.	Υπερασπιστές Βορείου Ηπείρου
Φ.Ε.Ν.	Φιλική Εταιρεία Νέων

A.M.A.G.	American Mission for Aid to Greece
A.M.F.O.G.E.	Allied Mission For Observation of Greek Elections
B.L.O.	British Liaison Officer
COMINFORM	Κομμουνιστικό Γραφείο Πληροφοριών
M.L.	Military Liaison
N.A.T.O.	North Atlantic Treaty Organization
R.A.F.	Royal Air Force
S.A.	South Africa
S.N.O.F.	Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο
S.O.E.	Special Operations Executives
S.S.	Γερμανικές Ομάδες Εφόδου
U.K.	United Kingdom
U.N.	United Nations
U.N.N.R.A.	United Nations Relief and Rehabilitation Association
U.N.S.C.O.B.	United Nations Special Committee for Observation in the Balkans
U.S.A.	United States of America

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Α.: Από την κατοχή στον εμφύλιο
Αλιβιζάτος Ν.: Καθεστώς έκτακτης ανάγκης
Βουρνάς Τ.: Ιστορία (Εμφύλιος)
Γρηγοριάδης Σ.: Δεκεμβριανά – Εμφύλιος
Γρηγοριάδης Σ.: Εθνική Αντίσταση
Δεσποτόπουλος Αλ.: Μελέτες πολιτικής ιστορίας
ΕΚΔΟΤΙΚΗ: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους
ΕΚΔΟΤΙΚΗ: Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό
ΕΣΤΙΑ: Οι άλλοι Καπετάνιοι
Ζαούσης Αλ.: Η τραγική αναμέτρηση
ΘΕΜΕΛΙΟ: Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950
Ιατρίδης Γ.: Εμφύλιος πόλεμος 1945-1949
Κανελλόπουλος Π.: Ιστορικά δοκίμια
Κέδρος Ανδρέας: Η Ελληνική αντίσταση
Κρανάκη Μ.: Φιλέλληνες
Κύρκος Λ.: Ανατρεπτικά
Λιναρδάτος Σπ.: Ο πόλεμος του 1940-41
Παρασκευόπουλος Π.: Μετά τον Εμφύλιο
Ράλλης Γ.: Κοιτάζοντας πίσω
Σαράφη Μάριον: Απ' την αντίσταση στον εμφύλιο
Σαράφης Στ.: Ο Ε.Λ.Α.Σ.
Σβορώνος Ν.: Επισκοπή Ελληνικής ιστορίας
Σβώλος Αλ.: Τα Ελληνικά Συντάγματα
Στίνας Α.: Ε.Α.Μ. – Ε.Λ.Α.Σ. – Ο.Π.Λ.Α.
Φαράκος Γ.: Μαρτυρίες & στοχασμοί
Φλωράκης Χ.: Λαϊκό κίνημα
Χατζής Θ.: Η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε
Χόνδρος Γ.: Η ελληνική αντίσταση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (συνέχεια)

Alexander G.	Η κρίση αποστράτευσης
Clive N.:	Εμπειρία στην Ελλάδα
Clog R.	Η SOE στην Ελλάδα
Eudes D.:	Οι Καπετάνιοι
Fleischer H.	Επαφές Γερμανών
Fleischer H.	Στέμμα & Σβάστικα
Meynaud:	Πολιτικές Δυνάμεις στην Ελλάδα
Myers E.C.:	Η Ελληνική περιπλοκή
Richter Heinz:	1936-1946: Δύο επαναστάσεις
Woodhouse C.:	Το μήλον της έριδος

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

A

A.K.E.	39
A.Σ.Ο.	175
Αβέρωφ Γεώργιος	234
Αγγελόπουλος Άγγελος	113,137,152,164,166,183
Άγιος Ευστράτιος	18,85
Αγνάντα (Ήπειρος)	102
Άγραφα	221,247
Αθήνα	91,145-153
Αίγυπτος	169-181
Αιντ Ντομινίκ	102
Ακαδημία Αθηνών	57
Αλβανία	143,202,203,211,237,251
Αλεξανδρής Αλέξης	244
Αλεξάνδρου Γ. (Διαμαντής)	27,207,247
Αλεξάντερ Χ.	149,151,173
Αλεξίου Έλλη	58
Άλτενμπουργκ Γ.	15,80
Άμαχοι	256
Αμφιλοχία	121,131
Άμφισσα	121
Αντικομμουνιστές	55,96,97
Αντίπαρος	61
Άξονας	11,15,17,100,137
Απεργίες	63,69,75,91
Αποζημιώσεις	164
ΑΠΟΛΛΩΝ	37
Αποχή	192,193
Αποχώρηση Γερμανών	135,137
Απώλειες	17,142,153,254,255
Αράχοβα	125
Αστικά Κόμματα	13,63
Ασωπός (γέφυρα)	79
Άτλυ Κλήμεντ	161
Αυτοάμυνα	162

Όσα ονόματα φέρουν αστερίσκο (*) υπάρχει βιογραφικό σημείωμα στο βιβλίο.

B

Βαίχης Μαξ	135
Βακιαρέλλι Κάρλο	15,81
Βαν Φλητ Τζ.	221,231,241
Βαρβαρέσος Κ.	159,169,171
Βάρκιζα (συμφωνία)	155,160
* Βαφειάδης Μάρκος	19,141, 202 ,201,205,217 219,223,231,243
* Βελουχιώτης Άρης	27,65,67,77,89,91,115 123,141, 156 ,157
Βενιζέλος Σοφοκλής	13,170,181,242
Βίτσι	234,235,251
Βλαντάς	115,231,245,251
Βλάχοι	47
Βοντίσος Γ. (Γούσιας)	207,231,233,243,251
Βουλγαρέλι	103
Βούλγαρης Πέτρος	157,181
Βουλγαρία	11,15,55,57,95,108,202,203,2 11,237,243,251
Βουλή (ψηφίσματα)	194,195
Βουρνάς Τ.	56,176,178,192,228,238, 252

Γ

Γερμανία	11,15,155
* Γεώργιος Β΄ (βασιλεύς)	85,92,169,177,181,199, 214 , 215
Γιάλτα (διάσκεψη)	155
Γιουγκοσλαβία	93,133,134,137,203, 211,237,239,251
Γκρομύκο Αντρέϋ	197,200,203
Γοργοπόταμος (γέφυρα)	62,69
Γουάλλας Ντ.	83
Γουντχάουζ Κρις	25,67,70,89,90,91,111
Γράμμος	230-233,249,251

Γρεβενά	219
Γρηγοριάδης Ν.	77,115
Γρηγοριάδης Σ.	82,92,94,108,110,118,150, 182,204
Γρίβας Γ.	37,145
Γυάρος	227
Γύθειο	213

Δ

Δ.Σ.Ε.	158,198,200,204,209,223, 23-235,241,245
---------------	--

Δαμασκηνός (αρχιεπίσκοπος)	137,151,155,161,165
----------------------------	---------------------

Δασκάλωφ Ντ.	95
Δεκεμβριανά	144-154
Δεσκάτη	199
Δημοψήφισμα	199

Διομήδης Αλέξανδρος	251
Δομένικο	75
Δίστομο	120,121
Δοξάτο	55
Δοσίλογοι	163
Δράμα	55,86,117
Δραπετσώνα	137,149
Δωδεκάνησα	99,177,201

Ε

Ε.Α.Μ.	20,21,51,71,91,145,155,183
Ε.Α.Ο.	35
Ε.Α.Σ.	175
Έβερτ Άγγελος	49,70,165
Εβραίοι	165
Ε.Δ.Ε.Σ.	22,23,51,88,89,91,101
Εθνικόν Συμβούλιον (Καρυσχάδες)	118,119
Εκλογές	115,193

Εκτελέσεις	75,86,91,105,117,119,121,139,142
Ελληνικός Στρατός	105,144,171,173,181,205
Ε.Σ Σχεδιασμοί	
	} * ΤΕΡΜΙΝΟΥΣ 217
	• ΛΙΜΝΕΣ 223
	• ΧΑΡΑΥΓΗ 229
	• ΚΟΡΩΝΙΣ 231
	• ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ 241
	• ΠΥΡΣΟΣ 251
Ε.Κ.	37
Ε.Κ.Κ.Α.	30,31,67,77,89,91,111,183
Ε.Λ.Α.Σ.	26,27,65,71,77,78,79,85,88,89,100,101,103 105,106,107,111,115,121,123,125,139,141, 144-154,183,187,198
Ελ Αλαμείν	173
Ελύτης Οδυσσέας	258
Εμφύλιος	102,103,107,141
Εξεγέρσεις (Μ.Α.)	173,174,177,178
Επιτροπή Έρευνας (ΟΗΕ)	200,203,211
Ε.Π.Ο.Ν.	40,41,75,121
Ερυθρός Σταυρός	130
Ερυμάνθεια	87
Ε.Σ.Σ.Δ.	9,119,133,151,199 202,203
Εύβοια	129
Εφημερίδες	61
Z	
Ζαούσης Αλ.	41,200,222,224,248,250, 252,254,256
* Ζαχαριάδης Νίκος	13,157, 158 ,191,215,219 223,231,233,243
* Ζέρβας Ναπολέον	22 ,23,51,89,91,101,106,107, 119,135,141,187
Ζεύγος Γιάννης	19,77,81,106,137,153,185, 187,215

Η

Η.Π.Α.	9,151,155,161,199,202,203,2 13,221
Ηθοποιοί (αντίσταση)	57
Ημερολόγιο Στ. Σαράφη	125-131
Ήπειρος	107,141,217

Θ

Θεσσαλία	88,89,99,103
Θεσσαλονίκη	225
Θράκη (αντίσταση)	97

Ι

Ινφάντε Αντόλφο	99
Ιταλία	11,15,98,99
Ιωαννίδης Γιάννης	19,106,145,233

Κ

Κ.Κ.Ε.	18,19,71,85,93,107,145,151, 157, 183,191,192,219,233, 243
Καζέρτα (συνθήκη)	133,186,187
Κάιρο (συμφωνία)	90,91,177,178
Κακουργιοδικεία	225
Καλάβρυτα	104,105
Καλαμάτα	123,191
* Κανελλόπουλος Παναγιώτης	13,63,113,172,173, 175,177,195,201,242
Καπετάνιοι	27,207,209
Καραγιάννη Λέλα	39,121
Καραγιώργης Κώστας	19,115,146,229,231
Καρδίτσα	229
Καρπενήσι	103,247
Καρτάλης Γεώργιος	13,30,31,89,111,177
Καστανιά (συνδιάσκεψη)	90,91

Καστοριά	235
Κατοχικά δάνεια	53,164
Κατσώτας Πausανίας	173,243,247,249
Κέδρος Ανδρέας	78,126,148
Κερπινής (Μάχη)	105
Κεφαλονιά	99,253
Κιλκίς	139
Κλογκ Ρίτσαρντ	24
Κοινό Μικτό Στρατηγείο	89
Κοκκινιά	121
Κομμένο (Ηπειρος)	93
Κομιτάτο	138
Κόνιτσα	127,223
Κορυσχάδες	114,115
Κουρκουλάκος Ν.	123
Κούρνοβο (Γέφυρα)	79
Κράϊπε Χάϊνριχ	117
Κρανάκη Μιμίκια	5,6
Κρήτη	117,155,,252,253
Κυβέρνηση των βουνών	220,245
Κωνσταντοπούλου Ηρώ	121

Λ

Λαδός Χρήστος	218,222,223
Λ.Α.Ε.	39
Λάθη	152
Λαϊκά δικαστήρια	148
Λαϊκό Κόμμα	13,193,195
Λαΐου Αγγελική	290
Λαμπριάς Τάκης	214
Λέϊκ Χ.	109
Λεπτοκαρυά	129
Λήπερ Ρ.	9,182,183
Λιβάδι	69
Λίβανος (συμφωνία)	119,182,183
Λιτόχωρο	191

Λογοθετόπουλος Κ.	66,67
Λογοτέχνες	58,59,60

M

Μαγγανάς Ευάγγελος	191,193,213
Μάγερς Έντυ	25,65,79,84,90,91,95,119,177
Μακεδονία (αντίσταση)	97,139
Μακρόνησος	227,241
Μακρυγιάννη (στρατόπεδο)	147
Μάντακας Ηλίας	27,77,144,151
Μάξιμος Δημήτριος	211
Μαραθέας (υπόθεση)	64,65
Μαραντζίδης Ν.	96
Μάρσαλ Τζωρτζ (σχέδιο)	211,213,241
Μαύρη αγορά	61
Μαυρογορδάτος Γ.	208
Μαυρολιθάρη	67
Μαύρος Γεώργιος	234
Μέγα Σπήλαιο	105
Μεγάλη Βρετανία	9,99,123,151,161,206
Μελιγαλάς	122,123
Μεταξάς Ιωάννης	13
Μέρτεν Μαξ	165
ΜΙΔΑΣ 614	39,71,72,73
Μικτόν Στρατηγείον	90,91
Μολάοι	129
Μόσχα (σύσκεψη)	133,134
Μπακιρτζής Ευριπίδης	31,37,113,211
Μπαντόλιο Π.	11,99
Μπαρένσεν Λαρς	122
Μπαρτζιώτας Βασίλης	27,77,144,147,231,233,245
Μπούλκες	191,196,198
ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ	39,121
Μυρόφυλλο (συμφωνία)	110,111

N

N.A.T.O.	249
Νάουσα	199
Νεράϊδα (αεροδρόμιο)	84,85
Νεφελούδης Β.	175,179
Νίκαια	247
Ντερτιλής Νικόλαος	82,83

O

O.H.E.	197,197,203,237
O.K.N.E.	41,158
O.Π.Λ.A.	38,41,149,150,154
Ομηρία	150
Οξύνεια (Χασιά)	75
Ορεινή Ταξιαρχία	144,181,185
Ουάλλας Ντ.	25,83
Ουϊλσον Χ.	9,93

Π

Π.A.O.	32,33,139
Π.E.A.N.	29,65
Π.E.E.A.	110,113,183,185
Π.O.E.T.	35
Παιδομάζωμα	237,238,240
Παλαμάς Κωστής	44,45,75
* Παπάγος Αλέξανδρος	42 ,43,243,249
Παπαδόγγονας Δ.	37,105,123
Παπαθανασίου Γ.	33
* Παπανδρέου Γεώργιος	13,63,85,137,151,181 183, 184 ,185,187
Παραμυθιά	81
Παρτσαλίδης Μήτσος	145,151,153,243,245
Πάτρα	123
Παύλος Α' (βασιλεύς)	215,241,243,251
Πείνα	50,53,56,57
Πειραιάς	49,107,149,241

Πελοπόννησος	87,117,241
Περρικός Κ.	29,65
Περτούλι	89,103
Πίνδος	81,219,223,230-235
Πινερόλλο (Μεραρχία)	99
Πλαστήρας Νικόλαος	23,155
Πληθωρισμός	53,159,185
Πλατύκαμπος	197
Πολιτειακόν	176
Πολκ Τζωρτζ	224,225
Ποντοκερασιά	195
Ποπώφ Γκ.	119,151
Πόρτερ Πωλ	211
Πουλίτσας Π.	193
Πύλος	193
Πύργος	123
Πυρομάγλου Κομνηνός	23,51,111,140,177

Ρ

Ράλλης Ιωάννης	76,77,83,163
Ρίμινι (μάχη)	185
Ρίτσος Γιάννης	258
Ρίχτερ Χάινς	160,186
Ρόουλινγκς	206
Ρούζβελτ Φρανκλίνος	9,85,133,155
Ρουμανία	81,134,237
Ρούμελη	103,125,229,249

Σ

Σ.Μ.Α.	72,73,91,111
Σαλλάς Γιάννης	175,179,253
Σάμος	253
Σαραντάπορο	79
* Σαράφης Στέφανος	27,72,73,77,89,91,111,115, 119,124-131,135,141,183, 189

Σβώλος Αλέξανδρος	113,137,159,185,187,245
Σιάντος Γιάννης	19,85,107,113,141,145, 151,215
Σικελιανός Άγγελος	74,188
Σκόμπυ Ρόναλντ	145,151,153,185,187,245
Σκρα	203
Σλαβομακεδόνες	53,69,95,108,138,243,244, 245,246
* Σοφούλης Θεμιστοκλής	13,161,218,219, 242,243,250,251
Σπάρτη	213
Σπηλιοτόπουλος Π.	95,185
Στάλιν Ι.	9,91,133,155,161,215, 248,249
Στάσεις (Μ.Α.)	174,175,178,179,181
Στίνας Α.	38
Στρασβούργο (Διακήρυξη)	216,217
Στρατιωτική Ιεραρχία	43
Στρατοδικεία	201
Στρουπ Γ.	83,105
Σύνταγμα 5/42	31,77,115
Συντομογραφίες	259,260
Συσσίτια	56,57,130
Σχέδιο «Μάρσαλ»	213
Τ	
Τάγματα Ασφαλείας	82,83,123
Τέμπη (σήραγγα)	109
Τέμπο Βουκ	89,93
Τζέλοζο Κάρλο	15,81
Τζήμας Ανδρέας	19,27,71,77,89
Τζίλας Μίλοβαν	137
Τίτο Μπροζ	88,89,215,239,251
Τράπεζα της Ελλάδος	159,171
Τρίκερι	227
Τρομοκρατία	208

Τρούμαν Χάρρυ	155,161,211,212,213
Τσακαλώτος Θρασύβουλος	185,206,217,229,231, 235,241,245,247,249
Τσαλδάρης Κωνσταντίνος	13,63,195,201,211,242
Τσάμηδες	47,143
* Τσιγάντες Γιάννης	39,70,71,73,173
Τσιριμώκος Ηλίας	13,21,113,137,177, 185,245
Τσολάκογλου Γεώργιος	48,49
* Τσουδερός Εμμανουήλ	169,170,175
Τσούκα (Αντιχασιά)	199
Τσουκαλάς Κ.	240
Τσώρτσιλλ Γουϊνστον	9,133,151,155,161
Υ	
Υ.Β.Ε.	33
Φ	
Φαρδύκαμπος	75
Φέλμυ Χέλμουτ	135,137
Φιλελεύθεροι (Κόμμα)	13,193,218,219,242
Φλάϋσερ Χάγκεν	106,164,198
Φλωράκης Χαρίλαος	31,115,247,249
Φλώρινα	131,247
Φολέγανδρος	18,19
Φρειδερίκη	215,223,239,241
Φωστεριάδης Α.	35,97,139
Χ	
«Χ» (Οργάνωση)	37,145
Χάμσον Ντένις	68,84,85,99
Χατζής Θανάσης	12,20,21, 27,28,36,64,145
Χίτλερ Αδόλφος	11
Χόνδρος Ι.	22,26
Χρυσές λίρες	80
Χωριά	210

Ψ	
* Ψαρρός Δημήτριος	30,31,67,77,89,91,115
A.M.A.G.	213
Animals	83, 109
COMINFORM	221,239
N.A.T.O.	249
S.O.E.	24,25,65,67,69,79,89,91,177
SNOF	69,109,137,244,245,246,260
U.N.N.R.A.	159
U.N.S.C.O.B.	203
R. A. F.	

